

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
КАФЕДРА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ
УКРАЇНИ**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 25 квітня 2025 р.)*

Дніпро
2025

УДК 351.74 : 351.86 : 355 : 342.9 : 614

А 43

*Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 9 від 14.05.2025)*

А 43 Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 25 квіт. 2025 р.). Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 284 с.

ISBN 978-617-560-062-7

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, в якій взяли участь науковці, викладачі та здобувачі закладів вищої освіти та наукових установ України, а також фахівці-практики сил сектору безпеки і оборони України. Тематика публікацій охоплює актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та освітньому процесі ЗВО зі специфічними умовами навчання, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

***За повного або часткового використання матеріалів
посилання на видання обов'язкове.***

***За виклад, зміст і достовірність матеріалів
відповідають автори***

Упорядники:

к.ю.н., доцент Дмитро КАЗНАЧЕЄВ; к.ю.н., доцент Вадим ФУРСА,
к.ю.н., доцент Віктор БОГУСЛАВСЬКИЙ

ISBN 978-617-560-062-7

© ДДУВС, 2025
© Автори, 2025

З М І С Т

Анісімов Д.

Адаптація фізичної підготовки курсантів
Національної поліції до сучасних викликів та загроз 12

Балушка Л., Чичкан О., Білоус В.

Використання цифрових технологій у фізичному вихованні 14

Бамбуляк М., Громович А.

Психологічні чинники взаємодії малих підрозділів
в умовах виконання бойових завдань 16

Бачинська Н. В.

Удосконалення рівня медико-тактичної підготовки
кадрів сил безпеки і оборони України 19

Богуславський В.

Особливості фізичної підготовки курсантів ЗВО
зі специфічними умовами навчання з урахуванням
гендерного підходу та вимог СФП 22

Бодирєв Д.

Майбутнє стрілецької зброї: новітні технології 26

Бондаренко В., Кострома І.

Особливості формування здоров'язбережувальної компетентності
в курсантів ЗВО МВС України в умовах воєнного стану 28

Бородич П., Пишний О.

Дослідження рятування постраждалого з третього поверху
з використанням похилої переправи за допомогою НРВ-1
з використанням імітаційної моделі 32

Бородич П., Тряпкін К.

Дослідження оперативного розгортання особового складу автомобіля
пожежного першої допомоги з установкою триноги на колодязь
та спуском в нього з розробкою відповідного нормативу 38

Братков С.

Адаптація міжнародного досвіду служби та бойової діяльності
поліції до умов воєнного стану в Україні 42

Гіденко Є.

Актуальні проблеми та перспективи розвитку системи професійного відбору майбутніх правоохоронців 47

Гіденко Є., Завістовський О.

Роль безпілотних літальних апаратів у тактико-спеціальній підготовці сил сектору безпеки і оборони України під час виконання службово-бойових завдань 49

Глухманюк О.

Комунікативний підхід як інструмент розвитку іншомовної комунікативної компетентності прикордонників 52

Гусева К.

Особливості взаємодії органів Національної поліції України з органами державної влади та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану 55

Журавель О.

Удосконалення службово-прикладних єдиноборств у ЗВО зі специфічними умовами навчання за допомогою програмного забезпечення 58

Завістовський О., Лепка-Шаповалова О.

Забезпечення гендерної рівності у діяльності сил сектору безпеки і оборони України під час виконання службово-бойових завдань 61

Завістовський О., Тінін Д., Поливанюк В.

Тактична медицина в службовій діяльності Національної поліції України: сьогоденні реалії 63

Зінченко С.

Впровадження сучасних технологій у тактико-спеціальну підготовку: шлях до підвищення ефективності 66

Ісаєва І., Янковець О.

Особливості викладання німецької як другої іноземної мови у контексті підготовки курсантів-філологів 68

Кабіцька О.

Актуальні проблеми організації навчання з тактичної медицини для співробітників сектору безпеки і оборони в умовах воєнного стану: сучасні підходи та шляхи вдосконалення 72

Казначеев Д.

Європейські стандарти підготовки фахівців
для правоохоронних структур 74

Казначеев Д., Лещенко М.

Домедична допомога як елемент системи
тактичної медицини в умовах воєнного стану 77

Кириченко А.

Фізична витривалість як ключовий фактор боєздатності
особового складу: напрями підвищення 79

Король К.

Шляхи вдосконалення рівня тактико-спеціальної підготовки
кадрів сил безпеки і оборони України в умовах воєнного стану 82

Кошєєв О.

Сучасні питання фізичної підготовки курсантів ЗВО
зі специфічними умовами навчання 84

Кушніренко Р.

Підвищення ефективності вогневої підготовки
як ключовий фактор вирішення проблем службово-бойової
діяльності сил безпеки і оборони України 86

Лопаєва О.

Деякі актуальні питання застосування зброї правоохоронцями 89

Лопуга Г.

Сучасні питання фізичного виховання курсантів
та студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання 91

Марков Р.

Актуальні проблеми службово-бойової діяльності
сил охорони правопорядку в Україні 93

Мислива О.

Евакуація населення під час воєнного стану:
завдання національної поліції 95

Наточій А., Тимофєєв В., Толмачова Ю.

Підготовка з практичної стрільби в системі професійного навчання
правоохоронців: сьогоденні реалії в умовах воєнного стану 99

Петрушин Д.

Важливість забезпечення належного рівня фізичної
підготовки курсантів вищих навчальних закладів
зі специфічними умовами навчання 102

Петренко С.

Гендерні особливості організації фізичної підготовки
курсантів ЗВО МВС України 104

Плахотний А.

Тактика зупинення транспортного засобу як частина
підготовки фахівців для сектору безпеки та оборони України 107

Пожидаєв М.

Ризики фізичного та емоційного вигорання військових
та шляхи їх подолання засобами фізичної підготовки 109

Поливанюк В.

Сучасні питання тактико-спеціальної підготовки слухачів
закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання 111

Поливанюк В., Тінін Д., Толмачова Ю.

Гендерні аспекти в діяльності правоохоронців:
робота із дітьми за умов надзвичайних станів 113

Порохнявий А.

Вдосконалення рівня фізичної підготовки поліцейських 116

Рогальський В.

Сучасні питання фізичної підготовки та фізичного виховання
курсантів і студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання 119

Родінський В. О.

Шляхи вдосконалення рівня підготовки
кадрів сил безпеки і оборони України 121

Сватсьєв А.

Фізична підготовка як основний чинник
підготовки працівника силових структур 124

Солод В., Войтюк М.

Міжнародна безпека як складова національної безпеки держави 126

Станкевич В., Войтюк М.

Загальні положення щодо дотримання Національною поліцією
України міжнародних стандартів у сфері прав і свобод людини 130

Тінін Д.

Застосування БПЛА як джерела інформації при забезпеченні
публічного порядку та безпеки під час масових заходів 132

Тимофєєв В., Наточій А., Тінін Д.

Водна поліція у взаємодії з Державною прикордонною службою
в акваторії водного простору в умовах дії правового режиму
воєнного стану: проблемні питання та можливості поліції 135

Тимофєєв В., Наточій А., Хоменко Р.

Деякі проблемні питання підготовки правоохоронців
до службово-бойової діяльності: особливості несення служби
в умовах обмеження або відсутності освітлення 138

Турчанікова Г.

Досвід підготовки поліцейських Канади
та перспективи його використання в Україні 142

Тьорло О., Костовський М.

Удосконалення навичок тактичної та спеціальної фізичної
підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти
зі специфічними умовами навчання 147

Фурса В., Астафєва І.

Використання програмного комплексу
«Кропива» у поліцейській діяльності 150

Червоношапка І., Мороз Т., Голодівський М.

Вплив тренувань з кросфіту на фізичну працездатність
здобувачів вищої освіти 153

Черкашин О., Євдощенко О.

Удосконалення управлінських рішень щодо гасіння пожеж
за допомогою роботизованої техніки в умовах воєнного стану 155

Чоботько І.

Важливість спеціальної фізичної підготовки для поліцейських 158

Чоботько М.

Фізична підготовка як ключовий чинник забезпечення боєздатності силових структур України в умовах сучасних безпекових викликів 162

Чоботько М., Чоботько І.

Проблеми підготовки фахівців фізичної підготовки та спорту для Збройних Сил України 165

Ясько В., Євтушок В.

Безпілотні літальні апарати як засоби розвідки мінної обстановки 169

Трибуна Молодого Автора

Асабіна Д.

Шляхи підвищення ефективності вогневої підготовки особового складу сил безпеки і оборони України в сучасних умовах 173

Асафат Ю.

Вплив інтегрованих функціональних тренувань на розвиток фізичних якостей курсантів ЗВО МВС України 177

Бєлов М.

Вогнева підготовка як складова професійної компетентності поліцейського 180

Бондаренко Б.

Вогнева підготовка поліцейських як складова безпекової ситуації в Україні в умовах війни 182

Борсук Р.

Роль вогневої підготовки у забезпеченні професійної діяльності працівників поліції 185

Брага Я.

Службово-бойова діяльність сил безпеки і оборони України в умовах гібридної війни: проблеми та шляхи вирішення 187

Бугаєнко Т.

Шляхи вдосконалення рівня тактико-спеціальної, вогневої, фізичної, медико-тактичної підготовки кадрів сил безпеки і оборони України 189

Бунчужна В.

Особливості тактичної підготовки поліцейських
в умовах воєнного стану 192

Бурка В.

Виконання службово-бойових завдань, пов'язаних
із застосуванням вогнепальної зброї працівниками
Національної поліції в умовах воєнного стану 195

Буякова І.

Нормативно-правове регулювання використання
БПЛА в поліцейській діяльності 198

Вельможна Д.

Підвищення ефективності вогневої підготовки
поліцейських в умовах сучасних викликів безпеки 201

Говтва М.

Розвиток та використання технологій БПЛА в службово-бойовій
діяльності сил сектору безпеки та оборони України 204

Гончар Є.

Проблемні питання навчання тактичної медицини співробітників
сил сектору безпеки та оборони в умовах дії воєнного стану 206

Губа Н.

Забезпечення безпеки патрульних поліцейських під час зупинки
транспортних засобів з підвищеним рівнем ризику 209

Губа Н.

Актуальність питання професійної психологічної
підготовки поліцейських в умовах сьогодення 212

Доценко Д.

Використання БПЛА у забезпеченні публічної безпеки 216

Жуган Д.

Психологічна готовність особового складу до дій в умовах війни 219

Зеленська М.

Виховання курсантів під час табірної збори
як елемент адаптації майбутніх правоохоронців 222

Ігнатченко Є.

Використання технологій БПЛА в службово-бойовій діяльності Національної поліції України 224

Карпачов Д.

Тактична вогнева підготовка в умовах обмеженої видимості 226

Ковальова А.

Оптимізація вогневої підготовки кадрів сил безпеки і оборони України в умовах сучасних воєнних загроз 228

Лисюк Я.

Правове регулювання службово-бойової підготовки в Україні під час воєнного стану: прогалини та напрями вдосконалення 230

Лисюк Я.

Проблеми ефективності вогневої підготовки кадрів сил сектору безпеки та оборони України 233

Литвиненко М.

Інноваційні технології у вогневій підготовці поліцейських: застосування мультимедійних систем 236

Лісняк А.

Роль вогневої підготовки в забезпеченні ефективності дій сил правопорядку під час воєнного стану 236

Лещенко М.

Вогнева підготовка та тактика дій поліцейських у зонах з підвищеним рівнем небезпеки 240

Пивоваров В.

Вогнева підготовка курсантів закладів вищої освіти МВС як елемент національної безпеки 243

Прокопець К.

Проблемні питання формування підготовленості курсантів закладів вищої освіти МВС України з вогневої підготовки 246

Руднєв Д.В.

Зміни вимог до поліцейського щодо застосування вогнепальної зброї, засобів індивідуального захисту під час дії воєнного стану 248

Станкевич В.

Моделювання бойових умов у вогневій підготовці 251

Семенов І.

Організація взаємодії між складовими сектору безпеки
та оборони держави при спільному виконанні завдань 253

Степаненко В.

Інтеграція сучасних технологій у процес вогневої підготовки:
проблеми, можливості та перспективи для Збройних Сил України 257

Уманець К.

Психологічне забезпечення службово-бойової діяльності
сил безпеки та оборони України 262

Халітов Д.

Інноваційні підходи до підвищення рівня вогневої підготовки
особового складу Національної поліції України 264

Хлівна М.

Переваги та недоліки у використанні спеціального спорядження
для перенесення вогнепальної зброї в цивільному одязі
працівниками структури МВС України 267

Чайка Я.

Практичні особливості організаційно-правових засад забезпечення
діяльності сил безпеки і оборони України з метою підвищити якість
умінь та знань щодо регулювання дорожнього руху
за допомогою регулювальника 270

Шаповал С.

Особливості підготовки кадрів для потреб
сил сектору безпеки та оборони держави 275

Шевченко А.

Сучасні підходи до підготовки студентів і курсантів
до дій в умовах воєнного часу 278

Шмаюк К.С.

Психофізіологічні аспекти стрільби в умовах реального бою 281

Дмитро Анісімов

доцент кафедри спеціальної фізичної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

АДАПТАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ

Основна роль у професійному формуванні майбутніх офіцерів Національної поліції України відводиться фізичній підготовці та спорту. Оперативна діяльність співробітників поліції зазвичай проходить в умовах підвищеного ризику, коли доводиться стикатися з численними небезпечними обставинами. Це включає участь у конфліктних ситуаціях, загрозу збройних нападів, необхідність швидкого прийняття рішень щодо застосування поліцейських заходів, а також переходу від профілактичних до примусових заходів. Важливим фактором є постійне фізичне навантаження, яке виникає через носіння важкої техніки, такої як бронежилети, зброя та спеціалізоване спорядження. Крім того, тривала малорухливість під час патрулювання в автомобілях може негативно впливати на фізичний стан і загальний рівень здоров'я особового складу. Дії, пов'язані з переслідуванням та затриманням правопорушників, вимагають не лише психологічної стійкості, але й високої фізичної підготовленості, володіння спеціальними навичками та техніками [1, с. 6].

Справедливо погоджуємося з думкою В. Бондаренка, який підкреслює важливість розвитку нервово-психічної стійкості, комунікативних і вольових якостей для ефективної взаємодії працівників поліції з різними категоріями громадян. Особливо важливою є здатність спілкуватися з людьми, які перебувають у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, а також з особами з психічними розладами. Водночас зростаючі вимоги до фізичної готовності працівників правоохоронних органів є невід'ємною частиною реагування на нові реалії, як в умовах внутрішніх викликів країни, так і в глобальному контексті. Це вимагає постійного вдосконалення підходів до підготовки особового складу для роботи в екстремальних ситуаціях, а також розширення наукових досліджень, які охоплюють різні аспекти фізичної, педагогічної, психологічної та соціологічної підготовки [2, с. 110].

Належна фізична підготовленість є ключовим фактором, що забезпечує якісну професійну підготовку випускників закладів вищої освіти з урахуванням специфічних умов навчання, орієнтуючи їх до практичної діяльності в умовах високої відповідальності [3, с. 15]. Однак, незважаючи на наявність численних наукових розробок, проблема удосконалення фізичної

підготовленості студентів таких закладів залишається недостатньо дослідженою [4, с. 346; 5, с. 47].

Одним із прикладів такої практичної роботи є розробка методичних рекомендацій для підвищення рівня фізичної підготовленості курсантів Дніпровського державного університету внутрішніх справ. Колектив авторів кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції (Д. Анісімов, В. Богуславський, О. Журавель) підготував рекомендації для подолання ситуаційної смуги перешкод, які дозволяють поліпшити фізичну підготовленість студентів. Ці рекомендації отримали свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 118015 від 11.04.2023 [6, с. 15].

Інтеграція сценаріїв подолання смуги перешкод в навчальний процес дозволяє врахувати часові обмеження та підготовку до самозахисту, що сприяє розвитку вміння швидко і ефективно застосовувати фізичну силу та прийоми рукопашного бою. Цей підхід орієнтований на розвиток конкретних навичок, що дозволяють курсантам діяти швидко і правильно в умовах стресу [6, с. 15].

Перш ніж розпочати відпрацювання сценаріїв проходження смуги перешкод, студенти повинні ознайомитися з технікою подолання штучних і природних перешкод, а також навчитися основам самозахисту відповідно до чинного законодавства, зокрема Положення про організацію професійної підготовки працівників Національної поліції України № 50 від 26 січня 2016 р. та наказу МВС України «Про затвердження змін до Положення про організацію професійного навчання працівників Національної поліції України» № 51 від 21 січня 2020 р. [6, с. 15].

Зрештою, передбачається впровадження таких сценаріїв у навчальні програми закладів вищої освіти, які займаються підготовкою майбутніх поліцейських. Це дозволить запропонувати новий підхід до фізичної підготовки, орієнтуючи курсантів на дії у відповідь на виклики сучасної суспільно-політичної ситуації, зокрема в умовах збройної агресії та інших надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с.
2. Вобленко Є. О., Цуркан О. П. Моделювання екстремальних ситуацій у процесі фізичної підготовки працівників поліції. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 2018. С. 209–210.
3. Anisimov D., Petrushin D., Boguslavsky V. Improvement of physical training of first-year cadets of Dnipropetrovsk state university of internal affairs // *Scientific space in the condition of global transformations of the modern world : Scientific monograph.* Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2020. P. 1–20. DOI : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-255-5-1>.
4. Петрушин Д., Анісімов Д., Пожидаєв М. Методика розвитку спеціальних фізичних якостей курсантів закладів вищої освіти Національної поліції України з

використанням системи кросфіт. *Молодий вчений*. 2019. № 2 (66). С. 345–348.

5. Соловей О., Пожидаєв М., Анісімов Д. та ін. Особливості фізичного стану курсантів, які займаються єдиноборствами, при підготовці до професійної діяльності. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2020. № 10. С. 47–54.

6. Анісімов Д. Використання ситуаційної смуги перешкод в навчальному процесі ЗВО зі специфічними умовами навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2023. № 8 (168), С. 13–16.

Людмила Балушка

доцент кафедри
спеціальної фізичної підготовки,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту

Оксана Чичкан

професор кафедри
спеціальної фізичної підготовки, ,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Валерія Білоус

здобувач вищої освіти

(Львівський державний
університет внутрішніх справ)

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну, яке розпочалося у 2022 році, внесло суттєві корективи в усі аспекти життя, включно з освітою. В умовах війни навчальний процес перейшов у дистанційний формат, що поставило перед викладачами нові виклики, зокрема у сфері фізичного виховання. Через неможливість проводити заняття у спортивних залах чи на відкритих майданчиках виникла необхідність пошуку альтернатив для підтримки фізичної активності студентів. Самостійні заняття спортом вдома стали основною формою фізичної активності, і їх ефективна організація значною мірою залежала від цифрових технологій. Різноманітні мобільні додатки, відеоуроки та інтернет-ресурси стали потужним інструментом для залучення молоді до спорту навіть у найскладніших умовах.

Цифрові технології відкрили нові горизонти для фізичного виховання, особливо у дистанційному форматі. Мобільні додатки, такі як Nike Training Club, Adidas Running та MyFitnessPal, пропонують широкий вибір програм, які враховують фізичний рівень, цілі користувача та наявні ресурси. Такі

програми дозволяють тренуватися вдома без спеціального обладнання або з мінімальним його використанням.

Відеоуроки, доступні на платформах, таких як YouTube, дають можливість займатися під керівництвом професійних тренерів. Наприклад, популярні тренери записують програми тренувань для різних рівнів підготовки, включаючи поради щодо техніки виконання вправ. Це дозволяє студентам самостійно займатися, навіть якщо вони не мають доступу до спеціалізованих спортивних майданчиків.

Соціальні мережі, зокрема тіток, інстаграм та фейсбук, активно використовуються для популяризації спорту серед молоді. Челенджі на тему здорового способу життя, відео з демонстрацією вправ чи результатів тренувань сприяють мотивації та залученню до регулярних занять.

Головною перевагою цифрових технологій є їхня доступність. Заняття спортом перестають бути прив'язаними до певного місця чи часу, що особливо актуально в умовах війни, коли стабільність доступу до спортивної інфраструктури може бути порушена.

Індивідуальний підхід є ще однією важливою перевагою. Завдяки цифровим платформам користувачі можуть обирати ті програми, які відповідають їхнім фізичним можливостям, цілям та графіку. Можливість адаптувати тренування під власні потреби підвищує ефективність занять.

Фітнес-трекери та мобільні додатки дозволяють відстежувати прогрес у реальному часі. Функції моніторингу, такі як кількість спалених калорій, пройдена дистанція чи частота серцевих скорочень, допомагають краще розуміти свій фізичний стан і сприяють досягненню поставлених цілей.

Попри значні переваги, використання цифрових технологій у фізичному вихованні має свої недоліки. Основною проблемою є відсутність контролю викладача чи тренера, що може призвести до неправильної техніки виконання вправ і травм.

Іншою проблемою є нерівний доступ до цифрових ресурсів. Не всі студенти мають стабільний Інтернет, сучасні пристрої або достатню технічну обізнаність для роботи з фітнес-додатками. Це обмежує можливість залучення до таких форм фізичної активності.

Також серед викликів варто зазначити брак мотивації у студентів. Відсутність живого спілкування та спортивного духу групових занять може знижувати зацікавленість і регулярність тренувань.

Для ефективного використання цифрових технологій у фізичному вихованні необхідно інтегрувати їх у навчальні програми. Це може включати створення національних освітніх платформ, розроблених для підтримки фізичної активності у дистанційному форматі.

Викладачі з фізичного виховання мають забезпечувати студентів якісними рекомендаціями щодо вибору тренувальних програм, враховуючи їхні фізичні можливості та умови. Крім того, варто заохочувати студентів до участі у спортивних онлайн-спільнотах для підтримання мотивації.

Цифрові технології довели свою ефективність у забезпеченні фізичної активності в умовах дистанційного навчання, особливо в кризових ситуаціях, таких як війна. Їх впровадження у фізичне виховання сприяє підтриманню здоров'я студентів та формуванню культури самостійної фізичної активності. Однак для максимального використання їх потенціалу необхідно усунути існуючі виклики, забезпечити доступність та якість цифрових ресурсів для всіх.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посібник, 2020. 456 с. URL : <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/8/19/90.pdf>.
2. Качан О. А. Упровадження інноваційних технологій у фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність закладів освіти : навч.-метод. посібник. Слов'янськ : Витоки, 2017. 138 с.
3. Кашуба В., Футорний С. Із досвіду використання інформаційних технологій у процесі занять фізичним вихованням різних груп населення. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 21. С. 81–90.
4. Грабик Н. М., Гулька О. В., Яремій М. В. Використання онлайн-платформ у освітньому процесі з фізичного виховання. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф.* Рівне, 2021.

Михайло Бамбуляк

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки, доцент

Громович А.А.

курсант навчально-наукового
інституту № 4
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВЗАЄМОДІЇ МАЛИХ ПІДРОЗДІЛІВ В УМОВАХ ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Психологія малих підрозділів у контексті бойових завдань є критичною для розуміння механізмів, які забезпечують ефективність виживання та виконання місій у високостресових умовах. Довіра та взаємодія в таких групах формуються через складний комплекс соціальних, емоційних та оперативних факторів, де кожен елемент відіграє вирішальну роль у створенні згуртованого колективу, здатного функціонувати як єдиний організм. В умовах бойових дій, де ризик життю та непередбачуваність

середовища стають повсякденністю, довіра трансформується з абстрактного поняття у конкретний інструмент виживання. Вона виникає не лише через формальні процедури чи ієрархічні структури, але й через інтенсивні спільні переживання, які стають каталізатором глибокого міжособистісного зв'язку. Наприклад, під час тривалих тренувань або реальних бойових операцій солдати неминуче стикаються з ситуаціями, де їхня залежність один від одного досягає максимального рівня – від надання медичної допомоги до прикриття вогнем. Такі моменти формують «емоційні якорі», які перетворюють групу індивідів на єдину систему, де кожен учасник усвідомлює свою роль та вплив на колективний результат.

Групова взаємодія є важливою характеристикою сумісної діяльності військовослужбовців, визначає процес спілкування між ними і ефективність організації бойової підготовки підрозділу. Основними психологічними показниками групової взаємодії у військовому колективі є згуртований і стресостійкий оптимістичний соціально-психологічний клімат у підрозділі.

Задля підтримки продуктивності діяльності, запобіганню погіршення бойових можливостей підрозділу та зниження ефективності під час проведення бойових завдань необхідним є вивчення індивідуальних і групових чинників, що впливають на вказані параметри групової взаємодії [1, с. 31–41].

Важливим аспектом є роль лідерства у формуванні довіри. Командир підрозділу виступає не лише як оперативний керівник, але й як символ стабільності та емоційного опору. Його здатність приймати рішення під тиском, демонструвати справедливість та піклуватися про підлеглих безпосередньо впливає на рівень довіри в групі. Дослідження свідчать, що якщо лідер чітко і відкрито визначає цілі місії, визнає власні помилки та поважає думку підлеглих, рівень взаємної підтримки значно зростає. Авторитарний лідерський стиль, навпаки, найчастіше призводить до внутрішньої фрагментації підрозділу, навіть якщо зовні він виглядає дисциплінованим. Тож командир є «соціальним клеєм», який або зміцнює довіру підрозділу, або руйнує її через невідповідність очікуванням.

Військовослужбовець у новому підрозділі завжди проходить три фази особистої згуртованості з іншими: адаптація, індивідуалізація, інтеграція. Вагомим чинником гармонійності цього процесу є сприйняття і прийняття групових норм [2, с. 109]. Основою для групових вимог є соціальні норми, які функціонують у кожній групі або військовому колективі. Ці норми є сукупністю правил і вимог, яку формує кожна реально діюча спільність. Вони регулюють поведінку членів групи, характер їхніх взаємовідносин, взаємодії і спілкування. Таке регулювання не може гарантувати групі безконфліктне функціонування, і колектив (норми, правила, міжособистісні стосунки) здійснює вплив на стан кожного свого члена [3, с. 95–100].

Стрес та втома, властиві бойовим умовам, виступають як випробування для групової динаміки, де довіра формується через здатність учасників

передбачати дії один одного без явної комунікації. Це можливе завдяки формуванню спільних ментальних моделей – уявлень про алгоритми дій у різних сценаріях, які відточуються під час інтенсивних тренувань (наприклад, евакуація поранених чи штурм будівлі). Така «невербальна згуртованість» зменшує когнітивне навантаження на бійців, дозволяючи покладатися на автоматизм групових дій, а стресові умови активізують механізми соціальної підтримки: психологічне зближення сприяє альтруїзму та готовності до самопожертви, що критично впливає на виживання підрозділу. Однак психологічна стійкість групи ґрунтується не лише на цих механізмах, а й на системних факторах, таких як зміцнення позитивних взаємовідношень, підвищення фізичної готовності, рівня навченості, управління та внутрішньогрупової злагодженості [4, с. 17]. Важливу роль відіграє також моральна атмосфера, яка включає повагу, дружбу, взаємодопомогу [4, с. 7] та здатність дотримуватися групових і корпоративних норм [4, с. 12]. Ці принципи мають значення як у бойових умовах, так і в мирний час – під час виконання службових обов'язків або бойової підготовки [4, с. 35].

Взаємодія в малих підрозділах також тісно пов'язана з концепцією «морального фактора» – внутрішньої віри в справу, яка об'єднує групу. Коли солдати відчують, що їхні дії мають сенс і підтримуються соціумом, їхня мотивація до взаємодії зростає. Проте в умовах тривалих конфліктів або суперечливих місій моральний дух може падати, що призводить до ерозії довіри. Тут ключову роль відіграє групова ідентичність: коли індивіди починають ототожнювати себе насамперед з підрозділом, а не з окремими інтересами, вони частіше діють заради колективу. Цей феномен підкріплюється ритуалами, традиціями або навіть внутрішнім жартом, які створюють унікальний мікрокосм групи. Наприклад, спільне виконання пісень, використання сленгу чи наявність «талісманів» підсилює відчуття приналежності, що, у свою чергу, зменшує рівень тривоги та підвищує довіру.

Не менш важливим є аспект комунікації. У бойових умовах інформація повинна бути чіткою, стислою та своєчасною, але також має враховувати емоційний стан учасників. Довіра руйнується, коли комунікація стає неоднозначною або коли окремі члени групи відчують себе виключеними з процесу обміну інформацією. Технології, такі як радіозв'язок або цифрові системи, допомагають, але не замінюють особистого контакту. Зокрема, невербальна комунікація (жестова мова) і тон голосу часто стають ключовими у стресових ситуаціях, коли вербальний канал перевантажений. Психологічні дослідження зазначають, що групи з розвиненими навичками невербальної взаємодії швидше адаптуються до змін у бойовій обстановці, оскільки їхній зв'язок менше залежить від зовнішніх факторів.

Після завершення бойових завдань довіра продовжує впливати на подальшу динаміку підрозділу. Солдати, які пережили разом критичні

моменти, часто зберігають зв'язок на все життя, що свідчить про глибину соціальної взаємодії. Однак такий негативний досвід, як, наприклад, відчуття зради чи нерівномірного розподілу навантаження, може залишити психологічні шрами, які впливають на здатність групи функціонувати у майбутньому. Тому підтримка після місії, включаючи психологічні консультації та групові обговорення, є важливою для відновлення довіри та запобігання конфліктам.

Таким чином, довіра та взаємодія в малих підрозділах – це результат поєднання структурованих процесів (тренування, лідерство, комунікація) та органічних соціально-емоційних явищ (спільні переживання, ідентичність, моральний дух). У бойових умовах ці фактори не просто допомагають виконувати завдання, але й стають основою для колективного виживання, перетворюючи групу солдатів на єдиний організм, здатний протистояти хаосу війни.

Список використаних джерел

1. Пустовий О. М. Соціально-психологічні чинники групової взаємодії військовослужбовців: теоретична модель. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Т. 1. С. 108–111.
2. Ягупов В. Військова психологія : підруч. Київ : ТанDEM, 2004. 656 с.
3. Потапчук Є. М. Теорія та практика збереження психічного здоров'я військовослужбовців : монографія. Хмельницький, 2004. 322 с.
4. Наконечний В., Клименко В., Копаниця Н. Досвід організації психологічної роботи під час ведення збройних конфліктів, підготовки та виконання миротворчих завдань : зб. інформ.-аналіт. матеріалів. Київ : Соціально-психологічний центр ЗСУ, 2013. 56 с.

Наталія-Вероніка Бачинська
професор кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ МЕДИКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах збройної агресії проти України та загострення безпекової ситуації питання ефективної медико-тактичної підготовки кадрів сил безпеки і оборони набуло критичного значення. Значна частина бойових втрат трапляється через недостатній рівень домедичної допомоги на полі бою, несвоєчасну евакуацію поранених, помилки в оцінці тактичної ситуації

під час рятувальних операцій [5].

Крім того, інтенсивність бойових дій вимагає від особового складу вміння діяти самостійно в екстремальних умовах, під обстрілами, за відсутності медичного персоналу. Тому підготовка військовослужбовців до надання першої допомоги, тактичного планування евакуації та взаємодії з медичними підрозділами є обов'язковою складовою виживання і ефективного виконання бойових завдань [1].

Загальна мета вдосконалення медико-тактичної підготовки має декілька складових, а саме: підвищення життєзбереження особового складу під час бойових дій, формування стійких навичок надання домедичної допомоги в умовах тактичної обстановки, покращення взаємодії між підрозділами тактичного рівня та медичною службою, впровадження сучасних підходів і стандартів ТССС (Tactical Combat Casualty Care) у підготовку кадрів.

Як відомо, основними компонентами медико-тактичної підготовки є тактична оцінка ситуації при наданні допомоги. Важливою є тактична допомога пораненому та надання допомоги під вогнем. Без тактичної евакуації, а також турнікетів, оклюзійних пов'язок, гемостатиків, назофарингеальних трубок, тощо неможливе кваліфіковане надання медико-тактичної підготовки [2].

Для якісної професійної підготовки кадрів сил безпеки і оборони України необхідно регулярно проводити практичні заняття з симуляцією бойових умов. Залучення бойового досвіду інструкторів має стати однією з головних складових. На заняттях необхідно використовувати манекени, віртуальні симулятори, кровозамінники. На сучасному етапі провідним є міждисциплінарний підхід, що передбачає координацію медичних, бойових і психологічних навичок [4].

Але, на жаль, існують певні проблеми у цьому напрямі, серед яких хочеться зупинитися, по-перше, на недостатній кількості сертифікованих інструкторів ТССС. По-друге, спостерігається обмежений доступ до якісного оснащення для тренувань, а також наявність психологічних бар'єрів в осіб без медичної освіти. Виявлено різний рівень підготовки серед кадрів ЗСУ, НГУ, МВС, ДПСУ тощо.

Для вдосконалення різних напрямів медико-тактичної підготовки необхідно враховувати такі аспекти:

1. Впровадження уніфікованих стандартів ТССС у програми підготовки всіх силових структур;
2. Інституціоналізація навчання, що включає в себе створення постійних центрів медико-тактичної підготовки;
3. Проведення спільних навчань з іноземними інструкторами;
4. Цифровізація навчального процесу: мобільні додатки, онлайн-курси, відеоінструкції;
5. Забезпечення медичного майна та аптечок за стандартами НАТО.

Хочеться звернути увагу на той факт, що підвищення життєзбереження особового складу – це системне завдання, яке потребує поєднання навчання, технічного забезпечення, психологічної стійкості та грамотної тактики. Це не лише про медицину – це про культуру збереження людського ресурсу як найціннішого елемента бойової готовності. Саме тому цей напрям має бути пріоритетним у підготовці, оснащенні та управлінні силами оборони України.

Сучасна війна вимагає від особового складу не лише бойових навичок, а й вміння оперативно реагувати на поранення побратимів у найскладніших умовах. За статистикою, до 90 % бойових втрат припадає на перші хвилини після поранення, і саме в цей час найважливішу роль відіграє не медик, а звичайний борець, який перебуває поруч. Тому впровадження стандартів ТССС – тактичної допомоги пораненим на полі бою – є життєво необхідним елементом підготовки кадрів сил безпеки й оборони України [5].

Загалом ТССС – це науково обґрунтована система надання допомоги пораненим у бойових умовах, яка орієнтована на немедичний персонал (солдатів, командирів, інструкторів), передбачає чітке поетапне реагування відповідно до тактичної обстановки. Також дозволяє зменшити рівень летальності від поранень шляхом швидкого втручання. Важливо те, що ця система містить ефективні протоколи, перевірені під час реальних бойових операцій [3].

Для активного впровадження в Україні необхідно враховувати такі ключові фактори, як:

1. Розробка єдиної системи підготовки за стандартами ТССС для всіх структур сектора безпеки і оборони (ЗСУ, НГУ, ДПСУ, МВС);
2. Підготовка національних інструкторів за міжнародними програмами;
3. Створення центрів медико-тактичної підготовки з повноцінними навчальними полігонами, симуляційними засобами, манекенами;
4. Забезпечення кадрів модульними аптечками IFAK з відповідним навчанням;
5. Інтеграція ТССС у бойову підготовку, польові навчання, щоденні інструктажі;
6. Використання відеоінструкцій, мобільних додатків, дистанційного навчання для постійного оновлення знань.

Позитивні та вкрай важливі результати, які слід очікувати після впровадження вищезазначених аспектів, повинні привести до зменшення бойових втрат від несвоєчасної допомоги, уніфікації дій особового складу у критичних ситуаціях, підвищення бойової ефективності підрозділів завдяки впевненості в діях побратимів, а також створення культури медичної безпеки у військовому середовищі.

Таким чином, медико-тактична підготовка є невід'ємною частиною бойової ефективності. В умовах гібридної війни та динаміки бойових дій

необхідне системне вдосконалення цієї складової на всіх рівнях. Це забезпечить зменшення бойових втрат, посилення мотивації особового складу та підвищення загального рівня обороноздатності держави.

Інтеграція сучасних стандартів ТССС у підготовку кадрів – це не просто про медицину, це про виживання, ефективність та моральну відповідальність кожного бійця. Ці стандарти повинні стати обов'язковим елементом бойового навчання нарівні зі стрільбою, тактикою чи інженерною підготовкою. Лише так ми зможемо зберегти життя наших захисників.

Список використаних джерел

1. Рожченко В. М., Осняч М. С. Шляхи удосконалення рівня тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та медико-тактичної підготовки кадрів сил безпеки і оборони України в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану : матеріали Регіон. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 30 черв. 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 69–71.
2. Пліско В. І., Носко М. О. Використання заходів фізичного впливу з тактичним осмисленням ситуацій відповідно до ступеня загрози : монографія. Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2010. 284 с.
3. Застосування протоколу Tactical Combat Casualty Care та алгоритму з надання домедичної допомоги в умовах ведення бойових дій «MARCH». *Педагогічний збірник*. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/download/1486/1385/3663>.
4. Підручник тактичної бойової допомоги потерпілим. Версія 5. URL : https://sprtyvg7.com.ua/wpcontent/uploads/2024/01/Підручник_тактичної_бойової_допомог_и_потерпілим_1.pdf.
5. Концепція ТССС: що це, алгоритми надання допомоги. *СІЧ*. URL : <https://sich.ua/domedychna-dopomoha/kontseptsia-tccc-shcho-tse-alhorytmy-nadannia-dopomohy/>.

Віктор Богуславський

завідувач кафедри

спеціальної фізичної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ З УРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ ТА ВИМОГ СФП

У сучасних умовах трансформації системи вищої освіти України, зокрема в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання (далі – ЗВО СУН), фізична підготовка курсантів і студентів набуває особливого значення. Це зумовлено не лише професійною спрямованістю підготовки, але

й потребами у формуванні високого рівня фізичної готовності до службової діяльності, часто у складних та екстремальних умовах. У цьому контексті надзвичайно важливим стає врахування гендерного підходу у процесі фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки (далі – СФП). Зважаючи на фізіологічні, психологічні та соціальні відмінності між особами різної статі, оптимізація навчально-тренувального процесу має здійснюватися з урахуванням індивідуальних особливостей курсантів і студентів. Це сприятиме підвищенню ефективності фізичної підготовки, зниженню ризику травматизму, а також формуванню стійкої мотивації до занять фізичною культурою.

Поняття «гендер» стало в кінці ХХ століття центральною категорією міждисциплінарної наукової галузі під назвою «гендерні дослідження». Гендерний дискурс позначив новий рівень теоретичного осмислення соціальних процесів. Як наголошує директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти К. Лемківський, «...гендерний підхід – це відносно нова фундаментальна стратегія досягнення рівності між статями, яка не замінює традиційного розуміння політики, що здійснюється в інтересах рівності між чоловіками та жінками. Згідно з таким підходом, для досягнення рівності політичні дії організовуються як процес урахування відмінностей між статями, а не «зрівнялівки». Такий підхід в цілому передбачає, що відмінності в поведінці, мисленні і сприйнятті чоловіків і жінок визначаються не лише їх психологічними особливостями, але і соціальними чинниками, такими, як виховання у дусі поширених в кожній культурі про чоловіче і жіноче призначення. Справжня рівність не передбачає нівелювання статі» [1; 2].

Національна поліція України належить до системи правоохоронних органів, серед основних функцій якої – не лише розслідування правопорушень та притягнення винних осіб до відповідальності, а й вчинення дій для виявлення та припинення правопорушень, а також затримання осіб, які можуть бути причетні до їх скоєння. Отже, з аналізу цих цілей та завдань Національної поліції України можна дійти цілком закономірного висновку про те, що працівники цього органу повинні мати не лише ґрунтовні юридичні знання, а й відповідний рівень фізичної підготовки, що дозволить працівнику ефективно реалізовувати покладені завдання [5]. Ураховуючи специфіку професійної діяльності працівників Національної поліції України, яка часто пов'язана з підвищеним ризиком, фізичним навантаженням та необхідністю приймати швидкі й ефективні рішення в екстремальних умовах, постає потреба у високому рівні спеціальної фізичної підготовленості. Це особливо актуально у випадку жінок, які поряд із чоловіками виконують службово-бойові завдання. Тому навчальний процес має передбачати не лише загальнофізичний розвиток, а й підготовку до реальних оперативних ситуацій, з урахуванням індивідуальних фізичних можливостей та психологічної стійкості. Саме тут важливою стає роль

практичних занять із дисципліни СФП, що спрямовані на розвиток прикладних фізичних якостей і професійно значущих навичок. Основною формою навчальних занять із дисципліни СФП є практичні заняття. Вони являють собою ключову форму підготовки майбутніх жінок-поліцейських до виконання оперативно-службових завдань. Тематичний розділ з дисципліни СФП під назвою «Загальна фізична підготовка» для дівчат-курсанток складається з вивчення комплексу гімнастичних і легкоатлетичних вправ (зважаючи на пору року та кліматичні умови). Заняття з гімнастики проводяться задля розвитку сили, спритності, швидкості, витривалості, координації рухів, орієнтації у просторі, стройової виправки дівчат-курсанток. Зміст цих занять становлять загальнорозвивальні вправи, комплексні силові вправи (далі – КСВ), гімнастично-силовий та акробатичний комплекси, вправи на тренажерах (атлетична гімнастика) [3, с.180]. Традиційно фізичну підготовку у закладах вищої освіти системи МВС України можна розмежувати у двох аспектах: 1) як навчальну дисципліну, що передбачає фізкультурно-спортивну діяльність; 2) як початкову дисципліну, спрямовану на підготовку всебічно розвиненої особистості, яка має міцне здоров'я та необхідну фізичну підготовленість. Основною формою навчальних занять з дисципліни «СФП» є практичні заняття. Вони є ключовою формою підготовки майбутніх жінок-поліцейських до виконання оперативно-службових завдань. Тематичний розділ з дисципліни «СФП» під назвою «Загальна фізична підготовка» дівчат-курсанток складається з вивчення комплексу гімнастичних та легкоатлетичних вправ. Позанавчальні заняття є важливою запорукою нормального фізичного розвитку дівчат-курсанток – майбутніх поліцейських, обов'язковою умовою виховання їхніх орієнтацій на зміцнення здоров'я і мотиваційним стимулом до регулярних самостійних занять фізичними вправами [4]. Врахування статевих особливостей організму дозволяє ефективно будувати тренувальний процес, поступово підвищуючи інтенсивність та складність фізичних завдань. Гендерночутливий підхід у викладанні дисципліни СФП також передбачає застосування диференційованих нормативів, адаптованих методик та різноманітних форм контролю, що відповідають реальним фізичним можливостям здобувачів освіти.

Застосування гендерного підходу у фізичному вихованні сприяє формуванню професійної готовності жінок до служби у правоохоронних органах, зокрема до виконання обов'язків у стресових, конфліктних або фізично небезпечних умовах. Водночас реалізація вимог спеціальної фізичної підготовки, що включає елементи тактико-спеціальних вправ, ситуаційних тренувань та нормативів, не лише сприяє розвитку фізичних якостей, але й забезпечує високий рівень службової адаптації та професійної стійкості. У зв'язку з цим особливої уваги потребує формування навчальних програм з урахуванням новітніх підходів до тренувального процесу, які мають базуватись на принципах доступності, безпеки, поступовості навантажень, а

також врахування актуального рівня фізичної підготовленості курсантів. Важливо також забезпечити комплексний моніторинг фізичного стану здобувачів освіти, що дозволить вчасно коригувати навчальні навантаження і запобігати перевтомі чи травмам.

Отже, у процесі трансформації вищої освіти України, зокрема у ЗВО зі специфічними умовами навчання, фізична підготовка курсантів і студентів набуває не лише освітнього, але й стратегічного значення. Врахування гендерного підходу у фізичному вихованні та спеціальній фізичній підготовці дає змогу реалізувати принципи індивідуалізації, рівних можливостей і професійної адаптації в умовах зростаючих вимог до службової діяльності. Оптимізація навчального процесу з урахуванням фізіологічних та психоемоційних особливостей жінок і чоловіків сприяє підвищенню загального рівня підготовленості, зменшенню травматизму та формуванню стійкої мотивації до занять фізичною культурою. Такий підхід забезпечує ефективне формування прикладних навичок, необхідних для майбутньої служби в Національній поліції України, та створює умови для підготовки фізично загартованих, професійно компетентних і психологічно витривалих фахівців у галузі безпеки та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Логвиненко М. Л. Гендерний підхід до фізичної підготовки жінок-курсантів у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України: теоретичне осмислення. *Молодий вчений*. 2020. Вип. 2 (78). С. 243–246.
2. Bem S. Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender – schematic children in a gender – schematic society. *Journal of women in culture and society*. 1983. P. 65–78.
3. Голик В. А., Зубченко Л. В. Урахування гендерного підходу у фізичній підготовці дівчат-курсанток. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 2 (79). С. 178–185.
4. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посібник. Київ : ФОП Кандиба Т.П., 2019. 98 с.
5. Кириченко А. В. Рівень фізичної підготовки як ключова вимога до кандидата на службу в Національній поліції України. *Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки та оборони України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 28 квіт. 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 70–71.

Дмитро Бодирєв

старший викладач кафедри

вогневої підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

МАЙБУТНЄ СТІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ: НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Розвиток стрілецької зброї не стоїть на місці – сучасні технології відкривають нові можливості для підвищення точності, дальності та ефективності вогню. Використання смарт-прицілів, адаптивних боєприпасів, систем управління вогнем та матеріалів нового покоління формує майбутнє стрілецької зброї. Інновації спрямовані на створення більш легкої, потужної та технологічно досконалої зброї, яка відповідатиме вимогам сучасного поля бою.

Стрілецька зброя – це зброя, що має ствол і призначена для стрільби кулями та іншими патронами. Вона є однією з найпоширеніших серед сучасних видів зброї. Залежно від того, в який спосіб здійснюється викид патрону, стрілецьку зброю можна поділити на вогнепальну, пневматичну, механічну та електричну [1].

Один із найважливіших аспектів сучасних технологій стрілецької зброї полягає в удосконаленні систем прицілювання. Розумні приціли, або «smart sights», є новим етапом розвитку прицільних систем. Вони використовують вбудовані сенсори, програмне забезпечення та інші технології для автоматичного налаштування прицілу під умови, що змінюються. Це дозволяє користувачам значно знизити вплив людського фактора і підвищити точність стрільби за будь-яких умов, включаючи нічні або умовно погані умови видимості [2].

Стрілецьку зброю може поступово замінити зброя спрямованої енергії, така як лазери, мікрохвильове випромінювання та магнітні поля. Британський лазер DragonFire потужністю 50 кВт вже продемонстрував можливість знищувати дрони та інші повітряні цілі. Лазер здатен за кілька секунд пропалити корпус цілі та пошкодити її електроніку, а для десятисекундного пострілу потрібно лише 500 грн електроенергії. Ця зброя може стати дешевшою альтернативою ракетам для ППО і поступить на озброєння британської армії через п'ять років, а тестування продовжиться в Україні в 2025 році.

Також інженери Lockheed Martin розробили систему лазерної оборони, яка успішно збила дві крилаті ракети. Лазери здатні знищувати навіть гіперзвукові ракети і техніку з електронними системами на великих відстанях. Вони не мають обмеженого боєкомплекту, оскільки єдиним витратним ресурсом є електроенергія. Вони також можуть бути розміщені на

космічних платформах, але погодні умови можуть обмежувати їхню ефективність на Землі [5].

Розробка зброї нового покоління передбачає використання передових матеріалів, інтеграцію новітніх електронних систем та інтерактивних технологій для забезпечення підвищеної точності, швидкості та надійності. Одним із напрямів є створення автоматичних і напівавтоматичних систем, що здатні адаптуватися до змінюваних умов на полі бою.

Сучасні розробки орієнтовані на створення більш легких, маневрених і зручних моделей зброї, що дозволяють користувачам ефективно діяти в умовах високої мобільності. Крім того, новітні матеріали, такі як композити та легкі сплави, дозволяють знижувати вагу зброї, одночасно підвищуючи її міцність і довговічність [4, с. 10].

Іншим напрямом є створення зброї, яка може взаємодіяти з іншими технологіями, такими як роботизовані системи або навіть штучний інтелект для автоматичного аналізу ситуацій і коригування тактики. Технології штучного інтелекту можуть також бути інтегровані в системи прицілювання, оскільки дозволяють автоматично визначати найкращі моменти для стрільби [3, с. 44].

Роль розвідки значно зростає, і все активніше використовуються безпілотні літальні апарати (БПЛА). Вони не тільки займаються розвідкою, спостереженням та коригуванням артилерійського вогню, але й використовуються для точкових ударів по стратегічно важливих об'єктах супротивника, таких як штаби, вузли зв'язку та артилерійські склади в його тилу [6].

Отже, майбутнє стрілецької зброї не обмежується лише вдосконаленням традиційних механізмів і прицільних систем. Це інтеграція новітніх технологій, що робить зброю більш ефективною, точнішою, зручнішою та адаптивною до будь-яких умов. Розумні приціли та лазерні системи дозволяють значно покращити точність стрільби, а модульні платформи відкривають нові можливості для налаштування зброї під конкретні завдання. Розробка зброї нового покоління з використанням передових матеріалів та інтерактивних технологій обіцяє змінити концепцію використання стрілецької зброї в майбутньому, забезпечуючи більш ефективне виконання завдань в умовах змінюваних викликів сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Стрілецька зброя. *UMITI*. URL : <https://umity.in.ua/concept/?id=642>.
2. Григорчук Т. В. Вплив розвитку озброєння та військової техніки на освоєння вогневої підготовки. *Innovative development of science, technology and education : матеріали V Міжнар. науково-практ. конф.* (м. Ванкувер, 15-17 лют. 2024 р.). Ванкувер, 2024. С. 582–586. URL : <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/02/INNOVATIVE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-TECHNOLOGY-AND-EDUCATION-15-17.02.2024.pdf>.
3. Заболотний С. Актуальні проблеми викладання дисципліни «Вогнева підготовка» в аспектах використання прикордонниками вогнепальної зброї. *Збірник*

наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки. 2022. № 2. С. 272–283.

4. Сачко Я., Наточій А. Сучасні методи вогневої підготовки поліцейських в Україні та ЄС. *UNIVERSUM*. 2024. № 1. С. 65–71.

5. Військові технології у 2030 році: тренди і прогнози світових експертів. *Економічна правда*.

URL : <https://epravda.com.ua/publications/2024/05/25/714216/> .

6. Заблоцький В. Якою буде зброя майбутнього? *tyzhden.ua*.
URL : <https://tyzhden.ua/iakoiu-bude-zbroia-majbutnoho/>.

Валентин Бондаренко

завідувач кафедри

спеціальної фізичної підготовки,

доктор педагогічних наук, професор,

Ігор Кострома

старший викладач кафедри с

пеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності в здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану набуває особливої актуальності. Зазначене зумовлене постійною загрозою їхньому життю і здоров'ю, не завжди здоровим харчуванням, низьким рівнем рухової активності, наявністю шкідливих звичок, зростанням нервово-психічного напруження тощо [3; 7].

Особливо гостро проблема формування здоров'язбережувальної компетентності стосується майбутніх правоохоронців, оскільки рівень розвитку цієї компетентності значною мірою визначає готовність до виконання службових обов'язків та ефективнішого додання проблем, зумовлених особливістю їхньої діяльності в сучасних умовах [2; 6; 9].

Аналіз сучасних наукових праць дає підстави констатувати, що здебільшого здоров'язбережувальну компетентність розглядають як здатність застосовувати здоров'язбережувальні компетенції в умовах конкретної життєвої або навчальної ситуації на користь збереження, зміцнення і формування здоров'я [5]. Здоров'язбережувальні компетенції трактують як суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які сприяють здоров'ю у всіх сферах життєдіяльності людини. Учені акцентують на високій ефективності застосування компетентнісного підходу до проблеми

формування здоров'язбереження в сучасній системі освіти. Компетентнісний підхід забезпечує формування здатності користуватися в житті набутими знаннями, вміннями та навичками [1].

Дослідники Ю. Бублей, Т. Малечко, Д. Мордвінова зазначають, що набуття майбутніми фахівцями здоров'язбережувальної компетентності є надзвичайно важливим завданням закладів освіти, оскільки саме тут формується свідомість молодого покоління щодо важливості зміцнення та збереження здоров'я [5, с. 36]. На думку вчених, засобами впровадження вищезазначеної компетентності у заклади вищої освіти є: організація спеціальних заходів і тренінгів з питань здоров'я та безпеки; введення в навчальні плани та програми предметів, які сприяють формуванню здорових звичок; створення проєктів і гуртків, спрямованих на підвищення свідомості учнів щодо здоров'язбережувального середовища; упровадження здорового харчування в їдальнях закладів освіти; створення позитивного здоров'язбережувального середовища для поліпшення фізичного, психічного та ментального здоров'я усіх учасників освітнього процесу.

Науковці [4; 8] виокремлюють низку ключових чинників, які визначають стан здоров'я людини та впливають на нього. Учений переконані, що на 50 % стан здоров'я залежить від способу життя; 20 % – від якості навколишнього середовища; 20 % – спадковості; 10 % зумовлює доступність та якість медичної допомоги.

Провідна роль у збереженні та розвитку здоров'я курсантів, зокрема в умовах воєнного стану, належить спеціальній фізичній підготовці, яка є навчальною дисципліною в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання [6; 7]. Спеціальна фізична підготовка покликана не лише забезпечувати належний рівень фізичної підготовленості курсантів під час навчання, а й сформувати підґрунтя подальшого усвідомленого здоров'язбереження в умовах майбутньої службової діяльності.

Під час навчальних занять зі спеціальної фізичної підготовки завдання щодо збереження й зміцнення здоров'я слід розв'язувати комплексно, насамперед із використанням педагогічних засобів. Зокрема, необхідно інформувати курсантів щодо існуючих методів, прийомів і навичок здорового способу життя; здійснювати виховання в контексті безумовного пріоритету цінностей індивідуального та громадського здоров'я в усіх його виявах і сферах. Формування здоров'ярозвивальної компетентності в майбутніх офіцерів поліції в умовах воєнного стану передбачає набуття умінь збереження, зміцнення здоров'я та дбайливого ставлення до нього. Для досягнення зазначеного під час навчальних занять зі спеціальної фізичної підготовки слід керуватися певними принципами та забезпечити виконання низки завдань. Основними принципами є: задоволення потреби людини в здоров'ї; свідомості й активності; науковості та доступності знань про збереження й розвиток здоров'я; урахування індивідуальних особливостей курсанта; комплексності оздоровчих і здоров'язбережувальних засобів і заходів; неперервності та

практичної спрямованості; культуровідповідності [6].

Серед завдань спеціальної фізичної підготовки, які сприятимуть формуванню здоров'язбережувальної компетентності в курсантів в умовах воєнного стану, виокремлюємо: опанування знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням; розвиток в майбутніх офіцерів поліції мотивації дбайливого ставлення до власного здоров'я, удосконалення фізичних, соціальних, психічних і духовних його чинників; виховання в правоохоронців потреби в здоров'ї, що є важливою життєвою цінністю, свідомого прагнення до ведення здорового способу життя; формування умінь самостійно ухвалювати рішення щодо власних вчинків, пов'язаних зі збереженням і розвитком здоров'я; набуття досвіду збереження здоров'я з урахуванням рівня власної фізичної підготовленості та фізичного стану.

Окрім цього, важливим є формування у курсантів навичок, що сприяють фізичному здоров'ю, зокрема: рухової активності (систематичне виконання фізичних вправ під час різних форм занять; використання рухових ігор тощо); санітарно-гігієнічних (дотримання особистої гігієни; умінь виконувати гігієнічні процедури, зокрема доглядати за шкірою, зубами, волоссям тощо); поєднання праці та відпочинку (умінь поєднувати розумову та фізичну активність; виокремлювати час для систематичного харчування й належного відпочинку); раціонального харчування (дотримання повноцінного харчування; умінь складати харчовий раціон з урахуванням реальних можливостей, потреб і користі). Ключовим чинником формування здоров'язбережувальної компетентності в умовах воєнного стану в курсантів є належний рівень мотивації. Рівень мотивації до здоров'язбереження визначається низкою мотивів і потреб, зокрема потребою дотримуватися засад здорового способу життя та правил безпечної поведінки в усіх сферах життєдіяльності; бажанням зберігати власне життя та поліпшувати рівень здоров'я.

У сучасних умовах слід особливо відповідально ставитися до ймовірних загроз, пов'язаних із введенням воєнного стану, зокрема уникати небезпечних ситуацій; здійснювати профілактику травматизму; самостійно вирішувати завдання, що пов'язані з підтримкою, зміцненням і збереженням здоров'я свого й оточення.

Отже, формування здоров'язбережувальної компетентності в майбутніх офіцерів поліції в умовах воєнного стану передбачає дотримання певних принципів і реалізації низки завдань. Зокрема, слід озброювати курсантів знаннями щодо засад здоров'язбереження, формувати навички, що сприяють фізичному здоров'ю, підвищувати мотивацію до ведення здорового способу життя та поліпшення рівня здоров'я.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. В., Худякова Н. Ю., Давигора Ю. І. Практичні аспекти формування професійної компетентності працівників патрульної поліції. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»*. 2020. Вип. 5 (125). С. 29–35.
2. Бондаренко В. В. Мотивація до занять фізичною підготовкою здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України під час позааудиторної роботи в умовах воєнного стану. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. Вип. 11 (171). С. 29–33.
3. Бондаренко В. В. Рухова активність здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2023. Вип. 20 (176). С. 176 – 182.
4. Бондаренко В.В. Використання традиційних та інноваційних технологій для моніторингу постави здобувачів вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2024. Вип. 25 (181). С. 182–188.
5. Бублей Ю. А., Малечко Т. А., Мордвінова Д. М. Впровадження здоров'язбережувальної компетентності в закладах освіти. *Освіта і здоров'я підростаючого покоління : матеріали VI Міжнародного симпозіуму* (м. Київ, 16-19 квіт. 2024 р.). Вип. 6. Київ : Алатон, 2024. С. 36–37.
6. Бондаренко В., Решко С., Дідковський В. та ін. Спеціальна фізична підготовка : навч. посібник / за заг ред. В. Чернея, Р. Сербина. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т.П., 2021. 341 с.
7. Мартишко А. Ю., Бондаренко В. В., Козенко С. М. та ін. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичній підготовці здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України : метод. рекомендації. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 75 с.
8. Сушик Н. Формування здоров'язбережувальної компетентності особистості у реалізації технологій соціального виховання дітей підліткового та юнацького віку. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 1. С. 180–183.
9. Кисленко Д. П., Бондаренко В. В., Вербин Н. Б., Донець І. О. Фізична підготовка фахівців з охоронної діяльності та безпеки : навч. посібник. Київ : НУОУ, 2024. 128 с.

Павло Бородич

доцент кафедри пожежної
та рятувальної підготовки
навчально-наукового інституту
оперативно-рятувальних сил,
кандидат технічних наук, доцент

Пишний О.,

здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту
оперативно-рятувальних сил
Національного університету
цивільного захисту України

**ДОСЛІДЖЕННЯ РЯТУВАННЯ ПОСТРАЖДАЛОГО
З ТРЕТЬОГО ПОВЕРХУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОХИЛОЇ
ПЕРЕПРАВИ ЗА ДОПОМОГОЮ НРВ-1 З ВИКОРИСТАННЯМ
ІМІТАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ**

Одним із основних завдань Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (далі – ОРС ЦЗ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) є рятування людей в умовах виникнення надзвичайних ситуацій [1]. Згідно з аналізом статистичних даних [2] в 2024 р. на території України більшість пожеж сталася в житловому секторі, а це автоматично супроводжується необхідністю рятування великої кількості постраждалих. Особливу небезпеку викликають багатоповерхові житлові будинки, що пов'язане з імовірністю виникнення ситуації, коли люди будуть заблоковані на високих поверхах, а доступ до будівель автодрабин може бути ускладнений через наявність стоянок для автомобілів, посаджених дерев тощо. В цьому випадку одним із способів рятування людей може бути використання похилої переправи, особливо якщо людина поранена та не може рухатися. Однак, на відміну від більшості оперативних дій ОРС ЦЗ ДСНС України [3], зазначений процес належною мірою не розглянутий. Тому дослідження процесу рятування постраждалого з третього поверху з використанням похилої переправи за допомогою нош рятувальних вогнезахисних є актуальним завданням, котре можна вирішити, використовуючи імітаційне моделювання.

З огляду на це було поставлено завдання побудувати імітаційну модель рятування постраждалого з третього поверху з використанням похилої переправи за допомогою нош рятувальних вогнезахисних (НРВ-1), з використанням мережевої моделі. Імітаційна модель представлена на рис. 1. Початком є команда старшого начальника: «Відділення, до рятування постраждалого з третього поверху з використанням похилої переправи за

допомогою нош рятувальних вогнезахисних приступити!», закінчується модель подією «Відділення шикується біля пожежно-рятувального автомобіля». Всі дії цього процесу наведені в таблиці 1.

Дослідження зазначеного процесу проводилися під час занять з пожежно-рятувальної підготовки з курсантами Національного університету цивільного захисту України, де були встановлені мінімальні та максимальні значення часу виконання окремих дій.

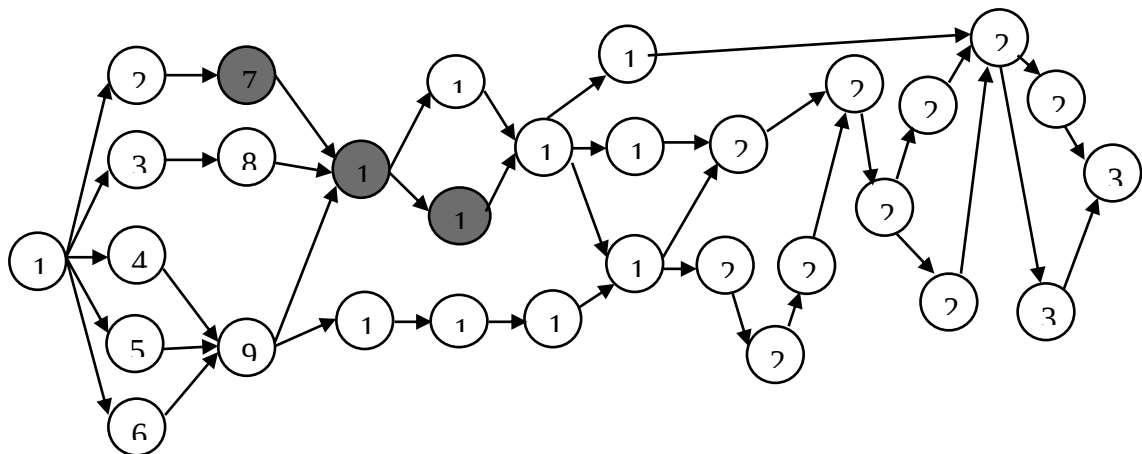

Рис. 1. Імітаційна модель рятування постраждалого з приміщення за допомогою НРВ-1

Таблиця 1

Аналіз окремих дій оперативного розрахунку при рятуванні постраждалого з третього поверху з використанням похилої переправи за допомогою НРВ-1

№ з/п	Операція	Опис операції	$t_{\min i, c}$	$t_{\max i, c}$	$t_{\text{сеп } i, c}$	σ_i, c	σ^2_{i, c^2}
1.	1-2	Рятувальник № 4 встановлює пост безпеки	40	80	45	5,0	25
2.	1-3	Рятувальник № 1 одягає захисний дихальний апарат, виконує оперативну перевірку та включається в нього	50	100	75	8,3	69,4
3.	1-4	Рятувальник № 2 одягає захисний дихальний апарат, виконує оперативну перевірку та включається в нього	50	100	75	8,3	69,4
4.	1-5	Рятувальник № 3 одягає захисний дихальний апарат, виконує оперативну перевірку та включається в нього	50	100	75	8,3	69,4
5.	1-6	Рятувальник № 5 залазить в кабінку пожежно-рятувального автомобіля та від'їжджує НРВ-1	15	40	27,5	4,2	17,4
6.	2-7	Рятувальник № 4 проводить розрахунки часу перебування газодимозахисників в непридатному для дихання середовищі та готує зв'язку	15	30	20	3,3	11,1
7.	3-8	Рятувальник № 1 бере засоби освітлення, зв'язку та необхідне пожежно-технічне обладнання	7	18	12,5	1,8	3,4
8.	4-9	Рятувальник № 2 приймає НРВ-1 від рятувальника №5	5	20	12,5	2,5	6,3
9.	5-9	Рятувальник № 3 допомагає приймати рятувальнику	5	20	12,5	2,5	6,3

№ з/п	Операція	Опис операції	$t_{\min i, c}$	$t_{\max i, c}$	$t_{\text{ср } i, c}$	σ_i, c	σ_i^2, c^2
		№ 2 НРВ-1 від рятувальника № 5					
10.	6-9	Рятувальник №5 передає рятувальнику № 2 та рятувальнику № 3 НРВ-1	5	20	12,5	2,5	6,3
11.	7-10	Рятувальник № 4 з'єднує ланку ГДЗС зв'язкою	15	40	22,5	2,5	6,3
12.	8-10	Рятувальник № 1 займає місце командира ланки	3	10	6,5	1,2	1,4
13.	9-10	Рятувальник № 2 та рятувальник № 3 переносять НРВ-1 та займають місце в ланці ГДЗС	5	15	10	1,7	2,8
14.	9-11	Рятувальник № 5 вилазить з кабіни пожежно-рятувального автомобіля	4	12	8	1,3	1,8
15.	10-12	Рятувальник № 4 займає місце на посту безпеки	3	10	6,5	1,2	1,4
16.	10-13	Рятувальник № 1, рятувальник № 2 та рятувальник № 3 у складі ланки ГДЗС проводять розвідку з пошуком постраждалого	180	600	390	70,0	4900
17.	11-14	Рятувальник № 5 займає місце біля поста безпеки	3	10	6,5	1,2	1,4
18.	12-15	Рятувальник № 4 веде радіообмін з командиром ланки	10	40	25	5,0	25,0
19.	13-15	Командир ланки (рятувальник № 1) доповідає постовому на посту безпеки (рятувальник № 4) про знайденого постраждалого, рятувальник № 2 та рятувальник № 3 надягають на постраждалого саморятувальник ІГІС-25	10	50	25	5,0	25,0
20.	14-16	Рятувальник № 5 підходить під вікно, з якого буде організовано переправу	5	10	7,5	0,8	0,7
21.	15-17	Рятувальник № 4 записує дані в Журнал обліку роботи ланок ГДЗС	10	30	20	3,3	11,1
22.	15-18	Рятувальник № 1 починає організацію переправи шляхом закріплення одного кінця робочого канату за основну опору	5	15	10	1,7	2,8
23.	15-19	Рятувальник № 2 та рятувальник № 3 здійснюють спуск ненавантажених канатів рятувальнику № 5	5	15	10	1,7	2,8
24.	16-19	Рятувальник № 5 приймає ненавантажені канати	3	10	6,5	1,2	1,4
25.	18-20	Рятувальник № 1 кріпить страховий канат до НРВ-1	5	15	10	1,7	2,8
26.	19-20	Рятувальник № 2 та рятувальник № 3 укладають потерпілого на НРВ-1	90	200	145	18,3	336
27.	19-21	Рятувальник № 5 організовує на другому кінці робочого канату систему поліспада	90	150	90	10	100
28.	21-22	Рятувальник № 5 натягує робочий канат за допомогою системи поліспада	45	75	60	5,0	25,0
29.	22-23	Рятувальник № 5 знімає систему поліспада	10	20	15	1,7	2,8
30.	20-24	Рятувальник № 1, рятувальник № 2 та рятувальник № 3 виносять НРВ-1 з потерпілим на підвіконня	20	40	30	3,3	11,1
31.	23-24	Рятувальник № 5 підіймає руку догори для сповіщення рятувальника №1, рятувальника №2 та рятувальника №3 про те, що робочий канат готовий	1	3	2	0,3	0,1
32.	24-25	Рятувальник № 2 та рятувальник № 3 відпускають НРВ-1 з потерпілим на робочий канат, а рятувальник № 5 слідкує за станом робочого канату	8	15	11,5	1,2	1,4
33.	25-26	Рятувальник № 5 слідкує за спуском постраждалого	25	40	32,5	2,5	6,3

№ з/п	Операція	Опис операції	$t_{\min i, \text{с}}$	$t_{\max i, \text{с}}$	$t_{\text{сер } i, \text{с}}$	$\sigma_i, \text{с}$	$\sigma^2_i, \text{с}^2$
34.	25-27	Рятувальник № 1 проводить спуск НРВ-1 з потерпілим з використанням страхового канату	25	40	32,5	2,5	6,3
35.	17-28	Рятувальник № 4 допомагає рятувальнику № 5 зняти НРВ-1 з робочого канату	20	30	25	1,7	2,8
36.	26-28	Рятувальник № 5 знімає НРВ-1 з робочого канату	20	30	25	1,7	2,8
37.	27-28	Рятувальник № 1, рятувальник № 2 та рятувальник № 3 слідкують за тим, як рятувальник № 5 та рятувальник № 4 знімають НРВ-1 з робочого канату	20	30	25	1,7	2,8
38.	28-29	Рятувальник № 4 та рятувальник № 5 встановлюють НРВ-1 з потерпілим в безпечному місті, від'єднують постраждалого з НРВ-1 та знімають з нього саморятувальник ІГІС-25	40	90	20	3,3	11,1
39.	28-30	Рятувальник № 1, рятувальник № 2 та рятувальник № 3 у складі ланки ГДЗС рухаються на свіже повітря	90	180	135	15,0	225
40.	29-31	Рятувальник № 4 та рятувальник № 5 шикуються біля пожежно-рятувального автомобіля	5	20	12,5	2,5	6,3
41.	30-31	Рятувальник № 1, рятувальник № 2 та рятувальник № 3 шикуються біля пожежно-рятувального автомобіля	10	30	20	3,3	11,1

Математичне очікування було розраховано за формулою:

$$\bar{t}_i = \frac{(t_{\max i} + t_{\min i})}{2} . \quad (1)$$

Враховуючи те, що для одновершинних розподілів середньоквадратичне відхилення приблизно дорівнює 1/6 інтервалу, на якому розглядається розподіл [4], дана оцінка розраховується як

$$\sigma_i \approx \frac{t_{i\max} - t_{i\min}}{6} . \quad (2)$$

Використавши отримані результати, були розраховані [4] основні параметри мережевої моделі (табл. 2).

Таблиця 2

Параметри мережевої моделі рятування постраждалого з третього поверху з використанням похилої переправи за допомогою НРВ-1

Операція	t _i , с	Ранній час		Пізній час		Резерв часу R, с
		t _{і р.п.} , с	t _{і р.з.} , с	t _{і п.п.} , с	t _{і п.з.} , с	
1-4	75	0	75	0	75	0
1-5	75	0	75	0	75	0
4-9	12,5	75	87,5	75	87,5	0
5-9	12,5	75	87,5	75	87,5	0
9-10	10	87,5	97,5	87,5	97,5	0
10-13	390	97,5	487,5	97,5	487,5	0
13-15	25	487,5	512,5	487,5	512,5	0
15-19	10	512,5	522,5	512,5	522,5	0
19-20	145	522,5	667,5	522,5	667,5	0
20-24	30	667,5	697,5	667,5	697,5	0
24-25	11,5	697,5	709	697,5	709	0
25-27	32,5	709	741,5	709	741,5	0
27-28	25	741,5	766,5	741,5	766,5	0
28-30	135	766,5	901,5	766,5	901,5	0
30-31	20	901,5	921,5	901,5	921,5	0
1-3	75	0	75	3,5	78,5	3,5
3-8	12,5	75	87,5	78,5	91	3,5
8-10	6,5	87,5	94	91	97,5	3,5
10-13	390	97,5	487,5	97,5	487,5	0
13-15	25	487,5	512,5	487,5	512,5	0
15-18	10	512,5	522,5	647,5	657,5	135
18-20	10	522,5	532,5	657,5	667,5	135
20-24	30	667,5	697,5	667,5	697,5	0
24-25	11,5	697,5	709	697,5	709	0
25-27	32,5	709	741,5	709	741,5	0
27-28	25	741,5	766,5	741,5	766,5	0
28-30	135	766,5	901,5	766,5	901,5	0
30-31	20	901,5	921,5	901,5	921,5	0
1-6	27,5	0	27,5	47,5	75	47,5
6-9	12,5	75	87,5	75	87,5	0
9-11	8	87,5	95,5	498	506	410,5
11-14	6,5	95,5	102	506	512,5	410,5
14-16	7,5	512,5	520	515	522,5	2,5
16-19	6,5	522,5	529	524	530,5	1,5
19-21	90	529	619	530,5	620,5	1,5
21-22	60	619	679	620,5	680,5	1,5
22-23	15	679	694	680,5	695,5	1,5
23-24	2	694	696	695,5	697,5	1,5
24-25	11,5	697,5	709	697,5	709	0
25-26	32,5	709	741,5	709	741,5	0

Операція	t_i, c	Ранній час		Пізній час		Резерв часу R, c
		$t_{i.p.p.}, c$	$t_{i.p.z.}, c$	$t_{i.p.p.}, c$	$t_{i.p.z.}, c$	
26-28	25	741,5	766,5	864	889	122,5
28-29	20	766,5	786,5	889	909	122,5
29-31	12,5	786,5	799	909	921,5	122,5
1-2	45	0	45	10	55	10
2-7	20	45	65	55	75	10
7-10	22,5	65	87,5	75	97,5	10
10-12	6,5	97,5	104	481	487,5	383,5
12-15	25	487,5	512,5	487,5	512,5	0
15-17	20	512,5	522,5	696,5	716,5	184
17-28	25	522,5	547,5	716,5	741,5	184
28-29	20	766,5	786,5	889	909	122,5
29-31	12,5	786,5	799	909	921,5	122,5

Для визначення критичного шляху імітаційної моделі були розраховані значення математичного очікування (3) та дисперсії (4) критичного шляху.

$$\bar{t}(L_{кр}) = \sum \bar{t}_{i_{кр}} = 921,5c, \quad (3)$$

де $\bar{t}_{i_{кр}}$ – математичне очікування i -ї операції критичного шляху, с.

$$\sigma^2(L_{кр}) = \sum \sigma_i^2 = 5600c^2, \quad (4)$$

де σ_i^2 – дисперсія i -ї операції критичного шляху.

Тоді середньоквадратичне відхилення критичного шляху буде дорівнюватися $\sigma(L_{кр}) = 748c$.

Критичним в імітаційній моделі рятування постраждалого з третього поверху з використанням похилої переправи за допомогою НРВ-1 є шлях дій другого та третього номера, які фактично всі дії виконують разом, тобто на них буде найбільша затримка часу. Тому для підвищення ефективності розглянутого процесу необхідно другим та третім номером ставити рятувальників, які пройшли курси з висотної підготовки та вміють ефективно працювати з рятувальними мотузками та висотно-рятувальним обладнанням.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України : станом на 01 липня 2013 р. Київ : Верховна Рада України ; Парлам. вид-во, 2013. 82 с.
2. Аналітична довідка про пожежі та їх наслідки в Україні за 12 місяців 2024 року / Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Офіц. вид. Київ : ДСНС України, 2025. 39 с.
3. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління

та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж : наказ МВС України від 26.04.2018 року № 340. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0802-18#Text>.

4. Бородич П. Ю., Лісняк А. А., Агашков С. С. Імітаційне моделювання оперативного розгортання та встановлення бандажів на ємності за допомогою пневмоінструмента. *Проблеми надзвичайних ситуацій*. 2017. Вип. 26. С. 29–34.

Павло Бородич

доцент кафедри пожежної
та рятувальної підготовки
навчально-наукового інституту
оперативно-рятувальних сил,
кандидат технічних наук, доцент

Тряпкін К.,

здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту
оперативно-рятувальних сил
Національного університету
цивільного захисту України

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО РОЗГОРТАННЯ ОСОБОВОГО
СКЛАДУ АВТОМОБІЛЮ ПОЖЕЖНОГО ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ
З УСТАНОВКОЮ ТРИНОГИ НА КОЛОДЯЗЬ ТА СПУСКОМ
В НЬОГО З РОЗРОБКОЮ ВІДПОВІДНОГО НОРМАТИВУ**

Для підвищення ефективності виконання особовим складом Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (далі – ОРСЦЗ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) дій за призначенням необхідно проводити спеціальні заняття та тренування [1], а для їх оцінок визначити певні критерії, якими можуть виступати нормативи [2]. В іншому дослідженні [1] була запропонована та всебічно розглянута імітаційна модель оперативного розгортання особового складу автомобілю пожежного першої допомоги з установкою триноги на колодязь та спуском в нього. Це оперативне завдання раніше не розглядалося, внаслідок чого відсутні жодні критерії для оцінки його виконання. Тому розробка науково обґрунтованих нормативів для контролю якості підготовки особового складу ОРСЦЗ ДСНС України є актуальною проблемою.

Зважаючи на це, поставлено завдання розробити науково обґрунтовані нормативи оперативного розгортання особового складу автомобілю пожежного першої допомоги з установкою триноги на колодязь та спуском в нього. Розробка нормативів має у своїй основі порівняння результатів одного

випробуваного з результатами інших випробувань. Порівняльні норми можуть бути побудовані за допомогою віднесення відповідного відсотка розглянутого особового складу до відповідного нормативу.

Процес оперативного розгортання особового складу автомобілю пожежного першої допомоги з установкою триноги на колодязь та спуском в нього містить досить велику кількість різноманітних операцій, що підлягають виконанню, відповідно до центральної граничної теореми можна вважати, що закон розподілу часу оперативного розгортання буде нормальним незалежно від закону розподілу часу виконання окремих операцій [3]. Використовуючи значення зворотної функції Φ^{-1} стандартного нормального розподілу, шукані оцінки часу рятування можуть бути визначені як [4]

$$t_5 = \bar{t} + G \cdot \Phi^{-1}(\tilde{P}_5), \quad (1)$$

$$t_4 = \bar{t} + G \cdot \Phi^{-1}(\tilde{P}_4 + \tilde{P}_5), \quad (2)$$

$$t_3 = \bar{t} + G \cdot \Phi^{-1}(\tilde{P}_3 + \tilde{P}_4 + \tilde{P}_5), \quad (3)$$

де $\bar{t}$ – математичне очікування виконання процесу рятування, с;

G – середньоквадратичне відхилення, с;

P_3, P_4, P_5 – середньозважені оцінки відповідних часток (частот) можливих результатів, віднесених, відповідно, до оцінки «відмінно», «добре», «задовільно».

Для визначення середньозважених оцінок відповідних часток можливих результатів був використаний метод експертної оцінки. Експертами виступили викладачі Національного університету цивільного захисту України та співробітники оперативно-координаційного центру Головного управління ДСНС у Черкаській області. Їм було запропоновано надати відповідну частку усіх можливих результатів, віднесених, відповідно (як це прийнято в оперативно-рятувальній службі на сьогодні), до оцінки «відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно». Водночас експертні оцінки характеризуються тим, що думки конкретних експертів можуть суттєво відрізнятись між собою. Щоб зменшити вплив некомпетентних експертів на підсумкову оцінку, яка і буде використовуватись для визначення частки результатів, що відповідають конкретній оцінці нормативу, пропонується метод визначення усередненої оцінки експертів, в основі якого лежить середньозважене значення тих оцінок, які надали експерти.

В основі розрахунку вагового коефіцієнта конкретного експерта лежить розрахунок суми квадратів відхилень запропонованих ним значень від середніх значень, отриманих в результаті аналізу всіх результатів; ваговий коефіцієнт вище в того експерта, у якого результати менше відрізняються від

відповідних середніх значень.

Щоб накопичити вихідні дані, необхідні для експертної оцінки, доцільно використовувати спеціальну форму, в якій зазначається оцінка, яку i -й ($i = 1, 2, \dots, k$, де k – кількість експертів) експерт вважає за доцільне виділити для оцінки j -ї частки ($j = 5, 4, 3$ та 2) всіх можливих результатів виконання нормативу.

За аналогією з підходом, викладеним в [3], де для оцінки середньозваженого часу виконання цієї операції використовуються вагові коефіцієнти експертів, що спираються на оцінки дисперсій часу її виконання, обробку результатів експертного опитування було проведено в наступній послідовності.

Розрахунок величин середньої оцінки, яку пропонується виділити для оцінки j -ї частки всіх можливих результатів виконання нормативу:

$$\bar{P}_j = \frac{\sum_{i=1}^k P_{ij}}{k} . \quad (4)$$

Розрахунок суми квадратів відхилень щодо кожної частки всіх можливих результатів виконання нормативу між оцінкою, яку пропонує i -ий експерт, і її середнім значенням:

$$S_i = \sum_{j=1}^l (P_{ij} - \bar{P}_j)^2 . \quad (5)$$

Визначення усередненої оцінки експертів щодо j -ї частки всіх можливих результатів, яке здійснюється шляхом знаходження середньозваженого значення за оцінками всіх експертів

$$\tilde{P}_j = \sum_{i=1}^l q_i \cdot P_{ji} , \quad (6)$$

де $q_i = \frac{S_i}{S_0}$ – ваговий коефіцієнт i -го експерта;
 S_0 – постійна, яка вибирається з умови

$$\sum_{i=1}^k S_i = 1 , \text{ тобто } S_0 = \frac{1}{\sum_{i=1}^k \frac{1}{S_i}} .$$

Оцінки, які надали експерти, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

**Експертні оцінки часток всіх можливих результатів
виконання нормативу та їх аналіз**

Оцінка	Експерт					$\bar{P}_j$
	1	2	3	4	5	
5	0,2	0,15	0,25	0,2	0,3	0,22
4	0,35	0,35	0,4	0,45	0,3	0,37
3	0,25	0,35	0,25	0,25	0,3	0,28
2	0,2	0,15	0,1	0,1	0,1	0,13
S_j	0,0066	0,0106	0,0036	0,0086	0,0126	
$\frac{1}{S_j}$	151,5152	94,33962	277,7778	116,2791	79,36508	
q_j	0,210649	0,131159	0,38619	0,161661	0,11034	
Оцінка	Експерт					$\tilde{P}_j$
5	0,042	0,02	0,097	0,032	0,033	0,224
4	0,074	0,046	0,154	0,073	0,033	0,38
3	0,053	0,046	0,097	0,04	0,033	0,269
2	0,042	0,02	0,039	0,016	0,011	0,128

Використовуючи (1), (2), (3) та дані проведеного раніше дослідження [1], були розраховані оцінки часу оперативного розгортання особового складу автомобілю пожежного першої допомоги з установкою триноги на колодязь та спуском в нього

$$\begin{aligned}
 t_5 &= 209,5 + 9,6 \cdot \Phi^{-1}(0,224) = 202,2_{\text{с}}; \\
 t_4 &= 209,5 + 9,6 \cdot \Phi^{-1}(0,38 + 0,224) = 212,1_{\text{с}}; \\
 t_3 &= 209,5 + 9,6 \cdot \Phi^{-1}(0,269 + 0,38 + 0,224) = 220,5_{\text{с}}.
 \end{aligned}$$

Використовуючи підходи, запропоновані в іншому дослідженні [3], були розроблені нормативи рятування постраждалого з приміщення з використанням нош рятувальних вогнезахисних:

$$\begin{aligned}
 t_5 &= 200_{\text{с}}; \\
 t_4 &= 210_{\text{с}}; \\
 t_3 &= 220_{\text{с}}.
 \end{aligned}$$

Список використаних джерел

1. Бородич П. Ю., Ковальов П. А., Поляков І. О. Імітаційне моделювання оперативного розгортання особового складу автомобілю пожежного першої допомоги установкою триноги на колодязь та спуском в нього. *Проблеми надзвичайних ситуацій*.

2014. Вип. 20. С. 28–32.

2. Про затвердження Змін до Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту : наказ МВС України від 12.06.2023 № 480. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1186-23#Text>.

3. Бородич П. Ю., Пономаренко Р. В., Ковальов П. А. Розробка нормативу рятування постраждалого з приміщення з використанням нош рятувальних вогнезахисних. *Проблеми пожежної безпеки*. 2016. Вип. 39. С. 44–48.

Сергій Братков

доцент кафедри поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

АДАПТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ СЛУЖБИ ТА БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Адаптація міжнародного досвіду поліцейської служби та бойової діяльності до умов воєнного стану в Україні стала надзвичайно важливою проблемою на тлі триваючого конфлікту та суспільних потрясінь. З моменту оголошення воєнного стану 24 лютого 2022 р. Україна зіткнулася зі значними проблемами щодо підтримання громадського порядку, захисту прав громадян та інтеграції військової та цивільної правоохоронної практики. Цей контекст спонукав до низки законодавчих змін, спрямованих на підвищення ефективності поліції, одночасно вирішуючи проблеми з приводу порушень прав людини та потенціалу зловживання владою в рамках розширеної правової бази [1].

Примітно, що запровадження воєнного стану призвело до призупинення виборів та обмеження певних громадянських свобод, що порушує важливі питання щодо балансу між безпекою та демократичним урядуванням [2].

За перші 100 днів воєнного стану український уряд запровадив понад 726 постанов, приділивши особливу увагу покращенню координації між військовими та цивільними органами влади, забезпеченню захисту критичної інфраструктури та управлінню громадською безпекою в умовах воєнного часу [3].

Ці адаптації не позбавлені суперечок, оскільки критики стверджують, що деякі заходи можуть порушувати конституційні права та загострювати напругу між правоохоронними органами та громадськістю [4].

Кращий міжнародний досвід у поліцейській діяльності визнано життєво важливим для зусиль України щодо підтримки законності та

громадської довіри під час воєнного стану. Інтеграція поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду, і залучення місцевих учасників розглядаються як важливі стратегії для сприяння співпраці та усунення основних причин конфлікту, включаючи проблему дезінформації [5].

Більше того, використання передових технологій та адаптація військових стратегій для цивільних правоохоронних органів були запропоновані як засоби підвищення оперативної готовності та можливостей реагування в ці безпрецедентні часи.

Оскільки Україна продовжує долати труднощі воєнного стану, перетин правових адаптацій, залучення громади та інтеграції міжнародних стандартів поліцейської діяльності матиме ключове значення для формування ефективності правоохоронних органів. Розбудова громадської довіри за допомогою прозорих практик і заходів підзвітності залишається центральною метою, що має вирішальне значення для захисту прав людини, одночасно вирішуючи нагальні потреби безпеки країни, яка переживає кризу.

Правовий режим воєнного стану в Україні має глибоке історичне коріння, відображаючи основу для управління під час кризи. Цей режим формується Конституцією країни та низкою законів, прийнятих парламентом, які окреслюють права та обмеження громадян за таких обставин, і передбачає такі важливі заходи, як: повне призупинення виборів, обмеження на пересування чоловіків військового віку та введення обов'язкової комендантської години на території всієї країни [6].

У відповідь на повномасштабну війну Кабінет Міністрів України вніс значні законодавчі зміни, спрямовані на полегшення адаптації країни до реалій воєнного стану. Ці зміни містили понад 726 законів і постанов протягом перших 100 днів воєнного стану, з яких близько 350 безпосередньо стосувалися надзвичайного стану. Інші нормативні акти зосереджувалися на фінансальних заходах та адміністративних коригуваннях, які були менш безпосередньо пов'язані з умовами воєнного часу [3].

Початкові дії були спрямовані на посилення координації між органами державної влади та військовим командуванням, покращення захисту критичної інфраструктури, забезпечення роботи бомбосховищ та управління можливою евакуацією.

Історично застосування воєнного стану має значні політичні наслідки, зокрема призупинення виборів. Згідно з чинним воєнним станом президентські, парламентські та місцеві вибори прямо заборонені, що означає подовження термінів чинних посадовців, таких як Президент України Володимир Зеленський, чий термін повноважень закінчився 6 травня 2024 року, якби не триваючий конфлікт [1].

Це призупинення викликає занепокоєння щодо демократичного процесу та наслідків для громадянських прав, зокрема щодо необхідності забезпечення безпечних місць для голосування та участі різних верств населення, включаючи військових та внутрішньо переміщених осіб.

В умовах воєнного стану в Україні законодавча база, яка регулює службу та бойову діяльність поліції, зазнала значних змін під впливом як національних, так і міжнародних стандартів. Введення воєнного стану, запровадженого указом Президента України від 24 лютого 2022 р., створило унікальні виклики для процесу кримінального правосуддя, спонукаючи до перегляду законодавства, спрямованого на підвищення ефективності правоохоронних органів, а також усунення проблем щодо порушень прав людини [2].

Міжнародне право, узгоджене та прийняте державами, містить основні вказівки щодо поведінки правоохоронних органів і військових під час криз, включаючи воєнний стан. Ці стандарти виступають за захист прав людини, підкреслюючи, що будь-які обмеження прав мають бути виправданими та необхідними для громадської безпеки та порядку.

Вирішальне значення має дотримання Україною норм міжнародного права, зокрема щодо забезпечення прав громадян під час посиленних заходів безпеки. Взаємодія між національним законодавством і міжнародними керівними принципами є основою для забезпечення того, щоб відповідь України на виклики, пов'язані з воєнним станом, залишалася узгодженою з ширшими зобов'язаннями щодо прав людини. Цей баланс має вирішальне значення для підтримки громадської довіри до правоохоронних органів, одночасно вирішуючи нагальні потреби безпеки в неспокійному середовищі [7].

Громадська довіра до поліції є важливою для підвищення ефективності її діяльності та легітимності її дій. Дослідження показали, що, коли громади мають довіру до правоохоронних органів, це може значно покращити співпрацю між поліцією та громадськістю, що призведе до кращих результатів у запобіганні злочинності та ініціативах щодо безпеки громад.

Для посилення ефективності діяльності поліції в умовах воєнного стану запропоновано декілька рекомендацій. Це, зокрема, сприяння міжнародним партнерствам, які зосереджуються на взаємному навчанні та розбудові потенціалу, сприяння методології навчання на основі сценаріїв для підготовки поліцейських до складних ситуацій, а також посилення стратегій залучення громади [8].

Такі зусилля спрямовані не лише на покращення оперативних можливостей правоохоронних органів, але й на те, щоб вони залишалися чуйними до потреб громад, які вони обслуговують у складні часи.

В умовах запровадження воєнного стану на правоохоронні органи покладено завдання не тільки виконувати покладені на них обов'язки, але й вирішувати такі нагальні питання, як забезпечення громадського порядку та захист прав і свобод людини.

Інтеграція військової тактики в поліцейські операції пропонується як засіб підвищення ефективності та дієвості правоохоронних органів. Цей підхід заохочує застосування тактики дистанції поряд із оборонними

стратегіями під час навчальних програм для офіцерів правоохоронних органів, озброюючи їх навичками, необхідними для ефективної роботи з різними сценаріями.

Така інтеграція може також посилити спільні зусилля між військовими та цивільними правоохоронними органами, сприяючи кращому розумінню оперативних протоколів і обов'язків [9].

Важливо розуміти відмінності у повноваженнях правоохоронних органів у мирний час і під час дії воєнного стану. Ці відмінності стають особливо помітними, коли розглядаються конституційні наслідки та можливість зловживання владою в межах прокурорських дій під час посиленних заходів безпеки.

У контексті воєнного стану в Україні вкрай важливо адаптувати міжнародний досвід, пов'язаний із поліцейською діяльністю та залученням громади, для вирішення місцевих проблем, зокрема проблеми дезінформації.

Крім того, інтеграція передових технологій може значно підвищити ефективність роботи поліції в умовах воєнного стану. Уроки, отримані з різних глобальних конфліктів, у тому числі в Україні, свідчать про те, що нові технології змінюють ландшафт бойових дій і безпеки [10].

Це розуміння свідчить про те, що правоохоронні органи можуть виграти від впровадження подібних технологічних досягнень для покращення оперативної готовності та часу реагування. Наприклад, передові технології виробництва можуть бути використані для забезпечення того, щоб критично важливі матеріали та обладнання були доступні в точці потреби, таким чином спрощуючи операції та зменшуючи залежність від розширених ланцюжків поставок.

Конфлікт, що триває в Україні, дав цінні уроки, які виходять за межі її кордонів, зокрема у сфері бойових дій і стратегій правоохоронних органів. Поширення нових технологій змінило масштаб і складність військових операцій. Уроки, засвоєні з логістичних невдач росії під час вторгнення 2022 р. та переважання війни на виснаження, спонукали до перегляду стратегій забезпечення в армії, об'єднаних і багатонаціональних силах. Ці знання є важливими для адаптації поліцейських і військових практик для підтримки громадського порядку та безпеки в умовах воєнного стану [11].

Оскільки Україна продовжує переживати складні умови воєнного стану, майбутні напрями адаптації поліцейської служби стають дедалі критичнішими. На впровадження суттєвих функціональних змін після 2022 р. значною мірою вплинув Закон України «Про внесення змін до законів України “Про Національну поліцію” та “Про Дисциплінарний статут Національної поліції України”», що спрямований на оптимізацію діяльності поліції в умовах воєнного стану,

В умовах воєнного стану в Україні правоохоронна система зіткнулася з безпрецедентними викликами, що вимагали законодавчих змін та адаптації міжнародного досвіду. Основними завданнями стали забезпечення

громадського порядку, захист прав людини та підвищення ефективності поліцейської діяльності. Інтеграція досвіду зарубіжних країн, особливо в частині взаємодії з громадою, застосування передових технологій та бойових тактик, посприяла зміцненню довіри до поліції та покращенню оперативної готовності. Законодавчі ініціативи, спрямовані на зміцнення ролі поліції в умовах криз, забезпечили більш ефективну координацію між цивільними та військовими структурами. При цьому дотримання міжнародних стандартів прав людини залишається ключовим для збереження легітимності влади та забезпечення демократичного управління в умовах загрози.

Список використаних джерел

1. Притика Ю., Ізарова І., Малярчук Л., Терех О. Правові виклики для України в умовах воєнного стану: захист громадянських, майнових і трудових прав, права на справедливий суд та виконання рішень. *Доступ до правосуддя у Східній Європі*. 2022. Т. 3. № 15. С. 219–238.
2. Конкуруюча роль поліції та армії? Історичний аналіз. URL : <https://sjms.nu/articles/10.31374/sjms.44>.
3. Ukraine 2023 Human Rights Report. *U.S. Department of State*. URL : <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/03/528267-UKRAINE-2023-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf>.
4. Розуміння воєнного стану: правові наслідки та права громадян. URL : <https://attorneys.media/martial-law/>.
5. Kent G. Examining Ukraine's Judiciary Under Martial Law. *SAIS Journal*. URL : <https://www.saisjournal.eu/article/98-George-Kent-War-and-Democracy.cfm>.
6. The International Legal Framework for Protection. URL : https://interagencystandingcommittee.org/sites/default/files/migrated/2014-11/02%20Gender%20Handbook_Legal%20Framework.pdf.
7. The Effectiveness of Academy Training – A Three Country Study. URL : <https://www.forcescience.com/2019/02/the-effectiveness-of-academy-training-a-three-country-study/>.
8. The Case for Integrating Range Tactics with Defensive Tactics. URL : <https://www.efcombatives.com/blog/integrating-range-tactics>.
9. Civilian Military Engagement Proves Successful in Northeast Nigeria. URL : <https://civiliansinconflict.org/blog/civilian-military-engagement-proves-successful-in-northeast-nigeria/>.
10. Martial Law Explained. *Brennan Center for Justice*. URL : <https://www.brennancenter.org/our-work/research-reports/martial-law-explained>.
11. Study recommends engaging community to combat disinformation. URL : <https://verafiles.org/articles/study-recommends-community-engagement-plan-as-best-strategy-to-combat-disinformation>.

Євген Гіденко

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

У сучасних умовах, коли безпека держави та суспільства набуває пріоритетного значення, особливої уваги потребує питання якісного формування кадрів у сфері правоохоронної діяльності. Професійний відбір майбутніх правоохоронців – це не лише питання кваліфікаційної придатності, а й один із важливих елементів національної безпеки. Від того, хто стоїть на захисті прав і свобод громадян, залежить довіра до влади, ефективність правозастосування і, зрештою, стабільність у державі.

Нормативно-правову базу у цьому напрямі становлять, зокрема, Закон України «Про Національну поліцію», де у ст. 52 передбачено, що добір на службу в поліції здійснюється на конкурсній основі; не менш важливими є норми, що містяться в наказі МВС України від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [1]. Проте реальний механізм реалізації цих положень часто стикається з труднощами

Однією з головних проблем, яку неможливо оминути, є терміновість комплектування особового складу в умовах воєнного стану. Як наслідок – послаблення процедур оцінювання особистісних та професійних якостей кандидатів. Це створює реальні ризики прийняття на службу осіб, які не володіють належним рівнем підготовки, мотивації чи моральної стійкості. У результаті можуть виникати ситуації, що підривають довіру до правоохоронної системи та знижують ефективність її діяльності.

Законодавче регулювання професійного відбору працівників поліції визначено у Законі України «Про Національну поліцію». Однак в умовах воєнного стану деякі з цих елементів або значно спрощуються, або не проходять належної перевірки, що суперечить не лише букві, а й духу закону.

Однією з головних перспектив розвитку системи професійного відбору майбутніх правоохоронців є використання сучасних технологій та інструментів, таких як штучний інтелект, аналітика даних, тестування на поліграфі та ін. Це дозволяє забезпечити більш точний та об'єктивний відбір кандидатів на посаду поліцейського. У зв'язку з вимогами сьогодення, прогресом у суспільстві необхідно для відбору кандидатів на службу до поліції використовувати всі можливі ресурси [2, с. 232].

Слід також враховувати, що правоохоронна діяльність – це не лише фізична спроможність чи володіння зброєю, а передусім здатність до відповідального служіння суспільству. Для цього потрібен не просто набір технічних навичок, а сформована правосвідомість, стійкі моральні орієнтири, здатність до швидкого ухвалення рішень у складних ситуаціях. Без системної підготовки і належного відбору ці якості можуть бути відсутніми.

Одним із ключових елементів у системі професійного відбору є фізична підготовка. Враховуючи специфіку службової діяльності підрозділів Національної поліції України, рівень фізичної витривалості, швидкість реакції та загальна фізична форма є критично важливими. Проте сьогодні ця складова ще далека від ідеалу [3, с. 493].

Попри наявність навчально-методичних програм, які враховують сучасні вимоги, матеріально-технічна база у багатьох закладах вищої освіти системи МВС України усе ще перебуває в процесі оновлення. Це створює певні труднощі у забезпеченні якісного фізичного тренування курсантів. Бракує сучасного обладнання, спортивного інвентарю, спеціалізованих залів. А без належної інфраструктури складно формувати у майбутніх правоохоронців необхідні професійні навички.

У цьому контексті постає важлива проблема – необхідність модернізації навчальної бази, залучення новітніх методик тренування та створення умов, максимально наближених до реальних умов служби. Разом із тим важливо розглядати фізичну підготовку не ізольовано, а як частину цілісної системи професійного відбору, що поєднує морально-психологічну, інтелектуальну та етичну складові [4, с. 192].

Одну з основ підготовки працівників поліції складають заходи фізичного впливу. Саме під час занять з цієї тематики працівники навчаються правильно застосовувати силу під час виконання службових завдань [5, с. 111].

З іншого боку, саме війна виявляє слабкі місця у структурі кадрового забезпечення і відкриває перспективи для її реформування. Одним із можливих напрямів розвитку є створення гнучкої системи відбору, що враховуватиме як загрози безпеці держави, так і необхідність дотримання стандартів професійності. Зокрема, перспективним виглядає впровадження багатоетапного відбору з елементами дистанційного тестування, психологічного профілювання та ситуативного моделювання, навіть у скороченому форматі, адаптованому до умов воєнного стану.

Отже, нині перед системою професійного відбору майбутніх правоохоронців постають складні виклики. Проте саме в кризові моменти з'являється можливість для оновлення та вдосконалення. Інтеграція сучасних технологій, підвищення вимог до морально-етичних якостей кандидатів, а також збереження балансу між швидкістю комплектування і якістю персоналу – ось основні завдання, що мають бути в центрі уваги реформаторів.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>.
2. Завістовський О. Д., Король К. С. Використання соціальних мереж під час проведення відбору кандидатів для проходження служби в підрозділах поліції України. *Наукові відкриття та фундаментальні наукові дослідження: світовий досвід : матеріали III Міжнар. наук. конф.* (м. Вінниця, 24 лист. 2023 р.). Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023. С. 232–234.
3. Гіденко Є. С., Загородній І. В. Фізична підготовка курсанта Національної поліції. Львів, 2022.
4. Пасько О. Система підготовки майбутніх працівників для Національної поліції. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2016. С. 191–192.
5. Завістовський О. Д., Поливанюк В. Д. Вдосконалення питання професійної підготовки працівників підрозділів поліції України на етапі викликів сучасності. *Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс : матеріали IV Міжнар. наук. конф.* (м. Івано-Франківськ, 17 лист. 2023 р.). Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023. С. 110–112.

Євген Гіденко

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки

Олег Завістовський

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНІЙ ПІДГОТОВЦІ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

У сучасних умовах ведення бойових дій безпілотні літальні апарати (далі – БпЛА) стали невід’ємним компонентом системи тактико-спеціальної підготовки сил сектору безпеки і оборони України, у тому числі і працівників поліції. З огляду на гібридний характер сучасних військових конфліктів, широке використання високотехнологічних засобів, необхідність оперативного прийняття рішень та забезпечення точності ураження цілей БпЛА відіграють ключову роль у підвищенні ефективності військових та інших спеціальних операцій. Один із провідних напрямів застосування БпЛА – повітряна розвідка. Безпілотники забезпечують виявлення позицій

противника, моніторинг переміщення техніки та особового складу, спостереження за динамікою змін на полі бою. Завдяки використанню оптико-електронних сенсорів, тепловізорів і високоякісних камер розвідувальні БпЛА здатні надавати точну, актуальну інформацію в реальному часі, що суттєво підвищує рівень ситуаційної обізнаності командування.

На сьогодні законодавцем прийнято цілу низку юридичних важелів, за допомогою яких поступово відбувається адміністративно-правове забезпечення службової діяльності Національної поліції України. Про це свідчать новели, прийняті в профільному законодавстві, які передбачили нові повноваження поліції [1, с. 97].

Покращення правоохоронної системи є пріоритетним питанням, так як злочинність, терористичні прояви, навіть масові звичайні побутові правопорушення здатні суттєво дестабілізувати життя в країні [2, с. 126]. Складна оперативна обстановка, що склалася наразі в Україні, демонструє потребу в удосконаленні багатьох аспектів діяльності сил правопорядку, в тому числі їх наукового та нормативно-правового забезпечення [3, с. 401; 4, с. 259].

У рамках тактико-спеціальної підготовки поліцейських навчають виявляти цілі, оцінювати обстановку з повітря, а також діяти в умовах обмеженої видимості або вночі. Це дозволяє сформувати ефективну систему бойового управління на основі розвідувальних даних. Ще одним важливим аспектом є використання БпЛА для коригування вогню. Після виявлення цілі оператори безпілота можуть передавати точні координати артилерійським підрозділам або коригувати вже відкритий вогонь, спостерігаючи за результатами ударів у режимі реального часу. Такий підхід дає змогу значно підвищити точність вогневого ураження, зменшити витрати боєприпасів і мінімізувати супутні втрати серед цивільного населення [5, с. 26].

Тактичні вправи з коригування вогню за допомогою БпЛА входять до обов'язкової підготовки підрозділів, що виконують бойові завдання на передовій. Особовий склад вчиться взаємодіяти між розвідувальними групами, артилерійськими підрозділами та операторами безпілота.

Окрім розвідки та коригування вогню, БпЛА виконують низку інших бойових завдань. До них належать ударні операції – за допомогою дронів-камікадзе або безпілота з навісним озброєнням здійснюються точкові удари по стратегічно важливих цілях, радіоелектронна боротьба – деякі БпЛА оснащуються засобами придушення радіозв'язку, GPS-сигналів та засобів зв'язку противника, використання дронів для доставки медикаментів, продовольства або евакуації поранених у важкодоступних районах. БпЛА можуть моделювати дії ворожих безпілота або цілей, що дозволяє наблизити тренування до реальних умов бойових дій.

Таким чином, безпілотні літальні апарати стали важливим елементом бойового потенціалу сектору безпеки і оборони України. Вони не лише сприяють підвищенню ефективності тактичних дій, а й забезпечують мобільність, гнучкість і точність, необхідні в умовах сучасної війни.

Інтеграція БпЛА в тактико-спеціальну підготовку дозволяє формувати високопрофесійні підрозділи, здатні ефективно протидіяти противнику в умовах швидкоплинної обстановки. У результаті аналізу ролі безпілотних літальних апаратів у тактико-спеціальній підготовці сил сектору безпеки і оборони України можна дійти низки важливих висновків. Насамперед, БпЛА стали критично важливим елементом сучасного бойового простору. Їх застосування значно підвищує ефективність виконання розвідувальних завдань, коригування вогню артилерії, забезпечення комунікацій, логістики, а також проведення ударних операцій.

Залучення БпЛА у процеси бойової підготовки дозволяє створити умови, максимально наближені до реальних бойових дій. Це сприяє формуванню в особового складу навичок оперативного прийняття рішень, роботи з високотехнологічною технікою та координації дій між підрозділами. Успішна інтеграція БпЛА в систему тактико-спеціальної підготовки вимагає постійного оновлення навчальних програм, удосконалення технічної бази та підвищення кваліфікації операторів безпілотників.

Список використаних джерел

1. Гіденко Є. С. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності підрозділів превентивної діяльності в умовах воєнного стану. *Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи : матеріали. Всеукр. круглого столу* (м. Дніпро, 28 бер. 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 96–98.
2. Завістовський О. Д. Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних ситуаціях. *Theories, methods and practices of the latest technologies : the III International Scientific and Practical Conference* (Tokyo, Japan, November 07-09, 2022). Tokyo, 2022. Р. 126–128.
3. Мислива О. О., Завістовський О. Д., Тінін Д. Г. Тактична допомога пораненим в польових умовах: нормативна та практична складова навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2024). № 3 (86), С. 399–405.
4. Завістовський О.Д. Професійна, службова та службово-бойова діяльність Національної поліції: сутність та розмежування понять. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 258–262.
5. Мовчан А. В., Мовчан М. А. Використання безпілотних літальних апаратів у діяльності правоохоронних органів. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 3 (9). С. 104–110.

Олег Глухманюк

викладач кафедри іноземних мов
факультету забезпечення
оперативно-службової діяльності
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИКОРДОННИКІВ

Державна прикордонна служба України є правоохоронним органом спеціального призначення, що закріплено у статті 6 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (далі – Закон). Однією з основних функцій, визначених статтею 2 цього ж Закону, є охорона закордонних дипломатичних установ України [8]. Відповідно до Положення про закордонні дипломатичні установи України, затвердженого Указом Президента України від 15.03.2021 № 99/2021, закордонними дипломатичними установами України є постійно діючі органи дипломатичної служби, основними завданнями яких є представництво України в державах перебування або при міжнародних організаціях та підтримання з ними офіційних відносин, відстоювання національних інтересів України, виконання консульських функцій, у тому числі захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном [7]. Автори науково-практичного коментаря «Законодавство про державний кордон України» стверджують, «...що охорона дипломатичних установ здійснювалась підрозділами 10-го відділу 2-го управління Комітету державної безпеки СРСР, яке надалі реорганізоване в 10-те Управління служби зовнішнього спостереження і охорони дипломатичного корпусу. Прикордонні війська входили до Комітету державної безпеки СРСР. З набуттям незалежності прикордонні війська трансформуються у Держприкордонслужбу, а охорона дипломатичних установ покладається на військовослужбовців Держприкордонслужби. Таку охорону покладають на військовослужбовців, які пройшли відповідне навчання на курсах охорони закордонних дипломатичних установ при Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького» [6].

Виконання службових обов'язків прикордонниками, пов'язаних із охороною закордонних дипломатичних установ України, передбачає розвиток низки професійних компетентностей, зокрема здійснення іншомовної комунікації.

Отже, актуальним завданням підготовки прикордонників щодо

охорони дипломатичних установ у межах спеціальних курсів Національної академії Державної прикордонної служби України постає розвиток іншомовної комунікативної компетентності. Іншомовна комунікативна компетентність являє собою набір знань, умінь і навичок використання іноземної мови для спілкування у професійній діяльності.

Проблематика формування та розвитку іншомовної комунікативної компетентності прикордонників у різних проєкціях відображена у дослідженнях І. Блощинського, О. Лемешко, О. Ісламової, С. Сінкевича, О. Янковець, О. Бабіч та ін.

Розглянемо комунікативний підхід як інструмент розвитку іншомовної комунікативної компетентності прикордонників. Термін «комунікація» походить від латинського *commūnicātio* («повідомлення, передача»), пов'язаного з дієсловом *commūnisco* («роблю спільним; повідомляю; з'єдную»), що є похідним від *commūnis* («спільний») [5]. Тобто у змісті означеного поняття «комунікація» закладена основна функція комунікації як процесу – обмін інформацією. А термін «інструмент», в широкому розумінні, означає знаряддя праці [4]. Отже на основі тлумачення понять «комунікація» та «інструмент» маємо елементарне розуміння того, що комунікативний підхід передбачає розвиток іншомовної комунікативної компетентності прикордонників в умовах підготовки до проходження військової служби за кордоном на основі активного використання раніше здобутих мовленнєвих вмінь.

Дослідниця О. Комар вважає, що першу сходинку в рейтингу популярності методик, спрямованих на модернізацію процесу навчання іноземної мови в Україні та за кордоном, активно утримує комунікативний підхід, спрямований саме на практику спілкування [3].

На думку Л. Байдак, комунікативний підхід спрямований на одночасний розвиток основних мовленнєвих умінь (усного та писемного мовлення, граматики, читання та аудіювання) у процесі живого, невимушеного спілкування [2].

На думку дослідниць І. Будз та Я. Поченюк, вимоги до навчання граматики англійської мови в аспекті комунікативного підходу зводяться до таких позицій:

- матеріал для навчання граматики має відображати природне використання мови в спілкуванні без штучних прикладів і надуманих ситуацій;
- у навчальному матеріалі слід чітко виокремлювати формальні та функціональні аспекти для того, щоб здобувачі освіти могли встановити зв'язок між ними в певних контекстах;
- граматичний матеріал доцільно презентувати в доступному обсязі з метою можливості його закріплення в нових контекстах;
- введенню нового матеріалу має передувати повторення раніше засвоєного;

– пояснення і правила мають бути стислими, точними і простими, адекватно відображати специфіку граматичного матеріалу [1].

Аналізуючи дослідження інших науковців та практиків у означеній сфері, переконуємось, що комплексне навчання іноземної мови базується саме на комунікативному підході.

Отже, під час підготовки фахівців для охорони закордонних дипломатичних установ для Держприкордонслужби, які володіють іншомовною комунікативною компетентністю, комунікативний підхід виступає ефективним інструментом розвитку іншомовної комунікативної компетентності.

Список використаних джерел

1. Будз І. Ф., Поченюк Я. В. Комунікативний підхід у навчанні граматики англійської мови. URL : http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_1/26.pdf.
2. Байдак Л. І. Суть комунікативного методу викладання іноземних мов. URL : <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/4956/1/%D0%91%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B0%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%86.%20%D0%A1%D1%83%D1%82%D1%8C%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D1%83.pdf>.
3. Комар О. С. Комунікативний підхід як інструмент модернізації процесу навчання іноземної мови в Україні. URL : <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/91-tendentsiyi-suchasnoyi-pidhotovky-maybutnikh-uchyteliv-pochatkovoyi-shkoly/274-komunikativnij-pidkhyd-yak-instrument-modernizatsiji-protsesu-navchannya-inozemnoji-movi-v-ukrajini>.
4. Словник української мови. URL : <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82>.
5. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / гол. ред. О. С. Мельничук. Київ : Наук. Думка, 1985. Т. 2.
6. Законодавство про державний кордон України : науково-практичний коментар : у 3 т. / за заг. ред. В. С. Нікіфоренка, Ю. Б. Курилюка. Т. 1. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. 618 с. URL : <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/3902>.
7. Положення про закордонні дипломатичні установи : Указ Президента України від 15 березня 2021 року № 99/2021. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/992021-37357>.
8. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03 квітня 2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>.

Катерина Гусєва

доцент кафедри

поліцейської діяльності

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану в Україні, введеного 24 лютого 2022 р. у зв'язку зі збройною агресією російської федерації, діяльність Національної поліції України (далі – НПУ) зазнала значних змін. Особливий правовий режим вимагає від НПУ не лише виконання стандартних функцій із забезпечення громадської безпеки, але й посиленої взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування для координації зусиль у протидії загрозам національній безпеці.

Особливості діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану визначаються чинним законодавством, насамперед Законом України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. Відповідно до цього закону Національна поліція України сприяє діяльності військової адміністрації, судів, прокуратури, судових органів в період дії воєнного стану; звітує перед військовою адміністрацією про правове становище на відповідній території, бореться зі злочинністю, здійснює охорону публічного порядку та публічної безпеки.

Правове регулювання діяльності НПУ в умовах воєнного стану базується на Законі України «Про національну поліцію» від 02 липня 2015 р. [5], вищезгаданому Законі України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 р. [6] та низці підзаконних актів. У статті 5 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що поліція взаємодіє з органами державної влади та місцевого самоврядування відповідно до законодавства [5]. У воєнний час ці положення доповнюються тимчасовими змінами, введеними Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності правоохоронних органів у період воєнного стану» від 15 березня 2022 р. [7], які значно розширили повноваження поліції в умовах особливого режиму.

Деяки науковці, зокрема О. Крижановська, відзначають, що взаємодія НПУ з органами влади в таких умовах набуває характеру системного партнерства, спрямованого на захист правопорядку та координацію дій у кризових ситуаціях [1].

Слід зазначити, що НПУ активно співпрацює з Міністерством

внутрішніх справ (далі – МВС) України та іншими центральними органами виконавчої влади, військовими адміністраціями. Так, Департамент взаємодії з НПУ при МВС України контролює реалізацію державної політики та координує діяльність поліції з іншими структурами. У воєнний період НПУ отримує від державних органів інформацію, необхідну для виконання завдань, у тому числі щодо військовополонених, у триденний або десятиденний термін залежно від обставин (стаття 2 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності правоохоронних органів у період воєнного стану» від 15 березня 2022 р.) [7].

Також на місцевому рівні взаємодія НПУ з органами місцевого самоврядування спрямована на забезпечення життєдіяльності громад, захисту цивільного населення та підтримання правопорядку. Стаття 88 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає співпрацю між керівниками територіальних органів поліції та представниками місцевих рад [5]. Умови воєнного стану посилили роль місцевих громад у наданні матеріально-технічної підтримки поліції, наприклад через спільні проєкти з громадськістю (стаття 89 закону) [5].

Дослідження В. Ковбаси та співавторів підкреслює, що ефективність такої взаємодії залежить від рівня децентралізації та готовності місцевих органів до партнерства з НПУ [2].

Військовий стан вносить свої корективи у діяльність НПУ. Поліцейські отримали право на розміщення зброї та бойової техніки в рамках заходів із відсічі агресії (стаття 46-1 Закону України «Про Національну поліцію») [5].

Також передбачається обмеження громадського контролю. Атестація поліцейських та громадських наглядів за їхньою діяльністю тимчасово призупинені Законом України від 12 травня 2022 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення діяльності правоохоронних органів у період воєнного стану» [8]. Зокрема, НПУ бере участь у взаємодії з Інтерполом, Європолом та військовими адміністраціями для боротьби зі злочинністю в умовах війни (ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану») [6].

У працях Б. Мельниченко та М. Мідик зазначається, що ефективність взаємодії між НПУ та місцевими органами влади зросла завдяки реформі децентралізації 2014–2021 років, згідно з якою громадам були передані значні повноваження та ресурси [3].

Значно ускладнює координацію недостатня нормативна визначеність, а саме відсутність єдиного нормативно-правового акта, який би детально регулював взаємодію НПУ з органами влади в умовах воєнного стану.

Також нестача кадрів та матеріально-технічних засобів у поліції та місцевих органах знижує оперативність реагування. Обмежений доступ до оперативних даних між структурами гальмує спільні дії.

А. Кубаєнко наголошує, що брак чітких каналів передачі інформації є

ключовою перешкодою для ефективної співпраці [4].

Для покращення взаємодії вважаємо за необхідне:

1. Розробити та затвердити нормативно-правовий акт, який визначатиме мету, завдання, суб'єкти, форми та принципи взаємодії НПУ з органами влади в умовах воєнного стану;
2. Забезпечити регулярне навчання працівників НПУ та представників місцевих громад щодо механізмів співпраці;
3. Створити єдину інформаційну платформу для обміну даними між НПУ, державними органами та органами місцевого самоврядування.

Отже, взаємодія Національної поліції України з органами державної влади та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану є невід'ємною складовою забезпечення національної безпеки, громадського порядку та прав громадян в екстремальних умовах. Воєнний стан суттєво трансформував традиційні підходи до співпраці, сприяючи ролі НПУ як координації елементів між центральними органами влади та місцевими громадами. Також позитивним стало зростання ефективності такої взаємодії завдяки попереднім реформам децентралізації, які надали органам місцевого самоврядування фактор ширшого оновлення та ресурсів для підтримки діяльності поліції.

Водночас виявлені проблеми, такі як недостатня нормативна визначеність, ресурсні обмеження та інформаційні бар'єри, свідчать про необхідність системного вдосконалення механізмів співпраці. Відсутність єдиного правового документа, який би чітко регулював взаємодію в умовах воєнного стану, створює правову невизначеність, що ускладнює оперативне прийняття рішень. Ресурсні проблеми, зокрема дефіцит кадрів і техніки, особливо гостро відчуються в регіонах, наближених до зони бойових дій, де навантаження на НПУ є максимальним. Інформаційні бар'єри, у свою чергу, перешкоджають швидкому обміну даними, що є критичним для своєчасного реагування на загрози.

Запропоновані рекомендації, зокрема розробка спеціального нормативного акта, організація навчальної програми та впровадження єдиної інформаційної платформи, спрямовані на усунення цих недоліків та створення більш стійкої та ефективної системи взаємодії. Реалізація таких заходів дозволить не лише підвищити оперативність і злагодженість дій НПУ з органами влади, але й адаптувати систему до тривалого функціонування в умовах воєнного стану, що є актуальним з огляду на невизначеність термінів завершення війни. У перспективі ці кроки сприяють зміцненню правопорядку та підвищенню довіри громадян до державних інституцій.

Список використаних джерел

1. Крижановська О. В. Форми реалізації взаємодії Національної поліції з органами публічної влади у сфері забезпечення правопорядку. *Право і державне управління*. 2020. № 1. Т. 1. С. 78–84.
2. Ковбаса В. М., Кусько Р. В., Дрозд Т. В. Актуальні аспекти взаємодії Національної поліції України з громадянським суспільством на засадах партнерства.

Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 9. С. 305–307. URL : http://lsej.org.ua/9_2022/77.pdf.

3. Мельниченко Б., Мідик М. Місцеве самоврядування в Україні в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія : *Юридичні науки.* 2023. Т. 10. № 2(38). С. 137–145.

4. Кубасенко А. В. Взаємодія поліції та суспільства у сфері реалізації правоохоронної функції. *Юридичний вісник.* 2020. № 2. С. 81–87.

5. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379.

6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 28. Ст. 250.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності правоохоронних органів у період воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2022. № 14. Ст. 83.

8. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення діяльності правоохоронних органів у період воєнного стану : Закон України від 12 травня 2022 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2022. № 20. Ст. 124.

Олександр Журавель

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУЖБОВО-ПРИКЛАДНИХ ЄДИНОБОРСТВ У ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сучасних умовах реформування сектору безпеки та оборони особливого значення набуває вдосконалення професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Одним із ключових напрямів такої підготовки є розвиток службово-прикладних єдиноборств як прикладного виду діяльності, що поєднує фізичну витривалість, тактичну обізнаність і правову обґрунтованість дій у ситуаціях ризику.

Ефективне формування навичок ведення єдиноборств вимагає застосування інноваційних технологій, що дозволяють точно оцінити фізичний потенціал курсантів і прогнозувати їхню поведінку в екстремальних умовах. У цьому контексті актуальним є впровадження програмного забезпечення – інструменту, що забезпечує комплексну оцінку фізичного розвитку та дозволяє коригувати підготовку з урахуванням індивідуальних особливостей [1].

В умовах ЗВО зі специфічними умовами навчання, де освітній процес

проходить в інтенсивному режимі з підвищеними вимогами до психологічної й фізичної витривалості, можливість адаптації навчального навантаження до індивідуальних особливостей курсантів має вирішальне значення. Саме така персоніфікована модель, яку реалізує програмне забезпечення, дозволяє не тільки покращити якість засвоєння технік самозахисту та затримання, а й запобігти професійному вигоранню, перевтомі й травматизму [2].

Головною метою розробки та використання цієї системи є створення об'єктивного критеріального базису для аналізу фізичних можливостей курсантів і їхньої готовності до дій у ситуаціях самозахисту та затримання правопорушників. Застосування програмного забезпечення дає змогу не лише виявляти сильні й слабкі сторони кожного здобувача освіти, а й формувати індивідуальні навчальні траєкторії, спрямовані на досягнення оптимального рівня підготовленості [3].

Особливістю системи є використання методології TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution), що дозволяє ранжувати курсантів за ступенем відповідності ідеальним параметрам фізичної підготовки. У процесі аналізу враховуються такі ключові характеристики, як маса тіла, сила, загальна витривалість та якість ударної техніки. Нормалізація матриці рішень і розрахунок відстаней до ідеального та антиідеального рішень дозволяють надійно оцінити рівень підготовки кожного курсанта [4].

Програмне забезпечення є корисним не лише в контексті повсякденної підготовки, а й у процесі проведення атестації особового складу, добору кандидатів на службу, а також при розслідуванні інцидентів із застосуванням сили. Такий функціонал дозволяє верифікувати дії співробітників з огляду на їхню фізичну готовність, що особливо важливо у випадках, коли необхідно обґрунтувати правомірність силового впливу.

Інтеграція отриманих показників у сценарії моделювання дозволяє створити ситуації, наближені до реальних умов оперативно-службової діяльності. Це сприяє розвитку адаптивних навичок, формуванню стресостійкості та правового мислення у процесі прийняття рішень. Саме тому програмне забезпечення є важливим компонентом освітнього процесу в ЗВО зі специфічними умовами навчання [2].

Ще одним вагомим напрямом використання програмного забезпечення у ЗВО зі специфічними умовами навчання є його потенціал у формуванні нових підходів до командної підготовки. Зокрема, аналіз індивідуальних фізичних показників курсантів дозволяє викладачам формувати збалансовані навчальні групи для відпрацювання прийомів у парі або малій групі. Це дає змогу ефективніше реалізовувати навчальні завдання, забезпечуючи взаємодоповнюваність учасників та уникнення надмірного навантаження на слабших за фізичними параметрами курсантів [1].

Крім того, програмне забезпечення може бути інтегроване у таке, що використовується для управління освітнім процесом, забезпечуючи аналітику в динаміці – від моменту вступу курсанта до завершення навчання. Такий

довгостроковий моніторинг дозволяє не тільки виявити тенденції в розвитку фізичних якостей, а й оперативно реагувати на випадки зниження показників або порушень режиму тренувань. Це, своєю чергою, стимулює курсантів до підвищення особистої відповідальності за рівень власної підготовки.

Також система дозволяє підвищити якість освітнього середовища за рахунок об'єктивного оцінювання прогресу курсантів та моніторингу ефективності впроваджених методик бойової підготовки. Це сприяє підвищенню якості загальної професійної компетентності майбутніх правоохоронців, особливо в умовах посиленої відповідальності за перевищення повноважень та дотримання принципів пропорційності у застосуванні сили [1].

У майбутньому можливе подальше вдосконалення програмного забезпечення шляхом включення біометричних даних, використання технологій доповненої реальності для моделювання конфліктних ситуацій, а також впровадження модулів, що враховують психофізіологічний стан особи під час тренування. Це зробить підготовку майбутніх офіцерів ще більш наближеною до реальних умов служби, підвищить їхню компетентність і здатність швидко приймати рішення у критичних обставинах.

Таким чином, програмне забезпечення – це не просто інструмент для оцінки фізичного стану курсантів, а комплексна система підтримки прийняття рішень, що дозволяє підвищити якість навчального процесу, обґрунтувати правомірність дій у службових ситуаціях і забезпечити високий рівень професійної готовності майбутніх правоохоронців.

Список використаних джерел

1. Velasquez M, Hester P. T. An analysis of multi-criteria decision making methods. *International Journal of Operations Research*. 2013. Vol. 10. Issue 2. P. 56–66.
2. Hwang C. L, Yoon K. Multiple Attribute Decision Making: Methods and Applications a State-of-the-Art Survey. Springer, 1981. Vol. 186.
3. Behzadian M., Otaghsara S. K., Yazdani M., Ignatius J. A state-of the-art survey of TOPSIS applications. *Expert Systems with Applications*. 2012. Vol. 39. Issue 17. P. 13051–13069.
4. Papathanasiou J, Ploskas N. TOPSIS Multiple Criteria Decision Aid: Methods, Examples and Python Implementations. Springer International Publishing, 2018.

Олег Завістовський

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки

Олександра Лепка-Шаповалова

здобувач вищої освіти 2 курсу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Сучасні виклики, зумовлені широкомасштабною збройною агресією проти України, вимагають перегляду підходів до організації службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони, зокрема в частині дотримання принципів гендерної рівності серед особового складу.

Постійний вплив стресових чинників, таких як бойові дії, втрати товаришів, ризик для життя, спричиняє значне моральне напруження у професійних контингентів сектору безпеки та оборони України. Втрата близьких товаришів на службі чи постійна загроза власному життю викликає тривогу, пригнічення, а також може призвести до розвитку посттравматичного стресового розладу.

Діяльність сил охорони правопорядку полягає у спеціальних, профілактичних, охоронних, режимних, захисних, ізоляційно-обмежувальних заходах і діях [1, с. 123]. При цьому необхідно зауважити, що діяльність із охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю, забезпечення прав і свобод громадян завжди була небезпечною [2, с. 175].

В умовах сьогодення професійна спрямованість передбачає розуміння і внутрішнє сприйняття цілей і завдань професійної діяльності. Зміни, які відбуваються у змісті професійної спрямованості, знаходять своє відображення в тому, що зміцнюють мотиви, котрі пов'язані з професійною діяльністю [3, с. 145].

Тому важливою складовою ефективного функціонування сектору безпеки і оборони є дотримання принципів гендерної рівності. В Україні залучення жінок до виконання службово-бойових завдань вже стало невід'ємною частиною оборонної політики, однак питання забезпечення рівних прав і можливостей у цій сфері потребує системного підходу. Гендерна рівність передбачає не лише формальне недопущення дискримінації, але й створення умов для повноцінної участі жінок у всіх аспектах правоохоронної сфери, у зокрема військової служби – від бойових операцій до командних і аналітичних посад.

За словами командувача Об'єднаних сил Збройних Сил України

генерал-лейтенанта С. Наєва, наразі більш ніж 5 тисяч жінок перебувають у районах, де ведуться активні бойові дії. Серед них є і командири батареї, і командири взводів, машин, відділень безпілотної авіації, і снайпери. Тобто щодо кола засвоєних професій наші жінки абсолютно не поступаються чоловікам. Тому можна ствердно сказати, що жінки нарівні з чоловіками несуть важку ношу військової служби та виконують бойові завдання з відсічі збройній агресії [4].

Забезпечення рівного доступу до ресурсів, кар'єрного зростання, навчання та належної медико-психологічної допомоги як для жінок, так і для чоловіків у секторі безпеки та оборони сприяє підвищенню ефективності виконання службових завдань, зменшенню конфліктних ситуацій у колективах та зміцненню морального духу особового складу.

Але сьогодні все ж існує ціла низка проблем, пов'язаних з реалізацією принципу гендерної рівності в оборонній сфері. Наприклад, на державному рівні недостатньо обговорюються побутові проблеми, такі як відсутність спеціалізованої медичної допомоги для жінок, відповідного одягу та розміру взуття, незадовільні умови проживання. Насправді, інфраструктура української армії розрахована на потреби чоловіків, що виключає жінок з певними потребами в армії.

Важливими є розробка й впровадження механізмів юридичної відповідальності за дискримінацію за ознакою статі, підвищення рівня правової освіти та культурно-виховної роботи, а також розвиток наукових досліджень із гендерних питань. Удосконалення гендерної політики в Збройних Силах України передбачає комплексний підхід, включаючи постійний моніторинг гендерних питань, систематичні соціологічні дослідження, впровадження гендерних індикаторів та створення спеціальних систем психологічного відбору, а також медичного обслуговування для військовослужбовців-жінок.

Таким чином, інтеграція гендерної рівності у структуру діяльності сил сектору безпеки і оборони України є не лише вимогою часу, а й необхідною умовою для зміцнення стійкості національної системи безпеки в умовах тривалих збройних конфліктів.

Список використаних джерел

1. Завістовський О. Д. Принципи забезпечення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку під час дії воєнного стану. *Theories, methods and practices of the latest technologies : the III International Scientific and Practical Conference* (Tokyo, Japan, November 07-09, 2022). Tokyo, 2022. P. 123–125.
2. Завістовський О. Д. (2022, April). Проблемні питання щодо психологічного забезпечення безпеки професійної діяльності правоохоронців. *Modern science: innovations and prospects : the 7th International scientific and practical conference* (Stockholm, Sweden, April 3-5, 2022). Stockholm : SSPG Publish, 2022. P. 175–178.
3. Смирнов О. Стала відома кількість жінок, які служать в ЗСУ. URL : <https://vesti.ua/uk/strana-uk/stalo-izvestno-kolichestvo-zhenshhin-kotorye-sluzhat-v-vsu>.
4. Луца А., Амурова Я. Психологічні аспекти гендерної рівності в Збройних Силах

України. *Наука про цивільний захист як шлях становлення молодих вчених : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. курсантів, студентів, ад'юнктів (аспірантів)*. Черкаси : Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. С. 376–378.

Олег Завістовський

Дмитро Тінін

старші викладачі кафедри
тактико-спеціальної підготовки

Василь Поливаний

професор кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент,

ТАКТИЧНА МЕДИЦИНА В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: СЬОГОДЕННІ РЕАЛІЇ

Умови сьогодення вимагають відповідної підготовки правоохоронців, як поліцейських, так і працівників СБУ, ДСНС, ДПСУ тощо.

Вбачаємо, що наслідки від постійних обстрілів та бомбардувань потребують швидкості та професійності. Сучасна війна вказує, що часу для порятунку життя людини завжди обмаль. Грамотність дій поліцейських в цьому аспекті на місці події є важливим чинником для порятунку постраждалих.

На сьогодні однією з затребуваних поліцейських послуг на місці події є надання домедичної допомоги з урахуванням тактичних вимог [1, с. 40]. Виділяють такі види особистої безпеки поліцейського на місці події з наявними постраждалими, як: біологічна (небезпечні хвороби постраждалого типу гепатит, ВІЛ, туберкульоз, які передаються з біологічними речовинами); фізична (травми, поранення, отруєння внаслідок соціального конфлікту, стихійного лиха, контакту з представниками тваринного світу, гідрометеорологічного явища, аварії чи катастрофи); юридична (нормативна обґрунтованість дій); психологічна (низька нервово-психічна стійкість).

До основних обов'язків поліцейських, визначених у п. 4 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» [2], належить надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я.

Зазвичай першими на місце події потрапляють патрульні поліцейські, оскільки вони зобов'язані відреагувати на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або інші події. При цьому вони повинні вжити заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, якщо того потребує ситуація, відповідно до пп. 5, 14 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію України» [3, с.305].

Точність і оперативність дій поліцейського, який, як правило, прибуває на місце події до отримання кваліфікованої медичної допомоги, суттєво впливають на ефективність надання допомоги та можливість врятувати постраждалим життя. Слід відзначити, що більшість поліцейських не мають належного обладнання та достатнього рівня знань і медичної підготовки для надання допомоги або не можуть ефективно використовувати свої знання, особливо в контексті психологічної складової, при наданні домедичної допомоги, насамперед у випадках складних видів травм.

В момент прийняття рішення про необхідність надання допомоги постраждалому потрібно враховувати власну безпеку, адже ситуація може бути тимчасово контрольованою. Особливо це стосується надання допомоги в умовах бою або на лінії зіткнення. В сучасній війні розповсюдженими є випадки полювання на бойових медиків. В такій ситуації полювання відбувається не на бійця, а на осіб, які надають кваліфіковану допомогу [4].

Важливим елементом ефективної роботи тактичної медицини є належна підготовленість поліцейських до надання першої допомоги в умовах стресу та обмежених ресурсів. Тренування з медичних аспектів, таких як вміння правильно накладати турнікети, накладати ізраїльський биндаж, клеїти оклюзивну наліпку тощо, доповнює загальну підготовку поліцейських, забезпечуючи їхню здатність діяти в екстремальних умовах та максимально ефективно реагувати на критичні ситуації.

Специфіка надання медичної допомоги в умовах бойових дій залежить від тактичної ситуації на полі бою, характеру отриманих поранень, рівня знань і навичок рятівника, який контактує з пораненим, та наявного медичного обладнання.

Тактична медицина є умовною назвою комплексу дій та маніпуляцій з надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій (Tactical combat casualty care, TCCC). Вона покликана долати три основні причини превентивних смертей у поранених, що виникають на полі бою: масивну кровотечу з ран кінцівок; напружений пневмоторакс; обструкцію верхніх дихальних шляхів [5, с. 176].

В цьому аспекті необхідно зауважити, що підготовка поліцейських повинна проводитись з урахуванням стресових ситуацій, пов'язаних з виконанням службових обов'язків [6; 7]. Врахування стресових ситуацій під час підготовки надасть поліцейським на місці події більшої впевненості та можливості швидкого реагування для виконання завдань.

Доходимо висновку, що тактична медицина відіграє визначальну роль

у діяльності Національної поліції України, сприяючи підвищенню ефективності її функцій та забезпеченню безпеки громадян. При наданні невідкладної допомоги постраждалим ключовим етапом для поліцейського є оцінка ризиків та забезпечення безпеки на місці події, вміння правильно та швидко реагувати на різні ситуації, особливо під час виконання процедур невідкладної медичної допомоги.

Список використаних джерел:

1. Поливаний В. Д. Особиста безпека працівників поліції під час виконання службових обов'язків : метод. рекомендації. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 68 с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/convc#Text>
3. Мислива О. О. Впровадження тактичної медицини в підготовку та діяльність Національної поліції України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 1 (81). С. 304–312.
4. Дусяк О. С., Тінін Д. Г. еякі аспекти тактичної медицини в службово-бойовій діяльності поліцейських в умовах дії правового режиму воєнного стану: проблемні питання в критичних ситуаціях та умовах ведення бою. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2024. № 2 (83). С. 11–17.
5. Удренас Г.; Геращенко О. Підготовка поліцейських з надання домедичної допомоги в умовах воєнного стану як аспект національної безпеки. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 17 бер. 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 47–48.
6. Тінін Д., Тимофєєв В. Важливість підготовки поліцейських до несення служби в критичних ситуаціях в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць «SCIENTIA»* (Афіни, Греція, 16 черв. 2023 р.). Афіни, 2023. 202375–77. URL : <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1037>.
7. Мислива О. О., Завістовський О. Д., Тінін Д. Г. Тактична допомога пораненим в польових умовах: нормативна та практична складова навчання. *Науковий вісник УжНУ. Серія : Право*. 2024. Вип. 86 (6). DOI : <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.3.61>

Сергій Зінченко

старший викладач кафедри
тактики та тактико-спеціальної
підготовки факультету
службово-бойової діяльності
Київського інституту
Національної гвардії України

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНУ ПІДГОТОВКУ: ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

У сучасному світі, де технологічний прогрес розвивається шаленими темпами, питання впровадження інновацій у військову та правоохоронну сфери набуває стратегічного значення. Ефективність тактико-спеціальної підготовки безпосередньо впливає на боєздатність підрозділів, їхню здатність діяти в екстремальних ситуаціях та адаптуватися до динамічно змінюваних умов бойових дій чи операцій із забезпечення правопорядку. Традиційні методи навчання, хоча й залишаються основою професійної підготовки, часто не встигають відповідати сучасним викликам, що вимагає інтеграції новітніх технологій у навчальний процес.

Застосування цифрових рішень, таких як віртуальна та доповнена реальність, штучний інтелект, автоматизовані аналітичні системи та симуляційні тренажери, дозволяє значно покращити якість підготовки, знизити ризики під час тренувань і створити максимально реалістичні умови для навчання. Це не лише підвищує рівень компетентності особового складу, а й сприяє більш ефективному використанню ресурсів та оптимізації навчального процесу.

З огляду на вищезазначене дослідження можливостей впровадження сучасних технологій у тактико-спеціальну підготовку є актуальним напрямом, що заслуговує на детальний аналіз та обговорення. У представленій доповіді розглянемо ключові аспекти використання технологічних рішень у підготовці силових структур, їхні переваги, виклики впровадження та перспективи подальшого розвитку.

Технології візуалізації та моделювання (VR, AR) сприяють реалістичному відтворенню бойових умов. Віртуальна реальність дозволяє створювати повноцінні симуляції бойових дій, що дає можливість бійцям опрацьовувати тактичні сценарії у безпечному середовищі. Доповнена реальність інтегрує цифрові елементи в реальний світ, що дає змогу використовувати їх під час навчань без потреби створення фізичних макетів.

Для аналізу тренувань і помилок використовується штучний інтелект, що здатний обробляти велику кількість даних про тренування, виявляти

слабкі місця у підготовці та пропонувати персоналізовані рекомендації для покращення навичок бійців. Аналіз помилок дозволяє швидко коригувати навчальні програми, підвищуючи їхню ефективність.

Сучасні онлайн-платформи забезпечують можливість навчання незалежно від місця перебування. Кіберполігони дають змогу військовим та правоохоронцям тренуватися у кіберпросторі, відпрацьовуючи навички протидії кібератакам, координації дій у цифровому середовищі та використання високотехнологічних засобів у бою.

Основні напрями впровадження:

1. Віртуальна та доповнена реальність. Використання VR та AR-технологій у тактико-спеціальній підготовці дозволяє створювати імітаційні сценарії бойових дій, моделювати реалістичні умови операцій та відпрацьовувати тактичні рішення без загрози для життя. Це сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та розвитку навичок реакції у стресових ситуаціях;

2. Системи симуляційного моделювання. Інтерактивні тренажери дозволяють персоналу відпрацьовувати тактичні рішення в реальному часі, аналізувати наслідки своїх дій та вдосконалювати командну взаємодію. Комп'ютерні симулятори можуть моделювати різноманітні сценарії – від міських боїв до операцій з ліквідації терористичних загроз;

3. Безпілотні літальні апарати та роботизовані системи. Військові та правоохоронні структури активно використовують дрони для розвідки, спостереження за територією, виявлення загроз та проведення тренувань з управління безпілотними системами. Роботизовані комплекси також застосовуються для розмінування, евакуації поранених та виконання спеціальних операцій без ризику для особового складу;

4. Big Data та штучний інтелект. Аналіз великих обсягів даних дозволяє оцінювати ефективність тренувань, прогнозувати можливі ризики та покращувати тактику дій підрозділів. Штучний інтелект допомагає аналізувати поведінку особового складу в різних ситуаціях, визначати слабкі місця в підготовці та пропонувати адаптивні тренувальні програми для підвищення ефективності.

Переваги застосування сучасних технологій:

- підвищення безпеки навчального процесу;
- оптимізація витрат та ресурсів на тренування;
- індивідуалізація підготовки на основі даних про кожного курсанта;
- гнучкість та адаптивність тренувальних програм.

Виклики та перспективи:

- висока вартість впровадження технологій;
- необхідність підготовки фахівців для роботи з новими системами;
- адаптація нормативної бази до інноваційних рішень.

Використання сучасних технологій у тактико-спеціальній підготовці є не лише перспективним, а й необхідним кроком для забезпечення високого

рівня готовності силових структур. Інноваційні рішення дають змогу значно покращити ефективність тренувань, зменшити ризики для особового складу та зробити підготовку більш гнучкою та адаптивною до реальних умов. Однак впровадження таких технологій потребує значних інвестицій, підготовки спеціалістів та адаптації нормативної бази, що є важливими викликами на цьому шляху. Незважаючи на це, перспективи застосування передових технологій у військовій та правоохоронній сферах є надзвичайно обнадійливими, адже вони сприяють створенню нової системи навчання, яка відповідає викликам сучасного світу та підвищує рівень боєздатності та безпеки особового складу.

Список використаних джерел

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.
2. Брайсон С. Віртуальна реальність у військовій підготовці. Київ : Армія України, 2020.
3. Сидоренко В. Використання Big Data у військових тренуваннях. *Науковий журнал стратегічних досліджень*. 2021. № 3. С. 45–60.
4. Smith J. Artificial Intelligence in Tactical Training. New York : Military Press, 2019.

Ілона Ісаєва

професор кафедри іноземних мов,
кандидат педагогічних наук, доцент

Олена Янковець

доцент кафедри іноземних мов
Національної академії Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
доктор філософії з філології, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Вивчення німецької мови в сучасному світі є важливим, оскільки відкриває численні перспективи для освіти, кар'єрного та культурного розвитку. Знання іноземної мови є ознакою освіченої людини в сучасному глобалізованому світі та інструментом для професійного зростання і гідного рівня життя. Знання англійської становить запоруку успіху в усіх сферах життя: науці, техніці, військовій справі, економіці, культурі тощо. Але додаткове знання ще однієї іноземної мови відкриває набагато більше можливостей для майбутніх фахівців.

Німецьку мову як другу після англійської вивчають майбутні філологи у багатьох українських вищих навчальних закладах, як-от: Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (далі – НАДПСУ), Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Київський національний лінгвістичний університет, Одеський національний економічний університет, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Волинський національний університет імені Лесі Українки тощо. Розробляючи освітні програми, викладачі керуються важливістю знання другої іноземної мови. Вивчення англійської мови є базовою вимогою для більшості професій, але знання німецької дає майбутньому фахівцю значні переваги в кар'єрі, навчанні та професійному розвитку.

При викладанні німецької мови як другої після англійської слід враховувати два основні аспекти. З одного боку, ці мови є спорідненими, що робить вивчення обох мов легшим і зрозумілішим. З іншого – існують певні протиріччя та відмінності у вивченні обох мов. Завдання викладачів іноземних мов полягає в тому, щоб виявити позитивні сторони взаємодії англійської та німецької мов та усунути певні труднощі.

У НАДПСУ здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (далі – ВО), які навчаються за освітньою програмою «Філологія (тактичний рівень військової освіти)». На вивчення другої іноземної мови (німецької) виділяється 18 кредитів. Практичний курс другої іноземної мови вивчається з другого семестру. Також здобувачі ВО мають можливість поглибити свої знання німецької шляхом вивчення вибіркових освітніх компонент: «Практична граматики німецької мови», «Комунікативні стратегії німецької мови», «Практика перекладу з німецької мови», «Переклад громадсько-політичних текстів з другої іноземної мови» та «Лінгвокраїнознавство країн німецької мови».

Методика викладання німецької мови орієнтована на комунікативно-діяльнісний підхід, головна мета якого – формування у здобувачів ВО комунікативної компетентності. Це означає, що навчання спрямоване не лише на засвоєння граматики та лексики, а на вміння ефективно спілкуватися німецькою мовою в реальних ситуаціях. В процесі викладання іноземних мов обов'язковим є формування чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності: читання, письма, аудіювання та говоріння.

Зазвичай студенти починають вивчати німецьку мову з самого початку, коли вони вже володіють англійською мовою на рівні вище середнього. Таким чином, студенти знайомляться з принципами функціонування мови і розуміють, що кожна мова – це система, яка складається з набору взаємопов'язаних елементів (лексики та граматики, аудіювання та говоріння, прагматики та парадигматики тощо).

На нашу думку, основними особливостями викладання німецької як другої мови після англійської можна вважати:

1. Вплив англійського вокабуляру. Наприклад, перенесення знань англійської лексики та граматичних моделей на німецьку мову. Це явище є двояким, тобто, попри усі подібності у словниковому складі цих мов, може відбуватися помилкове ототожнення лексичних і граматичних явищ. Наприклад, «мати» → «have/haben»: I have a family/Ich habe eine Familie. Але можуть виникати помилки у порядку слів, коли мова йде про складні граматичні явища, зокрема утворення минулого часу. Наприклад, «I have eaten an apple» іноді на початкових етапах вивчення мови можуть перекладати «Ich habe gegessen einen Apfel», що є грубим порушенням порядку слів у німецькому реченні («Ich habe einen Apfel gegessen»).

На особливу увагу заслуговують інтернаціоналізми, які полегшують вивчення німецької мови (der Computer, das Land, das Internet). З іншого боку, існують і «хибні друзі» перекладача, які призводять до непорозумінь в комунікації (німецьке слово «das Gift» означає «отрута», в той час як англійською «gift» = «подарунок»);

2. Граматичні подібності і відмінності. Німецька граматика є складнішою порівняно з англійською через існування системи відмінків (називний, знахідний, давальний, родовий), сильної та слабкої дієвідміни дієслів, відміни іменників та прикметників за родами тощо. Завдання викладача полягає в проведенні паралелей між німецькою мовою та англійською, наскільки це можливо (наприклад, при вивченні ступенів порівняння прикметників), а також у врахуванні подібностей між німецькою мовою та рідною (наприклад, додавання особових закінчень при відмінюванні дієслів);

3. Фонетику. Деякі звуки в німецькій мові (наприклад, *ch*, *ii*, *ö*, *ä*) відсутні в англійській. Наголос у словах та інтонація також відрізняються. В жодному разі не варто ігнорувати фонетичний аспект німецької мови, тому що неправильна вимова може призвести до непорозумінь;

4. Мотивацію студента. Завдання викладача полягає в підвищенні мотивації здобувача ВО до вивчення другої іноземної мови. Викладачеві слід акцентувати увагу на ролі та місці німецької мови в сучасному світі, а також наголошувати на підтримці нашої держави Федеративною Республікою Німеччиною та іншими німецькомовними країнами, загалом на тому, що ознакою грамотної та освіченої людини є знання іноземної мови, а знання двох мов є значною перевагою у сучасному глобалізованому світі;

5. Часові рамки. Зазвичай часові рамки вивчення другої іноземної мови в закладах вищої освіти є обмеженими. Завдання викладача полягає в максимально ефективному використанні відведеного часу. У вищому військовому закладі вищої освіти важливим є акцент на професійно орієнтованому навчанні, що охоплює моделювання ситуацій службової діяльності, переклад професійно орієнтованих текстів, долучення до

міжнародних заходів за участю іноземних представників, організацію закордонного стажування тощо. Таким чином, здобувач ВО відчуває практичне значення другої іноземної мови і її важливість у реалізації подальшої службової діяльності.

Врахування наведених нами аспектів не є аксіомою при викладанні німецької мови як другої після англійської. Кожен викладач крізь призму свого досвіду сам формує свою дорожню карту у процесі викладання, відштовхуючись від компетентностей та програмованих результатів навчання, які передбачені певною освітньою програмою. Проте у будь-якому випадку важливим є врахування військової складової, а також орієнтація на індивідуальні особливості здобувача ВО (зокрема, застосування диференційованого підходу).

Отже, німецька мова відкриває широкі можливості для особистого та професійного розвитку майбутнього офіцера. Вона є корисним інструментом для навчання, професійного розвитку та спілкування. Вивчення німецької мови дає перевагу у світі, який стає все більш глобалізованим. Хоча англійська мова є мовою міжнародного спілкування, проте знання німецької мови становить додаткову значну перевагу для майбутніх фахівців. Багато українських вищих навчальних закладів надають здобувачам можливість вивчати дві або більше іноземних мов, причому першою з них здебільшого є англійська. Знання англійської мови є базою для успішного вивчення німецької. Завдання викладача німецької мови – використати англійську на свою користь, тобто підкреслити той факт, що німецька мова є спорідненою з англійською, і відповідно, це полегшує її вивчення. Хоча існують певні труднощі і для викладача, і для здобувача ВО, вони можуть бути нівельовані, якщо викладач використовує відповідні методи викладання та форми роботи на занятті.

Список використаних джерел

1. Савченко Л. П. Особливості викладання німецької мови як другої іноземної у загальноосвітніх навчальних закладах. *Народна Освіта*. 2007. № 7. URL : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/1/statti/4savchenko/4savchenko.htm.
2. Varga L. I, Mishak V. M. Some peculiarities of students' learning of German as a second foreign language after English. *Education and Science*. 2019. P. 75–79.

Оксана Кабіцька

фахівець факультету №3,
старший викладач кафедри спеціальної
фізичної та домедичної підготовки
Донецького державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ДЛЯ СПІВРОБІТНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

У контексті повномасштабної збройної агресії проти України різко зросла потреба у високому рівні підготовки особового складу сектору безпеки і оборони до надання екстреної допомоги на полі бою. Тактична медицина, як невід'ємна частина бойового виживання, вийшла на передній план. Неефективність або відсутність належної підготовки знижує бойову ефективність підрозділів та збільшує бойові втрати.

Особливу увагу варто приділяти підрозділам Національної поліції України та Національної гвардії України, які беруть участь не лише в забезпеченні громадського порядку, але й у виконанні бойових завдань, що зумовлює потребу в опануванні тактичної медицини на рівні, близькому до військових стандартів.

Проблеми та виклики сучасної системи навчання:

1. Відсутність уніфікованої національної програми навчання. Наявні курси тактичної медицини часто відрізняються за структурою, обсягом, методами викладання та кваліфікацією інструкторів. Це створює нерівномірність підготовки;

2. Дефіцит кваліфікованих інструкторів. Лише частина тренерів має практичний досвід роботи в умовах бойових дій. Це ускладнює реалістичне відтворення сценаріїв поранень та їх лікування;

3. Обмеженість матеріально-технічного забезпечення. Недостатня кількість манекенів, турнікетів, тренажерів, а також відсутність систем віртуальної реальності гальмує ефективність навчального процесу;

4. Слабка інтеграція стандартів НАТО. Незважаючи на формальне впровадження протоколів ТССС, їх практична імплементація часто є неповною або поверхневою;

5. Відсутність обов'язкової сертифікації. Бракує законодавчого регламентування вимог до знань і навичок з тактичної медицини для співробітників, що залучаються до бойових дій.

Сучасні підходи до підготовки:

1. Симуляційне навчання. Сценарії, максимально наближені до

реальних умов, дозволяють виробити стійкий алгоритм дій навіть у стресових ситуаціях. Застосування «поранених» манекенів, шумових ефектів, димових завіс, VR/AR-технологій значно підвищує ефективність засвоєння знань;

2. Модульна система навчання. Ефективними будуть інтенсивні короткострокові курси (3–5 днів), розбиті на блоки, що охоплюють всі етапи надання допомоги (від само- та взаємодопомоги до евакуації), з подальшим обов'язковим повторенням через 6–12 місяців;

3. Принцип «Train-the-Trainer». Створення внутрішнього інструкторського ядра в кожному підрозділі дає змогу забезпечити безперервність навчання. Треновані фахівці передають знання колегам, адаптуючи їх до специфіки завдань;

4. Волонтерські ініціативи. Громадські організації, як-от Tactical Medical Ukraine, StopTheBleed, «Повернись живим», беруть активну участь у підготовці бійців. Варто впровадити механізми співпраці держави з волонтерами на інституційному рівні;

5. Адаптація ТССС. Стандарти ТССС (від Self-Aid до CASEVAC) повинні адаптуватися з урахуванням українських реалій та передбачити типові поранення, логістику евакуації, обмеженість ресурсів тощо.

Шляхи вдосконалення:

1. Затвердження національного стандарту навчання з тактичної медицини – єдиної програми, погодженої з МОЗ, МВС, Міноборони та міжнародними партнерами;

2. Створення регіональних тренінгових центрів, оснащених сучасною технікою, тренажерами, а також з доступом до цифрових навчальних платформ;

3. Інституціоналізація сертифікації. Внесення обов'язкової перевірки знань у процес ротації/відрядження до зони бойових дій;

4. Психологічна складова підготовки. Включення тренування дій у стані стресу, паніки, втрати свідомості, поранення бойового побратима; елементів кризової психології.

Отже, тактична медицина в умовах воєнного стану має ключове значення для виживання, збереження боєздатності та морального духу сил безпеки. Наявність системного, уніфікованого та реалістичного підходу до навчання дозволить зменшити втрати та підвищити ефективність дій в умовах бойового зіткнення. Спільна координація державних структур, волонтерських ініціатив і міжнародних партнерів є запорукою якісного реформування підготовки з тактичної медицини в Україні.

Список використаних джерел

1. Бутко М. Я., Волошин В. П. Тактична медицина : навч. посібник. Київ : НАВС, 2022.
2. Звіт про стан підготовки співробітників Нацполіції та Нацгвардії з питань домедичної допомоги МВС України. 2023.

3. Соловей В. А., Крамаренко О. Ю. Проблеми підготовки військовослужбовців до надання домедичної допомоги в бойових умовах. *Вісник національної академії оборони України*. 2023. № 2 (68). С. 45–52.

4. Методичні рекомендації з організації тактико-медичної підготовки. Державний науково-дослідний інститут МВС України, 2022.

5. Butler F. K., Holcomb J. B., Giebner S. D., McSwain N. E. Tactical Combat Casualty Care Guidelines. *Journal of Special Operations Medicine*. 2021.

6. Аналітична доповідь щодо ефективності мобільних навчальних груп у зоні бойових дій. *Tactical Medical Ukraine*, 2023.

7. STANAG 2546 – Allied Joint Doctrine for Medical Support (AJP-4.10). NATO Standardization Office, 2020.

8. TCCC Guidelines for Medical Personnel. TCCC Guidelines Committee on Tactical Combat Casualty Care ; Defense Health Agency, 2021.

Дмитро Казначєєв

доцент кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР

Європейські стандарти підготовки фахівців для правоохоронних структур базуються на принципах професіоналізму, етики, дотримання прав людини та міжнародної співпраці. У процесі євроінтеграції Україна активно адаптує підготовку своїх кадрів до цих стандартів, що сприяє ефективнішому забезпеченню правопорядку, зміцненню довіри громадян до правоохоронних органів та підвищенню їхньої компетентності.

Основними принципами європейської підготовки є орієнтація на права людини, мінімізація застосування сили та підвищення професійних компетенцій працівників правоохоронних органів. На рівні ЄС такі стандарти встановлюються завдяки роботі Європейської поліцейської академії (CEPOL), яка розробляє навчальні програми з урахуванням сучасних викликів і потреб правоохоронних структур [1, с. 34].

Однією з ключових цілей європейських стандартів є дотримання прав людини у процесі правоохоронної діяльності. Це включає належну підготовку в питаннях недискримінації, забезпечення прав затриманих і мінімізації ризиків порушення прав під час проведення операцій. Відповідно до міжнародних рекомендацій фахівці проходять курси з етичних норм та психологічної підготовки, що сприяє підвищенню рівня довіри громадськості до поліції [2, с. 21].

Важливою складовою підвищення рівня підготовки кадрів для правоохоронних органів є міжнародна співпраця та обмін досвідом. Європейські країни регулярно організовують спільні тренінги, семінари та обмін інформацією з метою створення єдиного підходу до боротьби з міжнародною злочинністю. Партнерство між українськими та європейськими правоохоронними органами дозволяє українським фахівцям підвищувати кваліфікацію та отримувати досвід, що сприяє адаптації національної системи підготовки до сучасних європейських стандартів [3, с. 47].

Незважаючи на численні переваги, впровадження європейських стандартів підготовки кадрів для правоохоронних органів має свої виклики. Серед них – необхідність реформування існуючих програм підготовки, створення сучасної матеріально-технічної бази та забезпечення викладацького складу висококваліфікованими фахівцями. Це вимагає значних ресурсів та часу, однак адаптація системи підготовки фахівців до європейських вимог є стратегічно важливим кроком для правоохоронних органів України.

Загалом імплементація європейських стандартів у систему підготовки фахівців для правоохоронних структур України сприяє підвищенню ефективності правоохоронної діяльності, зміцненню співпраці з європейськими країнами та забезпеченню прав і свобод громадян. Поступове вдосконалення підготовки кадрів з урахуванням європейських практик дозволить Україні посилити свою безпекову спроможність на міжнародній арені та створити висококваліфіковані правоохоронні органи.

Європейські стандарти підготовки фахівців для правоохоронних структур є результатом тривалого процесу формування загальноєвропейського підходу до забезпечення безпеки, дотримання прав людини та боротьби з організованою злочинністю. Україна, орієнтуючись на європейські стандарти, здійснює глибокі реформи у системі підготовки кадрів, щоб підвищити професіоналізм своїх правоохоронних органів та інтегруватися у європейську систему безпеки.

Підготовка фахівців правоохоронних органів в країнах Євросоюзу ґрунтується на таких основних принципах: дотримання прав людини, етика, професіоналізм, нульова толерантність до корупції, психологічна стійкість та ефективне застосування сили лише у крайніх випадках. Крім того, значна увага приділяється правовим аспектам та необхідності дотримання законів під час виконання обов'язків. Європейські програми підготовки включають різні аспекти – від технічних навичок до психологічної підготовки, що дозволяє формувати професійно підготовлених фахівців для роботи у складних та напружених умовах [1, с. 34].

Одним із важливих напрямів підготовки кадрів для правоохоронних органів є використання сучасних технологій і новітніх методів підготовки, зокрема віртуальної реальності, симуляційних тренажерів і електронного навчання. Це дозволяє правоохоронцям набути практичних навичок в

умовах, максимально наближених до реальних. Впровадження таких інноваційних методик забезпечує більш якісну підготовку кадрів, що сприяє підвищенню їхньої готовності до виконання службових завдань у різних ситуаціях [2, с. 21].

Однією з важливих складових європейських стандартів є тісна міжнародна співпраця та обмін досвідом між державами. Європейські правоохоронні органи постійно проводять спільні навчання та семінари, спрямовані на обмін найкращими практиками та створення єдиного підходу до забезпечення правопорядку. Це є особливо актуальним для боротьби з транснаціональною злочинністю, де взаємодія та координація між державами стають ключовими в ефективній протидії загрозам [3, с. 47].

У процесі підготовки правоохоронців у країнах Євросоюзу приділяється значна увага етичним аспектам, а також формуванню психологічної стійкості. Для цього правоохоронці проходять курси, які охоплюють питання недискримінації, гендерної рівності та емоційної стабільності. Психологічна підготовка допомагає фахівцям уникати конфліктів на емоційному рівні, знижувати рівень стресу під час виконання службових обов'язків, що є особливо важливим у правоохоронній діяльності. Це сприяє підвищенню рівня довіри громадськості до поліції, адже етично підготовлені правоохоронці більше відповідають очікуванням суспільства [1, с. 35].

На шляху інтеграції в європейське правове поле Україна активно впроваджує європейські стандарти у свої програми підготовки правоохоронців. У вітчизняних навчальних закладах проводяться тренінги та семінари за участі європейських експертів, а також адаптуються навчальні програми, що сприяє формуванню нового покоління фахівців, здатних ефективно діяти у складних умовах і відповідати високим європейським вимогам.

Адаптація європейських стандартів підготовки правоохоронних кадрів в Україні є важливим кроком для зміцнення національної системи безпеки та інтеграції в міжнародну спільноту. Завдяки співпраці з європейськими партнерами Україна підвищує рівень підготовки своїх правоохоронців, забезпечуючи їхні компетентність, професіоналізм та дотримання принципів прав людини. Цей процес не тільки підвищує ефективність правоохоронної системи, а й сприяє зростанню довіри суспільства до органів правопорядку, що є важливим елементом стабільного демократичного суспільства.

Список використаних джерел

1. Сидоренко Л. В. Європейські стандарти підготовки поліцейських кадрів: виклики та перспективи. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 30–35.
2. Іванов П. А. Захист прав людини в діяльності правоохоронних органів: європейські підходи. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 20–25.
3. Петренко О. М. Міжнародне співробітництво у сфері підготовки поліцейських. *Юридичний журнал*. 2024. № 1. С. 45–50.

Дмитро Казначесв

доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки,
кандидат юридичних наук, доцент

Максим Лещенко

здобувач вищої освіти 3 курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабної збройної агресії проти України питання збереження життя особового складу сектору безпеки і оборони набуло особливої актуальності. В таких умовах тактична медицина стала не просто галуззю знань, а важливою прикладною системою, спрямованою на зниження втрат серед військовослужбовців і працівників правоохоронних органів. Домедична допомога як складова цієї системи відіграє ключову роль у виживанні поранених до моменту прибуття медичного персоналу. Її своєчасне і правильне надання визначає шанси людини на життя.

Тактична медицина – це система дій, спрямованих на надання екстреної допомоги пораненим або травмованим особам у бойових або інших екстремальних умовах. Її основна відмінність від традиційної медицини полягає у тому, що допомога надається в умовах прямої загрози життю – під час обстрілу, у зоні активних бойових дій, у ситуаціях із заручниками або у разі терористичних актів. Саме тому першою ланкою такої допомоги є домедична допомога, що передбачає невідкладні дії з боку осіб, які не є медиками, але перебувають поруч із пораненим: це можуть бути військовослужбовці, поліцейські, рятувальники або інші учасники бойових дій. Домедична допомога охоплює критично важливі навички – зупинку масивної кровотечі, забезпечення прохідності дихальних шляхів, захист від гіпотермії, евакуацію з небезпечної зони.

На законодавчому рівні основи домедичної допомоги закладені в низці нормативно-правових актів. Зокрема, Закон України «Про екстрену медичну допомогу» (ст. 12) [1] визначає, що окремі категорії осіб зобов'язані надавати допомогу при невідкладних станах. Наказ МОЗ № 441 від 09 березня 2022 р. [2] передбачає чіткий порядок надання такого роду допомоги, у тому числі в умовах бойових дій. Крім того, в законодавстві про Національну поліцію України [3], Національну гвардію України [4], Державну прикордонну

службу України [5] йдеться про обов'язок проходити відповідну підготовку та реагувати на невідкладні ситуації. Водночас у нормативних актах існує низка суперечностей: так, зобов'язання надавати допомогу не завжди прямо пов'язане з ситуаціями, коли застосовано зброю чи спецзасоби, що створює правову прогалину.

На практиці система домедичної допомоги в секторі безпеки розвивається шляхом адаптації міжнародних стандартів. Серед них найбільше поширення отримали такі протоколи, як TCCC (Tactical Combat Casualty Care), CLS (Combat Life Saver) і TECC (Tactical Emergency Casualty Care). TCCC є базовим стандартом НАТО з домедичної допомоги у бойових умовах. Він поділяє процес допомоги на три етапи: надання допомоги під вогнем (Care Under Fire), у зоні відносної безпеки (Tactical Field Care) та під час евакуації (TACEVAC). Кожен з цих етапів передбачає чітку черговість дій, що базується на алгоритмі MARCH: Massive hemorrhage (масивна кровотеча), Airway (дихальні шляхи), Respiration (дихання), Circulation (кровообіг), Hypothermia/Head injury (гіпотермія або черепно-мозкова травма). Для поліцейських частіше застосовують стандарт TECC, який адаптований до умов цивільного середовища і містить більш гнучкі вимоги до екіпірування [6, с. 307].

Незважаючи на певні досягнення, система підготовки з домедичної допомоги має суттєві недоліки. Зокрема, у більшості підрозділів не вистачає сертифікованих інструкторів, відсутні сучасні тренажери та муляжі, які дозволили б відпрацьовувати навички максимально реалістично. Підготовка зазвичай має разовий характер, що значно знижує ефективність засвоєння матеріалу. Крім того, відсутній єдиний державний стандарт або узгоджена програма між МВС, МО та МОЗ щодо організації навчання та контролю знань [7, с. 403].

Рішенням цієї проблеми може стати комплексне удосконалення системи домедичної допомоги в секторі безпеки і оборони. Насамперед, слід внести зміни до законодавства, чітко визначивши перелік осіб, які мають зобов'язання проходити відповідну підготовку та надавати допомогу. Необхідно уніфікувати підготовку за міжнародними протоколами TCCC та TECC, впровадити електронні симулятори й створити реєстр інструкторів із тактичної медицини. В навчальні програми вищих закладів освіти з підготовки правоохоронців і військовослужбовців слід включити окремий курс або модуль з тактичної медицини тривалістю не менше 60 годин. Крім того, доцільно проводити регулярні спільні тренування між поліцейськими, рятувальниками та військовими медиками для покращення координації та обміну досвідом.

У підсумку зазначимо, що домедична допомога є не просто елементом тактичної медицини, а її фундаментом. Саме від уміння першої особи, яка прибуває до постраждалого, залежить його виживання. У контексті воєнного стану це особливо актуально, оскільки час є критичним фактором.

Впровадження сучасних стандартів, системна підготовка та належне правове забезпечення здатні не лише знизити рівень летальності на полі бою, а й підвищити загальну боєздатність особового складу.

Список використаних джерел

1. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>.
2. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах: наказ МОЗ України від 09.03.2022 № 441. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text>.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
4. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.
5. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>.
6. Мислива О. О. Впровадження тактичної медицини в підготовку та діяльність Національної поліції України. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 1 (81). С. 304–312.
7. Мислива О. О., Завістовський О. Д., Тінін Д. Г. Тактична допомога пораненим в польових умовах: нормативна та практична складова навчання. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2024. Вип. 86 (6). С. 399–405.

Андрій КИРИЧЕНКО

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ФІЗИЧНА ВИТРИВАЛІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР БОЄЗДАТНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ: НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ

У сучасних умовах ведення бойових дій, особливо в період дії в Україні воєнного стану, підвищення фізичної готовності військовослужбовців є стратегічним завданням. Серед основних компонентів цієї підготовки центральне місце займає фізична витривалість – здатність організму протистояти втомі при тривалому фізичному чи емоційному навантаженні. Саме ця якість є базисом для ефективного виконання тривалих і складних бойових завдань, підвищення виживаності особового складу, збереження психоемоційної стабільності та підтримки високого рівня бойової готовності [1, с. 141–142].

Фізіологічно витривалість базується на ефективному функціонуванні серцево-судинної, дихальної, нервової та м'язової систем, а також на

здатності організму підтримувати гомеостаз у стресових умовах. В умовах бойових дій організм військовослужбовця зазнає постійного навантаження з огляду на такі чинники: тривала відсутність сну, нестача повноцінного харчування, постійне переміщення, зміни кліматичних умов, шумові та зорові подразники, вплив яких накопичується. Ці фактори прямо впливають на здатність виконувати бойові завдання з належною ефективністю, а отже, на боєздатність підрозділів у цілому [2, с. 143].

У військовій практиці розрізняють кілька основних видів витривалості: загальну (аеробну), спеціальну (силову), психофізичну (емоційну стійкість), а також сенсорну (пов'язану з чіткістю виконання завдань після навантаження). Наприклад, марш-кидки, тривале несення служби у бронезилеті, стрільба після фізичного навантаження або перебування в укритті під час обстрілу – все це вимагає високого рівня витривалості.

Проблема полягає в тому, що не всі військові частини мають достатню підготовчу базу, інструкторів, методики чи навіть інфраструктуру для системного розвитку витривалості у складі повсякденної фізичної підготовки. У низці частин фізичне тренування зводиться до виконання нормативів, а не формування функціональної бойової спроможності. Крім того, чинна нормативно-правова база, зокрема накази МВС України № 511 від 15.06.2017 (щодо службової підготовки) та № 304 від 12.04.2023 (щодо вступу до ЗВО сектору безпеки) [3; 4], не містить достатньою мірою диференційованих підходів до тренувань, спрямованих саме на розвиток витривалості у військовослужбовців різних категорій. Це створює потребу у ґрунтовній оптимізації підходів, що базуються на сучасних наукових дослідженнях.

Одним із найбільш ефективних напрямів розвитку витривалості є використання інтервальних тренувань високої інтенсивності (НІТ). Такі тренування, що чергують фази навантаження і відновлення, дозволяють активізувати як аеробні, так і анаеробні системи організму, суттєво підвищуючи адаптивність до навантажень. Наукові дослідження підтверджують, що вже через 6–8 тижнів систематичного виконання НІТ-програм значно покращуються показники ЧСС у спокої та швидкості відновлення після навантаження, а також загальний рівень витривалості [5, с. 61].

Другим важливим напрямом є поєднання силового і витривалого тренування. Так званий комбінований тренінг дозволяє підтримувати м'язову масу і водночас покращувати здатність організму витримувати тривалі навантаження. Наприклад, чергування підтягувань, бігу, віджимань і кидання важких предметів імітує типове бойове навантаження під час штурму або евакуації поранених.

Вагомим чинником залишається військово-прикладна фізична підготовка, зокрема вправи, що імітують дії на полі бою. До них належать: біг з вантажем, подолання смуги перешкод, метання макетів гранат, евакуація умовного пораненого. Ці вправи не лише формують витривалість, але й водночас

розвивають координацію, швидкість реакції, навички роботи в команді.

Особливу увагу слід звернути на психофізіологічний аспект витривалості. Навіть за достатнього фізичного рівня тренуваності боєць може втрачати працездатність під впливом стресу, страху, емоційного виснаження. Тому до програми підготовки доцільно включати елементи тренувань, які розвивають стійкість до стресу: дихальні техніки, роботу в умовах сенсорного навантаження (гучні звуки, дим, темрява), моделювання бойових ситуацій, психологічні тренінги.

Інноваційним підходом є використання цифрових технологій, як-от: фітнес-браслети, монітори серцевого ритму, спеціальні програми оцінки VO_2 max, біоімпедансного складу тіла. Вони дозволяють проводити об'єктивну оцінку функціонального стану організму та адаптувати тренування до індивідуальних можливостей кожного військовослужбовця.

Важливо також передбачити реабілітаційний компонент – відновлення після тренувань і бойових навантажень. Це включає повноцінний сон, харчування, водний режим, масаж, відновлювальні комплекси вправ. Наявність чіткої програми відновлення знижує ризик травм і перевтоми.

Підсумовуючи викладене, слід наголосити, що фізична витривалість – це не лише одна з якостей, а стратегічно важливий ресурс армії. Вона забезпечує життєздатність підрозділів, знижує бойові втрати, підвищує моральний дух і дозволяє ефективно діяти в умовах невизначеності та високих ризиків. Оптимізація фізичної підготовки в напрямі розвитку витривалості повинна стати пріоритетом для Міністерства оборони України, командирів усіх рівнів, закладів вищої освіти з військовим профілем. Успішне впровадження зазначених підходів дозволить зберегти найцінніше – життя та здоров'я українських захисників.

Список використаних джерел

1. Ковальчук Р., Савіна А. Підвищення витривалості військовослужбовця в реаліях сьогодення. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки*. 2023. Вип. 34 (3). С. 132–145.
2. Рефель В., Бондар Я., Бондар І. Формула успіху майбутнього офіцера у розвитку та вдосконаленні витривалості під час фізичного виховання. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки*. 2024. Вип. 36 (1). С. 137–154.
3. Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту : наказ МВС України від 15.06.2017 № 511. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0835-17#Text>.
4. Про затвердження Порядку відбору та прийому до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які належать до сфери управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій, або до їх відокремлених структурних підрозділів : наказ МВС України від 12.04.2023 № 304. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0961-23#Text>.
5. Трачук С., Холодова О., Хмара В. Особливості фізичного розвитку особового складу підрозділів спеціального призначення. *Природнича освіта та наука*. 2024. Вип. 6. С. 57–63.

Катерина Король

викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах нестабільної безпекової ситуації ключовим елементом забезпечення правопорядку стає високий рівень професійної підготовки працівників правоохоронних органів. Вони дедалі частіше мають справу з агресивними правопорушниками, які не лише добре фізично підготовлені, а й мають юридичні знання. Зростає кількість випадків нападів на правоохоронців із використанням як холодної, так і вогнепальної зброї, що нерідко призводить до тяжких поранень, травм або навіть загибелі співробітників. Зазначені обставини виявляють високі вимоги до якості та рівня тактико-спеціальної підготовки.

Тактико-спеціальна підготовка (ТСП) – це комплекс навчальних заходів, що спрямовані на формування в особового складу навичок і вмінь для виконання бойових завдань у конкретних умовах. Вона включає роботу в умовах міської забудови, дії у складі малих тактичних груп, маскування і контрдиверсійну діяльність, роботу з сучасними технічними засобами.

На думку В. В. Біліченко, тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України є необхідною складовою для забезпечення ефективного функціонування правоохоронних органів в умовах сучасної загрозливої ситуації. В. В. Біліченко у своїй роботі виокремлює низку проблемних питань тактико-спеціальної підготовки кадрів сил безпеки і оборони України, а саме [1, с. 7]:

1. Виникає потреба в оновленні системи підготовки поліцейських із урахуванням постійної еволюції адміністративного права, яке змінюється відповідно до запитів суспільства та умов функціонування ринкової економіки.

2. Неефективна взаємодія поліції з іншими органами та суб'єктами правопорядку в межах державної політики.

3. Розроблення та впровадження ефективних підходів до тактико-спеціальної підготовки поліцейських, яка б відповідала сучасним викликам та потребам у гарантуванні прав та свобод громадян.

На нашу думку, треба виокремити ще низку додакових проблемних питань: недостатнє матеріально-технічне забезпечення; брак інструкторів з реальним бойовим досвідом; обмеженість навчальних полігонів, розрив між

навчальною програмою та реаліями війни.

Тому важливо впроваджувати досвід, отриманий у зоні бойових дій, у навчальні програми, регулярні заняття з інструкторами, які нещодавно повернулися з передової; створення спеціалізованих тактичних центрів (із VR/AR технологіями); співпраця з партнерами по НАТО для спільних тренувань; модернізація матеріально-технічної бази [2, с. 227].

Тактико-спеціальні навчання повинні бути спрямовані на формування в майбутніх поліцейських високого рівня психологічної підготовленості до законного застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Як зазначає А. П. Плахотний, важливим чинником досягнення цього є тісний взаємозв'язок між інтелектуальними діями правоохоронця та емоційно-вольовим контролем за ними. Одним із ключових методів у підготовці є моделювання потенційно небезпечних ситуацій, які класифікуються за рівнем загрози та характерними ознаками. Аналіз таких сценаріїв дозволяє поліцейським навчитися розпізнавати передумови агресивної поведінки та формувати відповідні психологічні установки для ефективного реагування [3, с. 1096].

Формування таких установок потребує розвитку в майбутніх правоохоронців певних психологічних рис, що підтверджено опитуванням досвідчених працівників. Серед ключових якостей було виділено: здатність діяти зібрано в небезпечних умовах, емоційну стійкість, врівноваженість, впевненість у власних силах, вміння передбачати хід конфлікту, вирішувати суперечки мирним шляхом, рішучість і морально-етичну зрілість [4, с. 548].

Для ефективного відтворення психологічних аспектів ризиконебезпечних ситуацій використовуються такі засоби: словесно-знакові; наочні; тренажерні; імітаційні; реальні засоби, які застосовуються в оперативно-службовій діяльності.

Отже, можемо дійти висновку, що у сучасних умовах воєнного стану тактико-спеціальна підготовка кадрів Сил безпеки і оборони України набуває стратегічного значення для забезпечення національної безпеки. Ефективність виконання бойових завдань, збереження життя особового складу та досягнення оперативної переваги над противником безпосередньо залежить від рівня підготовки. Удосконалення системи тактико-спеціальної підготовки має відбуватися за кількома напрямками: адаптація навчальних програм до реалій війни, впровадження сучасних технологій і методів навчання, розширення співпраці з міжнародними партнерами, зокрема країнами-членами НАТО, а також активне залучення бойового досвіду у процес формування навичок і умінь особового складу. Окрему увагу треба приділяти психологічній стійкості та морально-етичній підготовці, що є фундаментом ефективної поведінки в екстремальних умовах.

1. Біліченко В. В. Роль тактико-спеціальної підготовки поліцейських у здійсненні державної правоохоронної політики в Україні the role of tactical and special training for police officers in implementing state law. *Міжнародний науковий журнал «інтернаука»*. 2024. 11.
2. Омелянець А. О. Система підготовки суб'єктів сектору безпеки та оборони під час воєнного стану. *Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності*. 2023. 231.
3. Байрак Н. В., Плахотний А. П. Основні компоненти тактико-спеціальної підготовки поліцейських: техніка, тактика та психологічна підготовка. In: *The 8 th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society" (October 9–11, 2023) SPC "Sci-conf. Com. Ua", Kyiv, Ukraine. 2023. 1179 s. 2023. S. 1097.*
4. Пашкевич О. Я., Плахотний А. П. Щодо тактико-спеціальної підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. In: *The 7 th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society" (September 11–13, 2023) SPC "Sci-conf. com. ua", Kyiv, Ukraine. 2023. 581 s. 2023. S. 550.*

Олександр Кощєєв
доцент кафедри теорії
та методики спортивної підготовки
Придніпровської державної академії
фізичної культури та спорту,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Фізична підготовка курсантів закладів вищої освіти (ЗВО) є важливою складовою їх загальної підготовки, що сприяє не лише підвищенню фізичних якостей, а й формуванню стійкості до стресових ситуацій, розвитку витривалості та впевненості у своїх силах [1, с. 3]. Водночас специфіка навчання в певних закладах (військових, правоохоронних та інших, що передбачають специфічні вимоги) вимагає урахування особливих умов для організації фізичної підготовки, що передбачають інтеграцію традиційних методик і адаптованих тренувальних програм.

Курсантські зібрання, навчання та служба в умовах високих фізичних навантажень потребують застосування інноваційних підходів до організації фізичної підготовки. Військові, поліцейські, а також курсанти інших силових структур повинні бути готовими до ситуацій, що вимагають не лише фізичної сили, але й психологічної стійкості, швидкості ухвалення рішень в умовах стресу [2, с. 45].

Одним з важливих аспектів є розробка спеціалізованих програм тренувань, які мають на меті не тільки розвиток загальної фізичної

підготовки, але й удосконалення специфічних навичок, таких як швидкість, витривалість, спритність та технічні елементи. Такі програми повинні враховувати специфіку умов навчання, складність завдань та необхідність підвищення стійкості організму до психофізичних навантажень [3, с. 67].

Сучасні технології також відіграють важливу роль у підготовці курсантів. Використання комп'ютерних симуляторів, спеціальних тренажерів для розвитку фізичних навичок, відеоаналітики для корекції техніки виконання вправ та застосування біометричних пристроїв дозволяють значно підвищити ефективність фізичних тренувань. Це дає змогу здійснювати точний моніторинг фізичних показників кожного курсанта, коригувати інтенсивність тренувань, забезпечувати індивідуальний підхід та досягати максимальних результатів при мінімальних ризиках для здоров'я [4, с. 89].

Врахування психологічних аспектів є ще одним важливим напрямом, що забезпечує успіх фізичної підготовки курсантів. Особливо це стосується курсантів ЗВО, які проходять навчання в умовах, що передбачають високий рівень стресу. Вправи на розвиток стійкості до стресових ситуацій, ментальної витривалості, зниження рівня тривожності повинні бути обов'язковою частиною тренувальних програм [5, с. 103].

Також важливо забезпечити інтеграцію фізичних навантажень з психологічними тренуваннями, щоб курсант міг не лише фізично адаптуватися до екстремальних умов, а й психологічно бути готовим до виконання завдань у критичних ситуаціях.

Специфіка навчання в ЗВО з особливими умовами передбачає застосування індивідуальних та групових методик тренування, орієнтованих на розвиток функціональних можливостей організму в умовах, наближених до реальних. Військові та правоохоронні органи, наприклад, використовують адаптовані методи тренування для розвитку швидкості реакції, координації рухів та ефективності у застосуванні фізичних навичок у надзвичайних ситуаціях [2, с. 120].

Для курсантів таких спеціальностей важливим є формування здатності до швидкої адаптації до різних умов і вміння миттєво приймати рішення, використовуючи фізичну підготовленість як основу для досягнення оптимальних результатів у критичних ситуаціях.

Отже, сучасна фізична підготовка курсантів ЗВО, що навчаються в умовах зі специфічними вимогами, повинна бути комплексною та адаптованою до специфіки навчання. Важливим аспектом є інтеграція новітніх технологій з традиційними методиками, що дає можливість не лише підвищити ефективність тренувального процесу, але й враховувати психофізіологічні особливості кожного курсанта. Особлива увага повинна приділятися розвитку не тільки фізичних якостей, а й психологічної стійкості, що є ключовим фактором для ефективного виконання завдань в екстремальних умовах. Тому сучасні підходи до організації фізичної підготовки повинні бути різноманітними, інноваційними та орієнтованими на

специфічні потреби курсантів, що забезпечує їх максимальну готовність до виконання завдань у будь-яких ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Ляшенко О. М. Сучасні методи фізичної підготовки курсантів. Київ : Вища школа, 2019. 320 с.
2. Семенов В. В. Психофізіологія фізичної підготовки. Харків : Вид-во ХНУ, 2020. 245 с.
3. Гончарова О. Ю. Фізична підготовка курсантів: методики та практичні аспекти. Львів : ЛДУФК, 2018. 185 с.
4. Власенко І. І. Технології фізичної підготовки: від класики до інновацій. Одеса : Одеський університет, 2021. 150 с.
5. Тараненко М. І. Психологічні аспекти фізичної підготовки. Дніпро : ДНУ, 2022. 180 с.

Руслан Кушніренко

заступник начальника управління –
начальник відділу професійного навчання
Управління кадрового забезпечення
Головного управління Національної
поліції в Дніпропетровській області

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Вогнева підготовка є одним із базових компонентів загальної системи бойової підготовки військовослужбовців. Її ефективність значною мірою визначає здатність особового складу виконувати бойові завдання в умовах реального зіткнення з противником. У нинішніх реаліях, коли Україна веде війну оборонного характеру проти російської федерації, значення цього виду підготовки набуває особливої актуальності. Збройна агресія рф, що триває з 2014 року і досягла повномасштабного рівня в 2022 році, вимагає від сектору безпеки та оборони України постійного вдосконалення методів, форм і засобів вогневої підготовки.

Треба зазначити, що сучасна війна в Україні є високотехнологічною та інтенсивною. Це війна артилерійських дуелей, безпілотників, високоточної зброї, а також маневрових дій малих мобільних груп. У таких умовах стандартна вогнева підготовка, що орієнтована на класичні бойові сценарії, є недостатньою. Ефективне навчання має відповідати не лише формальним нормативам, а й реальним потребам бойового поля, що змінюється щодня. Як зазначено в дослідженнях Національного університету оборони України,

необхідно впроваджувати гнучкі навчальні програми, які дозволяють адаптувати підготовку до актуальних загроз.

Одним із ключових напрямів модернізації вогневої підготовки є впровадження інноваційних методів навчання. Йдеться, передусім, про використання інтерактивних симуляцій, відеотренажерів, віртуальної та доповненої реальності. Зокрема, технології VR дозволяють створювати реалістичні бойові ситуації без загрози для життя військовослужбовців, що особливо цінно в умовах обмеженого часу на підготовку. Крім того, такі методики знижують витрати на боєприпаси та забезпечують можливість повторення навчальних сценаріїв без додаткових ресурсів [2].

Досвід країн НАТО свідчить про ефективність такої підготовки. Наприклад, в арміях США, Великої Британії та Польщі активно використовуються комплексні цифрові тренажерні системи, що дозволяють змодельовати широкий спектр бойових ситуацій. Україна поступово впроваджує подібні підходи, зокрема завдяки допомозі міжнародних партнерів. За даними Міністерства оборони України, вже розгорнуто низку навчальних центрів, які використовують сучасні тренажери для підготовки снайперів, операторів БПЛА та піхотинців.

Ще одним важливим аспектом є посилення практичної компоненти вогневої підготовки. Війна показала, що вирішальне значення має не обсяг теоретичних знань, а навички, відточені до автоматизму. Тому в умовах війни проводиться переорієнтація програм підготовки на польові заняття, стрільби з бойовими патронами, тактичні навчання в умовах наближених до бойових. Зокрема, успішно реалізовується практика навчання в умовах так званих «червоних зон» – на полігонах, що розташовані поблизу зони бойових дій, де військовослужбовці навчаються в умовах постійної загрози, звуків обстрілів та з урахуванням реального бойового навантаження [1].

У контексті підвищення якості вогневої підготовки треба відмітити важливу роль інструкторського складу. В умовах широкомасштабних бойових дій особливо актуальним стало залучення інструкторів з бойовим досвідом, які безпосередньо брали участь у бойових діях. Їхні знання та навички є неоціненним ресурсом, що дозволяє адаптувати підготовку до реальних викликів. Також активно впроваджується система підготовки інструкторів за стандартами НАТО, що забезпечує сталий процес передачі знань і досвіду.

Важливим кроком у контексті поліпшення якості вогневої підготовки є інтеграція досвіду бойових дій у навчальні програми військових закладів. Академічне середовище має переосмислювати концепцію підготовки офіцерських кадрів, включаючи аналіз сучасних бойових кейсів, зокрема з фронтів Донеччини, Луганщини, Запоріжжя та Херсонщини. Такий підхід дозволяє майбутнім командирам краще розуміти специфіку ведення війни в умовах гібридної агресії.

Крім технічної складової, особливу роль у вогневій підготовці відіграє

психологічна готовність. Військовослужбовець повинен бути не лише фізично здатним натиснути на спусковий гачок, але й морально готовим до цього в умовах бойового стресу. Саме тому в програми підготовки дедалі частіше включаються елементи психологічного тренінгу, моделювання ситуацій бойового стресу, що дозволяє мінімізувати ризики дезорієнтації та паніки під час виконання бойових завдань [3].

Окремо варто зазначити, що ефективність вогневої підготовки нерозривно пов'язана з правовими аспектами її організації. Українське законодавство, зокрема Закон України «Про національний спротив» і низка підзаконних актів, встановлюють нормативно-правову базу для здійснення бойової підготовки, у тому числі в умовах воєнного стану. Водночас потребує вдосконалення система контролю якості підготовки, яка має бути не формальною, а базуватись на реальних критеріях оцінки бойової спроможності підрозділів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що вогнева підготовка в умовах збройної агресії РФ набуває не лише практичного, але й стратегічного значення. Вона є запорукою не лише виживання окремого солдата, але й функціонування всієї системи національної безпеки. Від її якості залежить ефективність оборони, рівень втрат, бойовий дух армії та результат війни загалом. Саме тому держава повинна інвестувати в сучасні методики навчання, в технічне забезпечення та професіоналізацію інструкторського складу, що в комплексі забезпечить високий рівень вогневої підготовки та бойової ефективності.

Список використаних джерел

1. Зюбан М., Муленко О., Бондаренко С. Підготовка військовослужбовців з вогневої підготовки в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2022. № 1 (101). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3149>.
2. Добровольський В. Б., Дем'янюк О. С., Зайцев Д. В. Деякі шляхи підвищення ефективності викладання вогневої підготовки на факультеті післядипломної освіти Військового інституту. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 65. С. 101–107. URL: <https://miljournals.knu.ua/index.php/zbirnuk/article/view/573>.
3. Єманов В. В., Пістряк П. В., Атаманенко І. О. Проблемні питання методики вогневої підготовки з урахуванням досвіду застосування військ в операції Об'єднаних сил. *Системи озброєння і військова техніка*. 2021. № 3 (67). URL: <https://journal-hnups.com.ua/index.php/soivt/article/view/746>.

Олена Лопасва

старший викладач кафедри

вогневої підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ ПРАВООХОРОНЦЯМИ

Сьогодні питання застосування вогнепальної зброї поліцейськими є надзвичайно актуальним, оскільки воно стосується забезпечення громадської безпеки, дотримання прав людини та ефективності правоохоронної діяльності. З одного боку, правоохоронці повинні мати дієві інструменти для реагування на загрози життю та здоров'ю громадян. З іншого боку, надмірне або необґрунтоване використання сили може призвести до серйозних правових і соціальних наслідків. У цьому контексті виникає низка важливих питань: які межі правомірного використання вогнепальної зброї, як забезпечити дотримання стандартів професійної етики, і які зміни необхідні в законодавстві та підготовці поліцейських, щоб забезпечити баланс між безпекою суспільства та правами кожного громадянина.

Згідно з Основним законом України, а саме розділу II Конституції України, життя людини та її здоров'я є найбільшою цінністю в державі та суспільстві. Застосування вогнепальної зброї посягає саме на життя та здоров'я людини, що робить цей захід примусу найнебезпечнішим з усіх, тому йому й повинна приділятися відповідна увага. Досить часто ми можемо чути трагічні випадки, коли внаслідок неправильного або неправомірного застосування вогнепальної зброї поліцейськими гинуть та калічаються люди. Європейська конвенція з прав людини також визначає, що право на життя є найважливішим правом з усіх, тому можна сказати, що неправомірне застосування вогнепальної зброї є порушенням міжнародних стандартів та може призвести до негативного реагування не тільки з боку населення України, а ще й інших держав [1].

На сьогодні наявні екстремальні умови для діяльності працівників поліції, оскільки хтось з них працює під постійними прильотами, атаками рашистів та інше. Ці умови створюють сприятливу ситуацію для глобалізації злочинності по Україні, її розвиток та збільшує вплив їхньої діяльності на різні сфери життєдіяльності суспільства та держави. Для зменшення цієї глобалізації злочинності поліцейські мають право застосовувати заходи примусу, визначених Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року № 580, що встановив деякі правила та порядок застосування поліцейських заходів примусу. Застосування вогнепальної зброї є найсуворішим із них, застосування вогнепальної зброї – це є найжорсткіша

міра безпосереднього примусу [2].

Згідно із ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський застосовує вогнепальну зброю у визначених саме цією статтею випадках. Але зазначимо, що в цій статті прописано не тільки застосування вогнепальної зброї поліцейським, ось наприклад, тут зазначено, що поліцейський може й просто взяти до рук вогнепальну зброю та привести її у готовність, якщо в ситуації, що склалася, можливе виникнення підстав для її застосування. Також, окрім ч. 4 та ч. 6 статті 46 Закону України «Про Національну поліцію», деякі частини цієї статті відокремлюють деякі випадки застосування вогнепальної зброї поліцейськими. Тут законодавець акцентував саме на збройному нападі, або на випадках, коли поліцейський має справу з особою, що вчинила тяжкий чи особливо тяжкий злочин. Це є правильним, оскільки збройні напади у наш з вами час можуть виникнути по всій країні через шалений обіг зброї та масштабну мобілізацію. Майже кожен, хто перебуває саме в зоні бойових дій, може взяти потім собі щось вибухонебезпечне чи іншу зброю, що становить небезпеку для життя та здоров'я осіб [3, ст. 168].

Стаття 46 цього Закону застерігає поліцейських бути уважними, коли будуть працювати з особами, щодо яких є підстави вважати у вчиненні ними тяжкого чи особливо тяжкого злочину. Це є досить правильним, оскільки такі особи становлять загрозу не тільки для поліцейського, а й для великого кола осіб і саме з такими особами пов'язаний цей поліцейський захід примусу [2].

Також не потрібно забувати про статтю 43 Закону України «Про Національну поліцію», яка визначає загальні правила для застосування усіх заходів примусу. Наприклад, згідно з ч. 4 цієї статті поліцейський зобов'язаний надавати невідкладну домедичну допомогу особам, що постраждали від застосування заходів примусу, та інші важливі аспекти, яких усі поліцейські повинні дотримуватись у своїй службовій діяльності [2].

Отже, в сучасних умовах застосування вогнепальної зброї поліцейськими є важливим і водночас чутливим питанням, яке вимагає чіткого дотримання законодавчих норм, етичних принципів і стандартів прав людини. Основними напрямками удосконалення є підвищення рівня професійної підготовки поліцейських, розробка чітких протоколів застосування сили, забезпечення відповідальності за перевищення повноважень та посилення комунікації з громадськістю. Баланс між ефективністю дій правоохоронців і захистом прав людини повинен бути ключовим принципом у вирішенні цих актуальних питань.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з додатками), Європейська конвенція з прав людини ухвалена Радою Європи від 04.11.1950 року, остання редакція від 01.08.2021 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року № 580, остання

редакція від 16.08.2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

З. Лопасева О. М., Бойко О. І. Актуальність застосування та використання вогнепальної зброї патрульними поліцейськими. Харків, 2020. С. 167–169. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/29_05_2020/pdf/60.pdf.

Ганна Лопуга

старший викладач кафедри
фізичного виховання та спорту
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Система фізичного виховання курсантів та студентів закладів вищої освіти (ЗВО), зокрема тих, що мають специфічні умови навчання, є важливою складовою підготовки майбутніх фахівців. Фізична підготовка має безпосередній вплив на формування професійних навичок, витривалості та стресостійкості, що є важливими для ефективного виконання службових обов'язків, особливо в умовах екстремальних ситуацій. Особливо актуальним це питання є для курсантів та студентів, які навчаються у ЗВО зі специфічними умовами навчання, таких як військові академії, навчальні заклади Міністерства внутрішніх справ, прикордонні училища тощо. Оскільки ці навчальні заклади готують фахівців, які повинні діяти в умовах високих фізичних навантажень, важливими є розробка нових підходів до організації фізичного виховання, адаптованих до їх специфічних вимог.

Фізичне виховання у ЗВО зі специфічними умовами навчання має свої особливості, що пов'язані з інтенсивністю навчального процесу, специфікою майбутньої професійної діяльності курсантів та студентів. В таких навчальних закладах фізична підготовка не лише сприяє зміцненню здоров'я, але й формує необхідні фізичні якості, що є основою для професійної підготовки. Особливе значення має поєднання традиційних методів фізичної підготовки з сучасними технологіями, що дозволяють тренувати фізичні якості, необхідні для виконання специфічних професійних завдань.

Тож в ЗВО, які готують курсантів для роботи у правоохоронних органах, військових структурах, рятувальних службах, фізична підготовка повинна бути спрямована на розвиток не лише загальної фізичної підготовленості, але й на удосконалення спеціальних рухових навичок. Водночас враховуються такі фактори, як стресостійкість, здатність швидко приймати рішення в екстремальних ситуаціях, а також використання

спеціального спорядження. Це визначає необхідність адаптації традиційних програм фізичного виховання до умов реального професійного середовища [1, с. 3].

Важливою складовою фізичного виховання є техніко-тактична підготовка, яка містить у собі тренування з виконання професійних завдань в умовах реальних загроз. У навчальних закладах зі специфічними умовами навчання значна увага приділяється відпрацюванню навичок, які можуть бути використані безпосередньо на службі. Це містить у собі тренування з подолання перешкод, прийомів самооборони, рукопашного бою, а також вогневу підготовку. В умовах інтенсивної фізичної та психологічної підготовки курсантам необхідно набувати навичок швидкого та точного реагування на змінювані умови ситуації. Залучення спеціальних тренажерів, відео- і симуляційних програм дозволяє більш ефективно готувати студентів до дій у реальних умовах [2, с. 9].

Фізичне виховання в ЗВО зі специфічними умовами навчання має важливий психологічний аспект. Враховуючи, що курсанти і студенти цих навчальних закладів будуть працювати в умовах підвищеного стресу, необхідно вживати заходів щодо розвитку стресостійкості та психологічної витривалості. Фізична активність сприяє розвитку таких якостей, як дисципліна, вміння працювати в команді, самоконтроль. Крім того, фізична підготовка допомагає знижувати рівень стресу та покращувати емоційний стан, що особливо важливо для майбутніх фахівців, які працюватимуть в екстремальних умовах. Саме тому в програмі фізичного виховання повинні бути елементи, що поєднують фізичні тренування з психологічними техніками [3, с. 14].

Оскільки підготовка курсантів та студентів, які навчаються в ЗВО зі специфічними умовами навчання, орієнтована на виконання конкретних професійних завдань, важливо, щоб програми фізичного виховання були адаптовані до цих умов. Наприклад, в академіях Міністерства внутрішніх справ України програма фізичної підготовки включає вправи, спрямовані на розвиток як загальної фізичної витривалості, так і специфічних навичок, таких як швидке пересування в обладнанні, подолання перешкод в умовах міста, а також фізичні тренування, що сприяють поліпшенню навичок рукопашного бою та оперативної взаємодії в умовах стресу [4, с. 22].

Завданням програм фізичного виховання є також підвищення загальної мотивації студентів до здорового способу життя, поліпшення фізичного стану та загальної витривалості, що позитивно впливає на рівень навчання та професійної підготовки.

Враховуючи швидкий розвиток технологій, важливим аспектом у підготовці курсантів є використання інноваційних методик та тренажерів. Сучасні віртуальні тренажери, симулятори бойових дій, мобільні додатки для моніторингу фізичних показників дозволяють значно підвищити ефективність фізичного виховання. Вони дають змогу персоналізувати підхід

до кожного курсанта, враховуючи його фізичні можливості та професійну підготовленість. Це дозволяє досягти більш високих результатів при меншому фізичному навантаженні, що сприяє оптимізації навчального процесу та зменшенню ризику травм [5, с. 17].

Отже, удосконалення рівня фізичного виховання курсантів та студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання потребує комплексного підходу, що включає врахування специфіки майбутньої професійної діяльності, індивідуальних особливостей студентів, а також використання сучасних технологій. Важливим аспектом є інтеграція фізичної підготовки з психологічними та тактико-спеціальними тренуваннями, що дозволяє не лише підготувати студентів до реальних умов служби, але й сприяти їх загальному розвитку та підвищенню стресостійкості.

Список використаних джерел

1. Петрів О. М. Особливості фізичної підготовки курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання. Харків : Вид-во «Спортивна наука», 2021. С. 3.
2. Ковальчук В. П. Інноваційні методи фізичного виховання в закладах вищої освіти. Київ : Вид-во «Фізкультура і спорт», 2020. с. 9.
3. Руденко С. М. Психологічні аспекти фізичної підготовки курсантів. Львів : Вид-во «Психологія», 2022. С. 14.
4. Гончаренко В. М. Адаптація програм фізичного виховання в ЗВО. Одеса : Вид-во «Наукова думка», 2019. С. 22.
5. Василенко Т. В. Сучасні технології в фізичному вихованні. Київ : Вид-во «Інновації», 2021. С. 17.

Роман Марков

вчитель лікувальної фізкультури

КЗО «Спеціальна школа № 12» ДОР»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ

Однією з ключових складових успішного виконання завдань службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку в Україні є високий рівень фізичної підготовленості особового складу. В умовах постійної загрози з боку правопорушників, терористичних груп і збройних конфліктів, правоохоронні органи та військові підрозділи повинні діяти не тільки швидко, але й ефективно, застосовуючи фізичну силу та спеціальні прийоми. Зважаючи на ці фактори, великого значення набуває питання фізичної реабілітації та відновлення сил після інтенсивних навантажень, травм чи психологічних стресів. Лікувальна фізкультура, як важлива складова частина реабілітаційного процесу, є важливим елементом для відновлення фізичного та психічного стану персоналу сил охорони правопорядку.

Лікувальна фізкультура є важливою частиною реабілітаційного процесу для відновлення фізичних можливостей працівників правоохоронних органів, які зазнали травм чи перенесли стресові ситуації. Вона містить у собі низку спеціальних вправ, що сприяють відновленню м'язової сили, координації, гнучкості, а також поліпшенню загального фізичного стану. Згідно з дослідженнями, регулярне використання методик лікувальної фізкультури допомагає зменшити ризик розвитку хронічних травм, підвищити працездатність та ефективність службово-бойових дій [1, с. 15].

В умовах постійних стресових ситуацій, пов'язаних із виконанням службових обов'язків, лікувальна фізкультура може стати засобом не лише фізичного, а й психоемоційного відновлення, що є важливим аспектом для психологічної стійкості особового складу. Завдяки спеціально розробленим програмам, курсанти та співробітники правоохоронних органів можуть відновлювати рівновагу після екстремальних ситуацій, що поліпшує їх здатність до швидкого ухвалення рішень і реагування на виклики [2, с. 22].

Незважаючи на важливість фізичної підготовленості у діяльності сил охорони правопорядку, є низка проблем, пов'язаних з недостатнім рівнем фізичної підготовки та реабілітації співробітників. Однією з основних проблем є відсутність системного підходу до використання лікувальної фізкультури в межах службово-бойової підготовки. Відсутність регулярних реабілітаційних заходів після виконання інтенсивних тренувань або операцій призводить до накопичення фізичних і психологічних травм, що знижує загальну ефективність діяльності сил правопорядку.

Крім того, важливою проблемою є недостатня увага до профілактики травм і стресів серед особового складу. Відсутність регулярних занять лікувальною фізкультурою сприяє збільшенню ризику виникнення травм, особливо серед новобранців, що не мають достатнього рівня фізичної підготовленості. Враховуючи високу фізичну і психологічну напругу, з якою стикаються правоохоронці під час виконання своїх обов'язків, важливо впроваджувати комплексні програми, які включають як фізичні, так і психотерапевтичні методи відновлення [3, с. 19].

Для вирішення цих проблем необхідно створити ефективну систему лікувальної фізкультури, що стане невід'ємною частиною службово-бойової підготовки сил охорони правопорядку. Програми лікувальної фізкультури повинні бути адаптовані до специфіки служби, включно з вправами для відновлення після травм, поліпшення витривалості та загальної фізичної форми, а також психологічні методи, спрямовані на зниження рівня стресу та тривоги. Включення таких методик у систему підготовки дозволить значно підвищити ефективність роботи сил правопорядку, зменшити кількість травм і втрат серед особового складу та підвищити загальну стресостійкість [4, с. 17].

Не менш важливою є також організація навчання і підвищення кваліфікації інструкторів з лікувальної фізкультури в правоохоронних органах. Це дозволить забезпечити професійне впровадження сучасних

реабілітаційних програм, що включають індивідуальний підхід до кожного працівника з урахуванням його фізичних та психологічних потреб.

Для досягнення максимальних результатів у реабілітації та відновленні співробітників сил правопорядку, необхідно застосовувати міждисциплінарний підхід, що включає співпрацю вчителів лікувальної фізкультури, психологів, лікарів та тренерів. Тільки за умов комплексного підходу можна забезпечити повноцінне відновлення фізичних і психічних сил, що дозволить підвищити бойову готовність і знизити рівень травматизму серед персоналу. Такий підхід є надзвичайно важливим для оптимізації службово-бойової діяльності в умовах сучасних загроз, що існують в Україні [5, с. 20].

Отже, лікувальна фізкультура є невід'ємною складовою реабілітаційного процесу в силах охорони правопорядку України. Вона дозволяє не тільки відновлювати фізичну працездатність, а й поліпшує психологічний стан особового складу. Важливо, щоб лікувальна фізкультура стала частиною загальної підготовки працівників, що дозволить значно підвищити ефективність службово-бойової діяльності, знизити рівень травматизму і поліпшити загальний рівень стресостійкості. Для цього необхідно впроваджувати сучасні методи реабілітації та регулярно оновлювати програми лікувальної фізкультури відповідно до вимог сучасного часу.

Список використаних джерел

1. Сидоренко О. В. Лікувальна фізкультура: теорія та практика. Київ : Вища школа, 2020. С. 15.
2. Ковальчук О. І. Психологічні аспекти фізичної реабілітації в силових структурах. Харків : Освіта України, 2019. С. 22.
3. Шевченко П. Л. Проблеми фізичної підготовки працівників правоохоронних органів. Одеса : Фенікс, 2021. С. 19.
4. Довженко С. М. Сучасні підходи до лікувальної фізкультури в системі реабілітації. Львів : Медична книга, 2022. С. 17.
5. Литвиненко М. І. Інноваційні методи в лікувальній фізкультурі для силових структур. Київ : Академія медичних наук, 2020. С. 20.

Оксана Мислива

доцент кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЕВАКУАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ: ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У зв'язку з безпрецедентними актами широкомасштабної збройної агресії з боку РФ в Україну на особливий період введено в дію план цивільного захисту зі ступенем «ПОВНА ГОТОВНІСТЬ» [1]. В умовах збройного конфлікту в Україні критичного значення набула ефективна евакуація населення, покликана на захист життя та здоров'я людей й мінімізацію жертв в умовах небезпеки. Єдина державна система цивільного захисту припускає виконання цих завдань обласними військовими адміністраціями, однак, особлива роль у цьому процесі належить працівникам поліції, які першими прибувають на місце події відповідно до покладених на них законодавством обов'язків [2].

Однією з ключових проблем є підготовленість працівників поліції до дій у надзвичайних ситуаціях. Поліцейські мають бути обізнаними з усіма елементами евакуаційного процесу, зокрема технікою безпеки, організацією роботи на місцях, взаємодією з медичними службами та волонтерами. Під час евакуації важливо не тільки забезпечити фізичну безпеку громадян, а й надати їм психологічну підтримку.

Проведення евакуаційних заходів працівниками поліції є складним та багатоаспектним процесом, який вимагає ретельного планування, координації та оперативності виконання, а також аналізу результатів та удосконалення процесу евакуації. Одним із ключових завдань є інформування населення про характер загрози, необхідність та способи евакуації (маршрути, місця збору), а також забезпечення порядку і безпеки (паніка, мародерство, насильство чи інші протиправні дії), в тому числі, організація та забезпечення безпечних гуманітарних коридорів, координація роботи з рятувальниками, військовими та медичними службами.

Поліція патрулює покинуті райони, запобігає крадіжкам і захищає майно громадян, що є надзвичайно важливим для збереження довіри населення. Для охорони територій та евакуації можуть бути створені спеціальні загони. Поліцейська евакуаційна група «Білий янгол» була створена 1 грудня 2022 року і займається порятунком цивільних осіб в умовах воєнного стану. Основним її завданням є евакуація громадян, доставка гуманітарної допомоги, надання першої допомоги пораненим, медична евакуація, транспортування тіл загиблих, документування наслідків

збройної агресії. Ця група є універсальними рятівниками, що за відсутності підрозділів Державної служби з надзвичайних ситуацій та медичних працівників здатні виконувати їхні завдання. Станом на липень 2024 року ця організація здійснила понад 3 тисячі бойових виїздів, евакуювали понад 7,3 тис. осіб (з них 800 дітей). «Білий янгол» отримав визнання у багатьох країнах світу [3].

Поліцейські мають бути готові до виконання спеціальних операцій, що вимагає високого рівня професійної підготовки, навичок і готовності діяти в екстремальних ситуаціях. У період евакуації можуть виникати спроби диверсій, терористичних атак або інших протиправних дій, спрямованих на дестабілізацію ситуації або завдання шкоди інфраструктурі, від якої залежить виживання людей. Поліція спільно з військовими та іншими службами здійснює охорону цих об'єктів і захист від можливих атак.

Важливим для ліній розмежування є організація поліцейськими доставки гуманітарної допомоги. Серйозною загрозою в сучасній війні є використання гуманітарних коридорів у пропагандистських цілях та взяття мирних жителів в заручники або в ролі «живого щита».

Надання домедичної допомоги безпосередньо на місці події під час евакуації є невід'ємною функцією поліції. У випадку масових поранень потрібними є знання та навички сортування поранених та оперативна евакуація до медичних установ. Особливістю надання такої допомоги є елементи психологічної підтримки, особливо для тих, хто пережив важкі втрати або став свідком травматичних подій [4, с. 78]. Специфічної уваги потребують вразливі категорії населення – діти й особи з обмеженими можливостями.

Евакуація в умовах збройного конфлікту є надзвичайно складним і небезпечним процесом, бо є реальна загроза для життя та здоров'я людей через бойові дії (артилерійські та ракетні обстріли, бомбардування). Військові конфлікти часто супроводжуються руйнуванням інфраструктури, що ускладнює переміщення людей. Евакуаційні плани повинні передбачати можливість оперативної зміни маршрутів або забезпечення альтернативних шляхів доставки допомоги.

Проблема, з якою часто стикаються працівники поліції під час евакуаційних заходів, полягає в недостатній кількості ресурсів (людських і технічних засобів). У багатьох випадках через брак транспорту евакуація може затягуватись у часі, що є виснажливим, а для поранених – смертельним, до того ж поліцейські часто стикаються з емоційним перевантаженням, адже їм доводиться працювати в умовах постійного стресу та небезпеки.

Отже, роль працівників поліції під час евакуації населення є надзвичайно важливою і багатогранною. Їх основна мета – це забезпечення безпеки цивільного населення, підтримання правопорядку, координація дій з іншими службами та організаціями, мінімізація кількості поранених. Під час евакуації важливим є дотримання прав людини та принципів гуманності.

Поліція повинна гарантувати, що всі люди, які потребують допомоги, отримають її без дискримінації, незалежно від їхнього статусу чи фізичних можливостей.

Зважаючи на вищевказане, актуальним є постійне удосконалення професійної діяльності поліції під час евакуації населення. Навчання повинно відбуватись на основі комплексного підходу: фізичної, тактичної, медичної та психологічної складової. Особлива увага повинна приділятися навчанню використання безпілотних літальних апаратів для моніторингу ситуації й ефективного надання домедичної та психологічної допомоги з урахуванням міжнародних стандартів і позитивної світової практики [5].

Список використаних джерел

1. Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 179-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#n11>.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
3. Білий янгол. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%B8%D0%B9_%D1%8F%D0%BD%D0%B3%D0%BE%D0%BB.
4. Тютюник В. В. Оцінка умов створення у Єдиній державній системі цивільного захисту інформаційно-аналітичної підсистеми управління процесами попередження й локалізації наслідків надзвичайних ситуацій на основі аналізу динаміки прояву небезпек на території України. *Комунальне господарство міст*. Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 2019. Т. 1. № 147. С. 66–82.
5. Мислива О. О., Никифорова О. А., Бойко О. І. Використання міжнародного досвіду в ході навчання з тактичної медицини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. 345 с. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-5/74>. URL: http://lsej.org.ua/5_2021/76.pdf.

Анатолій Наточій
Володимир Тимофєєв
старші викладачі
кафедри вогневої підготовки

Юлія Толмачова
курсантка 2-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА З ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ: СЬОГОДЕННІ РЕАЛІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану перед правоохоронними органами постають надзвичайно високі вимоги щодо рівня бойової готовності, професійної витривалості та здатності ефективно діяти в умовах підвищеної загрози. Одним із ключових аспектів професійної підготовки є формування стійких навичок володіння зброєю та ведення вогню в різноманітних тактичних ситуаціях. Саме тому практична стрільба повинна посідати чільне місце в системі навчання правоохоронців.

Необхідність активної підготовки з практичної стрільби зумовлена не лише підвищеним рівнем загроз у прифронтових і звільнених територіях, а й потребою оперативного реагування на диверсійно-розвідувальні дії противника, забезпечення громадського порядку та захисту цивільного населення. Ефективність дій правоохоронців безпосередньо залежить від їх здатності швидко й точно застосовувати вогнепальну зброю в екстремальних умовах, що неможливо без системної, цілеспрямованої і практично орієнтованої стрілецької підготовки [1].

Практична стрільба – це вид стрілецького спорту, в якому вивчаються та відпрацьовуються різноманітні завдання з використанням вогнепальної зброї [2]. Цей вид підготовки моделює реальні бойові ситуації, вимагає від стрільця не лише фізичної витривалості, а й здатності швидко ухвалювати рішення, адаптуватися до змінних умов та ефективно діяти в обмежений проміжок часу. Практична стрільба є не лише спортивною дисципліною, а й важливим елементом професійного навчання військовослужбовців, поліцейських та інших силових структур, особливо в умовах підвищеного ризику та збройної агресії.

З урахуванням зазначених умов, практична стрільба виконує функцію не лише технічного тренування, а й служить інструментом психологічної

підготовки правоохоронців [3; 4]. Регулярне виконання вправ зі стрільби в умовах, наближених до реальних бойових дій, сприяє зниженню рівня стресу під час реального зіткнення, формуванню впевненості у власних діях та зброї, а також підвищенню загального рівня боєздатності особового складу.

Особливої актуальності набуває впровадження елементів практичної стрільби в комплекс тактичної підготовки. Йдеться про тренування, що поєднують стрілецькі навички з елементами тактики малих груп, зачистки приміщень, евакуації цивільних осіб та відбиття збройних нападів у міській забудові. Такий підхід дозволяє максимально адаптувати підготовку до реалій сучасної гібридної війни, в якій лінія фронту може бути розмитою, а загроза – повсякденною.

Крім того, важливою є інтеграція сучасних технологій у процес навчання вогневої підготовки. Використання інтерактивних тирів, лазерних тренажерів, систем відеоаналізу дій стрільців та віртуальної реальності дозволяє створити безпечне, але максимально ефективне середовище для тренувань. Такі засоби дозволяють не лише відпрацьовувати технічні аспекти стрільби, а й аналізувати помилки, коригувати дії та відслідковувати динаміку розвитку навичок [5; 6].

Окрему увагу треба приділяти психологічній стійкості під час стрільби. Умови бойового зіткнення завжди супроводжуються високим рівнем стресу, що може негативно вплинути на точність, швидкість та адекватність дій правоохоронця. Саме тому вправи з практичної стрільби повинні включати елементи емоційного напруження, імітацію несподіваних загроз, роботу в умовах шуму, диму чи обмеженої видимості [7].

Серед важливих чинників неможливості виконання своїх службових обов'язків правоохоронцями потрібно визначити їх психологічну неготовність до стресових та критичних ситуацій. До цього аспекту потрібно віднести неготовність деяких працівників до необхідності застосування вогнепальної зброї, хоча в умовах воєнного стану така необхідність може виникнути в будь-який момент. Звісно, через пряму загрозу вогнепальною зброєю щодо поліцейського, у правоохоронців спрацьовуватиме інстинкт самозбереження. Однак в деяких випадках такий інстинкт через певні суб'єктивні причини може не спрацювати та поліцейський перебуватиме у ступорі або знерухомиться [8].

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити низку важливих висновків щодо значення практичної стрільби в системі професійної підготовки правоохоронців в умовах воєнного стану. Передусім, практична стрільба є не лише способом удосконалення технічних навичок поводження зі зброєю, а й комплексним інструментом формування професійної готовності до дій у складних, динамічних та небезпечних умовах. Вона забезпечує здатність правоохоронця впевнено, точно та швидко реагувати на загрози, що виникають у бойовій обстановці, під час виконання спеціальних операцій або під час забезпечення громадської безпеки в умовах нестабільності.

Також надзвичайно важливо інтегрувати практичну стрільбу в загальну систему тактичної підготовки. Це дозволяє правоохоронцям не лише працювати індивідуально, а й взаємодіяти в складі групи, ефективно діяти в обмеженому просторі, координувати стрілецькі дії під час зачисток, оборони об'єктів, супроводу конвоїв чи евакуації цивільних.

Підсумовуючи, зазначимо, що підготовка з практичної стрільби повинна бути невід'ємною складовою фахової підготовки кожного правоохоронця. Вона є критично важливою для підвищення рівня особистої і колективної безпеки, здатності діяти в умовах воєнного часу та ефективно протидіяти загрозам збройного характеру. У нинішніх умовах саме такі навички можуть стати вирішальними у збереженні життя як самих працівників правоохоронних органів, так і цивільного населення, яке вони захищають.

Список використаних джерел

1. Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану : тези III Міжнародної науково-практ. конф. (Хмельницький, 21 листопада 2024 року). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2025. 1804 с. URL: dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/4767/3/НАДПСУ_21.11.2024.pdf
2. Практична стрільба, як елемент підготовки до повномасштабних бойових дій? 2023. URL: Практична стрільба, як елемент підготовки до повномасштабних бойових дій?
3. Наточій А. Д., Смаль П. В. «Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 321–333.
4. Тінін Д., Тимофєєв В. Важливість підготовки поліцейських до несення служби в критичних ситуаціях в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць «SCIENTIA»*. 2023. (16 червня 2023 р.; Афіни, Греція). С. 75–77. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1037>.
5. Шепітько В. Теоретико-методологічна модель криміналістики та її нові напрями. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Харків : Право, 2021. Вип. 25. С. 9–20. URL: <https://khrife-journal.org/index.php/journal/article/view/497>.
6. Наточій А. Д., Тінін Д. Г. Застосування інтерактивних та мультимедійних технологій при вогневій підготовці працівників правоохоронних органів: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики* : матеріали II Міжнародної наукової конф., м. Кривий Ріг, 19 січня, 2024 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2024. 552 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/13194/1/50-72-PB.pdf#page=225>.
7. Ковалів М. В. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2016. № 837. С. 65–70.
8. Тінін Д., Тимофєєв В. Деякі аспекти попередження травмування поліцейських під час несення служби. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, (June 16, 2023; Athens, Greece), 68–70. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1051>.

Дмитро Петрушин

доцент кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту

ВАЖЛИВІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Актуальність аналізу та поліпшення фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання зумовлена зростаючими вимогами до їхньої професійної компетентності та здатності виконувати службові обов'язки в екстремальних та складних умовах, особливо в умовах правового режиму воєнного стану. Фізична підготовка є ключовим елементом у формуванні фахівців для силових структур, аварійно-рятувальних служб та інших спеціальностей, де наявні підвищені фізичні та психологічні навантаження.

Сучасна система фізичної підготовки курсантів, на жаль, не завжди відповідає вимогам їх майбутньої професійної діяльності. Це знижує рівень їх готовності до виконання службових завдань. Особливо відчутно ця проблема виявляється за умов, коли навчальний процес супроводжується високим рівнем навантаження, обмеженим часом на відпочинок, а також необхідністю швидко ухвалювати рішення в умовах стресу.

Практичний досвід у сфері правоохоронної діяльності свідчить, що нехтування належною фізичною підготовкою співробітників значно підвищує ризик травм, поранень та навіть летальних випадків під час виконання службових обов'язків. Причини цього полягають не лише в недостатньому рівні правової підготовки чи соціального захисту, але й у відсутності прикладних навичок використання фізичних методів впливу, вогнепальної зброї чи спеціальних засобів. До того ж недотримання правил безпеки та відсутність узгодженої тактики дій під час виконання завдань можуть провокувати небезпечні ситуації.

Для повноцінного виконання обов'язків поліцейського необхідно мати не лише належні професійні якості, а й добрий стан здоров'я та високий рівень фізичної підготовленості.

У системі підготовки правоохоронців, що здійснюється у закладах вищої освіти МВС України, фізична підготовка розглядається як окрема навчальна дисципліна, спрямована на розвиток фізичних якостей курсантів.

У практичних підрозділах вона перетворюється на невід'ємну частину професійного тренування, що виділяє її значущість для ефективної службової діяльності.

Згідно з даними дослідження О. А. Моргунова, приблизно 40 % абітурієнтів демонструють незадовільний рівень фізичної підготовки. Це ускладнює процес опанування прикладних навичок та збільшує час на засвоєння програмного матеріалу з фізичної підготовки.

Надзвичайно важливим є персоналізований підхід до організації фізичної підготовки протягом усього періоду навчання. Систематичні індивідуальні тренування сприяють розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я та формуванню усвідомленої мотивації до підтримання належного фізичного стану. Особливої ваги набуває спеціалізована фізична підготовка, яка безпосередньо використовується під час професійної діяльності.

Підготовка курсантів повинна бути орієнтована на специфіку майбутніх завдань служби. Тому необхідно розмежовувати загальну фізичну підготовку та формування індивідуальних тактико-спеціальних умінь.

Також доцільно стимулювати курсантів до самостійного підтримання фізичної форми, що дозволяє покращити результати підготовки та зменшити ризик травм. Рекомендується регулярне проведення спортивних заходів, як індивідуальних, так і командних, а також організація змагань серед курсантів.

У підсумку можна констатувати, що фізична підготовка є критично важливою для курсантів, які готуються до служби в умовах підвищеного ризику, особливо в період дії воєнного стану. Низький рівень фізичної підготовленості становить серйозну загрозу як для ефективності служби, так і для безпеки самих правоохоронців. Наявний розрив між очікуваним рівнем фізичної готовності та фактичним станом більшості курсантів, що вимагає перегляду існуючої системи фізичної підготовки. Необхідно впроваджувати індивідуалізовані програми тренувань, враховувати специфіку майбутньої діяльності та сучасні виклики. Подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на розробку новітніх методик оцінювання фізичної підготовки, визначення факторів її формування та вдосконалення системи фізичної підготовки курсантів. Застосування таких заходів сприятиме підвищенню готовності майбутніх фахівців до виконання службових завдань на високому рівні та забезпеченню їхньої особистої безпеки.

Список використаних джерел

1. Моргунов О. А. Фізична підготовка курсантів: сучасний стан та перспективи вдосконалення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2(115). С. 112–117.
2. Соколовський В. М. Теоретико-методичні основи фізичної підготовки курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання : монографія. Львів : ЛДУВС, 2019. 208 с.
3. Риженко С. Г. Фізична підготовка працівників правоохоронних органів в умовах

професійної діяльності. *Проблеми підготовки кадрів для правоохоронних органів*. 2021. № 3. С. 85–90.

4. Дьяків А. А. Особливості організації занять зі спеціальної фізичної підготовки курсантів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2021. Вип. 12. С. 157–161.

5. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту в Україні на період до 2028 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-strategiiu-rozvytku-fizychnoi-kultury-i-sportu-v-ukraini-na-period-do-2028-roku>.

6. Про затвердження Положення про організацію фізичної підготовки та спорту в Національній поліції України : наказ МВС України від 15.12.2017 № 1024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-18#Text>.

7. Ткаченко П. І., Гуменюк О. В. Вплив спеціальної фізичної підготовки на службову діяльність поліцейських. *Вісник Черкаського інституту пожежної безпеки*. 2022. № 4. С. 73–78.

8. Кондратюк В. Г. Вдосконалення фізичної підготовки курсантів у системі професійної підготовки правоохоронців. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2021. № 3. С. 105–109.

Сергій Петренко

викладач кафедри спеціальної фізичної
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ

У контексті трансформації системи вищої освіти України особливої актуальності набуває питання удосконалення фізичної підготовки у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання (ЗВО СУН), зокрема таких, що здійснюють підготовку майбутніх правоохоронців. Специфіка професійної діяльності випускників цих закладів передбачає не лише високий рівень правової обізнаності та моральної стійкості, але й наявність сформованих фізичних якостей, необхідних для ефективного виконання службових обов'язків у складних, а часто й екстремальних умовах. Сучасні підходи до організації фізичного виховання в ЗВО СУН мають базуватися на принципах науковості, системності, професійної спрямованості та індивідуалізації. У цьому контексті важливою складовою стає гендерний підхід, що передбачає урахування фізіологічних, психологічних та соціокультурних особливостей курсантів і курсанток. Такий підхід дозволяє підвищити ефективність навчального процесу, сприяє мотивації до занять фізичною культурою, а також забезпечує рівні умови професійного становлення здобувачів освіти незалежно від статі.

Освітній процес у ЗВО має свою специфіку, що вимагає особливого підходу до формування мотивації здобувачів до занять фізичною культурою

та спортом. На свідоме ставлення та активність здобувачів ЗВО до систематичних занять фізичною культурою і спортом впливає багато чинників. Це змушує НПП знати не тільки гендерні особливості, індивідуальний рівень фізичної підготовленості здобувачів ЗВО, а й бути обізнаними щодо вікових особливостей та мотиваційної сфери курсантів і слухачів [1]. Відповідний рівень фізичної підготовленості повинен бути досягнутий на певному етапі бойової підготовки, тому що цей рівень фізичної підготовленості під час фізичної підготовки формується за своїми специфічними закономірностями, а організація фізичної підготовки має враховувати динаміку й особливості прикладних фізичних якостей військовослужбовців [2]. Зважаючи на це, удосконалення системи фізичної підготовки у ЗВО СУН має відбуватись із залученням сучасних педагогічних технологій, інноваційних методик тренувань та диференційованого підходу до навантаження. Особливо актуальним є впровадження індивідуальних програм фізичного розвитку, які базуються на результатах первинного тестування, поточного моніторингу фізичного стану та рівня підготовленості здобувачів освіти. Такі програми повинні бути адаптовані не лише до статі, а й до функціонального стану, спортивного досвіду, типу соматотипу, психоемоційної стійкості та майбутньої професійної спеціалізації курсантів. Урахування гендерних відмінностей є ключовим чинником у підвищенні ефективності освітнього процесу з фізичної підготовки, оскільки чоловіки і жінки мають різні фізіологічні передумови до розвитку певних фізичних якостей. Наприклад, жінки, як правило, мають нижчі показники сили верхнього плечового пояса, але демонструють вищу гнучкість і більшу стійкість до динамічного навантаження середньої інтенсивності. Це потребує варіативності у підборі вправ, дозуванні навантажень і визначенні нормативів із урахуванням цих особливостей. Застосування професійно орієнтованих фізичних вправ, включення ситуаційних завдань, елементів спеціальної тактико-фізичної підготовки та елементів психофізіологічного тренінгу створює умови для цілісної підготовки курсантів до реальних службових ситуацій. Такий підхід не лише забезпечує високий рівень фізичної підготовленості, але й сприяє адаптації до стресових факторів оперативної діяльності, підвищенню витривалості, рішучості та впевненості в екстремальних умовах. Основним завданням фізичної підготовки є розвиток загальної та спеціальної витривалості, сили, координації та психологічної стійкості.

Систематичне впровадження методів інтегрованого тренування сприяє адаптації організму до екстремальних умов. Зокрема, як зазначається у дослідженнях, сучасні методики тренувань дозволяють значно поліпшити фізичні показники військовослужбовців, що забезпечує їхню готовність до виконання складних оперативних завдань [3, с. 254]. Сьогодні потрібні кваліфіковані фахівці у конкретних галузях діяльності – справжні професіонали у своїй справі. Сформований для цих цілей у системі вищої

освіти МВС комплекс спеціальностей, спеціалізацій та профілів підготовки (їх перелік постійно коригується, з'являються нові напрями підготовки) зумовлює необхідність диференційованого підходу у навчанні, що враховує весь спектр особливостей майбутньої службової діяльності випускників [4]. Ураховуючи виклики, які ставить перед майбутніми фахівцями правоохоронної сфери сучасне безпекове середовище, особливу увагу треба приділяти формуванню у здобувачів вищої освіти таких якостей, як стресостійкість, швидкість реакції, рішучість, здатність до тривалих фізичних і психоемоційних навантажень. Це вимагає поєднання класичних і новітніх методик фізичної підготовки, зокрема залучення елементів функціонального тренінгу, ситуаційного моделювання, командної роботи у змінному середовищі.

Отже, ефективна організація фізичної підготовки у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання вимагає комплексного, науково обґрунтованого та професійно орієнтованого підходу. Врахування гендерних, вікових, психофізіологічних особливостей здобувачів освіти, впровадження індивідуалізованих програм, сучасних методик тренування та інноваційних форм роботи дозволяє не лише підвищити рівень фізичної готовності курсантів і студентів, але й забезпечити їхню здатність ефективно діяти в умовах стресу, ризику та фізичних навантажень, характерних для службової діяльності в правоохоронних органах. Врахування потреб майбутньої професійної спеціалізації та постійне оновлення змісту підготовки відповідно до викликів сучасності є запорукою формування конкурентоспроможних і всебічно підготовлених фахівців.

Список використаних джерел

1. Великий Ю. М. Шляхи удосконалення фізичної підготовки здобувачів закладів освіти із специфічними умовами навчання : матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. ДДУВС, 2023. С. 190.
2. Бородин Ю. А. Організація та зміст фізичної підготовки курсантів у період початкової військової підготовки : метод. рек. Житомир : ЖВІРЕ, 2003. 44 с.
3. Терентьева Н. О., Радченко Ю. І. Зміст і форми спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців сил безпеки і оборони України.
4. Буток О. В., Єрмоменко Е. А., Болтівець С. І. Бойовий хортинг як засіб фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів. *Теорія і методика хортингу* : зб. наукових пр. Київ : Паливода А. В., 2019. Вип. 11. С. 220–231.

Артем Плахотний

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ТАКТИКА ЗУПИНЕННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ЯК ЧАСТИНА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Превентивні поліцейські заходи застосовуються для охорони публічного порядку та забезпечення громадської безпеки. Поліція та інші правоохоронні органи в правовій державі повинні мати достатні повноваження щодо припинення правопорушень та притягнення винних осіб до відповідальності. Зупинення транспортних засобів є дієвим та необхідним заходом для припинення цілої низки адміністративних правопорушень, пов'язаних як із технічним станом автомобілів, так і зі станом водія, зокрема щодо керування в стані сп'яніння.

Перед зупинкою транспортного засобу поліцейський повинен здійснити попередню оцінку ситуації. Це включає перевірку інформації про транспортний засіб, водія та можливих пасажирів за базами даних, а також аналіз обстановки на місці події. Важливо враховувати місце зупинки: наявність інших транспортних засобів, пішоходів, а також можливість підходу до транспортного засобу з різних боків [1].

Після того як транспортний засіб зупинено, поліцейський повинен обережно підходити до нього, дотримуючись захисної тактики. Важливо залишатися наготові та стежити за поведінкою водія та пасажирів. Поліцейський повинен зупинитися на безпечній відстані, що забезпечує огляд водія та його можливих рухів.

Є два методи підходу до водія – з боку водія та з боку пасажирів. На нашу думку поєднання обох стилів є ефективною стратегією. Другий метод є більш безпечний.

Працівники поліції повинні дотримуватися безпечної відстані від зупиненого транспортного засобу та використовувати світлову та звукову сигналізацію для попередження водія про необхідність зупинки. Поліцейські повинні забезпечити безпеку водіїв та пасажирів транспортних засобів під час зупинки, уникнути паніки та конфліктів [2].

Після первинної комунікації поліцейський може попросити водія надати відповідні документи (посвідчення водія, реєстраційні документи на автомобіль).

Підстави зупинення транспортного засобу визначаються законодавством, зокрема статтею 35 Закону України «Про Національну

поліцію» [3]. Згідно з положеннями цього закону, поліцейський має право зупинити транспортний засіб у разі порушення водієм Правил дорожнього руху, наявності явних ознак технічної несправності транспортного засобу, або при наявності інформації, що свідчить про можливу причетність водія чи пасажирів до правопорушення.

Правильність і обґрунтованість таких дій мають важливе значення для захисту прав учасників дорожнього руху та уникнення зловживань з боку посадових осіб. Прикладом аналізу правомірності дій посадовців є справа № 201/8136/24, розглянута Третім апеляційним адміністративним судом у м. Дніпро [4].

Суть справи полягала у розгляді позову ОСОБА_1 до Інспекції з питань контролю за паркуванням Дніпровської міської ради щодо оскарження постанови про адміністративне стягнення за порушення пп. «и» п. 15.9 розділу 15 ПДР України, що передбачає заборону зупинки транспортного засобу безпосередньо в місці виїзду з прилеглих територій.

Під час розгляду справи суд першої інстанції задовольнив позов частково, визнавши дії інспектора Інспекції щодо складання акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу протиправними. Було встановлено, що надані докази, включно з фотофіксацією, не підтверджували факт порушення вимог ПДР, а саме зупинку безпосередньо в місці виїзду.

Інспекція оскаржила рішення, вказуючи на наявність фотофіксації порушення. Проте апеляційний суд, керуючись нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) та враховуючи докази, дійшов висновку, що правопорушення не було доведено належним чином. Суд наголосив, що адміністративна відповідальність можлива лише за наявності підтверджених доказами фактів правопорушення, відповідно до ст. 251 КУпАП.

Отже, поліцейські повинні дотримуватись законодавства під час застосування превентивних засобів, адже саме здійснення службових обов'язків із дотриманням закону гарантує, що дії поліції є справедливими, прозорими та відповідають принципам демократичної держави.

Список використаних джерел

1. Іванющенко А. В., Плахотний А. П. Аналіз зупинки транспортних засобів працівниками Національної поліції. The 6 th International scientific and practical conference “Modern problems of science, education and society” (August 14-16, 2023) SPC “Sci-conf. com. ua”, Kyiv, Ukraine. 2023. 671 s. 2023.
2. Клименко В., Мельников О. Дії поліцейського під час зупинки транспортного засобу з високим ризиком небезпеки. *Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності* : матеріали II міжнародної наукової конф. 2024.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Постанова третього апеляційного адміністративного суду. Справа № 201/8136/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122845753>.

Микола Пожидаєв

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

РИЗИКИ ФІЗИЧНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасні реалії збройного протистояння вимагають від військовослужбовців не лише фізичної витривалості, а й високого рівня психологічної стійкості. Щоденне перебування у стані підвищеної бойової готовності, вплив стресогенних чинників, постійне відчуття небезпеки й відповідальності призводить до розвитку емоційного та фізичного вигорання.

Це явище все частіше стає об'єктом досліджень не тільки у сфері військової психології, а й фізичної культури та медицини. Інтенсивне навантаження під час бойових дій призводить до розвитку як фізичного, так і емоційного вигорання серед військовослужбовців. Особистий досвід свідчить, що постійний стрес, порушення режиму сну і високі вимоги до фізичного стану можуть спричиняти значні проблеми в роботі організму.

За даними наукових досліджень, «тривалий вплив стресу призводить до порушення гормонального балансу та зниження фізичних можливостей, що створює передумови для виникнення синдрому хронічного виснаження» [1].

На нашу думку, профілактика вигорання повинна бути комплексною. Вона повинна включати не лише традиційні методи тренувань, а й спеціалізовані методики для розвантаження психоемоційного стану. Інтегровані підходи, що поєднують фізичні вправи з елементами психологічної підтримки, дозволяють забезпечити стабільний рівень бойової готовності.

На думку фахівців, «регулярне застосування дихальних технік, розтяжки та групових тренувань сприяє нормалізації психоемоційного стану, стимулює вироблення ендорфінів, які діють як природні антидепресанти» [2].

Водночас фізична підготовка може бути не лише методом підтримання бойової форми, а й дієвим засобом подолання симптомів вигорання. Регулярні фізичні навантаження, грамотно підібрані з урахуванням психоемоційного стану військового, здатні знижувати рівень тривожності, покращувати настрій, нормалізувати сон і стимулювати відновлення нервової системи. Особливо ефективними є вправи, спрямовані на зниження психоемоційного напруження: регулярне застосування дихальних технік, розтяжки та групових тренувань сприяє нормалізації психоемоційного стану, стимулює вироблення ендорфінів, які діють як природні антидепресанти. Це

дозволяє не лише покращити загальне самопочуття, а й відновити бойову готовність та психологічну стійкість військовослужбовця.

Також окремі дослідження показують, що використання систематичного психофізіологічного моніторингу допомагає своєчасно коригувати інтенсивність тренувань та уникати перенавантаження [3].

Застосування таких методів дає змогу не тільки оптимізувати фізичні навантаження, але й контролювати адаптаційні реакції організму на стресові чинники, знижуючи ризик розвитку фізичного та емоційного вигорання. Це дозволяє досягти збалансованого підходу до тренувального процесу, зберігаючи високий рівень бойової готовності та ефективності виконання завдань.

На нашу думку, важливим є індивідуальний підхід до розробки програм фізичної підготовки, який дозволяє врахувати специфіку кожного військовослужбовця. У деяких підрозділах вже застосовують практику чергування інтенсивних тренувальних сесій із заходами релаксації та психологічної розрядки, що значно знижує ризик вигорання [4].

Отже, ризики фізичного та емоційного вигорання військових є серйозною загрозою для їхньої здатності до виконання бойових завдань та загального фізичного і психологічного здоров'я. Ці ризики значно посилюються через постійний стрес, високі фізичні навантаження та емоційну напругу, що виникає під час бойових дій. Однак застосування комплексного підходу до фізичної підготовки, включно з різноманітними методами тренувань, може бути ефективним інструментом для попередження та подолання таких проблем. Регулярне виконання фізичних вправ, дихальних технік, розтяжок та групових тренувань сприяє не лише поліпшенню фізичної форми, але й позитивно впливає на психоемоційний стан військових, знижуючи рівень стресу та тривожності.

Зокрема, використання психофізіологічного моніторингу дає змогу точно регулювати інтенсивність навантажень, попереджуючи перенавантаження організму та знижуючи ризики розвитку вигорання. Отже, впровадження системи фізичної підготовки, орієнтованої на психоемоційне відновлення, є важливим елементом підтримки ефективності та бойової готовності військовослужбовців. Оскільки фізичні та емоційні фактори взаємопов'язані, комплексний підхід до їх корекції є запорукою збереження психологічного здоров'я та високої боєздатності військових у складних умовах війни.

Список використаних джерел

1. Коваленко В. І. Психофізіологічні особливості вигорання у військовослужбовців. Київ : НДІ медицини, 2020.
2. Бондар О. М. Емоційне виснаження військових: симптоматика та наслідки. *Психологія і армія*. 2021. №1. С. 18–23.
3. Синиця Л. А. Вплив фізичної активності на стресостійкість. *Спорт і здоров'я*. 2022. №4. С. 40–44.
4. Черненко Н. В. Методи профілактики вигорання у військових. Харків : Військовий університет, 2019.

Василь Поливаний

професор кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

У сучасних умовах суспільно-політичної нестабільності, збройної агресії проти України та зростання рівня насильницької злочинності особливої актуальності набуває питання якісної підготовки майбутніх правоохоронців. Тактико-спеціальна підготовка курсантів і студентів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання є однією з ключових складових професійного формування поліцейського, оскільки безпосередньо впливає на його здатність ефективно діяти в складних і небезпечних умовах службової діяльності.

Згідно зі статистичними даними та аналітичними оглядами, кількість правопорушень, які супроводжуються насильством, неухильно зростає. Це створює загрозу як для громадян, так і для працівників поліції, які виконують свої професійні обов'язки. На цьому тлі особливої уваги потребує формування в майбутніх працівників поліції навичок безпечного затримання злочинців, ефективного реагування на загрози та нейтралізації протиправної поведінки в умовах стресу та фізичної небезпеки. Сучасна практика функціонування правоохоронної системи свідчить, що ефективність дій поліції великою мірою залежить не лише від правових знань, а й від рівня фізичної, вогневої та тактико-спеціальної підготовки.

Тактико-спеціальна підготовка є системою навчальних заходів, спрямованих на формування й вдосконалення практичних навичок дій в умовах підвищеної складності та небезпеки. Основними завданнями цієї підготовки є:

- опанування прийомів і методів самозахисту;
- відпрацювання тактичних дій у групах та поодиночі;
- реагування на змінні оперативні ситуації;
- розвиток навичок володіння зброєю у складних умовах;
- формування психологічної стійкості та вміння діяти в умовах стресу.

Незважаючи на зростаючу увагу до тактико-спеціальної підготовки, є низка серйозних проблем, які знижують її ефективність. Серед основних треба виділити:

- обмежена кількість годин на навчальні дисципліни, такі як

«спеціальна фізична підготовка», «тактико-спеціальна підготовка» та «вогнева підготовка»;

- низький рівень фізичної підготовки абітурієнтів, які вступають до закладів вищої освіти системи МВС. Це суттєво впливає на загальний прогрес у навчанні та здатність засвоювати практичні навички;

- відсутність сталої мотивації у частини курсантів, що пояснюється слабкою професійною орієнтацією, особистими проблемами, низькою стресостійкістю, а також великим обсягом додаткових навантажень, пов'язаних із навчанням та службовою практикою.

З метою підвищення ефективності підготовки курсантів у сфері тактико-спеціальних дій пропонуються наступні шляхи вирішення проблеми:

- збільшення кількості практичних занять, зокрема на спеціальних полігонах, що дозволяють моделювати реальні ситуації із застосуванням вогнепальної зброї, проведенням штурмових дій, затриманням озброєних злочинців тощо;

- введення тренінгів із тактичної медицини, психологічної підготовки, комунікації у кризових ситуаціях, що дозволить підготувати курсантів до взаємодії з різними категоріями населення в умовах надзвичайних ситуацій;

- активне впровадження сучасних симуляційних технологій, зокрема VR-тренажерів, які дозволяють відпрацьовувати сценарії з високим рівнем деталізації та наближенням до реальних умов;

- поліпшення мотиваційного клімату в закладах освіти, створення системи заохочень за досягнення у фізичній та тактичній підготовці, що сприятиме підвищенню інтересу до саморозвитку та дисциплінованості серед курсантів.

Підготовка майбутніх офіцерів поліції в сучасних умовах потребує нових підходів та удосконалення на всіх етапах навчального процесу. Враховуючи зростання рівня злочинності, ризики терористичних загроз та збройну агресію, тактико-спеціальна підготовка повинна стати системною основою професійної діяльності поліцейського. Її вдосконалення є запорукою безпеки як самих правоохоронців, так і всього населення країни. Високий рівень фізичної, тактичної та вогневої підготовки є тим фундаментом, на якому будується ефективна правоохоронна система держави. Тому стратегічне завдання закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських – не лише передати знання, але й сформувати особистість, здатну діяти швидко, професійно та рішуче в будь-якій ситуації.

Список використаної літератури

1. Вісторовська А. О. Сучасні питання тактико-спеціальної та фізичної підготовки слухачів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. 2021. С. 34.
2. Герасимов А. Сучасні питання фізичної підготовки та фізичного виховання курсантів та студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання. 2021. С. 98.
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки

працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50. *Офіційний вісник України*. 2016. № 22. Ст. 42.

4. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

5. Поливанюк В. Д., Завістовський О. Д. Актуальні питання удосконалення методик навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання в період воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 336–338.

Василь Поливанюк

професор кафедри
тактико-спеціальної підготовки,
кандидат юридичних наук, доцент

Дмитро Тінін

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки

Юлія Толмачова

курсантка 2-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ:
РОБОТА З ДІТЬМИ ЗА УМОВ НАДЗВИЧАЙНИХ СТАНІВ**

У ХХІ столітті спостерігається зростання кількості надзвичайних ситуацій, серед яких – військові конфлікти, природні катастрофи, пандемії, техногенні аварії тощо. У цих умовах значно підвищується роль правоохоронних органів у забезпеченні безпеки населення, особливо дітей, які є однією з найбільш вразливих категорій. Водночас ефективна робота з дітьми вимагає врахування гендерних аспектів, які визначають різні потреби, ролі, загрози та досвід хлопців і дівчат у кризових ситуаціях.

Згідно з Конвенцією ООН про права дитини та Стратегією гендерної рівності Ради Європи (2024–2029), держави зобов'язані забезпечити індивідуальний, недискримінаційний підхід до дітей з урахуванням їх статі, віку та особливостей розвитку.

Гендерна чутливість означає здатність виявляти приховані ризики та розуміти різні потреби дітей у кризових умовах. Дівчата, зокрема, більш уразливі до сексуального насильства, експлуатації та ранніх шлюбів, тимчасом як хлопці частіше потрапляють під ризик вербування до

незаконних збройних формувань або кримінального середовища. Окрему групу ризику становлять діти з нетиповими гендерними ідентичностями, які можуть зазнавати подвійної дискримінації – як за віком, так і за статевою або гендерною ознакою. Правоохоронці повинні бути навчені виявляти ці ризики та діяти відповідно до спеціальних протоколів. Наприклад, згідно з Методичними рекомендаціями МВС України щодо роботи з уразливими дітьми (2021), у подібних ситуаціях правоохоронці повинні забезпечити фізичний захист, конфіденційність, психологічну підтримку та співпрацю з фахівцями відповідного профілю.

Робота з дітьми в умовах надзвичайних станів вимагає високого рівня професіоналізму та координації між службами. Діти, які залишились без батьків, втратили дім або стали свідками насильства, потребують особливої уваги та індивідуального підходу. Під час евакуації, реєстрації, опитування або розміщення дітей треба враховувати їхню стать, вік, стан здоров'я та культурні особливості. Для дівчат-підлітків, наприклад, необхідно передбачати доступ до гігієнічних засобів, окремих санітарних зон та присутність жінок-фахівців під час опитування. Зі свого боку, хлопці можуть потребувати підтримки в уникненні стереотипних уявлень про «мужність», які можуть заважати їм звертатися по допомогу. Згідно з рекомендаціями CPMS (Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action, 2019), такі нюанси є критичними для захисту дітей у гуманітарних кризах [1].

Також важливу роль відіграє міжвідомча співпраця. Захист дитини не може бути реалізований виключно силами поліції – він потребує спільних дій соціальних служб, медичних установ, освітніх закладів, психологів та громадських організацій. В Україні в цьому напрямі активно діє Національний план дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року [2]. У його межах правоохоронці проходять тренінги з гендерно чутливого реагування на випадки насильства, розвивають комунікаційні навички та співпрацюють з міжнародними гуманітарними організаціями, такими як UNICEF, Save the Children та інші.

Під час надзвичайних ситуацій – таких як воєнні дії, природні катастрофи чи техногенні аварії – уразливість жінок і дітей значно зростає. За даними міжнародних досліджень, саме в такі періоди підвищується ризик сексуального та домашнього насильства, торгівлі людьми та порушення прав дітей. Гендерно-чутлива поліція в таких умовах має не лише реагувати на порушення, але й активно запобігати їм – через патрулювання зон евакуації, перевірку тимчасових притулків, забезпечення роботи «гарячих ліній» і присутність фахівців жіночої статі на місцях [3].

Жінки-поліцейські, як свідчить практика ООН, зокрема звіт UN Women (2021), частіше викликають довіру серед постраждалих дітей, особливо дівчат, і можуть ефективніше налагоджувати комунікацію у випадках домашнього або сексуального насильства. Формування змішаних за статтю

мобільних груп із реагування на надзвичайні ситуації дозволяє краще розподіляти функції – забезпечувати психологічну підтримку, фізичний супровід, роботу з особами різного віку та статі.

Жінки-поліцейські можуть бути більш ефективними в роботі з дітьми, які стали жертвами або свідками насильства, особливо в умовах надзвичайних станів, коли діти можуть переживати травму, втрату дому чи батьків. Чутливе ставлення, емпатія та здатність створити безпечний простір для дитини – це риси, що часто притаманні саме жінкам у правоохоронних органах [4]. У таких ситуаціях важливо не лише забезпечити правовий захист, а й надати базову психологічну підтримку.

Водночас низка викликів залишається актуальною. Насамперед це недостатній рівень підготовки працівників правоохоронних органів щодо гендерних аспектів, нестача спеціалізованих кадрів, обмежені матеріальні ресурси у кризових зонах, а також стереотипи, які можуть впливати на рішення у складних етичних ситуаціях [5]. Для подолання цих проблем необхідне впровадження постійної освіти, розробка чітких протоколів, залучення міжнародного досвіду та включення гендерної тематики до внутрішніх стандартів правоохоронної діяльності.

Якщо проаналізувати поточний стан гендерної політики в секторі безпеки та оборони, можна дійти висновку, що забезпечення гендерної рівності в цих сферах є ключовим фактором для досягнення сталого розвитку. Для більш ефективної реалізації гендерної складової необхідна активна співпраця між державними установами, військовими структурами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами тощо [6].

Забезпечення рівного доступу жінок до ухвалення рішень у сфері безпеки, включно з кризовим реагуванням, є не лише питанням справедливості, але й ефективності. Гендерно збалансовані команди поліції демонструють кращі результати у сфері профілактики насильства та соціального відновлення громад у післякризовий період. Залучення жінок до команд швидкого реагування, кризових штабів та мобільних груп роботи з дітьми може стати запорукою кращого захисту найбільш уразливих категорій населення [7].

Отже, врахування гендерних аспектів у діяльності правоохоронців для роботи з дітьми за умов надзвичайних станів є не лише правомірною вимогою міжнародних зобов'язань, але й запорукою більш ефективного, гуманного та справедливого реагування. Лише за умов комплексного, гендерно орієнтованого підходу можна створити безпечне середовище для кожної дитини, яка переживає кризову ситуацію, та забезпечити її право на захист, повагу й гідність незалежно від статі, віку чи походження. Знання гендерної психології є корисними для багатьох сфер життя, включно з освітою, медициною, психотерапією, управлінням та соціальною роботою. Розуміння різниць у гендерному сприйнятті та розвитку допомагає створювати більш ефективні програми та послуги, спрямовані на задоволення потреб людей з різними гендерними ідентичностями [8].

Список використаних джерел

1. Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action, 2019. URL: <https://www.unicef.org/eap/regional-launch-child-protection-minimum-standards-humanitarian-action-cpms-eap>.
2. Логінова М., Бовт А. Гендерна безпека в кризових умовах: стратегії запобігання та протидії насильству в умовах воєнного конфлікту. *Згуртованість суспільства в умовах воєнного стану: актуальність, виклики та шляхи їх подолання* : зб. тез Всеукраїнської науково-практ. конф. з міжнародною участю (м. Кривий Ріг, 16–17 травня 2024 року). Кривий Ріг : КДПУ ; Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2024. 396 с.
3. Галіцина Н. В. Механізм забезпечення гендерної рівності в органах Національної поліції України. *Запорізький національний університет. Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 113–120. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-5/25>.
4. Коссе В. Захист дітей від насильства в умовах повномасштабної війни в Україні. Діяльність Національної поліції України та інших інституцій у сфері забезпечення гендерної рівності : зб. матеріалів Всеукраїнського науково-практ. круглого столу (м. Івано-Франківськ, 31 травня 2023 року) / за заг. ред. проф. С. М. Мельничук. Івано-Франківськ : Луганський ННІ імені Е. О. Дідоренка ДонДУВС, 2023. 148 с. URL: dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/07/krugl.-stil-zbirnyk.pdf
5. Жіноча безпека і захист. Про що потрібно знати? URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/>
6. Войтюк М., Тінін Д. Інтеграція гендерної складової у секторі безпеки та оборони в Україні : матеріали конференцій МЦНД (29.11.2024; Житомир). С. 259–262. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/360>
7. Гаркуша А. Гендерний паритет: жінка в Національній поліції України. Херсонський національний технічний університет. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. Теорія та історія державного управління*. 2019. № 1. С. 89–94. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
8. Шлянчак С. О., Шлянчак А. В., Тінін Д. Г. Сучасна проблематика гендерної психології та гендерної ідентичності в період статевої зрілості індивіда. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2023. Вип. 210. С. 192–199. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-210-192-199>

Андрій Порохнявий

викладач кафедри

спеціальної фізичної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ВДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Фізична культура є важливою складовою соціальної культури, яка включає в себе цінності, знання, практики та традиції, що сприяють фізичному розвитку особистості та суспільства в цілому. Зміст фізичної

культури та пов'язаних з нею явищ можна розділити на дві основні частини: функціональність та безпеку. Функціональність відображає ті цінності, які створюються та використовуються суспільством як інструменти для оптимізації фізичного розвитку та забезпечення певного рівня фізичної підготовленості. Це передбачає використання різноманітних методів і умов, що сприяють розвитку фізичних якостей і поліпшенню загального стану здоров'я. Безпека у фізичній культурі охоплює заходи, які забезпечують захист учасників від травм і негативних наслідків, що можуть виникати під час фізичних навантажень [1, с. 8]. Це включає в себе як профілактику травматизму, так і забезпечення комфортних умов для тренувань. Обидві ці частини культури складають єдине ціле, адже функціональність плавно зливається з безпекою через практичну діяльність у контексті фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої діяльності та масового фізкультурно-спортивного руху. Водночас, на різних етапах розвитку фізичної культури можуть виникати відмінності, які виникають через неузгодженість окремих елементів змісту.

Фізична культура є частиною культури суспільства, що спрямована на створення здорового способу життя, фізичне вдосконалення та задоволення моральних, естетичних і творчих потреб особистості. Вона також грає важливу роль у духовному розвитку особистості, забезпечуючи можливості для самовираження та соціальної інтеграції. Фізична підготовка працівників правоохоронних органів України є важливим аспектом, що сприяє формуванню певних фізичних здібностей, необхідних для виконання професійних завдань. Цей освітній процес має на меті забезпечення підтримки здоров'я, творчої та трудової активності, всебічного розвитку фізичних характеристик, професійних навичок і умінь, необхідних для виконання оперативних завдань [2, с. 45].

Фізичне виховання в правоохоронних органах передбачає:

- Рациональне формування рухових знань та навичок. Це дозволяє досягти рівня досконалості у виконанні фізичних вправ та підвищити їх ефективність у професійній діяльності.
- Забезпечення використання отриманих знань у повсякденному житті. Працівники мають навчитися застосовувати свої фізичні навички не лише в умовах роботи, а й у повсякденному житті для самовдосконалення [4, с. 95].

Силова підготовка є одним з ключових елементів фізичної підготовки, яка включає в себе підвищення максимальних показників силових якостей. Вона сприяє розвитку працездатності відповідно до рівня розвитку силових характеристик та використання спортивного інвентарю.

Силкові тренування можуть включати:

- Вправи зі штангою, гантелями та іншими елементами.
- Використання еспандерів, блочних тренажерів та ізокінетичних тренажерів [3, с. 96].

Ці тренування впливають як на всю мускулатуру, так і на окремі групи м'язів, що дозволяє досягти гармонійного розвитку фізичних якостей. Рукопашний бій, як один з видів спорту, вимагає тривалого та систематичного тренування. Його ефективність залежить від глибокого розуміння основних аспектів тренувального процесу та можливості використання різноманітних тренувальних засобів для розвитку основних фізичних якостей. Це включає в себе не лише технічні навички, але й психологічну готовність до виконання професійних завдань.

Процес фізичного виховання включає в себе комплекс заходів, спрямованих на фізичний та професійний розвиток курсантів, а також формування потреби у фізичному самовдосконаленні. Використання різних засобів для розвитку мотиваційної сфери курсантів сприяє формуванню стійкого інтересу до фізичного виховання, що, в свою чергу, стимулює усвідомлене ставлення до власного розвитку.

Основні заходи щодо формування фізичного виховання у курсантів включають:

- Організація процесу фізичного виховання з урахуванням інтересів курсантів та різних видів фізичної активності.
- Створення умов для самостійної фізичної підготовки.
- Оздоровчо-профілактичний характер навчання, що поєднує принципи здорового способу життя.
- Систематичне теоретичне навчання, яке інтегрується з практикою.
- Диференційований підхід на заняттях на основі моніторингу фізичного стану курсантів.

Фізичне виховання в ЗВО триває протягом усього навчального періоду, охоплюючи як навчальну, так і позанавчальну діяльність [2, с. 33].

Фізичне виховання у курсантів може реалізовуватися через різні форми:

- Навчальний план, що включає теоретичні та практичні курси, зокрема лекції, майстер-класи, контрольні випробування та змагання.
- Факультативні курси, що розширюють знання в області фізичної культури та спортивної діяльності, а також готують курсантів до майбутньої професійної діяльності.
- Масові спортивні заходи, які проводяться в вихідні дні та під час канікул, включаючи спортивні свята, дні здоров'я та змагання.
- Вплив фізичного виховання на професійну підготовку [4, с. 11].

Фізичне виховання в ЗВО МВС має на меті підвищення фізичної активності курсантів, що позитивно впливає на їх професійну та прикладну підготовленість. Це також допомагає оптимізувати успішність навчання шляхом зниження нервової та емоційної напруги, продовження формування знань, умінь та навичок у сфері фізичної культури. Однак, слід зазначити, що деякі курсанти можуть не мати достатньої мотивації для занять спортом, що є перешкодою для ведення здорового способу життя. Формування мотивації до

фізичної культури потребує впровадження сучасних форм занять, що враховують індивідуальні можливості курсантів. Ефективність фізичного виховання курсантів визначається стійкою зацікавленістю у фізичному самовдосконаленні.

Таким чином, фізична культура та фізична підготовка є невід'ємною частиною життя суспільства, сприяючи розвитку здорового способу життя, вдосконаленню фізичних якостей та реалізації особистісного потенціалу. В умовах сучасного світу важливість фізичної культури лише зростає, стаючи важливим фактором у формуванні суспільства, яке орієнтується на здоров'я, безпеку та активну участь кожного в житті.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук, В. В., Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур. 2020. С. 65
2. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.
3. Хацаюк О. В., Любич Р. І., Оленченко В. В. Удосконалення військовопрофесійних навичок військовослужбовців Національної гвардії України в процесі спеціальної фізичної підготовки. Проблеми вищої освіти. 2019. С. 63–69.
4. Чоботько, М. А., І. І. Чоботько. Основні напрямки фізичної підготовки курсантів. 2021. С. 64.

Володимир Рогальський
старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

У сучасних умовах підготовки майбутніх фахівців сектору безпеки і оборони України питання фізичного виховання та підготовки набувають особливого значення. Специфіка навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами (військових, поліцейських, прикордонних навчальних закладів) обумовлює необхідність поєднання загальноосвітньої, професійної та фізичної складової в єдину цілісну систему підготовки. Одним із головних завдань фізичного виховання в таких закладах є формування у курсантів і студентів високого рівня фізичної працездатності, стійкості до стресових факторів, здатності швидко реагувати в екстремальних

умовах та ефективно виконувати службові обов'язки.

Фізичне виховання курсантів не обмежується лише загальною фізичною підготовкою. Воно включає спеціальну фізичну підготовку, яка орієнтована на професійно важливі навички. Особливе значення мають вправи на розвиток сили, витривалості, координації, спритності, швидкості та гнучкості. Крім того, у процесі підготовки враховуються такі специфічні вимоги, як вміння володіти тілом у ситуаціях ризику, здатність до тривалого фізичного навантаження, ефективне застосування прийомів самозахисту, стрільби, тактичного маневрування тощо [1, с. 26].

Особливої уваги заслуговують фізіологічні аспекти процесу підготовки: перевтома, втомленість і втомлюваність. Ігнорування фізичного виснаження, спричиненого надмірними навантаженнями, веде до погіршення загального стану здоров'я, зниження працездатності та ризику неефективного виконання службових обов'язків. Саме тому важливу роль відіграє система відновлення енергетичних резервів організму. Доцільно використовувати не лише медико-біологічні (оздоровчі процедури, раціональне харчування, дотримання режиму праці та відпочинку), але й педагогічні, психологічні та рекреаційні засоби (рухливі ігри, заняття на свіжому повітрі, прогулянки на природі, створення сприятливої атмосфери у колективі тощо) [1, с. 142].

Важливим компонентом є також самостійна фізична підготовка, що сприяє розвитку мотивації, закріпленню позитивних емоцій та вдосконаленню фізичних якостей курсантів. Рухливі ігри та спортивні змагання у вільний час являють собою додатковий стимул для розвитку, удосконалення та підтримання фізичної форми [2, с. 55]. Отже, сучасний підхід до фізичного виховання курсантів і студентів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання передбачає не лише формування фізичних якостей, але й розвиток загальної та професійної витривалості, психоемоційної стійкості, здатності до самоконтролю та самовдосконалення.

Проведений аналіз свідчить, що фізична підготовка курсантів і студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання є важливою складовою їхньої професійної підготовки. Вона забезпечує формування необхідних якостей, які безпосередньо впливають на ефективність виконання службових обов'язків у складних і небезпечних умовах. Успішне впровадження фізичного виховання потребує комплексного підходу, який враховує фізіологічні, психологічні, педагогічні та організаційні аспекти. Недооцінка або нехтування цими факторами може негативно позначитись на професійній готовності майбутніх правоохоронців [3, с. 48].

Подальших досліджень потребують такі напрями, як: інтеграція сучасних інформаційних технологій у процес фізичної підготовки; адаптація зарубіжного досвіду до вітчизняних умов навчання; створення індивідуалізованих програм тренувань з урахуванням психофізіологічного стану курсантів; вивчення ефективності відновлювальних методик у міжтренувальні періоди; розробка механізмів моніторингу та корекції рівня

фізичної підготовки [4, с. 19].

Комплексний розвиток цих напрямів дозволить не лише підвищити якість фізичного виховання, але й адаптувати систему підготовки до нових викликів, які постають перед правоохоронними органами в умовах воєнного часу та післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Кошелева О. О., Скрипченко І. Т. Інноваційні технології в системі фізичного виховання студентів ЗВО. Дніпро : Журфонд, 2021. 48 с.
2. Скрипченко І. Т., Маркечко К. А., Скрипченко О. Т. З досвіду використання інтерактивних методів навчання у ЗВО МВД при викладанні дисциплін професійного спрямування. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези IV Міжнар. науково-практ. конф. (м. Київ, 19 листопада 2020 р.). Київ : НУОУ, 2020. С. 114–115.
3. Скрипченко І. Т., Рожеченко В. М. Використання спеціальних приладів в системі професійної підготовки здобувачів у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VI Міжнар. науково-практ. конф. (м. Київ, 25 листопада 2022 р.). Київ : НУОУ, 2022. С. 84–87.
4. Счастливцев В. І., Рожеченко В. М. Фізичне виховання здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану. *Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні* : матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації (3 травня – 13 червня 2022 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 420.

Віктор Родінський

викладач кафедри туристичного
та готельно-ресторанного бізнесу
Дніпровського гуманітарного
університету

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах, коли Україна стикається з численними зовнішніми та внутрішніми загрозами, які можуть включати збройні конфлікти, терористичні акти, а також природні і техногенні катастрофи, особливо важливу роль у забезпеченні національної безпеки відіграють сили безпеки і оборони. Одним з ключових аспектів успішного виконання оперативно-службових завдань є висока підготовленість персоналу, яка охоплює широкий спектр навичок, включно з тактико-спеціальною, вогневою, фізичною та медико-тактичною підготовкою. В умовах постійних змін на політичній і військовій арені Україні необхідно удосконалювати наявні

методики підготовки військовослужбовців, правоохоронців і інших працівників силових структур для забезпечення їх максимального ефективного функціонування в умовах сучасних викликів.

Тактико-спеціальна підготовка містить у собі засвоєння основних тактичних прийомів і способів ведення бойових дій, а також оперативне планування та взаємодію в умовах конкретних завдань. Це є базовою складовою підготовки кожного працівника сил безпеки і оборони. Успіх операцій залежить від швидкості ухвалення рішень, уміння діяти в стресових ситуаціях, злагодженості дій підрозділів, а також ефективності використання спеціальних засобів. У сучасних умовах важливим є врахування нових загроз і технічних засобів, що використовуються противником, тому удосконалення тактико-спеціальної підготовки повинно містити в собі застосування сучасних технологій, таких як тренажери для моделювання ситуацій бойових дій, а також використання віртуальної реальності для відпрацювання різних сценаріїв [1, с. 12].

Вогнева підготовка є критично важливою для будь-якої силової структури, оскільки використання вогнепальної зброї є однією з основних форм забезпечення безпеки на всіх етапах виконання завдань. Вогнева підготовка включає не лише технічне освоєння зброї, але й розвиток тактичних навичок щодо її застосування в умовах різних сценаріїв. Для удосконалення вогневої підготовки важливо постійно вдосконалювати методику тренувань, інтегруючи симулятори стрільб, що дає змогу в реальному часі оцінювати ефективність виконання вправ, а також адаптувати програму під конкретні умови. Важливим аспектом є і психологічна підготовка, яка допомагає мінімізувати помилки під час екстремальних ситуацій. Потрібно звернути увагу на поєднання теоретичних знань із практичними заняттями для максимального закріплення навичок [2, с. 34].

Фізична підготовка є основою не лише для ефективного виконання бойових завдань, а й для підтримки загального стану здоров'я персоналу. Курсантам і співробітникам сил безпеки необхідно мати високий рівень витривалості, швидкості, сили та координації, оскільки кожна з цих якостей може виявитися вирішальною в умовах інтенсивних операцій. Важливою частиною фізичної підготовки є тренування у спеціалізованих умовах, що відображають реальні умови виконання завдань. До таких тренувань належать заняття з подолання смуг перешкод, вправи на витривалість та силові тренування. З огляду на специфіку діяльності сил безпеки, необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного працівника, що дозволить досягти більш високих результатів [3, с. 15].

Медико-тактична підготовка охоплює навички надання першої медичної допомоги в екстремальних умовах, а також використання медичних знань для збереження життя і здоров'я як військовослужбовців, так і цивільних осіб. Оскільки під час проведення операцій і бойових дій травмування та поранення є неминучими, важливою складовою медико-тактичної підготовки є вміння

ефективно діяти в умовах обмеженого часу та ресурсів. Розширення навчальних програм медико-тактичної підготовки за допомогою інтеграції практичних тренувань, використання сучасних медичних технологій та спеціалізованих засобів дозволить підвищити рівень підготовленості співробітників до роботи в умовах постійного ризику [4, с. 27].

Існуючі методики фізичної, вогневої, тактико-спеціальної та медико-тактичної підготовки в Україні потребують інтеграції для досягнення більшої ефективності в навчальному процесі. Особливо важливою є роль інтеграції навчальних технологій, таких як віртуальні тренажери, системи зворотного зв'язку та автоматизовані оцінки, що дозволяють створити єдину систему підготовки для всіх аспектів діяльності. Цей комплексний підхід дозволить не лише підвищити рівень готовності персоналу до дій в екстремальних ситуаціях, але й знизити витрати часу та ресурсів, які необхідні для підготовки в умовах реальних бойових завдань [5, с. 18].

Отже, підвищення рівня тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та медико-тактичної підготовки є необхідною умовою для підвищення боєздатності сил безпеки і оборони України. Впровадження сучасних технологій навчання, інтеграція різних аспектів підготовки та врахування індивідуальних особливостей курсантів дозволить створити ефективну систему підготовки кадрів для роботи в умовах сучасних загроз. Важливою частиною цієї підготовки є розвиток комплексного підходу, що включає поєднання теоретичних знань та практичних навичок.

Список використаних джерел

1. Іванов П. І. Моделювання тактико-спеціальних дій у сучасних умовах. Київ : Вид-во «Наука», 2020. С. 12.
2. Коваленко О. В. Основи вогневої підготовки для силових структур. Харків : Вид-во «Юридична думка», 2021. С. 34.
3. Сидоренко І. Ф. Фізична підготовка та її роль у діяльності сил безпеки. Одеса : Вид-во «Тренер», 2019. С. 15.
4. Мельник В. М. Медико-тактична підготовка: особливості навчання. Львів : Вид-во «Медвидав», 2021. С. 27.
5. Лавров О. М. Інновації в підготовці кадрів для силових структур. Київ : Вид-во «Поліграф», 2022. С. 18.

Андрій Сватсьєв

завідувач кафедри

фізичної культури і спорту

Запорізького національного університету,

доктор педагогічних наук, професор

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКА СИЛОВИХ СТРУКТУР

У сучасних умовах трансформації безпекового простору України особливого значення набуває формування професійної спроможності фахівців силових структур.

Підготовка працівників правоохоронних органів, військових формувань та спеціальних служб передбачає не лише фахову, але й фізичну компетентність, яка є критичним чинником ефективного виконання службових обов'язків.

Фізична підготовка в цьому контексті – не другорядний, а системоутворювальний елемент, що прямо впливає на оперативність, витривалість, стресостійкість і, врешті, на бойову ефективність.

Саме тому наукове осмислення ролі фізичної підготовки в структурі професійної готовності працівника силових структур потребує особливої уваги як з боку освітніх установ, так і з боку практичних підрозділів.

Проблематика фізичної підготовки в силових структурах виходить далеко за межі традиційного уявлення про спортивну форму чи базову витривалість. Йдеться про комплексну систему, яка має відповідати специфіці професійної діяльності – високій динаміці оперативних дій, необхідності раптового реагування, здатності до тривалого фізичного й психоемоційного навантаження.

У своїй роботі ми проаналізували чинні нормативні вимоги до фізичного стану співробітників Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших підрозділів, а також порівняли їх із сучасними світовими підходами до підготовки персоналу у структурах типу SWAT (Special Weapons and Tactics), GIGN (Groupe d'intervention de la Gendarmerie nationale – Підрозділ швидкого реагування національної жандармерії, Франція) або ізраїльських сил безпеки.

Показовим є той факт, що найвищий рівень службової ефективності демонструють саме ті співробітники, чия фізична підготовка розвивалась не лише за формальними нормативами, а за функціональними принципами: моделюванням реальних службових ситуацій, варіативними навантаженнями, тренуванням у стресових умовах. Це дозволяє говорити про фізичну підготовку не як про допоміжну ланку, а як про центральний, інтегративний компонент загальної службової готовності.

Серед ефективних підходів до фізичної підготовки особливе місце займають програми, що базуються на принципах функціонального тренування. У силових структурах це передбачає розвиток не ізольованих фізичних якостей, а цілісних рухових навичок, необхідних для виконання специфічних службових дій: переслідування, затримання, евакуація пораненого, подолання перешкод тощо.

До прикладу, в підрозділах швидкого реагування все ширше впроваджується система високої інтенсивності HIFT (High-Intensity Functional Training), яка поєднує силові, кардіо- та координаційні навантаження з елементами бойової підготовки. Це забезпечує одночасний розвиток сили, витривалості, швидкісної реакції та адаптивної стресостійкості.

Натомість у базових ланках підготовки, особливо на етапі початкового професійного навчання, спостерігається певна фрагментарність: програми застарілі, орієнтовані радше на виконання нормативів, аніж на реальні виклики службової діяльності. Окремі модулі – зокрема тренування у змінних погодних умовах, нічних умовах чи в екіпіруванні – залишаються формальними або зовсім відсутніми.

Сучасна парадигма вимагає переосмислення: підготовка має бути комплексною, адаптивною, інтегрованою в загальний професійний профіль. При цьому важливо враховувати індивідуальні психофізіологічні характеристики працівників, гендерні аспекти, а також можливість багаторічної професійної служби без втрати функціональних резервів.

Фізична підготовка сьогодні – це не опціональний компонент професійної підготовки, а стратегічна основа функціональної дієздатності працівників силових структур. Вона не лише забезпечує ефективне виконання службових завдань, а й виступає ключовим ресурсом збереження життя, зниження ризиків професійного вигорання та підтримання психоемоційної стабільності.

Подальший розвиток системи фізичної підготовки має спиратись на науково обґрунтовані моделі, міждисциплінарний підхід та практичну апробацію. Підвищення вимог до фізичної компетентності повинно супроводжуватись модернізацією змісту навчальних програм, упровадженням сучасних методик та постійним оновленням інфраструктури.

У перспективі – формування нового покоління фахівців, для яких фізична підготовка є не обов'язком, а органічною складовою професійної ідентичності.

Вадим Солод

здобувач вищої освіти факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Марина Войтюк

викладач кафедри теорії
та історії держави та права,
конституційного права, прав людини
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Концепції національної та міжнародної безпеки є основними складовими забезпечення стабільності та безпеки на глобальному рівні. Поняття «національна безпека» в українському законодавстві визначено у статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [1]. Національна безпека охоплює кілька важливих аспектів, зокрема:

- економічний (економічна стабільність, енергетична безпека), політичний (політична стабільність, зміцнення демократії, уникнення політичних криз та конфліктів);
- соціальний (безпека громадян, захист прав та свобод людини, подолання соціальної нестабільності та внутрішньодержавних конфліктів; наразі актуальним є врахування гендерного аспекту у секторі безпеки та оборони, що дозволить жінкам на рівні із чоловіками приймати активну участь у боротьбі проти зовнішньої загрози тощо [2, с. 261]. Вагомим кроком для втілення гендерної рівності в секторі безпеки України є імплементація норм гендерної рівності в силові структури, яке зумовлено одним із важливих напрямів співпраці нашої держави з міжнародними партнерами [3, с. 395]);
- військовий (забезпечення обороноздатності держави, військове стратегічне планування та військова доктрина, розвиток і модернізація військової техніки, міжнародне військове співробітництво) [4].

Водночас, відповідно до визначення в «Енциклопедії сучасної України», міжнародна безпека трактується як «стан міжнародних відносин, що виключає порушення миру або створення реальних загроз безпеці народів у будь-якій формі; діяльність держав і міжнародних інститутів щодо

підтримання такого стану; універсальна система механізмів, заходів і гарантій, сукупність яких виключає застосування сили» [5]. Після Другої світової війни було створено універсальну систему міжнародної безпеки, яка включає концепцію забезпечення миру, стабільності та безпеки на міжнародному рівні. Міжнародна безпека має на меті попередження конфліктів, вирішення міжнародних суперечок, забезпечення захисту суверенітету держав, підтримку дипломатичних відносин, укладання договорів про нерозповсюдження зброї та застосування міжнародних санкцій.

Основними елементами універсальної системи міжнародної безпеки є міжнародне право, міжнародні інституції, дипломатичні відносини, миротворчі операції, гуманітарна допомога та контроль за ядерною зброєю. Вивчення взаємозв'язку між правовими інститутами національної та міжнародної безпеки дозволяє виокремити кілька ключових аспектів: по-перше, національна безпека орієнтована на заходи, спрямовані на забезпечення внутрішньої стабільності та обороноздатності в межах конкретної країни, тоді як міжнародна безпека стосується взаємодії між державами для запобігання конфліктам і забезпечення миру; по-друге, глобальні виклики, як-от поширення ядерної зброї, кліматичні зміни та пандемії, впливають на обидва рівні безпеки та вимагають міжнародної співпраці; по-третє, для ефективної боротьби з транснаціональними загрозами, такими як тероризм і кіберзлочинність, необхідна координація зусиль між державами та міжнародними організаціями; по-четверте, національна економічна безпека залежить не тільки від внутрішньої ситуації, але й від глобальних економічних умов, оскільки міжнародні економічні кризи і торговельні конфлікти можуть суттєво вплинути на стабільність держав [4, с. 15].

В умовах системної кризи міжнародного права відбувається формування багатопольярного світу, що змінює архітектуру міжнародної безпеки, зменшуючи вплив окремих держав і використання їхнього політичного, економічного та військового потенціалу для вирішення глобальних проблем безпеки. Зокрема, воєнна агресія російської федерації проти України засвідчила, що наявні міжнародні безпекові інститути втрачають свою ефективність, а політико-дипломатичні механізми забезпечення безпеки є малоефективними. Сучасна ситуація вимагає активної участі міжнародних інституцій для забезпечення стабільності та безпеки, оскільки національна безпека України не може бути забезпечена виключно зусиллями самої держави без залучення міжнародної підтримки [6, с. 30].

Негативний вплив на архітектуру міжнародної безпеки чинять такі фактори, як міжнародні конфлікти, тероризм, вплив країн-агресорів, поширення зброї масового знищення, зокрема програми ядерної зброї Північної Кореї та Ірану, а також екологічні та кліматичні проблеми. Ці

виклики потребують уважного аналізу та визначення ефективних шляхів вирішення в межах міжнародної співпраці.

Національна безпека кожної держави залежить від її здатності ефективно захищати себе від зовнішніх загроз, що включають:

- військові загрози – війни, військова агресія, терористичні акти. Міжнародна безпека забезпечує через механізми співпраці з міжнародними партнерами можливість збереження миру і стабільності в країнах, що не мають власних військових потужностей для стримування загроз;

- тероризм – глобальна проблема, яка ставить під загрозу безпеку не тільки окремих країн, а й міжнародної спільноти в цілому. Завдяки міжнародним зусиллям у боротьбі з тероризмом можна знизити рівень загроз для національної безпеки;

- економічні загрози – економічні санкції, торгівельні війни, фінансові кризи, які можуть вплинути на внутрішній ринок і загальний рівень розвитку держави;

- кліматичні та екологічні загрози – глобальні зміни клімату, екологічні катастрофи, пандемії, які потребують міжнародної координації для ефективного подолання [5, с. 9].

Існує кілька ключових механізмів для забезпечення міжнародної безпеки, які також є частиною національної безпеки держави:

- міжнародні організації – такі організації, як Організація Об'єднаних Націй (ООН), НАТО, Європейський Союз, Асоціація країн Південно-Східної Азії (ASEAN) та інші організації, мають важливе значення для забезпечення міжнародної безпеки через створення платформ для дипломатії, миротворчих місій, економічного співробітництва і глобальних санкцій;

- дипломатичні зусилля – переговори, дипломатичні інструменти і механізми врегулювання конфліктів, що дозволяють вирішувати міжнародні суперечності мирним шляхом і знижувати ймовірність війни;

- миротворчі операції – це діяльність міжнародних організацій для збереження миру та стабільності в країнах, що переживають конфлікти, а також для запобігання новим конфліктам через введення миротворчих сил [7, с. 14].

Міжнародна безпека безпосередньо впливає на національну безпеку. Наприклад, участь у міжнародних миротворчих операціях або співпраця з іншими державами в боротьбі з тероризмом може зміцнити стабільність і безпеку всередині країни. Водночас глобальні виклики, такі як зміни клімату, пандемії або міжнародні конфлікти, можуть ставити під загрозу економічну стабільність, енергетичну безпеку і безпеку громадян. Інтеграція міжнародної безпеки в національну стратегію держави дозволяє ефективно координувати зусилля між урядом і міжнародними партнерами для захисту від зовнішніх загроз. Без належної міжнародної безпеки неможливо забезпечити внутрішню стабільність і розвиток, оскільки зовнішні чинники можуть істотно вплинути на політичну, економічну та соціальну ситуацію всередині країни [4, с. 55].

Міжнародна безпека є невід'ємною частиною національної безпеки, оскільки забезпечує захист від зовнішніх загроз і допомагає зберегти стабільність і розвиток держави в умовах глобалізації. Міжнародне співробітництво, дипломатія, військова і економічна безпека, а також участь у міжнародних організаціях і механізмах миротворчості створюють ефективні умови для забезпечення безпеки як на національному, так і на міжнародному рівні. Тому важливо, щоб кожна держава формулювала свою стратегію безпеки з урахуванням актуальних міжнародних викликів і загроз, тим самим сприяючи світовій безпеці.

Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України : Закону України від 21.06.2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 11.04.2025 року).
2. Войтюк М., Тінін Д. Інтеграція гендерної складової у секторі безпеки та оборони в Україні : матеріали конференцій МЦНД. (29.11.2024; Житомир, Україна). С. 259–262.
3. Тінін Д., Тимофєєв В. Психологічні аспекти гендерної політики в секторі безпеки України: співвідношення маскулінності та фемінізму. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1 (116). С. 393–398. DOI:10.31733/2078-3566-2022-1-393-398 <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10073>; <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10073/1/57.pdf>
4. Заводовський І. А. Становлення інституту відповідального громадянства—основа національної безпеки України. *Національна безпека України в умовах сучасних викликів*. 2023. С. 17.
5. Сидоренко Н. С., Наумик А. С., Брагіна К. С. Інноваційні детермінанти боротьби з корупцією та незаконним збагаченням в органах місцевого самоврядування України як аспект національної безпеки: теорія та практика. 2024. С. 320
6. Чітак В. В., Усманов Ю. І. Міжнародний і національно-правовий аналіз стану інформаційної безпеки України в умовах збройного конфлікту. 2023. С. 27.
7. Shyshkin Ivan, Voronova Olena, Datso Taras. Міжнародні відносини Україна—НАТО: сучасний стан і шляхи розвитку. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. С. 3–17.

Вікторія Станкевич

здобувач вищої освіти факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Марина Войтюк

викладач кафедри теорії та історії
держави та права, конституційного
права та прав людини
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ДОТРИМАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Дотримання поліцією України міжнародних стандартів у сфері прав і свобод людини – це не просто формальна вимога, а фундаментальний принцип, який визначає характер суспільства, в якому ми живемо. Поліція, як одна з найвпливовіших інституцій державної влади, відіграє ключову роль у забезпеченні правопорядку та захисту прав громадян. Однак її діяльність повинна здійснюватися в межах чітко визначених правових норм і міжнародних стандартів.

Конституція України ставить на меті забезпечення прав і свобод громадян на рівні міжнародних стандартів. Тому поліція, як виконавчий орган, зобов'язана діяти відповідно до цих стандартів, захищаючи права людей не лише в межах України, а й у відповідності до міжнародних норм [1].

Для забезпечення ефективної боротьби з транснаціональною злочинністю та захисту прав людини в умовах глобалізації та міграції необхідне впровадження єдиних міжнародних стандартів у діяльність Національної поліції України. Це дозволить уніфікувати підходи до поліцейської діяльності, підвищити її ефективність та забезпечити довіру громадян.

Діяльність Національної поліції України, як і будь-якого правоохоронного органу сучасної демократичної держави, має базуватися на міжнародних стандартах у сфері прав людини. Ці стандарти визначають межі повноважень поліції, гарантують права громадян та забезпечують цивілізоване співіснування в суспільстві. Основні міжнародні документи, що впливають на діяльність Національної поліції:

1. Загальна декларація прав людини. Цей фундаментальний документ проголошує права, невід'ємні для кожної людини, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань,

національного або соціального походження, майна, народження або іншого статусу.

2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Цей пакт деталізує ряд громадянських і політичних прав, включаючи право на життя, свободу від катувань, право на справедливий суд, свободу думки, совісті та релігії.

3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: Документ визначає економічні, соціальні і культурні права, такі як право на працю, право на соціальний захист, право на освіту.

4. Європейська конвенція з прав людини. Цей документ встановлює цивільні і політичні права та свободи, які є загальними для всіх держав-членів Ради Європи.

5. Міжнародні стандарти ООН щодо застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку. Ці стандарти визначають умови та обставини, за яких правоохоронці можуть застосовувати силу та вогнепальну зброю.

6. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку. Цей кодекс містить загальні принципи поведінки поліцейських, такі як законність, необхідність, пропорційність, повага до людської гідності.

Відповідно до статті 7 Закону України «Про Національну поліцію України», поліцейські не мають права надавати будь-які переваги одній людині перед іншою або обмежувати права когось через їхню расу, колір шкіри, релігію, політичні погляди, національність, соціальний статус, місце проживання, мову або будь-які інші ознаки. Також поліцейським заборонено застосовувати фізичне насильство, катувати людей або поводитися з ними жорстоко, а також принижувати честь та гідність особи [2].

Дотримання міжнародних стандартів прав людини працівниками Національної поліції обумовлене підписанням міжнародних угод та необхідність погодити засади діяльності Національної поліції з міжнародними стандартами. Незважаючи на законодавчі норми та міжнародні стандарти, в діяльності Національної поліції України все ще спостерігаються певні проблеми, пов'язані з порушенням прав людини [3].

Вирішити цю проблему можливо шляхом застосування комплексних заходів, а саме:

- необхідно розробити ефективні програми навчання поліцейських з питань дотримання прав людини, міжнародного гуманітарного права та деонтології; аналіз практичної діяльності поліції свідчить про те, що успішне виконання її завдань залежить як від належної кількості поліцейських та наявності різних спеціальних та технічних засобів, так і від кваліфікованого та професійного застосування цих засобів в конкретних ситуаціях та від тактики їх застосування [4, с. 238];

- треба створити більш ефективні механізми контролю за діяльністю поліції, включаючи громадський контроль та незалежні органи

розслідування;

- необхідно забезпечити незалежність органів досудового розслідування у справах про порушення прав людини поліцейськими;
- треба вживати рішучих заходів для боротьби з корупцією в правоохоронних органах.

Отже, питання дотримання працівниками Національної поліції України міжнародних стандартів у сфері прав і свобод людини є складною і багатогранною. Її вирішення вимагає комплексного підходу, який включає як зміни в законодавстві та правоохоронній системі, так і зміну у свідомості самих поліцейських.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.04.2025).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.04.2025).
3. Малиновська Т. М., Шорохова Г. М. Загальні положення щодо дотримання поліцією України міжнародних стандартів у сфері прав і свобод людини. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/1512> (дата звернення: 05.04.2025).
4. Светловська Д., Тінін Д., Войтюк М. Деякі особливості нової концепції забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах дії правового режиму воєнного стану : матеріали конференцій МЦНД. (29.11.2024; Житомир, Україна). 2024. С. 238–241.

Дмитро Тінін

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ БПЛА ЯК ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Аналіз практичної діяльності поліції свідчить про те, що успішне виконання її завдань залежить як від належної кількості поліцейських та наявності різних спеціальних та технічних засобів, так і від кваліфікованого та професійного застосування цих засобів в конкретних ситуаціях та від тактики їх застосування. Окремі випадки створюють прецеденти, в яких присутність поліції викликає неприємне ставлення, провокує людей на конфлікт щодо поліцейських. Досить часто поліцейські стикаються з цими проблемами при забезпеченні публічної безпеки та порядку [1; 2].

Виконання поліцейськими своїх обов'язків під час проведення масових

заходів у населених пунктах є широко поширеним. Загальний досвід підтверджує, що ситуація на таких заходах може раптово змінюватися, спричиняючи потенційні масові порушення.

Виконання обов'язків під час масових заходів у населених місцях має свої особливості: велика кількість людей, іноді недостатні ресурси поліцейських, обмежена мобільність поліцейських підрозділів, ризик групових порушень публічного порядку та масових заворушень, великої кількості постраждалих [3].

Оскільки командир ухвалює ключові тактичні рішення, від цього залежить розвиток подій та результати виконання завдань. Ці критерії виділяють необхідність навичок у командирів, їх підготовку, розвиток та вдосконалення [4].

Для швидкого реагування на зміни обстановки під час масових заворушень поширеною практикою стало використання БпЛА. Використання в службово-бойовій та оперативно-службовій діяльності поліції таких комплексів неодноразово довело свою ефективність. Мобільність сил та засобів при використанні БпЛА суттєво пришвидшує можливості поліції.

Застосування БпЛА для спостереження за масовими заходами та забезпечення громадського порядку є важливим напрямком. БпЛА дозволяють поліції отримувати оперативну інформацію про ситуацію на місці події, виявляти потенційні загрози та своєчасно реагувати на них. Завдяки БпЛА поліція може ефективніше контролювати натовп, запобігати масовим заворушенням та забезпечувати безпеку учасників заходу. У боротьбі з організованою злочинністю та тероризмом БпЛА відіграють важливу роль у зборі розвідувальної інформації, спостереженні за підозрілими об'єктами та особами, а також у виявленні та знешкодженні вибухових пристроїв [5]. БпЛА можуть використовуватися для ведення прихованого спостереження, що дозволяє поліції збирати докази та готувати спецоперації по затриманню порушників.

Під час використання БпЛА на масових заходах є певні ключові складові екстремальних та небезпечних ситуацій. Серед них можна виокремити:

1. Місце командира підрозділу під час масових заворушень.
2. Кількість особового складу, яка належить до підрозділу командира.
3. Спеціалізація та обладнання підрозділу для завдання, включно із спеціальними засобами та засобами захисту.
4. Готовність до бою підрозділу та його керівників, включно з втомленістю, бойовим духом та умовами.
5. Обставини на місці подій під час масових заворушень, включно з кількістю та мотивацією правопорушників, їх цілями, організаторами та засобами.
6. Можливі варіанти відступу в разі неможливості виконання завдання та безпечні шляхи для підходу підкріплень.

7. Погодні умови, шкідливі фактори та застосування спеціальних навичок, таких як гасіння пожеж чи надання першої допомоги.

В такому випадку пріоритетом для командира є врахування всіх цих аспектів навколишнього середовища, з метою уникнення шкоди підрозділу та забезпечення максимальної безпеки під час виконання завдань [6]. Всі вищевказані обставини необхідно враховувати для реагування на зміни за оперативним барометром. І в цьому великий спектр можливостей отримання інформації та контролю над ситуацією зможе охопити пілот БпЛА.

Потрібно пам'ятати, що на сьогодні професійна спрямованість передбачає розуміння і внутрішнє сприйняття цілей і завдань професійної діяльності. Зміни, що відбуваються у змісті професійної спрямованості, знаходять своє відображення в тому, що зміцнюють мотиви, які пов'язані з професійною діяльністю, викликають покликання до прагнення у добросовісному виконанні власних службових обов'язків, бажанні показати себе в якості кваліфікованого фахівця та досягати успіхів в роботі, посиленні почуття відповідальності [7; 8].

Робимо висновок, що визначені критерії дають змогу командирів швидко ухвалювати рішення та надавати відповідні наказові команди під час зміни обстановки. Ці критерії залежать від дій натовпу та впливу небезпечних чинників. Використання БпЛА під час припинення масових заворушень підтверджує свою ефективність. Однак швидкість отримання інформації про зміни обстановки буде залежати від умінь та навичок пілота такого комплексу, а також його можливості взаємодії з командиром.

Потрібно пам'ятати, що концепція сучасної Національної поліції України передбачає партнерство, довіру, спілкування та діалог між поліцією та громадянами. Треба зазначити, що довіра громадян до поліції як до правоохоронної системи безпосередньо залежить від успіху поліції у сфері захисту громадян, а також від рівня взаємодії громадськості з правоохоронними органами [9, с. 134].

Список використаних джерел

1. Войтюк М. П. Роль органів Національної поліції при забезпеченні публічної безпеки та порядку. *Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід* : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (Дніпро, 17 листопада 2017 р.). Дніпро : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. С. 247–250. URL: <http://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/1111>

2. Светловська Д., Тінін Д., Войтюк М. Деякі особливості нової концепції забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах дії правового режиму воєнного стану : матеріали конференцій МЦНД. (29.11.2024; Житомир, Україна). 2024. С. 238–241. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/358>

3. Швець Д. В. Формування особистості поліцейського в умовах фахової підготовки та професійної діяльності: правові та психологічні аспекти: автореф. дис. на здобуття наукового ступ. д-ра юрид. наук за спец. 19.00.06 – юридична психологія. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2019. 43 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8175/1/autoreferat--aref.doc.pdf>

4. Шмаков О. М. Актуальність розвинення психологічних основ оперативного управління силами Національної гвардії України. *Честь і закон*. 2017. № 1. С. 107–112.
5. Наточій А., Тінін Д. Застосування безпілотних літальних апаратів у службовій діяльності поліцейського в Україні : матеріали конференцій МЦНД. (14.06.2024; Суми, Україна). 2024. С. 152–154. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/1>
6. Туз Н. Д. Управління силами поліції під час проведення масових заходів відповідно до скандинавської моделі охорони публічного порядку та безпеки : метод. рек. 2020.
7. Тінін Д. Г., Тимофєєв В. Деякі аспекти підготовки курсантів у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану: сучасні тенденції та перспективи : матеріали конференцій МЦНД. (02.06.2023; Одеса, Україна). 2023. С. 98–100. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/6007>
8. Тимофєєв В., Тінін Д. Г. Деякі аспекти підготовки військовослужбовців та поліцейських для роботи в умовах воєнного стану: сучасні проблеми та реалії : матеріали конференцій МЦНД. (23.06.2023; Полтава, Україна). 2023. С. 123–125. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/633>
9. Тінін Д. Г. Формування довіри населення як основний напрям оцінки ефективної роботи Національної поліції України. Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (м. Львів, 05 листопада 2021 р.). Львів : ЛьвДУВС, 2021. С. 134–138.

Володимир Тимофєєв

Анатолій Наточій

старші викладачі

кафедри вогневої підготовки

Дмитро Тінін

старший викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ВОДНА ПОЛІЦІЯ У ВЗАЄМОДІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПРИКОРДОННОЮ СЛУЖБОЮ В АКВАТОРІЇ ВОДНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ПОЛІЦІЇ

Загострення проблеми забезпечення національної безпеки України в її основних сферах зумовлено появою нових і збільшенням рівня традиційних зовнішніх загроз національним інтересам. Саме ці загрози найбільш деструктивно впливають на національну безпеку. Їх нейтралізація згідно з чинним законодавством покладається здебільшого на сили охорони правопорядку. В цей же час в умовах дії правового режиму воєнного стану

виникають нові виклики, до вирішення яких потрібно залучати більшу кількість особового складу правоохоронних органів [1; 2].

Сучасна концепція сьогоденної поліції передбачає партнерство, довіру, спілкування та діалог між поліцією та громадянами. Професіоналізм поліцейського будуватиме довіру населення до цієї системи. Крім того, довіра громадян до Національної поліції, як до правоохоронної системи, безпосередньо залежить від успіху поліції у сфері захисту громадян, а також від рівня взаємодії громадськості з правоохоронними органами [3, с. 143].

Захист державного кордону України являється однією з ключових складових забезпечення національної безпеки, особливо в умовах воєнного стану. Сучасні виклики, пов'язані з зовнішньою агресією, потребують переосмислення підходів до організації охорони прикордонної акваторії, що включає річки, озера, прибережні території та внутрішні води. Важливу роль у цьому процесі відіграють підрозділи водної поліції, які у співпраці з Державною прикордонною службою України виконують завдання із забезпечення публічної безпеки та протидії протиправній діяльності на воді.

З огляду на зміну характеру загроз, виникає потреба не лише у підвищенні рівня професійної підготовки особового складу водної поліції, а й у розширенні нормативно-правових повноважень, удосконаленні технічного забезпечення та тактичної взаємодії з іншими правоохоронними структурами. Зокрема, доцільним є вивчення та адаптація досвіду країн Європейського Союзу у сфері охорони водного кордону, з урахуванням національного контексту безпеки.

Враховуючи вище зазначене, можемо зробити висновок, що правоохоронцям потрібно проходити посилений курс вогневої підготовки, відпрацьовувати навички ведення бою, в умовах обмеженого освітлення та повної темряви, орієнтуючись на отриману інформацію від інших груп, а також на власні відчуття. Поліпшити вміння вести активний вогневий контакт з супротивником під час руху на катері та сильного розгойдування хвилями.

Вивчення різних методик та досвіду поліцейських інших держав у сфері охорони державного кордону, здобуття навичок у деескалації спровокованих іншою державою прикордонних конфліктів, припинення спроб незаконного перетину державного кордону, виявлення фактів перевезення через кордон вибухових пристроїв та речовин допоможуть поліцейським та прикордонникам в Україні більш ефективно виконувати поставлені перед ними завдання.

Особливу роль у виконанні завдань відіграє екіпірування та забезпечення підрозділу водної поліції транспортними засобами для здійснення патрулювання як річок та озер, так і берегової лінії водойм, які знаходяться поруч з державним кордоном. В умовах дії правового режиму воєнного стану під час патрулювання прикордонної акваторії зі сторони країни-агресора можуть здійснюватися провокації та відкриті бойові зіткнення, тож для ефективного виконання завдання правоохоронці мають

бути укомплектовані полегшеними бронежилетами та шоломами, так як амуніція не повинна обмежувати правоохоронців в можливості маневру.

Необхідно зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 21 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (далі – ЗУ «Про ДПСУ») [4] прикордонники у повноваженні застосовувати такі заходи примусу:

- 1) фізичний вплив;
- 2) спеціальні засоби;
- 3) вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку;
- 4) зброю кораблів, катерів та суден забезпечення;
- 5) озброєння повітряних суден.

Оскільки водна поліція співпрацює із прикордонниками та виконує спільні завдання, доцільним було б на час дії правового режиму воєнного стану, надати можливість патрульним на воді використовувати та застосовувати озброєння та бойову техніку, зброю катерів та суден забезпечення, озброєння повітряних суден за аналогією військовослужбовців ДПСУ. При цьому важливо зазначити таку можливість в законі, щоб такі заходи відповідали вимогам ст. 29 ЗУ «Про Національну поліцію» [5]. Вказана обставина дозволить поліцейським на правових підставах застосовувати відповідне спорядження для досягнення виконання бойових завдань, особливо в нестандартних для поліції ситуаціях, в тому числі й в критичних [6]. Вказані аспекти можуть виникнути в разі потреби протидії таким повітряним суднам як БПЛА [7].

Враховуючи вище зазначене, робимо висновок, що для підвищення ефективності виконання завдань підрозділами водної поліції треба поліпшити як тактичну підготовку, вогневу, так і матеріальне оснащення підрозділів. Розширення матеріального забезпечення підрозділів водної поліції до типових можливостей ДПСУ та закріплення таких повноважень в законі створить можливість ефективно виконувати завдання з протидії та стриманні військової агресії в районах, наближених до зони бойових дій. Потрібно пам'ятати, що окремі випадки створюють прецеденти, в яких присутність поліції викликає непорозуміння суспільства в деяких аспектах, що потребує певного законодавчого роз'яснення та висвітлення в суспільстві. Досить часто поліцейські стикаються з цими проблемами в оперативно-службовій та службово-бойовій діяльності [8].

Список використаних джерел

1. Покайчук В. Я. Сили охорони правопорядку як система. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 149–155. URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/235>
2. Pokaichuk V. Y., Tinin D. G., Zavistovskyi O. D. Features of service and combat activities of educational institutions with specific learning conditions of the mia system in consolidated forms with the state border service of Ukraine in the controlled border district ogo's martial state regime: current. *Publishing House "Baltija Publishing"*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-442-9-14>
3. Тінін Д., Завістовський О. Важливість питання комунікації поліцейського в

системі професійної підготовки : матеріали конференцій МЦНД. (08.12.2023; Черкаси, Україна). 2023. С. 143–145. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/876>

4. Про державну прикордонну службу України : Закон України № 661-IV від 03.04.2003. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

5. Про національну поліцію : Закон України № 580-VIII від 02.07.2015. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

6. Наточій А., Тінін Д. Деякі аспекти профілактики травмування та загибелі поліцейських в критичних ситуаціях під час несення служби в умовах дії правового режиму воєнного стану : матеріали конференцій МЦНД. (24.05.2024; Запоріжжя, Україна). 2024. С. 90–92. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/1238>.

7. Снісар В., Устименко В., Наточій А. Застосування вогнепальної зброї для примусового припинення польоту безпілотного повітряного судна : матеріали конференцій МЦНД. (25.10.2024; Умань, Україна). 2024. С. 219–222. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/253>

8. Войтюк М. П. Роль органів Національної поліції при забезпеченні публічної безпеки та порядку. *Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід* : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (Дніпро, 17 листопада 2017 р.). Дніпро : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. С. 247–250. URL: <http://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/1111>

Володимир Тимофєєв

Анатолій Наточій

старші викладачі

кафедри вогневої підготовки

Ростислав Хоменко

курсант 2-го курсу факультету

підготовки фахівців для підрозділів

кримінальної поліції

Національної поліції України

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ В УМОВАХ ОБМЕЖЕННЯ АБО ВІДСУТНОСТІ ОСВІТЛЕННЯ

В умовах сьогодення проблематика підвищення боєздатності правоохоронців викликає багато питань через специфіку виконання завдань та умов, в яких вони виконуються. Підготовка поліцейських для несення служби у нічний час доби є дуже актуальним, зокрема у період дії правового

режиму воєнного стану.

Треба пам'ятати про забезпечення особистої безпеки поліцейських, що є не лише завданням керівника підрозділу, але й особиста відповідальність кожного правоохоронця. Це зумовлюється його індивідуально-психологічними особливостями, рівнем фізичного розвитку та інтелекту, моральними засадами особистості, рівнем і змістом віктимності, навичками та вмінням вирішувати конфліктні ситуації, здатністю до самостійного аналізу професійної діяльності з метою розробки нових елементів стратегії та тактики для ефективного виконання оперативно-службових завдань [1-2].

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закону) визначається принцип безперервності діяльності Національної поліції, тобто безперервне та цілодобове виконання своїх завдань [3]. Зважаючи на вище зазначене, можемо зробити висновок, що принцип безперервності зобов'язує поліцейських нести службу й у нічний час доби.

У нічний час доби під час несення служби правоохоронці стикаються з низкою проблем, які частково або повністю не дають змогу сумлінно виконувати свої обов'язки. На сьогодні несення служби правоохоронцями у нічний час доби є одним із найнебезпечніших варіантів несення служби, що супроводжуються великим ризиком для життя та здоров'я.

Вивчаючи цю проблематику, бачимо, що частина служби проходить в умовах недостатнього освітлення: у нічний час, у приміщеннях, будівлях, де відсутнє світло [4]. В таких умовах дуже підвищується ризик поліцейського постраждати або загинути. Погіршення чутливості зорових рецепторів знижують кут та дальність огляду, зростає можливість не помітити небезпеку, а невміле використання джерел освітлення – демаскує дії поліцейських.

В умовах нічного часу доби або в умовах недостатнього освітлення виникають такі проблеми: повна або часткова відсутність зорової адаптації; неможливість швидкого реагування на небезпеку; зменшення швидкості пересування та взаємодія нарядів (патрулів) між собою.

На сьогодні велика частка правопорушень здійснюються у нічний час доби, через що виникають певні проблемні питання щодо їх виявлення та розслідування, а також забезпечення публічного порядку.

Для більш ефективного виконання службових обов'язків поліцейські потребують відповідного освітлення, через що використовують тактичні ліхтарі. На сьогодні не всі поліцейські отримують тактичні ліхтарі, через що змушені самостійно їх купувати, відповідно не всі поліцейські під час виконання службових обов'язків мають такий необхідний засіб.

Наявність тактичного ліхтарика під час несення служби у нічний час доби, а також в умовах недостатньої видимості дає поліцейському змогу краще контролювати обстановку, що складається навколо нього та максимально оперативно реагувати на загрозу, у разі її виникнення.

Тактичний ліхтар (або підствольний) являє собою освітлювальний

прилад, призначений для застосування разом із вогнепальною зброєю. Тактичні ліхтарі виробляють у двох модифікаціях: ручні моделі, що використовуються переважно з пістолетами та револьверами, і моделі, що встановлюються на гвинтівках і рушницях. Тактичний ліхтар освітлює ціль та дезорієнтує правопорушника, при цьому дозволяючи стрілку використовувати для застосування зброї обидві руки. Ці ліхтарі розраховані на інтенсивну експлуатацію в умовах сильної вібрації і ударів. Ручні тактичні ліхтарі можуть застосовуватися під час стрільби з пістолетів та револьверів [5].

В умовах дії правового режиму воєнного стану поліцейські несуть службу на блокпостах, зокрема й в нічний час доби. Під час виконання службових обов'язків у темну пору поліцейські стикаються з проблемою освітлення, адже це буде демаскування їх місця знаходження [6].

Вирішенням цієї проблеми є наявність тактичних ліхтариків у поліцейських, які суттєво зменшують фактор демаскування. Також одним із вирішень цього питання може бути використання тактичних ліхтарів з червоною лінзою, який зменшує вірогідність бути поміченими здалеку.

Шляхи впровадження спеціальних та тактичних ліхтарів для правоохоронних органів не є надскладними. За своєю сутністю такий аспект залежить виключно від розуміння керівниками центральних органів виконавчої влади важливості підвищення якості надання послуг населенню, у тому числі й таких, як захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, природного середовища, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, особливо коли виникають підстави застосування вогнепальної зброї [4].

Як аргумент такої необхідності згадаємо подію, яка сталася у квітні 2024 року у Вінницькій області [7]. Екіпаж СРПП у комендантську годину зупинив авто для перевірки документів, в якому перебували військовослужбовці. Під час виконання службових обов'язків поліцейські користувались ліхтариком на мобільному терміналі, що обмежило зону видимості. При такому завантаженні транспортного засобу, з яким вони зустрілись, досить складно здійснювати поверхневу перевірку взагалі, а при цьому обстановка ускладнена відсутністю освітлення. Це призвело до послаблення уваги на чинники небезпеки, оскільки вони не помітні, а також відсутністю відповідного контролю суб'єктів. В момент небезпеки ліхтар можна було використати для засліплення суб'єктів з метою дезорієнтації та швидкого пошуку укриття для ведення вогню на ураження та забезпечення особистої безпеки. Якби поліцейські користувались тактичним ліхтарем, то вони б краще володіли обстановкою, що складалась навколо них. Це підвищувало б шанси вчасно зреагувати на загрозу, яка виникла.

На сьогодні професійна спрямованість передбачає розуміння і внутрішнє сприйняття цілей і завдань професійної діяльності. Зміни, які відбуваються у змісті професійної спрямованості, знаходять своє відображення в тому, що зміцнюють мотиви, що пов'язані з професійною

діяльністю, викликають поклик до прагнення у добросовісному виконанні власних службових обов'язків, бажанні проявити себе як кваліфікованого фахівця та досягати успіхів в роботі, посиленні почуття відповідальності [8-9].

Тож робимо висновок, що забезпечення поліцейських потребує поліпшення та відповідних змін до умов сьогодення. Тактичний ліхтар є важливою складовою ефективного несення служби, завдяки чому забезпечується якісне надання послуг нашому суспільству у сфері забезпечення публічного порядку. Під час виконання службових обов'язків у нічний час доби, а також в умовах недостатньої видимості використання тактичних ліхтарів забезпечить максимально ефективне виконання поставлених завдань, а також зможе надати детермінанти для збереження життя та здоров'я поліцейського.

Список використаних джерел

1. Наточій А., Тінін Д. Деякі аспекти профілактики травмування та загибелі поліцейських в критичних ситуаціях під час несення служби в умовах дії правового режиму воєнного стану : матеріали конференцій МЦНД. (24.05.2024; Запоріжжя, Україна). 2024. С. 90–92. URL: <https://archive.mcmd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/1238>.
2. Тимофєєв В. П., Гунько К. О. Актуальні питання застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. Вип. 3. С. 352–356. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.63>.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Застосування та використання вогнепальної зброї працівниками поліції в умовах відсутності або обмеженого освітлення : метод. рек. / за ред. канд. юрид. наук, доц. В. Д. Поливанюка. Дніпро : ДДУВС, 2021. 72 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/7534>.
5. Марченко О. С., Осьмак С. Г., Шумак С. І. Актуальні аспекти необхідності прийняття на оснащення спеціальних та тактичних ліхтарів. *Науково-практичний журнал: Сучасна спеціальна техніка*. 2011. № 4(27). С. 5–12. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/820fad1c-200c-47a2-bb98-e69ddf3dfd4f/content>.
6. Організаційно-правові та тактичні засади службово-бойової діяльності сил сектора безпеки та оборони на блокпостах : метод. рек. / ред. С. А. Комісаров. Дніпро : ДДУВС, 2023. 96 с. <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/11519> ; https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11519/1/макет_МР%20Блокпост.pdf.
7. Гурковська Н. У Вінницькій області невідомі розстріляли поліцейських із авто. Оголошено план-перехват. 20 квітня 2024. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vinnitskiy-oblasti-nevidomi-rozstrilyali-1713596770.html>.
8. Наточій А. Д., Тінін Д. Г. Застосування інтерактивних та мультимедійних технологій при вогневій підготовці працівників правоохоронних органів: зарубіжний та вітчизняний досвід. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/13194/1/50-72-PB.pdf#page=225>.
9. Тінін Д. Г., Тимофєєв В. Деякі аспекти підготовки курсантів у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану: сучасні тенденції та перспективи : матеріали конференцій МЦНД. (02.06.2023; Одеса, Україна). 2023. С. 98–100. URL: <https://archive.mcmd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/600>.

Ганна Турчанікова

викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КАНАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасному світі якісна підготовка правоохоронців є одним із ключових чинників забезпечення безпеки та довіри суспільства до поліції. Використання міжнародного досвіду, зокрема передових підходів країн із розвиненою системою правоохоронних органів, стає важливим інструментом у процесі реформування навчальної програми підготовки поліцейських в Україні. Такий обмін знаннями дозволяє запозичити ефективні методики навчання, адаптувати кращі практики до місцевих умов, а також сприяє формуванню нової культури служби, орієнтованої на права людини та професіоналізм.

Особливо цінним є досвід Канади, а саме підрозділ Королівської канадської кінної поліції ((Royal Canadian Mounted Police) далі – ККП) [1]. Назва «кінна поліція» історична – ККП була заснована в 1873 році як Північно-західна кінна поліція, і в ті часи коні й справді були основним способом пересування, але зараз коні використовуються переважно для церемоній та парадів (наприклад, знаменитий Musical Ride). З розвитком технологій ККП адаптувалась до сучасних умов. На сьогодні цей підрозділ використовує автомобілі, мотоцикли, снігоходи, літаки, вертольоти, катери, а також має кіберпідрозділи, криміналістичні лабораторії, спецпідрозділи (тактичні, контртерористичні тощо). Вже багато десятиліть підрозділ успішно поєднує традиції, інновації та практичний підхід у підготовці своїх кадрів. Вивчення структури, змісту та методів підготовки ККП відкриває нові можливості для вдосконалення навчального процесу в українських закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Канадська модель, заснована на інтенсивній практиці, етичному вихованні та постійному вдосконаленні, може стати основою для створення сучасної системи поліцейської освіти в Україні.

Для вступу до лав ККП для абітурієнтів висунуті такі вимоги: 1) бути громадянином Канади; 2) подати заявку можуть виключно повнолітні особи; 3) володіння англійською та/або французькою мовами; 4) мати водійське посвідчення Канади; 5) мати диплом про повну середню освіту; 6) відповідати психологічним стандартам, стандартам стану здоров'я, окремо виділяють стандарти слуху та зору, та необхідний рівень фізичної підготовки; 7) бути готовим носити вогнепальну зброю та застосовувати її чи

будь-яку іншу необхідну фізичну силу. А також інші вимоги, які вказані на офіційному сайті ККП [2].

Оцінювання фізичної підготовки курсантів ККП є важливим етапом відбору, що дозволяє визначити, наскільки кандидат готовий до виконання фізично складних завдань, які часто трапляються в поліцейській діяльності. Це випробування складається з чотирьох основних елементів, кожен із яких моделює типові ситуації, що можуть виникнути під час служби.

Перший етап – це переслідування пішки, де курсанти долають дистанцію в 500 метрів з кількома змінами напрямку. На пів дорозі вони мають подолати металеву сітку заввишки 1,4 м, що імітує фізичні бар'єри, які можуть бути під час затримання правопорушника.

Другий етап – фізичний контроль, де курсант повинен поперемінно штовхати і тягнути спеціальні сани з опором у 37 кг. У середині вправи курсант має лягти на землю і знову піднятися у повний зріст. Завершується етап перетягуванням манекена із застосуванням сили, що відповідає 54 кг. Цей етап проходить без зупинок, що моделює ситуації, які вимагають витривалості та швидкого реагування.

Третій етап – надання екстреної допомоги. Спершу курсанти завантажують у кузов вантажівки 15 об'єктів вагою по 23 кг кожен, які мають різну форму. Потім потрібно пробігти 50 м, підняти вантаж, що імітує половину носилки з дорослою людиною, і перенести його. Це завдання повторюється тричі, і вся вправа виконується на час.

Четвертий, заключний етап – виконання завдання з високим пріоритетом. Курсанти вдягають бронежилет, беруть у руки вагу 4,5 кг і біжать 150 м, підіймаються на два прольоти сходів, після чого завершують вправу коротким фінішним спринтом. Це завдання необхідно виконати за 90 с [3].

Отже, фізичне тестування в ККП не лише оцінює загальну витривалість курсантів, а й відображає реальні вимоги служби, що робить його важливою складовою підготовки сучасного поліцейського.

В Канаді підготовка поліцейських здійснюється за чітко визначеними стандартами, що забезпечують єдність та якість освітнього процесу. Королівська канадська кінна поліція здійснює підготовку своїх офіцерів через інтенсивну 26-тижневу програму для кадетів у двох основних навчальних закладах: Тренінгова академія (Реджайна, Саскачеван) та Поліцейський коледж Канади (Оттава, Онтаріо) [4]. Навчання проводиться англійською та французькою мовами, навчальні дні розпочинаються о 6:00 ранку і можуть тривати до вечора, з додатковими практичними завданнями.

Кадети підпорядковуються суворій дисципліні та після завершення академічного курсу продовжують ще пів року практичного навчання в межах наставницької програми «Польовий коучинг», де вони виконують щоденні поліцейські обов'язки під наглядом досвідченого наставника. Це забезпечує плавний перехід від теоретичного навчання до практичної діяльності та

сприяє закріпленню набутого досвіду. Також вони отримують стипендію в розмірі 500 доларів на тиждень, що зобов'язує їх відпрацювати в ККП не менше двох років, інакше стипендія підлягає поверненню [5].

Навчальна програма містить 785 годин занять, які охоплюють: поліцейські прикладні науки, тактику самозахисту, водіння спецтранспорту, вогневу підготовку, фізичну підготовку, корпоративну етику та стройову підготовку, інші практичні вправи та іспити.

Програми підготовки поліцейських в Канаді мають виражену практичну спрямованість, а саме: методи навчання включають інтерактивні заняття, практичні сценарії, рольові ігри, дослідження, групову роботу та дискусії, що формують високий рівень професіоналізму й адаптації до реальних ситуацій [6].

Досвід підготовки поліцейських у Канаді, зокрема в ККП, пропонує низку корисних підходів, які можуть бути успішно адаптовані в Україні. У Канаді на законодавчому рівні визначено статус поліцейських навчальних закладів та запроваджено єдині стандарти підготовки. В Україні, хоча й існує категорія закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, проте відсутнє типове положення про їхню діяльність, зокрема в якому були б враховані особливості їх навчальної, наукової та фінансової діяльності, що ускладнює формування єдиних підходів до організації освітнього процесу. Крім того, хоч і затверджено державний освітній стандарт первинної професійної підготовки поліцейських, він стосується переважно базового рівня початкової служби та не охоплює загальної навчальної програми для здобуття ступенів вищої освіти [7]. Це суттєво відрізняється від канадського підходу, де стандарти застосовуються до всіх рівнів поліцейської освіти – від базової підготовки до підвищення кваліфікації та спеціалізованого навчання.

Тож автори наголошують на нагальній потребі у розробці чітких стандартів вищої освіти для спеціальностей «Право» та «Правоохоронна діяльність» із дотриманням принципу спеціалізації [8, с.117].

Важливим аспектом є те, що канадські поліцейські програми мають високу частку прикладних дисциплін (до 75 %). В українських ЗВО МВС варто скоротити загальноосвітні дисципліни, що не відповідають профілю підготовки, і збільшити частку професійно-орієнтованих курсів, розроблених у співпраці з практичними підрозділами.

У ККП є обґрунтована та методично структурована процедура співбесіди, що оцінює готовність кандидата до служби. В Україні доцільно запровадити аналогічні методичні рекомендації з чіткими критеріями оцінювання. На сьогодні в Україні, зокрема в Дніпровському державному університеті внутрішніх справ (ДДУВС), вже є механізм вступу до закладу освіти за результатами співбесіди. Це відкриває можливість враховувати особисті якості абітурієнта, що не завжди повноцінно оцінюються через стандартні тести. Проте нинішня форма співбесіди часто обмежується загальними запитаннями в галузі права і не завжди орієнтована на специфіку

майбутньої служби.

Варто звернути увагу на канадський підхід, де співбесіда є важливим і обов'язковим етапом відбору до Королівської канадської кінної поліції. Вона проводиться на основі чітко розроблених методичних рекомендацій і має на меті визначити не лише рівень знань кандидата, а й його мотивацію, психологічну стійкість, навички міжособистісної комунікації та фізичну готовність.

Зважаючи на сучасні виклики, що стоять перед системою підготовки поліцейських кадрів, в Україні доцільно запровадити співбесіду як обов'язковий етап вступу до закладів вищої освіти системи МВС. Така співбесіда має базуватися на чітко визначеній структурі, методиці проведення та єдиних критеріях оцінювання. Вона повинна передбачати комплексну перевірку мотивації, психологічної готовності, базових знань і уявлень про службу, що дасть змогу вже на стартовому етапі відібрати найбільш вмотивованих і придатних кандидатів.

Насамперед важливо оцінювати мотивацію абітурієнта та його розуміння суті служби в поліції. Це дозволяє виявити, наскільки усвідомлено кандидат вибрав професію, чи розуміє її соціальне значення, пов'язану з нею відповідальність і моральне навантаження. Служба в поліції – це не просто робота, а стиль життя, що вимагає відданості, самодисципліни та готовності до служіння суспільству. Наступним важливим компонентом є визначення рівня уявлень про фізичну підготовку та службову витривалість. Абітурієнт повинен хоча б у загальних рисах розуміти, які фізичні вимоги ставляться до поліцейського, які навантаження та тренування його очікують, і бути готовим до цього як фізично, так і морально. Водночас пропонується звернутися до практики Канади щодо перевірки фізичних здібностей абітурієнтів: на відміну від традиційних вітчизняних підходів, які здебільшого базуються на загальних нормативних вимогах (наприклад, біг на дистанцію та швидкість, комплексно-силова вправа тощо), канадська модель передбачає виконання практично-орієнтованих завдань, які моделюють реальні ситуації зі службової діяльності.

Не менш важливим є вивчення рівня психологічної стійкості, зокрема здатності абітурієнта діяти в умовах стресу, ухвалювати рішення в кризових ситуаціях і зберігати самоконтроль у конфліктному середовищі. Цей компонент має велике значення, адже професія поліцейського передбачає постійне емоційне навантаження, тиск і непередбачувані ситуації. Крім того, співбесіда повинна містити блок запитань щодо знань базових етичних норм та законодавчих принципів. Це дозволить оцінити правову обізнаність абітурієнта, рівень його моральної зрілості та готовності діяти в межах закону.

Співбесіду доцільно проводити за участю відбіркової комісії, до складу якої мають входити представник керівництва ЗВО системи МВС, офіцер-практик, психолог, фахівець з підготовки кадрів або викладач профільних

дисциплін, а в разі потреби – юрист чи фахівець з етики. Такий підхід забезпечить комплексну, всебічну оцінку кандидата та дозволить сформувати якісне освітнє середовище, орієнтоване на підготовку вмотивованих, стійких і добросовісних майбутніх поліцейських.

Не менш важливою є поетапна підготовка поліцейських з інститутом наставництва. У ККП первинна підготовка триває 1 рік: 6 місяців у академії та 6 місяців у підрозділі з наставником. В Україні варто встановити оптимальний мінімальний термін первинної підготовки на рівні 850 академічних годин (7,5 місяців) та додати 4,5 місяці практики перед самостійним виконанням службових обов'язків [8, с. 119].

Застосування окремих елементів цього досвіду в умовах України є не лише доцільним, але й необхідним для посилення професіоналізму, мотивації та відповідальності майбутніх працівників поліції. Українським освітнім закладам системи МВС треба орієнтуватися на чітко визначені стандарти, поглиблювати співпрацю з практичними підрозділами, удосконалювати систему співбесіди як етапу відбору, а також розвивати наставництво в межах службової підготовки.

Впровадження таких підходів сприятиме створенню нового покоління поліцейських – підготовлених, вмотивованих і здатних ефективно реагувати на сучасні виклики у сфері безпеки та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Royal Canadian Mounted Police Act. URL: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/R-10> (дата звернення: 09.04.2025).
2. Become an RCMP officer: Before you apply. URL: <https://rcmp.ca/en/careers-rcmp/police-officer-careers/become-rcmp-officer-before-you-apply#s1-1> (дата звернення: 09.04.2025).
3. Physical standards to become an RCMP officer. URL: <https://rcmp.ca/en/careers-rcmp/police-officer-careers/physical-standards-become-rcmp-officer> (дата звернення: 09.04.2025).
4. Canadian Police College. URL: <http://www.cpc.gc.ca/en> (дата звернення: 08.04.2025).
5. Cadet training. URL: <http://www.rcmp-grc.gc.ca/en/cadet-training> (дата звернення: 08.04.2025).
6. Cadet Training Program brief overview. URL: <http://www.rcmp-grc.gc.ca/depot/ctp-pfc/index-eng.htm> (дата звернення: 08.04.2025).
7. Про затвердження Державного освітнього стандарту з професії «Поліцейський (за спеціалізаціями)» та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 21.06.2018 № 669 : наказ від 08.03.2024 № 299. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/916/91624/65ef084ad390f187415364.pdf> (дата звернення: 09.04.2025).
8. Бугайчук К. Л., Гончаренко І. Б., Михайлова Ю. О. Закордонний досвід підготовки кадрів для сил сектору безпеки та можливості його використання в Україні : науково-метод. рек. Харків : НУВС, 2016. 120 с.

Олена Тьорло

завідувач кафедри
спеціальної фізичної підготовки,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент,

Микола Костовський

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного
університету внутрішніх справ

**УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ТАКТИЧНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

Освітній процес підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання передбачає формування належного рівня знань, вмінь та навичок, що забезпечують ефективне виконання ними своїх службових повноважень під час несення служби у взаємодії з силами сектору безпеки і оборони України, зокрема:

- застосовувати сучасні методи та засоби забезпечення публічної безпеки і порядку із використанням поліцейських заходів примусу (фізичного впливу та спеціальних засобів);

- мати достатні навички застосовування заходів фізичного впливу та спеціальних засобів за звичних умов правоохоронної діяльності та адаптуватися до умов воєнного стану, а також у разі виникнення ускладнень оперативної обстановки, пов'язаними з різними явищами соціального, природного, техногенного характеру тощо;

- працювати самостійно та в складі патруля (малих тактичних груп, підрозділів), виконуючи свої службові повноваження за посадою під час щоденної діяльності, а також під час з'ясування причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень, під час застосування поліцейських заходів примусу для їх усунення;

- застосовувати фізичний вплив та спеціальні засоби для забезпечення законності та правопорядку, безпеки суспільства як в цілому, так і конкретної особи, забезпечувати охорону об'єктів незалежно від форм власності та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб;

- застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та тактику самозахисту під час забезпечення публічної безпеки і порядку при взаємодії з силами сектору безпеки і оборони України відповідно до законодавчих нормативних документів.

Ситуація сьогодення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану зумовлює високі вимоги до тактичної та спеціальної фізичної підготовки поліцейських.

Діяльність поліцейських часто пов'язана із затриманням озброєного злочинця, дефіцитом інформації та часу для ухвалення відповідальних рішень, постійною зміною обстановки, несподіваністю дій затриманого та іншими стрес-факторами, які, як правило, виникають в екстремальних ситуаціях.

Отож постає потреба у комплексному підході підготовки поліцейських до виконання ними поставлених службово-бойових завдань. Насамперед набуває вагомого значення тактична та спеціальна фізична підготовка працівників Національної поліції. Навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій, також практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо [1, 2].

Здобувачі вищої освіти, які навчаються у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, мають засвоїти такі професійні компетенції:

- здатність вибирати оптимальні методи й засоби для забезпечення публічної безпеки і порядку;
- здатність до використання технічних приладів та спеціальних засобів, інформаційно-пошукових систем та баз даних, спеціальної техніки, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- здатність у передбачених законом випадках застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми під час службової діяльності в разі отримання інформації чи безпосереднього виявлення ознак правопорушення, перебуваючи на місці події та в інших службових ситуаціях.

Тому постає потреба в поглибленні, розширенні та систематизації здобувачами вищої освіти, незалежно від статі, раніше здобутих знань, вмінь та навичок, щодо ефективного виконання службових повноважень, стійкого перенесення нервово-психічних та фізичних навантажень без зниження професійної працездатності при досконалому володінні поліцейськими заходами примусу [4].

Для досягнення ними позитивних результатів навчання варто відмітити, що здобувачі вищої освіти мають отримати такі практичні навички:

- координувати діяльність суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, діяльності сил сектору безпеки і оборони України, а також здійснювати взаємодію з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності;

– користуватись державною системою урядового зв'язку, Національною системою конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики для забезпечення діяльності сил сектору безпеки і оборони України;

– відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію;

– розуміти основи забезпечення національної безпеки, особливості застосування спеціальних засобів (вогнепальної зброї, спеціальних засобів, засобів фізичної сили); оперативні та оперативно-технічні засоби, здійснення оперативно-розшукової діяльності для забезпечення діяльності сил сектору безпеки і оборони України.

Запорукою ефективного функціонування службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану є заздалегідь сплановані заходи, апробовані на практичних заняттях з особовим складом, максимально наближені до реальної оперативної обстановки [3]. Наприклад, спільні навчання з різними силами сектору безпеки і оборони України та відпрацюванні багатоцільового типового плану дозволяє заощадити час шляхом прийняття організаційних рішень, вибору оптимальних варіантів і напрямів дій, попереднього розрахунку сил і засобів, підготовки особового складу до дій в умовах воєнного стану.

Отже, варто зазначити, що запорукою ефективного функціонування діяльності сил сектору безпеки і оборони України є комплексний підхід, який базується насамперед на якісній підготовці здобувачів вищої освіти з професійно-прикладних навчальних дисциплін, які дозволяють відпрацьовувати практичні навички для забезпечення професійних компетенцій.

Список використаних джерел

1. Тьорло О. І. Організація фізичної підготовки з особовим складом підрозділів Національної поліції України : метод. рек. для самостійної роботи. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 35 с.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 р. № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16>
3. Ковалів М. В., Іваха В. О. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2016. № 837. С. 65–70.
4. Тьорло О. І., Йосипів Ю. Р., Синенький В. М. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2024. 659 с.

Вадим Фурса

завідувач кафедри

тактико-спеціальної підготовки,

кандидат юридичних наук, доцент

Ірина Астаф'єва

лаборант кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО КОМПЛЕКСУ «КРОПИВА» В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У контексті модернізації правоохоронних органів України особливої актуальності набуває впровадження до професійної діяльності працівників Національної поліції сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Одним із прикладів цифрової трансформації управлінських та оперативних процесів є впровадження програмного комплексу «Кропива». Аналіз практики застосування програмного комплексу «Кропива» дає змогу оцінити її потенціал у підвищенні ефективності управлінських рішень, оптимізації службових процесів та забезпеченні прозорості діяльності підрозділів Національної поліції України. У зв'язку з цим доцільним є наукове осмислення особливостей функціонування зазначеної системи, а також дослідження її впливу на якісні зміни в організації поліцейської служби.

Програмний комплекс «Кропива» (Бойова система управління тактичного рівня) являє собою сучасне програмне рішення, розроблене для автоматизації завдань командного складу тактичного рівня в підрозділах Сухопутних військ, артилерії Збройних Сил України та Національної гвардії. Основні функції комплексу охоплюють надання офлайн-доступу до детальної картографічної інформації, нанесення на карту даних про бойову обстановку й виявлені цілі, виконання розрахунків для артилерійської стрільби та топогеодезичної прив'язки з використанням GPS та інших навігаційних засобів. Також програмний комплекс дозволяє планувати маршрути та здійснювати навігацію, автоматично збирати й обробляти дані з підключених пристроїв, а також обмінюватися інформацією про ситуаційну обстановку, маршрути, об'єкти і повідомленнями з іншими користувачами «Кропиви» чи сумісних систем управління.[1] Розробка системи здійснена ТОВ «Конструкторське бюро «Логіка», що є учасником Ліги оборонних підприємств України. Програмний комплекс «Кропива» активно використовується підрозділами Сухопутних військ Збройних Сил України, Національної гвардії України, підрозділами територіальної оборони, зокрема артилерійськими, бронетанковими, піхотними та розвідувальними

формуваннями.

Розробка, інтеграція та випробування програмного комплексу «Кропива» розпочалися у 2014 році, в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. Ініціатива мала волонтерський характер і була започаткована групою розробників, які входили до складу громадської організації «Армія SOS». Перші кроки в реалізації проєкту полягали у постачанні планшетних пристроїв із відповідним програмним забезпеченням до підрозділів Збройних Сил України. Упродовж 2014–2023 років було інстальовано понад 10 тисяч одиниць програмного забезпечення, а також організовано службу технічної та програмної підтримки користувачів.

Програмний комплекс «Кропива» забезпечує інтеграцію та координацію дій підрозділів як на лінії бойового зіткнення, так і в тилу, формуючи єдину інформаційну екосистему управління. Однією з її ключових функцій є істотне скорочення часу, необхідного для розгортання артилерійських підрозділів. У період широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну система активно використовується в бойових умовах. Відповідно до класифікації НАТО, «Кропива» належить до систем класу C2 (command and control), що свідчить про її відповідність сучасним стандартам управління та командування військами.

Функціональні можливості програмного комплексу «Кропива» охоплюють широкий спектр задач, пов'язаних із тактичним управлінням та бойовою координацією. Зокрема, програмний комплекс забезпечує доступ до електронної карти місцевості з відображенням актуального місцезнаходження користувача, що визначається за допомогою сигналу GPS. Важливою складовою є можливість оперативного обміну інформацією між абонентами мережі, включно з координатами власних підрозділів, виявлених об'єктів противника, а також короткими текстовими повідомленнями.

Програмний комплекс здатен вирішувати низку спеціалізованих розрахункових завдань, таких як побудова маршруту руху (маршу), визначення зон можливого вогневого ураження, а також обчислення артилерійських поправок. До того ж, «Кропива» забезпечує автоматизовану взаємодію із засобами розвідки, зокрема безпілотними літальними апаратами (БПЛА), радіолокаційними та звукометричними системами.

Для повноцінного функціонування програмного комплексу необхідне відповідне технічне оснащення, зокрема планшетний комп'ютер з модулем GPS, безпілотний літальний апарат, радіозв'язкові засоби, а також оптико-електронне обладнання – бінокль, лазерний далекомір і тепловізор.

Функціональні можливості програмного комплексу «Кропива» наразі адаптовані до потреб військовослужбовців ЗСУ та Національної гвардії України, проте вони можуть бути ефективно адаптовані для потреб правоохоронних органів. Насамперед, йдеться про доступ до електронної карти місцевості з функцією відображення актуального місцезнаходження користувача за допомогою GPS-навігації. Така можливість є надзвичайно

важливою для поліції. Це допоможе ефективно спланувати та управляти маршрутами патрулів на території міста, що є важливим елементом для забезпечення громадської безпеки. Завдяки інтеграції GPS-навігації та доступу до електронної карти місцевості, система дозволить оперативно визначати найбільш оптимальні маршрути для патрулювання з урахуванням актуальної ситуації на місцях. Не менш значущою є функція обміну даними між користувачами системи, що дозволяє в режимі реального часу передавати координати союзних підрозділів, виявлених об'єктів, а також текстові повідомлення. У правоохоронній сфері це забезпечить ефективну комунікацію між групами швидкого реагування, слідчо-оперативними групами, підрозділами спеціального призначення тощо.

Програмний комплекс також передбачає можливість вирішення окремих розрахункових завдань, зокрема прокладання маршрутів, що буде корисним під час оперативного планування переміщень особового складу або організації евакуації цивільного населення. Інтеграція з технічними засобами спостереження – такими як безпілотні літальні апарати, радарні або тепловізійні системи – дозволить розширити потенціал системи у сфері відеомоніторингу, повітряної розвідки, а також задокументовування правопорушень під час масових заходів чи надзвичайних ситуацій. Що стосується необхідного технічного забезпечення, значна частина апаратних засобів, необхідних для функціонування програмного комплексу «Кропива», вже застосовується у практичній діяльності поліції. Зокрема, планшетні комп'ютери з навігаційними модулями, дрони, портативні радіостанції, оптико-електронні прилади (біноклі, тепловізори, лазерні далекоміри) активно використовуються підрозділами патрульної поліції, кримінальної поліції, а також спецпризначенцями.

Наприклад, під час проведення операцій «Грім», «Сирена», «Заручник» програмний комплекс «Кропива» дозволить забезпечити високий рівень взаємодії між мобільними групами. Зокрема, забезпечується обмін координатами, короткими повідомленнями, передача даних із безпілотних літальних апаратів, що дозволяє оперативно отримувати розвідувальну інформацію з місця подій. Окрім того, використання «Кропиви» надасть змогу командуванню спецоперації прокладати маршрути підходу до об'єкта, формувати периметр, визначати сектори відповідальності для кожної групи, а також миттєво реагувати на зміну обстановки. Такий рівень ситуаційної обізнаності значно понизить ризики для особового складу та підвищить точність і скоординованість дій.

Водночас окремі функції програмного комплексу, такі як розрахунок зон артилерійського вогневого ураження або балістичних поправок, мають суто військове призначення й не є актуальними для використання в цивільному секторі. Проте навіть ці інструменти можуть бути адаптовані для потреб правоохоронців, зокрема у вигляді моделювання зон підвищеної небезпеки, прогнозування маршрутів масової евакуації або оперативного

блокування територій.

Застосування подібних цифрових рішень у роботі правоохоронців дозволить підвищити ефективність реагування на виклики громадської безпеки, покращити оперативно-розшукову діяльність, оптимізувати взаємодію між підрозділами та забезпечити якісно новий рівень контролю над ситуацією на місцевості. До того ж, використання «Кропива» сприятиме впровадженню сучасних технологій управління в діяльність поліції, що відповідає загальнодержавним пріоритетам цифрової трансформації сектору безпеки.

Таким чином, упровадження та адаптація програмного комплексу «Кропива» у правоохоронній сфері є доцільними та перспективними, особливо в умовах гібридних загроз, зростання потреб у координації дій різнорідних силових структур і переходу до мережоцентричних моделей управління безпековими процесами.

Список використаних джерел

1. Програмний комплекс «Кропива». Посібник користувача. Київ 2022. 127 с.
URL : <https://www.scribd.com/document/655998027/%>.

Марина Червоношапка

доцент кафедри
спеціальної фізичної підготовки,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Тарас Мороз

Михайло Голодівський

викладачі кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ТРЕНУВАНЬ ІЗ КРОСФІТУ НА ФІЗИЧНУ ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах сьогодення фізична підготовка здобувачів вищої освіти у ЗВО МВС України є незамінним засобом підтримки їх здоров'я, а також ключовим елементом особистісного розвитку, професійної підготовки та формування стресостійкості. Сучасна система підготовки майбутніх правоохоронців вимагає використання ефективних засобів розвитку фізичних якостей. Одним із таких засобів є **кросфіт** – високоефективна система тренувань, спрямована на всебічний розвиток витривалості, сили, швидкості,

координації та психологічної стійкості [1, 2]. Ефективність кросфіту обумовлена високою інтенсивністю та поєднанням функціональних рухів, елементів гімнастики, кардіо-навантажень, елементів важкої атлетики. Варіативність у компонентах навантаження забезпечує всебічний динамічний розвиток та адаптаційні зміни в організмі. Позитивними аспектами у тренуваннях є чіткий контроль за компонентами навантаження, а також доступність для осіб із різним рівнем підготовленості.

Рівень фізичної працездатності правоохоронців відіграє важливу роль у забезпеченні ефективності діяльності у різних ситуаціях та якості виконання професійних завдань. За високого рівня фізичної працездатності людина набуває здатності виконувати великий обсяг роботи, підвищується її ефективність і швидкість відновлення після великих фізичних навантажень, а також в інтервалах між ними. Із метою підвищення рівня фізичної працездатності здобувачів у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання повинно застосовуватись широке коло засобів та методів, що ґрунтуються на досягненнях сучасної теорії та методики спортивного тренування.

Нами було проведене дослідження для визначення рівня фізичної працездатності курсантів під впливом тренувань з кросфіту. Контингент досліджених складався з двох груп курсантів 2-го року навчання. Одна група (контрольна) упродовж семестру займалася за традиційною методикою «Спеціальної фізичної підготовки», друга група (експериментальна) застосовувала засоби кросфіту у освітньому процесі зі «Спеціальної фізичної підготовки», а також у процесі самостійної роботи. Для дослідження рівня фізичної працездатності ми використовували Гарвардський степ-тест. Його основою є сходження на підвищення (сходи́нка, тумба тощо) висотою 50 см з частотою 30 разів в 1 хвилину протягом 5 хвилин. Після навантаження вимірюється ЧСС за 30с другої, третьої та четвертої хвилини відновлення, на основі чого відбувається розрахунок індексу Гарвардського степ-тесту за формулою: $ІГСТ = t \times 100 / (f_1 + f_2 + f_3) \times 2$, де t – час виконання фізичного навантаження в секундах; f_1 , f_2 , f_3 – сума пульсу відновлювального періоду за перші 30 секунд кожної хвилини (починаючи з другої). Фізична працездатність оцінюється як низька, якщо ІГСТ менше ніж 55, нижча за середню 55-64, середня 65-79, хороша 80-89 і відмінна 90 і більше [3-5].

Отримані нами результати показали, що на початку навчального семестру у досліджуваних курсантів обох груп рівень фізичної працездатності знаходився на однаковому рівні: низький рівень у 10%, нижчий за середній – 20 %, середній 45 %, хороший – 20 %, відмінний – 5 %. Наприкінці навчального семестру в групі курсантів, які займалися кросфітом, не виявилось осіб із низьким рівнем фізичної працездатності, зменшилася кількість осіб із рівнем нижче середнього та зросла кількість курсантів з відмінним показником ІГСТ. У контрольній групі здобувачів покращення працездатності було менш виражене.

Отримані результати свідчать, що разом із традиційними формами фізичної підготовки повинні застосовуватись сучасні інноваційні форми, що сприятимуть підтриманню стійкої зацікавленості здобувачів вищої освіти до фізичного вдосконалення та забезпечуватимуть належну динаміку фізичної підготовленості на всіх етапах навчання.

Список використаних джерел

1. Базилевич Н.О., Троценко Т.Ю. Вплив засобів Кросфіту на фізичну підготовленість студенток педагогічних ВНЗ. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Вип. 3К (110) 19. Київ, 2019. С.60-64.
2. Базилевич Н., Штанагей Д., Юрченко І.В., Мовчан В.П., & Задворний М.В. Ефективність застосування засобів кросфіту у фізичній підготовці боксерів здобувачів вищої освіти. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. 2024. Вип. 6(179). С. 18-22. URL : [https://doi.org/10.31392/UDU-ps.series15.2024.6\(179\).03](https://doi.org/10.31392/UDU-ps.series15.2024.6(179).03)
3. Земцова І.І. Спортивна фізіологія: підручник. Київ : Олімпійська літ-ра; 2008. 208с.
4. Михайлюк Є.Л. Функціональні проби в спортивній медицині: метод. рек. Київ; 2005. 38 с.
5. Тимбота М. О., Куций Д.В. Гарвардський степ-тест в оцінці адаптаційних можливостей студентів в залежності від їх успіху в навчанні. *Фізична активність і якість життя людини : науково-практична конференція студентів та молодих вчених, м. Харків, 28 травня 2019 р.* Харків : ХНМУ, 2019. С. 26–27.

Олександр Черкашин

заступник начальника кафедри
пожежної та рятувальної підготовки,
кандидат педагогічних наук, доцент

Олександр Євдощенко

здобувач Національного університету
цивільного захисту України

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ЗА ДОПОМОГОЮ РОБОТИЗОВАНОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечення пожежної безпеки підприємств в умовах воєнного стану, а також швидкі оперативні дії під час гасіння пожеж внаслідок російської агресії, є надзвичайно актуальним питанням сьогодення, оскільки ризики виникнення надзвичайних ситуацій значно зростають. Особливо це стосується об'єктів із підвищеною пожежонебезпекою, таких як промислові підприємства, що характеризується наявністю виробничих та складських приміщень, де можуть зберігатися горючі матеріали, обладнання та паливо-

мастильні матеріали. У разі виникнення пожежі на такому об'єкті важливе значення має швидкість прийняття управлінських рішень та ефективність тактичних дій пожежно-рятувальних підрозділів [1].

В умовах війни до традиційних загроз додаються нові: обмежений доступ до об'єкта через руйнування інфраструктури, ризик повторних атак (наприклад, ракетних ударів чи атак БПЛА), психологічне навантаження на персонал, збої в комунікаціях. Ці фактори змінюють логіку організації гасіння пожеж і вимагають нового підходу до управління силами та засобами. Одним із напрямів такого удосконалення є впровадження роботизованої техніки, здатної діяти автономно або дистанційно в умовах підвищеної небезпеки.

Роботизовані комплекси пожежогасіння – це технічні засоби, що оснащені тепловізорами, камерами відеоспостереження, датчиками температури, диму та полум'я, а також водометами або генераторами піни. Деякі моделі здатні самостійно визначати джерело пожежі та направляти струмінь вогнегасної речовини, інші керуються дистанційно з безпечного місця. У ситуації, коли неможливо безпечно відправити особовий склад до осередку займання, роботи здатні виконати першу атаку на вогонь, тим самим вигравши час для підготовки основного ударного угруповання.

Управлінські рішення у сфері пожежогасіння мають низку етапів: оперативну оцінку обстановки, визначення осередку та меж розповсюдження пожежі, вибір тактичного задуму, організацію оперативного розгортання, управління силами, координацію дій з іншими службами тощо. Удосконалення таких рішень передбачає не лише автоматизацію деяких процесів, а й зміну підходу до планування, розробку резервних варіантів дій, використання сучасних цифрових технологій. Особливо важливою є інтеграція роботизованої техніки до загального плану реагування на надзвичайну ситуацію.

В умовах постійних атак з боку країни-агресора – рф, доцільним є моделювання та аналіз умовних пожеж із урахуванням можливих сценаріїв: загоряння у складському приміщенні, вибух балонів із газом, розлив горючих рідин. У кожному з цих випадків алгоритм реагування може бути доповнений застосуванням роботизованих комплексів, що будуть першими введені до небезпечної зони. Наприклад, у випадку задимлення, робот із тепловізійною камерою може передати точну інформацію про локалізацію осередку, що дозволить прийняти точне рішення щодо напрямку атаки, зменшити витрати вогнегасних речовин та підвищити ефективність дій. Загальний вигляд робототехніки представлено на рис. 1.

Рис. 1. Загальний вигляд робототехніки

Слід також враховувати психологічний фактор – керівники пожежогасіння під тиском воєнних умов можуть приймати імпульсивні або недостатньо обґрунтовані рішення. Використання наперед розроблених моделей поведінки, сценаріїв, цифрових карт об'єкта з нанесеними небезпечними зонами, а також відеоаналітики – все це дозволяє знизити роль людського чинника та підвищити точність управлінських дій.

Не менш важливою є підготовка персоналу – як рятувальників, так і працівників підприємства – до взаємодії з роботизованою технікою. В умовах воєнного стану, коли на перший план виходить не лише ефективність, а й виживання особового складу, такі рішення можуть стати визначальними. Створення автоматизованих центрів управління, підключення до єдиної інформаційної системи цивільного захисту, розгортання мобільних центрів координації – це складові, які також варто враховувати в контексті удосконалення управлінських рішень.

У перспективі впровадження роботизованої техніки на таких об'єктах дозволить сформувати нову стратегію пожежної безпеки та пожежогасіння – проактивну, інтегровану, технічно озброєну та здатну діяти ефективно навіть в умовах зовнішніх загроз. Таким чином, поєднання сучасних технологій з грамотними управлінськими підходами є ключем до підвищення стійкості об'єктів до пожежних ризиків у мирний і воєнний час.

Список використаних джерел

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навчальний посібник / за редакцією Мирослава Ковалю. Львів : ЛДУ БЖД , 2023. 306 с.

Ігор Чоботько

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВАЖЛИВІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Спеціальна фізична підготовка (СФП) відіграє ключову роль у забезпеченні професійної компетентності поліцейських, оскільки вона є фундаментом, на якому базується їх здатність ефективно виконувати службові обов'язки. У контексті сучасних викликів правоохоронної діяльності фізична готовність не лише впливає на оперативність і результативність роботи, але й виступає запорукою особистої безпеки самих поліцейських, а також захисту життя та здоров'я громадян. Цей аспект підготовки набуває особливого значення в умовах, коли професійні обов'язки вимагають від правоохоронців протистояти різноманітним фізичним і психологічним викликам, що виникають у процесі служби.

Поліцейська діяльність за своєю природою пов'язана з високим рівнем непередбачуваності та стресу. Правоохоронці регулярно стикаються з ситуаціями, які вимагають від них не лише інтелектуальних навичок, але й значних фізичних зусиль – будь то переслідування підозрюваних, затримання правопорушників чи контроль натовпу під час масових заходів. Такі завдання потребують розвитку комплексу фізичних якостей, серед яких особливе місце посідають витривалість, м'язова сила, спритність, швидкість реакції та здатність зберігати емоційну стабільність у стресових ситуаціях [1]. На мою думку, недооцінка важливості СФП може призвести до серйозних наслідків, адже без належного рівня фізичної підготовки поліцейський не лише втрачає здатність оперативно реагувати на загрози, але й наражає на ризик як себе, так і оточуючих.

Більше того, у сучасному академічному дискурсі дедалі частіше наголошується на необхідності інтегрального підходу до підготовки правоохоронців, де фізична складова розглядається не ізольовано, а у взаємозв'язку з психологічною стійкістю та тактичними навичками. Таким чином, СФП слід розглядати не просто як набір вправ для підтримання фізичної форми, а як комплексну систему, що сприяє формуванню всебічно розвиненого професіонала, здатного ефективно діяти в екстремальних умовах. Отже, якісна спеціальна фізична підготовка є невід'ємною частиною забезпечення громадської безпеки та підвищення загального рівня професіоналізму в правоохоронних органах.

Фізична підготовка відіграє фундаментальну роль у формуванні

витривалості, що є критично важливою характеристикою для успішного виконання тривалих завдань у складних умовах, таких як польові операції, патрулювання або реагування на екстремальні ситуації. Регулярні аеробні вправи, зокрема біг, плавання чи велотренування, мають доведений позитивний вплив на функціонування серцево-судинної системи. Вони не лише сприяють підвищенню загальної фізичної працездатності, але й відіграють профілактичну роль у зниженні ризику розвитку серцево-судинних захворювань, що є особливо актуальним у контексті професій із високим рівнем стресу та фізичних навантажень.

На додаток до цього, розвинена витривалість забезпечує здатність підтримувати ефективність дій навіть у стані фізичного чи психологічного виснаження, що є невід'ємною частиною роботи поліцейських. У ситуаціях, коли тривале напруження може призвести до зниження концентрації або прийняття помилкових рішень, витривалість стає фактором, що забезпечує стабільність і надійність виконання обов'язків [2]. З академічної точки зору, це підкреслює необхідність інтеграції систематичних кардіотренувань у програми підготовки правоохоронців, адже фізична стійкість напряду корелює з професійною компетентністю.

Не менш важливим аспектом фізичної підготовки є розвиток м'язової сили, яка необхідна для виконання завдань, що вимагають значних фізичних зусиль. Наприклад, затримання агресивних правопорушників, перенесення важкого спорядження або подолання фізичних перешкод у процесі служби часто потребують не лише витривалості, але й достатнього рівня силової підготовки. У цьому контексті комплексний підхід до тренувань, який поєднує аеробні та силові вправи, може розглядатися як оптимальна стратегія для підготовки поліцейських. Такий підхід не лише підвищує їхню здатність справлятися з різноманітними викликами, але й сприяє формуванню фізичної та психологічної резилієнтності, що є ключовим для довготривалої професійної діяльності в умовах високого ризику.

Силові тренування, що охоплюють вправи з обтяженнями, використання власної ваги тіла та функціональні рухи, відіграють ключову роль у зміцненні м'язової системи, підвищенні загальної фізичної сили та витривалості організму. Ці аспекти є фундаментальними для підтримання здоров'я та працездатності, особливо в контексті професій, що вимагають високого рівня фізичної підготовки, таких як служба в поліції. Проте, зазначимо, що акцент у тренувальних програмах не має обмежуватися лише розвитком грубої сили. Не менш важливим є вдосконалення координації рухів, спритності та швидкості реакції, що забезпечують адаптивність до динамічних і непередбачуваних ситуацій.

Для працівників правоохоронних органів ці якості набувають особливого значення, оскільки їхня діяльність часто пов'язана з необхідністю оперативно реагувати на швидко змінювані обставини та приймати обґрунтовані рішення за умов дефіциту часу. У цьому контексті доцільно

включати до програм спеціальної фізичної підготовки комплекс вправ, спрямованих на розвиток швидкості (наприклад, спринтерський біг), маневреності (човниковий біг), а також сенсомоторної координації та балансу (тренування з використанням нестабільних платформ чи спеціальних реактивних вправ). Такі тренування не лише підвищують фізичну готовність, але й сприяють формуванню когнітивно-моторних навичок, які є критично важливими в екстремальних умовах [3].

Також вважаємо, що подібний підхід до тренувань має ширші імплікації. Наприклад, під час переслідування правопорушників або уникнення загрозливих ситуацій поліцейський мусить демонструвати не лише силу, але й здатність до точного контролю рухів та миттєвого аналізу обстановки. Ці навички, на мою думку, є синтезом фізичної підготовки та ментальної стійкості, що підкреслює необхідність інтегративного підходу до професійного розвитку правоохоронців. Таким чином, спеціалізовані тренування стають не просто інструментом фізичного вдосконалення, а й засобом підвищення ефективності виконання службових обов'язків у реальних умовах.

Окрім фізичних характеристик, суттєву роль у підготовці поліцейських відіграє розвиток навичок самозахисту та технік затримання, які становлять основу їхньої професійної компетентності. Такі тренування зосереджені на вдосконаленні прийомів боротьби, методів контролю та маніпуляцій, що дає змогу не лише знизити ймовірність травматизму як для самих правоохоронців, так і для осіб, з якими вони взаємодіють, але й забезпечити ефективне виконання службових обов'язків. Ці навички дозволяють поліцейським діяти з високим рівнем професіоналізму та впевненості, уникаючи зокрема надмірного застосування сили, що є важливим аспектом у контексті етичних стандартів та дотримання прав людини.

На додаток до цього, психологічна підготовка виступає невід'ємною складовою спеціальної фізичної підготовки (СФП). Високий рівень фізичної готовності позитивно впливає на ментальний стан правоохоронців, сприяючи підвищенню їхньої стійкості до стресових ситуацій. Регулярні фізичні вправи, як зазначається в численних дослідженнях, сприяють зниженню рівня тривожності завдяки стимуляції вироблення ендорфінів – природних гормонів, що покращують емоційний фон. У професійному контексті це дозволяє поліцейським зберігати холонокровність і приймати зважені рішення навіть у критичних обставинах. З огляду на те, що діяльність правоохоронних органів пов'язана з щоденним зіткненням із конфліктами, небезпекою та високим рівнем відповідальності, інтеграція фізичної та психологічної підготовки набуває особливого значення. Наразі саме комплексний підхід до розвитку цих аспектів формує не лише фізично сильного, але й психологічно стабільного фахівця, здатного ефективно виконувати свої функції в умовах сучасних викликів [4].

У контексті воєнного стану та ескалації різноманітних загроз питання

фізичної готовності поліцейських набуває особливої значущості й актуальності. Сучасні умови вимагають від правоохоронців не лише високого рівня професійних знань і навичок, але й здатності оперативно реагувати на екстремальні ситуації, що можуть включати носіння важкого екіпірування, надання допомоги пораненим чи виконання завдань у критичних обставинах. У зв'язку з цим адаптація програм фізичної підготовки до реалій сьогодення стає невід'ємною частиною професійного розвитку поліцейських, адже від їх фізичної витривалості та підготовленості залежить не лише успішність виконання службових обов'язків, але й збереження власного життя та здоров'я.

Інтеграція спеціалізованої фізичної підготовки в систему навчання правоохоронних органів є важливим кроком до підвищення їхньої загальної боєздатності та ефективності. Такий підхід дозволяє не лише вдосконалювати фізичні якості поліцейських, але й формувати психологічну стійкість і тактичну грамотність, які є критично важливими в умовах підвищеного ризику. На мою думку, акцент на спеціальній фізичній підготовці відображає розуміння того, що сучасний поліцейський – це не просто виконавець закону, а й захисник суспільства, який має бути готовий до багатогранних викликів. Ця підготовка сприяє розвитку комплексних компетентностей, що включають силу, витривалість, швидкість реакції та здатність приймати обґрунтовані рішення під тиском.

Відтак, спеціальна фізична підготовка відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки самих правоохоронців, що є фундаментальним аспектом їхньої діяльності. Поліцейські, які перебувають у належній фізичній формі, мають більше шансів уникнути травм під час виконання завдань, а також можуть ефективніше захищати громадян і підтримувати громадський порядок. У цьому сенсі постійне оновлення та вдосконалення програм фізичної підготовки, їхня адаптація до актуальних викликів і загроз є не просто доцільною, а й необхідною умовою для створення професійного корпусу поліцейських, здатного відповідати вимогам часу.

Отже, зазначимо, що в академічному контексті дослідження цього питання могло б додатково зосередитися на аналізі ефективності різних підходів до фізичної підготовки, порівнянні міжнародного досвіду та розробці рекомендацій для оптимізації навчальних програм. Такий підхід сприяв би не лише практичному вдосконаленню підготовки поліцейських, але й поглибленню теоретичного розуміння ролі фізичної готовності у професійній діяльності правоохоронців.

Список використаних джерел:

1. Римик В.Р., Синиця А.В., Антонов С.В. Характеристика програми спеціальної фізичної підготовки зі спрямованим розвитком психофізичних якостей майбутніх поліцейських // Фізичне виховання та спорт. 2023. №4. С. 31-41. URL : <https://journalsofznu.zp.ua>
2. Забора А.В., Колесніков В.В., Яреценко О.А. Дидактико-функціональна

модель фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції // Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану: зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2022. С. 185-188. URL : <https://dspace.univd.edu.ua>

3. Тьорло О.І. Організація фізичної підготовки з особовим складом підрозділів Національної поліції України: методичні рекомендації для самостійної роботи. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 35 с. URL : <https://dspace.lvduvs.edu.ua>

4. Чоботько І.І. Ефективні прийоми рукопашного бою при затриманні в Україні // Всеукраїнський круглий стіл «Правові аспекти застосування прийомів рукопашного бою при силовому затриманні та проблемні питання надання домедичної допомоги», кафедра СФП та ТСП. ДДУВС, м. Дніпро, ДДУВС, 05 лютого 2021 року. – С. 41-43.

Маргарита Чоботько

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ СИЛОВИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

У нинішніх умовах, коли безпекові виклики стають дедалі складнішими й непередбачуваними, забезпечення національної безпеки набуває особливого значення та є одним із пріоритетних напрямів державного управління. Важливо усвідомлювати, що фізична підготовка військовослужбовців і працівників спеціалізованих підрозділів є не просто частиною бойової підготовки, а її фундаментом. Саме від рівня фізичної витривалості, сили й готовності до дій у складних умовах значною мірою залежить ефективність виконання бойових і службових завдань [1].

Особливо важливим є всебічне вивчення системи фізичної підготовки в силових структурах України. Варто не лише критично оцінити її відповідність сучасним нормативам і стандартам, а й перевірити її ефективність у реальних бойових та екстремальних ситуаціях. Такий підхід дозволяє не тільки виявити наявні переваги, а й своєчасно вдосконалити слабкі ланки, що в перспективі підвищить боєздатність і стійкість підрозділів. На мій погляд, в умовах зростаючих викликів безпеки, зокрема гібридних загроз, особливо актуальним є постійне оновлення підходів до фізичної підготовки. Потрібно інтегрувати сучасні тренувальні методики, враховувати міжнародний досвід та адаптувати навчальні програми до специфіки сучасного поля бою. Це забезпечить не лише високий рівень фізичної витривалості військовослужбовців, а й їхню готовність діяти в умовах високої динаміки та непередбачуваності сучасних конфліктів.

Одним із основних завдань цього дослідження є всебічне вивчення системи фізичної підготовки в силових структурах України з акцентом на виявлення її сильних сторін і проблемних аспектів [2]. Робота спрямована на об'єктивне оцінювання того, як фізична підготовка впливає на підвищення бойової спроможності особового складу, його витривалості, працездатності, а також на пошук шляхів для подальшого удосконалення існуючої системи.

Фізична підготовка в Збройних Силах України розглядається не лише як засіб підтримки належного рівня фізичної форми, а як комплексний процес, що формує специфічні навички, необхідні для виконання службових завдань у складних умовах. Його сутність полягає у розвитку як загальних, так і спеціалізованих фізичних якостей військовослужбовців, а також у вихованні таких рис, як витримка, рішучість, готовність діяти в екстремальних ситуаціях. У цьому процесі важливу роль відіграє використання не лише традиційних методів тренування, але й військово-прикладних та спортивних підходів, що дозволяє забезпечити всебічний розвиток бійця.

Вважаємо, що ефективна система фізичної підготовки має бути гнучкою, адаптованою до сучасних викликів і вимог, що постають перед силовими структурами в умовах реальних бойових дій. Також важливо приділяти увагу не лише фізичним, а й психологічним аспектам підготовки, оскільки саме поєднання витривалості тіла й стійкості духу визначає справжню боєздатність військовослужбовця.

Спеціальна фізична підготовка відіграє важливу роль у формуванні бойової готовності особового складу, адже саме вона є однією з найдієвіших складових підвищення загальної боєздатності правоохоронних органів. Цей напрям організовується відповідно до чинних нормативів Міністерства внутрішніх справ України, а також внутрішніх наказів керівництва відповідних підрозділів. Системність та цілеспрямованість таких заходів дозволяє підтримувати відповідний рівень підготовки особового складу для реагування на різноманітні оперативно-службові виклики.

Основною метою професійної фізичної підготовки є всебічне формування як фізичної, так і психологічної витривалості курсантів та діючих співробітників правоохоронних органів. Це необхідно для ефективного й безпечного виконання службових завдань у динамічних і часто стресових умовах. Значна увага приділяється навчанню методам раціонального використання фізичної сили, оволодінню силовими прийомами та техніками хортингу, а також спеціальними засобами, що дозволяють зупиняти правопорушення без перевищення повноважень.

Зазначимо, що належний рівень спеціальної фізичної підготовки позитивно впливає не лише на функціональну здатність до служби, але й на загальний психологічний стан працівників. Висока фізична форма сприяє підвищенню впевненості в собі, зниженню рівня стресу, а також розвитку дисципліни та витримки, що особливо важливо в умовах, коли від рішень і

дій працівника залежить безпека громадян і колег.

На сьогодні фізична підготовка в системі оборони України здійснюється відповідно до чинних нормативно-правових документів. Основу цього процесу складають наказ Міністерства оборони України №225 від 5 серпня 2021 року, яким затверджено Інструкцію з фізичної підготовки, а також наказ №452 від 28 грудня 2022 року, що затвердив Концепцію розвитку фізичної підготовки і спорту в системі МОУ [3, 4].

Зокрема, наприкінці 2020 року для окремих видів Збройних сил України були розроблені спеціалізовані настанови з організації фізичної підготовки. Важливо зауважити, що Повітряні сили, Десантно-штурмові війська та Сили спеціальних операцій тоді отримали пробну версію Інструкції, що виявила певні недоліки – помилки, неточності та недостатню адаптованість до специфіки кожного роду військ. Попри це, оновлену редакцію цих Настанов було підготовлено лише для Сухопутних військ.

На мій погляд, така ситуація свідчить про потребу в системнішому підході до стандартизації фізичної підготовки у ЗСУ з урахуванням специфіки кожного роду військ. Адже ефективність бойової підготовки безпосередньо залежить від якості фізичної підготовки військовослужбовців, і її стандарти мають бути гнучкими, але чітко адаптованими до різних умов та вимог [5].

У ході аналізу організації фізичної підготовки в силових структурах України стає очевидним, що цей процес має цілісний, системний характер і чітко регламентується відповідними нормативно-правовими актами та стандартами, затвердженими Міністерством оборони України. Встановлені нормативи та концептуальні підходи, закріплені у наказах, визначають вимоги до фізичної підготовки представників різних родів військ. Така структурована система забезпечує не лише підтримання фізичної форми, а й формує основу для бойової готовності та професійної витривалості військовослужбовців.

Водночас, детальний аналіз показує, що ця система не є статичною – вона постійно вдосконалюється: здійснюється моніторинг ефективності, виявляються слабкі місця, коригуються інструкції та впроваджуються нові підходи. Це свідчить про прагнення до підвищення якості підготовки відповідно до змін у воєнно-політичній ситуації та викликів сучасного безпекового середовища.

На нашу думку, варто також наголосити, що ефективна фізична підготовка сьогодні – це не лише питання стандартів і нормативів, а й вміння адаптувати тренувальні методики до реальних умов служби. Особлива увага має приділятися функціональному тренуванню, що є максимально наближеним до бойових дій. Це дозволяє не лише підтримувати фізичну форму, але й розвивати витривалість, силу волі та стресостійкість – критично важливі якості для сучасного воїна [6].

Організація фізичної підготовки у силових структурах України

ґрунтується на чітко визначених нормативних вимогах і стандартах, що покликані зміцнювати бойову готовність та підтримувати високий рівень працездатності особового складу. У сучасних умовах, коли безпекові виклики стають дедалі складнішими, посвякчасне вдосконалення цієї системи набуває ще більшої актуальності. Адже саме добре підготовлений фізично фахівець здатен ефективно діяти в екстремальних ситуаціях, приймати швидкі рішення і витримувати значні навантаження. Зрештою, фізична витривалість – це не лише питання особистої форми, а й фактор національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Овчарук І. С., Ольвий О. М., Сидорченко К. М., Колот М. В. Теорія та організація фізичної підготовки військ: навчально-методичний посібник, частина 2. Одеса, 2015, 234 с.
2. Пащенко П. Л., Єрьоменко Е. А. Система підготовки курсантів до служби в силових структурах держави, 2017.
3. Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України: наказ Міністерства оборони України від 05.08.2021 № 225.
4. Про затвердження Концепції розвитку фізичної підготовки і спорту в системі Міністерства оборони України: наказ Міністерства оборони України від 28.12.2022 № 452.
5. Шлямар І. Л., Романчук С. В., Воронцов О. С. та ін. Настанова з фізичної підготовки у Сухопутних військах Збройних Сил України: навч.- метод. посіб. Київ. 2021. 180 с.
6. Чоботько М.А. Проблеми підготовки, формування та розвитку військових фахівців з організації фізичної підготовки та спорту // VI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України». 2022. С.118-120.

Маргарита Чоботько

Ігор Чоботько

старші викладачі кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ТА СПОРТУ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Процес підготовки фахівців у галузі фізичної культури та спорту є надзвичайно складним і динамічним явищем, що супроводжується низкою викликів, що суттєво впливають на якість професійного становлення майбутніх викладачів і, відповідно, на ефективність їхньої діяльності у практичному полі.

Як зазначають Палагнюк Т.В., Ківерник О.В. та Головачук В.В., підготовка викладача фізичної культури являє собою багатофакторний процес, що поєднує розвиток професійних компетентностей, здатність до творчого переосмислення фахових завдань, а також формування внутрішньої готовності до оволодіння професією в умовах конкурентного освітнього середовища. Важливо підкреслити, що сучасна парадигма професійної підготовки передбачає не лише опанування фахових знань і навичок, але й розвиток особистісних якостей, критичного мислення, комунікативної та педагогічної майстерності.

Окрему увагу приділяють ролі викладача фізичної культури у формуванні ціннісного ставлення учнів до здорового способу життя. Його завданням є не лише забезпечення засвоєння знань з фізичної культури та спорту, а й створення умов для практичного застосування цих знань у повсякденному житті. Таким чином, фахівець фізичної підготовки виконує функцію не лише освітню, а й соціально-виховну, спрямовану на формування у здобувачів освіти усвідомленої мотивації до збереження й зміцнення власного здоров'я.

Підготовка фахівців з фізичної підготовки має кілька ключових завдань, кожне з яких відіграє важливу роль у формуванні компетентного та витривалого спеціаліста:

- Навчання студентів у сфері фізичної культури та спорту. Майбутні викладачі повинні не лише володіти знаннями про методику фізичної підготовки, але й розуміти глибші аспекти – зокрема фізіологічні й медичні основи занять спортом. Це дозволяє їм забезпечити безпечний та ефективний навчальний процес, адаптований до індивідуальних можливостей і потреб студентів.

- Формування високого рівня фізичної готовності військовослужбовців. Спеціалісти з фізичної підготовки мають забезпечувати розвиток таких якостей, як сила, витривалість, спритність та швидкість – все це необхідне для успішного виконання завдань у військових умовах. Важливо, щоб програми підготовки відповідали реальним викликам, з якими стикаються військові.

- Навчання дій у стресових і екстремальних умовах. В умовах сучасної війни фізична підготовка не може бути відірваною від реалій бойових дій. Тому тренування мають включати моделювання складних ситуацій, які вимагають швидкої адаптації, витривалості та злагоджених дій навіть у фізично та емоційно виснажливих умовах.

- Розвиток психологічної стійкості. Одним із найважливіших аспектів підготовки є формування здатності протистояти стресу та підтримувати працездатність в умовах підвищеного психологічного навантаження. Адже саме психоемоційна стійкість часто визначає ефективність дій у кризових ситуаціях.

Загалом, сучасна підготовка фахівців у галузі фізичної підготовки повинна бути комплексною – вона має об'єднувати знання, фізичні якості та

психологічну витримку, створюючи умови для формування не лише фізично сильного, а й ментально готового до викликів фахівця.

Цілком обґрунтованою видається позиція Ластовкіна В.А. та Гуржий О.С., які серед ключових проблем у сфері підготовки фахівців з фізичної культури виділяють низький рівень викладання фізичної культури у вищих навчальних закладах, обмежене бюджетне фінансування, невисоку заробітну плату, дефіцит інструкторів із фізкультурно-оздоровчої діяльності, дисбаланс у системі підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, а також недостатній рівень наукового супроводу розвитку фізичної культури та спорту [3].

Водночас до вказаного переліку варто додати й інші аспекти, що в сучасних умовах набувають особливої актуальності. Зокрема, звернемо увагу на обмежену адаптацію навчальних програм до нових викликів безпекового середовища, зумовлених зростанням інтенсивності гібридних та асиметричних загроз. Більшість існуючих програм і надалі спираються на застарілі методики, які не відповідають специфіці ведення сучасних бойових дій. Така невідповідність у підготовці кадрів не лише знижує ефективність професійної діяльності випускників, а й може мати критичні наслідки для загального рівня фізичної готовності підрозділів, що функціонують в умовах постійної загрози. Отже, модернізація системи підготовки фахівців з фізичної культури має включати не лише оновлення змісту навчання, але й забезпечення його відповідності сучасним реаліям і потребам сектору безпеки і оборони [4].

Одним із суттєвих чинників, що стримує якісну підготовку фахівців для Збройних Сил України, є недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів. Відсутність сучасного обладнання, тренажерів і спеціалізованих навчально-тренувальних засобів значно обмежує можливості впровадження інноваційних методик, що нині визнані ключовими в ефективному освітньому процесі. Зокрема, заклади, що готують фахівців у сфері фізичної підготовки та спорту для військових структур, часто не мають змоги реалізовувати програми на рівні, який відповідає сучасним викликам і стандартам підготовки.

Наразі особливої актуальності набуває питання реформування системи професійної підготовки. Це має передбачати комплексний підхід: оновлення змісту освітніх програм відповідно до сучасних вимог, забезпечення закладів освіти необхідною матеріальною базою, зростання обсягів фінансування, а також активізацію міжсекторальної взаємодії – зокрема, налагодження ефективної співпраці між цивільними та військовими освітніми інституціями. Такий підхід дозволить не лише модернізувати систему підготовки, а й створити умови для формування конкурентоспроможного і професійно підготовленого кадрового потенціалу для Збройних Сил України [5].

Інтеграція сучасних методик фізичної підготовки, адаптованих до реалій і вимог бойових дій, є важливим чинником у формуванні якісного та боєздатного особового складу. Такий підхід не лише сприяє підвищенню

функціональної готовності військовослужбовців до виконання завдань у стресових і динамічних умовах, але й формує комплексні навички, необхідні для ефективного ведення бойових операцій. З погляду сучасних викликів безпеки, системна модернізація програм фізичної підготовки на основі новітніх досягнень науки і практики є важливою складовою загальної стратегії зміцнення національної обороноздатності. До того ж, урахування бойової специфіки дозволяє оптимізувати навчальні процеси, знижувати рівень травматизму та забезпечувати адаптацію військовослужбовців до екстремальних умов діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гончар Г., Безверхня Г. Проблеми вдосконалення підготовки фахівців у галузі фізичної культури й спорту // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2015. №. 4. С. 9-14.
2. Височіна Н., В. Білошицький, О. Малахова. Фізична підготовка і спорт у збройних силах України: проблеми та перспективи. // Військова освіта. 2021. С. 43-55.
3. Ластовкін В. А., Гуржий О. С. Проблеми підготовки, формування та розвитку фахівців фізичної культури. // The 14 th International scientific and practical conference «Actual problems of science and practice»(27-28 April, 2020). Stockholm, Sweden 2020. 677 p.
4. Чоботько М.А. Проблеми підготовки, формування та розвитку військових фахівців з організації фізичної підготовки та спорту // VI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України». 2022. С.118-120.
5. Чоботько М.А. Психологічне забезпечення службово-бойової діяльності сил безпеки і оборони України // VI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України». 2022. С. 369-370.

Віктор Ясько

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки,
кандидат військових наук, доцент,

Володимир Євтушок

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Харківського національного
університету внутрішніх справ

**БЕЗПЛОТНІ ЛІТАЛЬНІ АПАРАТИ ЯК ЗАСОБИ
РОЗВІДКИ МІННОЇ ОБСТАНОВКИ**

Сучасна війна росії проти України актуалізувала глобальну проблематику розмінування своїми масштабами і загострила проблеми, породжені наслідками вибухонебезпечних залишків війни, у тому числі боєприпасів, що не розірвалися, так і застосування значної кількості нових видів боєприпасів, зокрема наземних мін.

Аналіз протимінної діяльності в Україні дав можливість виявити дві особливості ведення «мінної війни». Перша полягає в тому, що відомі з часів Другої світової війни міни, що встановлюються вручну чи механічними засобами, не лише не втратили своїх позицій, а ще й більш досконалішими, дистанційно керованими та такими, що складно виявляються, що зробило їх застосування ще більш привабливою, а друга – полягає в значному відставанні засобів протимінної боротьби, адже на теперішній час немає жодного надійного засобу пошуку мін. Абсолютно незадовільним наразі став традиційний спосіб пошуку за допомогою примітивного щупа на тлі неконтактних датчиків цілі (сейсмічних, геофонних, інфрачервоних, радіолокаційних), оскільки більшість сучасних мін не дозволяють безпечно наблизитися до них [1, с. 119].

Інтервенція військ рф на територію України призвела до мінування значних територій, очищення яких від вибухонебезпечних предметів (далі – ВНП) ускладнено їх виявленням та картографуванням значних за обсягом замінованих територій.

Наразі, як показує аналіз розроблених раніше методів виявлення мін, за своїми основними параметрами (чутливість, вибірковість, швидкодія) не відповідає ані вимогам міжнародних стандартів з гуманітарного розмінування, ані загальному завданню глобального розмінування, що вимагає розробки нових більш ефективних методів і засобів розмінування з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу.

На теперішній час зарубіжні країни розробили та використовують сучасні мобільні робототехнічні комплекси (далі – РТК) для розмінування і

продовжують фінансувати роботи з розширення функціональних можливостей для їх застосування в нових напрямках за рахунок створення нових конструктивних схем або використання уніфікованих підсистем міжтипового призначення. Досвід експлуатації мобільних РТК у цьому випадку можна розглядати в якості базової основи для перспективних розробок.

Однак, для використання таких засобів розмінування необхідно виявити ВВП. Тож останнім часом значна увага провідних країн світу сконцентрована на виявленні мін за допомогою безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА), що є більш ефективним, мобільним та дистанційним сучасним методом, що дозволяє одразу аналізувати дані.

Ефективність використання БпЛА залежить від комплексу апаратних засобів, призначених для вирішення поставлених завдань. За розрахунками спеціалістів БпЛА розмінування в 20 разів швидше виконає завдання, щодо пошуку та знешкодження ВВП, що дозволить зберегти життя цивільних осіб та саперів [2, с. 86].

Однак, незважаючи на значні успіхи в дослідженнях за останні роки, дистанційні методи виявлення ВВП ще не стали широко використовуваними і більшість із них перебувають на стадії досліджень на тестових полігонах.

Трохи краща ситуація з наземними роботизованими платформами. Результати роботи різних груп дослідників не уніфіковані, не сформовані єдині підходи до верифікації методів. Наявність різних за принципом і фізичною природою сигналів та напрямів досліджень не завжди дає змогу їх учасникам бути обізнаними в найновіших досягненнях у суміжних сферах, тому що відстежування розвитку всіх напрямів досліджень є доволі складним завданням. Відтак, лише поєднання декількох методів на різних фізичних принципах робить можливим появу дійсно надійного і універсального методу [3, с. 22].

Методи, що раніше не вважалися перспективними, можуть отримати новий імпульс розвитку завдяки появі вдосконалених сенсорів. Отже, необхідні оглядові роботи, що розкриватимуть наявні методи в їх різноманітті, даватимуть базове розуміння фізичних принципів, які лежать у їх основі, і водночас не будуть перевантажені зайвими деталями.

Наразі швидкий розвиток БпЛА дає можливість вирішувати завдання які до цих пір не вирішувалися або були дуже затратними в економічному плані. У наш час у зв'язку із мініатюризацією електронної техніки стало можливим установлювати на малі літальні апарати різноманітні вимірювальні прилади, а також оптичні та тепловізійні засоби, що дозволяють вести спостереження в різних хвильових діапазонах [4, с. 535].

Отже, одним із актуальних у світі напрямів розробки РТК, у зв'язку з розвитком безпілотної авіації, стала активізація ідеї щодо застосування БпЛА для ведення розвідки мінної обстановки, виявлення мін і дистанційного їх знищення. Саме безпілотник типу «коптер», уже сьогодні здатний піднімати

апаратуру вагою понад 50 кг, зависати над об'єктами, літати автономно по закладеній у нього програмі тощо. Безпілотники літакового типу, що створені, наприклад, в якості ударного варіанту за самими простими технологіями, здатні також виконувати завдання по дистанційному знищенню мін.

Зокрема, проведений аналіз світових сучасних розробок і тенденцій у галузі розмінування показав, що найбільш перспективними та ефективними засобами розмінування є засоби із використанням новітніх технологій, таких як технологія автоматизованого виявлення мін із використанням багатоспектральної зйомки з безпілотних літальних апаратів, що узагальнена у так званому підході безконтактної дистанційної розвідки, виявлення та ідентифікація мін. Ще одним підходом є застосування інфрачервоної апаратури, що реагує на різницю температур між міною та поверхнею місцевості [5, с. 121].

На сьогоднішній день в Україні пройшли випробування з використання БпЛА зі встановленою на його борту багатоспектральною знімальною апаратурою, яка дозволяє скоротити час на виявлення мін і збільшити імовірність їх виявлення шляхом використання технології автоматизованого виявлення мін на багатоспектральних зображеннях, а також шляхом комплексного дешифрування зображень мін, отриманих з використанням цифрової видової апаратури (RGB-камера, інфрачервона камера, багатоспектральна камера), що встановлені на борту БпЛА.

Наприклад БпЛА Cicada (Україна) – це інтегрована аеромагнітна платформа Cicada-M, здатна проводити автономні, дальні та високоточні обстеження, спрямовані на виявлення та ідентифікацію антропогенних магнітних аномалій, пов'язаних з об'єктами нерозподіленого замовлення. Після випробувань в центрі розмінування її затверджено та сертифіковано для розгортання як платформи технічного обстеження територій IMAS 5.1 [2, с. 87].

Також в Україні розроблено та досліджено комплект обладнання та прототип бортового магнітометра БпЛА для вирішення завдань дистанційного пошуку мін та інших ВНП, що забезпечує вимірювання трьох просторових компонент магнітного поля Землі, географічних координат вимірювального блока та запис цих даних на бортові портативні магнітні носії. Для забезпечення автономності та універсальності розроблений прототип пов'язується з носієм лише механічно. Розроблено і програмне забезпечення для попередньої обробки даних бортового магнітометра та супутникової підсистеми позиціонування, які накопичуються на магнітних носіях. Важливим здобутком стало підтвердження можливості виявлення міни за допомогою розробленого бортового магнітометра з висоти до 2 метрів [6, с. 21].

Таким чином, наразі відсутні стовідсотково ефективні методи виявлення мін, що забезпечували і відповідали б усім критеріям, що

застосовуються до процесу розмінування. Водночас, застосування БпЛА для ведення розвідки мінної обстановки має наступні переваги: дозволяє підвищити оперативність виявлення ВМП, знижує вартість робіт, дозволяє інтегрувати систему виявлення ВМП в сучасну інформаційну систему, підвищена мобільність, виключення втрат особового складу, забезпечення геодезичної точності вимірювань, ефективність при зйомці, як лінійних, площадних, так і невеликих об'єктів, точність проходження заданого маршруту та можливість контролю віддалених областей.

Актуальними напрямками подальших досліджень сучасних методів та способів виявлення мін із застосуванням РТК, зокрема БпЛА є: розробка класифікації мін, як об'єктів виявлення за допомогою БпЛА; дослідження розпізнавальних ознак мін на цифрових аерознімках та створення новітніх засобів пошуку мін, що будуть об'єднувати декілька незалежних каналів виявлення з єдиним блоком обробки сигналів і засобами маркування обстеженої території.

Список використаних джерел:

1. Куртсеітов Т.Л., Мосов С.П., Трємбовецький М.П., Ясько В.А. Мінна зброя у фокусі сучасних війн і збройних конфліктів (2020) Збірник наукових праць. Київ : ЦВСД НУОУ. Вип. № 2(69). С.116-121.
2. Ментус І.Е., Ясько В.А., Саприкін Є.Ю. (2024). Методи виявлення мін для гуманітарного розмінування: огляд . Український журнал дистанційного зондування Землі, 11(3), 22–28. URL : <https://doi.org/10.36023/ujrs.2024.11.3.271>.
3. Кашаєв І.О., Бабіч О.В., Комак Д.О. Застосування безпілотних літальних апаратів для виявлення вибухонебезпечних предметів. Вибухонебезпечні предмети як елемент гібридних загроз : виклики та протидія : матеріали І міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 27 квітня 2021 р. Київ : НУОУ, 2021. С. 83–85.
4. Сівак В.О., Андрушко М.П., Ляшенко В.А. Ясько В.А. Обґрунтування напрямків створення системи об'єктивного контролю сучасних БПАК та модернізація наземних систем обробки інформації (2019) Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : військові та технічні науки : наукове видання / [голов. ред. Олексієнко Б. М.]. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, № 3(81). С. 532-551.
5. Підгородецький М.М., Куртсеітов Т.Л., Ясько В.А., Ментус І.Е. Фізичне моделювання мін та інженерних боєприпасів, адекватних за показником теплової енергії (2021) Збірник наукових праць. Київ : ЦВСД НУОУ. Вип. № 2(72). С.120-127.
6. Чорний, С.В., Дугін, С.С., Станкевич, С.А., Попов, М.О., & Голубов, С.І. (2024). Прототип бортового магнітометра БпЛА для виявлення мін на суходолі. Український журнал дистанційного зондування Землі, 11(3), 17–21. URL : <https://doi.org/10.36023/ujrs.2024.11.3.269>.

ТРИБУНА МОЛОДОГО АВТОРА

Дар'я Асабіна

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач кафедри
вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах питання підвищення бойової спроможності сил безпеки і оборони України набуває особливої актуальності. Одним із ключових компонентів бойової підготовки є вогнева підготовка, що формує здатність особового складу точно, швидко та ефективно застосовувати вогнепальну зброю у бойових умовах. З огляду на зміну тактики противника, зростання значення малих мобільних підрозділів і необхідність дій у складній місцевості, зокрема в урбанізованих зонах, виникає потреба у впровадженні інноваційних підходів до навчання.

Вогнева підготовка організовується із завданнями:

1) навчити стрільця самостійно готувати озброєння до бойового застосування і вести вогонь у складній тактичній обстановці, усувати несправності, що виникають під час стрільби, та проводити обслуговування зброї (озброєння);

2) навчити особовий склад виконанню вогневих завдань у складі підрозділу в умовах сучасного бою;

3) навчити командирів організації вогневого ураження супротивника та управлінню вогнем штатних, доданих і підтримуючих підрозділів (вогневих засобів) у ході бою [1].

До особового складу сектору безпеки і оборони входять: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба

транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Антитерористичний центр при Службі безпеки України, Служба судової охорони, Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику [2]. Їхня головна мета- це забезпечення національних інтересів України та забезпечення національної безпеки.

З огляду на широкий спектр функцій, що виконують ці структури, та високий рівень загроз, з якими вони стикаються, удосконалення системи вогневої підготовки стає пріоритетним напрямом.

Одними із документів, що визначають порядок організації і проведення практичних стрільб, практичних занять із кидання гранат, а також умови та виконання вправ зі стрільби, кидання гранат та нормативів вогневої підготовки, забезпечення заходів безпеки при поводженні зі зброєю є:

1) наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.04.2019 р. №334 «Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та норм витрат боєприпасів, патронів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб»;

2) наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.11.2022 № 756 Про затвердження Інструкції із заходів безпеки під час користування зброєю та боєприпасами військовослужбовцями Національної гвардії України;

3) наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.02.2016 № 70 Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю.

В умовах сучасності є потреба в удосконаленні навичок із практичних стрільб, шляхом проведення регулярних тренувань і відпрацювання різних сценаріїв застосування вогнепальної зброї. З метою забезпечення високого рівня бойової підготовки особового складу актуальним є комплексне оновлення підходів до організації вогневої підготовки. Передусім це стосується переходу від шаблонного виконання вправ стрільб до реалістичних тренувань, наближених до бойових умов. Досвід війни, що росія веде проти України засвідчив значущість такого компоненту бойових дій, як вогневе ураження противників. Базисом такого ураження є належний рівень сформованості навичок та умінь застосування стрілецької зброї не тільки військовослужбовцями, а також іншим силам безпеки і оборони України [3].

На сьогодні в багатьох навчальних закладах та на курсах підготовки особового складу вже активно впроваджуються електронні стрілецькі тири. Вони дають змогу безпечно відпрацьовувати техніку стрільби, аналізувати помилки за допомогою цифрових індикаторів і підвищувати рівень особистої

майстерності без використання бойових боєприпасів. Проте, незважаючи на технологічний прогрес, лише електронних засобів недостатньо для повноцінного формування бойових навичок.

Більш значущим чинником у підвищенні реальної бойової спроможності є практичне навчання, адаптоване до реалій сучасного бою. Особливої уваги набуває організація виїздів на спеціалізовані навчальні полігони, де створюються умови, максимально наближені до бойових. Імітація обстановки ведення бою, використання димових шашок, шумових ефектів, стрільба з укриттів, переміщення у складній місцевості, виконання завдань у складі підрозділів – усе це забезпечує глибше закріплення теоретичних знань і розвиток рефлексів, необхідних у критичних ситуаціях. Передусім, це допоможе навчитися представляти і упевнено розрізняти на будь-якій місцевості відстань до будь-яких об'єктів. Починати тренування слід з коротких відстаней (10, 50, 100 м). Добре освоївши ці дистанції можна переходити послідовно до великих (200, 400, 800 м) аж до граничної дальності дійсного вогню. Вивчивши і закріпивши це в зоровій пам'яті, легко можна порівняти з ними і оцінювати інші відстані. У процесі такого тренування основну увагу слід звертати на облік побічних явищ, що впливають на точність окомірного способу визначення відстаней [4].

Такі тренування сприяють розвитку командної взаємодії, прийняття рішень під тиском, злагодженості дій і моральної стійкості. А основне – дозволяють наблизити підготовку до реальних умов сучасної війни, що є надзвичайно актуальним для забезпечення ефективного захисту держави. У сучасних конфліктах точність є критично важливим елементом стрілецької підготовки. Висока щільність населених пунктів, складний ландшафт і можливість ведення бойових дій у міських умовах роблять важливим вміння влучати у ціль. Навчання точності включає не лише фізичну підготовку, але й психологічну витримку: особовий склад повинен залишатися спокійним і зосередженим навіть у стресових умовах бою [5].

Також доцільним та актуальним є залучення практиків із різних підрозділів до проведення навчальних занять з здобувачами закладів вищої освіти з особливими умовами навчання, зокрема з вогневої підготовки. Ефективною формою таких занять можуть бути бінарні лекції та практичні відпрацювання на полігонах та на тактичних містечках, які поєднують теоретичний матеріал, що викладається науково-педагогічним працівником, з практичними аспектами, які висвітлюють досвідчені працівники. До участі в таких заняттях доцільно залучати представників спеціальних та оперативних підрозділів, таких як спецпідрозділи КОРД, ЛЮТЬ, АЗОВ та підрозділи Збройних Сил України. Під час відпрацювання з цими підрозділами здобувачі вищої освіти зможуть отримати практичні навички виконання службових завдань в бойових умовах, у складі малих груп, у приміщеннях, тощо.

Отже аналізуючи вище написане, приходимо до висновку, що з урахуванням безпекової ситуації, що склалася в Україні, питання

вдосконалення підготовки особового складу набуло принципового значення. Ефективне володіння вогнепальною зброєю є критичним чинником у забезпеченні успішного виконання завдань у реальних бойових умовах. Сучасна вогнева підготовка повинна не лише ґрунтуватися на нормативно визначених вправах, а й передбачати використання інноваційних підходів до навчання, зокрема широке застосування занять у максимально наближених до бою умовах. Попри те, що електронні тири відіграють важливу роль у відпрацюванні техніки стрільби, для досягнення високого рівня бойової готовності необхідно поєднувати їх із практичними виїздами на полігони, інтегруючи елементи реальної тактичної обстановки. До того ж, залучення досвідчених практиків із бойовим досвідом до навчального процесу значно підвищує якість підготовки, формує реалістичне уявлення про дії в екстремальних ситуаціях та сприяє формуванню навичок взаємодії у складі підрозділів. Таким чином, системна модернізація вогневої підготовки, заснована на симбіозі теоретичної бази, сучасних технологій та реального бойового досвіду, є ключем до зміцнення обороноздатності країни та забезпечення її національної безпеки.

Список використаної джерел:

1. Методика підготовки та проведення занять з вогневої підготовки. Центр оперативних стандартів і методики підготовки збройних сил України спільно з національною академією сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, 2020. 16 с.
2. Про національну безпеку України № 31, ст.241. Відомості Верховної Ради. 21.06.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 16.04.2025).
3. Шовкун М. М. Сучасні тенденції розвитку інноваційних технологій в системі вогневої підготовки військовослужбовців сектору безпеки та оборони. Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах, Київ, Україна, 24 трав. 2024. Київський інститут національної гвардії України, 2024. С. 361–362.
4. Визначення відстані до цілі. *PSDinfo. Вогнева підготовка*. 28.02.2024. URL : <https://surl.lu/nisoud> (дата звернення: 16.04.2025).
5. Quebec D. Стрілецька підготовка: суть і важливість у сучасних бойових умовах!. *PSDinfo. Вогнева підготовка*. 21.12.2024. URL : <https://surl.li/xhrxra> (дата звернення: 16.04.2025).

Юлія Асафат

здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

Валентин Бондаренко

завідувач кафедри

спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ,

доктор педагогічних наук, професор

ВПЛИВ ІНТЕГРОВАНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ТРЕНУВАНЬ НА РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ

В умовах воєнного стану підвищуються вимоги до рівня професійної підготовленості працівників правоохоронних органів, зокрема розвитку основних фізичних якостей. Належний рівень фізичної підготовленості сприяє успішному виконанню поставлених завдань у складних ситуаціях службової діяльності [3; 4; 7]. Актуальність обраного дослідження зумовлена необхідністю пошуку нових, ефективніших підходів до розвитку та вдосконалення фізичних якостей майбутніх правоохоронців у сучасних умовах.

Грунтовний аналіз сучасної наукової літератури [1; 2; 5; 8] дає підстави констатувати, що традиційні методи фізичної підготовки, що історично склалися в системі підготовки кадрів для силових структур, здебільшого зосереджуються на ізольованому розвитку окремих фізичних якостей (сили, швидкості, витривалості тощо). Однак, у професійній діяльності ці якості виявляються комплексно, у взаємодії. Зазначене потребує від курсантів не лише високого рівня розвитку кожної окремої якості, але й здатності ефективно їх координувати та застосовувати в умовах майбутньої службової діяльності.

Інтегровані функціональні тренування, що базуються на виконанні багатосуглобових вправ, що залучають одночасно кілька м'язових груп та імітують природні рухи людини, розглядають як перспективний підхід до розвитку спеціальних фізичних якостей [6]. Теоретичне обґрунтування їх ефективності базується на принципах функціональної анатомії та біомеханіки [2]. Науковці стверджують, що розвиток рухових якостей відбувається найбільш ефективно під час виконання рухів, які максимально наближені до тих, що зустрічаються в реальній діяльності [9].

Метою цього дослідження є обґрунтування потенційного впливу інтегрованих функціональних тренувань на розвиток ключових фізичних якостей курсантів силових структур, таких як силова витривалість, спритність та координація.

Порівняльний аналіз наукової літератури з питань фізичної підготовки та функціонального тренінгу дозволяє виокремити низку ключових аспектів, що обґрунтовують потенційну ефективність інтегрованих функціональних тренувань для розвитку спеціальних фізичних якостей курсантів силових структур [5; 7; 8].

По-перше, інтегровані функціональні вправи за своєю структурою є багатосуглобними та залучають до роботи значну кількість м'язових груп одночасно. Це сприяє не лише ефективному розвитку силових якостей, але й покращує міжм'язову координацію та стабілізацію корпусу, що є критично важливим для виконання складних рухових завдань, які виникають під час службової діяльності правоохоронців. Наприклад, вправи типу «бурпі» або «трастери» одночасно розвивають силу, витривалість та координацію, імітуючи необхідність швидкого переходу від одного виду рухової діяльності до іншого.

По-друге, функціональні тренування здебільшого виконують в умовах нестабільної опори або з використанням нестабільного обладнання (петлі TRX, фітболи), що вимагає від курсантів постійної активізації м'язів-стабілізаторів та покращує пропріоцепцію (відчуття власного тіла у просторі). Розвинена пропріоцепція є важливим компонентом спритності та координації рухів, необхідних для швидкого та точного виконання службових прийомів та дій в умовах обмеженого часу та простору [9].

По-третє, інтегровані функціональні тренування можуть бути легко адаптовані до специфіки службової діяльності курсантів силових структур шляхом введення в тренувальні програми вправ, що імітують основні рухові дії, які їм доведеться виконувати в майбутній професійній діяльності (наприклад, підіймання та перенесення вантажів, подолання перешкод, швидкі переміщення у різних площинах). Це забезпечує цілеспрямованіший розвиток саме тих фізичних якостей, що є важливішими для успішного виконання службових завдань.

Отже, теоретичний аналіз наукової літератури дозволяє дійти висновку про значний потенціал інтегрованих функціональних тренувань у розвитку спеціальних фізичних якостей курсантів силових структур. Їхня здатність одночасно розвивати силу, витривалість, спритність та координацію, покращувати міжм'язову взаємодію та стабілізацію корпусу, а також можливість адаптації до специфіки службової діяльності роблять їх перспективним інструментом у системі фізичної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів.

Подальші теоретичні та емпіричні дослідження у цьому напрямку є необхідними для розробки науково обґрунтованих методик застосування інтегрованих функціональних тренувань в освітньому процесі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Вивчення оптимальних обсягів та інтенсивності тренувальних навантажень, вибір найбільш ефективних вправ та їх комбінацій з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності

курсантів дозволить максимально реалізувати потенціал інтегрованих функціональних тренувань для підвищення рівня їхньої спеціальної фізичної підготовленості та готовності до виконання службових обов'язків. Впровадження таких прогресивних підходів у систему фізичної підготовки сприятиме формуванню висококваліфікованих та фізично підготовлених фахівців, здатних ефективно протистояти сучасним викликам у сфері правопорядку.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко В. В., Решко С. М., Шумко Я. В. Особливості формування психологічної готовності поліцейських до застосування поліцейських заходів примусу в умовах воєнного стану. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 листоп. 2023 р.). Київ : НАОУ, 2023. С. 393–396.
2. Бондаренко В.В., Голуб В.П., Шумко Я.В., Кузенков О.В. Використання традиційних та інноваційних технологій для моніторингу постави здобувачів вищої освіти. *Вісник Національного університету “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 25 (181), 2024. С. 182–188 (Серія: Педагогічні науки).
3. Бондаренко В.В., Решко С. М., Шумко Я. В. Особливості викладання спеціальної фізичної підготовки в ЗВО МВС України в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми фізичної підготовки працівників Національної поліції в умовах воєнного стану: матеріали регіональної наук.-практ. конф. молодих вчених* (Кропивницький, 16 верес. 2022 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2022 . С. 219–222.
4. Дідковський В. А. , Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. / В. А. Дідковський, В. В. Бондаренко, О. В. Кузенков. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П. 2019. 98 с.
5. Кисленко Дмитро, Бондаренко Валентин. Підвищення рівня фізичної готовності майбутніх офіцерів Збройних сил України до сучасних викликів у секторі безпеки й оборони. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2024. Вип. 1 (32). С. 35–43. DOI : [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-35-43](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-35-43)
6. Розвиток фізичних якостей здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України : метод. рек. / [В.В. Бондаренко, С.М. Решко, Г.В. Бикова та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 108 с.
7. Спеціальна фізична підготовка : навч. посіб. / [В. Бондаренко, С. Решко, В. Дідковський та ін.]; за заг ред. В. Чернєя, Р. Сербина. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т.П. 2021. 341 с.
8. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичній підготовці здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України : метод. рек. / [А. Ю. Мартишко, В. В. Бондаренко, С. М. Козенко та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 75 с.
9. Фізична підготовка фахівців з охоронної діяльності та безпеки : навч. посіб. / [Д. П. Кисленко, В. В. Бондаренко, Н.Б. Вербин, І. О. Донець]. Київ : НУОУ, 2024. 128 с.

Михайло Бєлов

курсант 3 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Зеленський Євген Сергійович

т.в.о. завідувача кафедри
вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

У процесі виконання службових обов'язків майбутній офіцер поліції в окремих ситуаціях змушений вдаватися до застосування фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї. В умовах зростання рівня суспільної небезпеки та поширення зброї серед населення вогнева підготовка, як традиційний елемент професійної освіти поліцейських, зазнає істотних змін. Слід наголосити, що належний рівень володіння курсантами вогнепальною зброєю та обізнаність із правовими нормами її застосування безпосередньо впливають на ефективність їхньої подальшої діяльності як офіцерів поліції. Це, своєю чергою, сприяє забезпеченню особистої безпеки правоохоронців і підтриманню громадського порядку в державі.

Вогнева підготовка відіграє важливу роль у якісному виконанні службових обов'язків поліцейськими. Вона є невід'ємною складовою професійної підготовки, що забезпечує спроможність ефективно виконувати функції із захисту громадського порядку та безпеки. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», Інструкції із заходів безпеки у процесі поводження зі зброєю, затвердженої Наказом МВС України від 01.02.16 № 70, інших нормативно-правових актів поліцейські зобов'язані проходити регулярну вогневу підготовку. Така підготовка охоплює вивчення матеріальної частини табельної зброї, засвоєння правил безпечного поводження з нею, опанування навичок стрільби, а також ознайомлення з правовими засадами її застосування в умовах реальної оперативно-службової діяльності [1].

Умови воєнного стану висувають підвищені вимоги до рівня підготовки майбутніх офіцерів, зокрема до їх професійних навичок. У такому контексті вогнева підготовка набуває особливого значення, адже саме вона визначає здатність офіцерів ефективно діяти в умовах збройного протистояння. Після завершення війни існує ризик виникнення складної

безпекової ситуації, пов'язаної з великою кількістю зброї, яка може опинитися у вільному обігу. Це обумовлює нагальну потребу в посиленні вогневої підготовки поліцейських, щоби забезпечити належне реагування на такі виклики. За даними відкритої бази Опендатабот, із початку повномасштабного вторгнення значно зросли обсяги втрат і крадіжок вогнепальної зброї. Лише за неповні два роки було зареєстровано понад 178 тисяч випадків втрат і викрадень, серед яких переважають рушниці та автомати. Особливо високий рівень таких інцидентів спостерігається в Запорізькому, Донецькому, Херсонському регіонах [2, с. 65-70].

Постає потреба у впровадженні новітніх комплексних підходів до організації вогневої підготовки, які відповідали б сучасним вимогам професійної підготовки поліцейських. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є розробка інтегрованих навчальних програм, що охоплюють суміжні дисципліни – вогневу, фізичну та тактико-спеціальну підготовку. Важливим аспектом є також модернізація наявної методичної бази шляхом створення нових вправ і тренувальних комплексів, орієнтованих на практичне використання вогнепальної зброї в умовах, наближених до реальних службових ситуацій. Також доцільно упроваджувати до навчального процесу сучасні технологічні рішення, зокрема інновації у сфері стрілецького озброєння, досягнення біомеханіки рухів та інші технічні розробки, що сприятимуть підвищенню ефективності та якості підготовки поліцейських [3, с. 88-89].

У зв'язку з цим традиційні підходи до вогневої підготовки поліцейських потребують суттєвого оновлення та інтеграції сучасних методів і технологій. Зокрема, потрібно впроваджувати моделювання реальних бойових умов із використанням динамічних полігонів, що імітують ведення боїв у міському середовищі, зачистку приміщень, дії в умовах обмеженої видимості чи за присутності цивільних. Такі тренування сприяють формуванню навичок швидкого прийняття рішень у стресових ситуаціях та знижують ризики при виконанні службових обов'язків у бойових умовах. Використання віртуальних симуляторів та VR-технологій забезпечує можливість безпечного відпрацювання тактичних сценаріїв. Такі системи дозволяють моделювати широкий спектр загроз – від збройних нападів до забезпечення безпеки цивільного населення під час воєнних дій. VR-тренування допомагають відпрацьовувати точність, оперативність та стресостійкість у максимально наближених до реальності умовах. Не менш важливим є індивідуальний підхід до підготовки, який враховує психологічний стан, фізичну форму та попередній досвід роботи зі зброєю, що дозволяє ефективніше готувати поліцейських до конкретних завдань. Також значну роль відіграють колективні тренування, спрямовані на відпрацювання злагодженості дій у групах: ефективна комунікація, координація та взаємна підтримка мають ключове значення в умовах командної роботи, особливо під час операцій мобільних підрозділів [4, с. 331-333].

Вогнева підготовка є ключовим елементом професійної компетентності поліцейського, оскільки забезпечує готовність до дій у небезпечних і стресових ситуаціях. Вона формує необхідні практичні навички, правову обізнаність та психологічну стійкість під час застосування вогнепальної зброї. У сучасних умовах поширення зброї серед населення та зростання загроз безпеці громадян, роль якісної вогневої підготовки лише посилюється. Її ефективне впровадження є запорукою не лише особистої безпеки поліцейського, а й підтримання громадського порядку в цілому.

Список використаних джерел:

1. Положення про порядок ведення служби у військовій частині (підрозділі), структурному підрозділі органів внутрішніх справ від 23.02.2017. № 180. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-17> (дата звернення: 15.04.2025).
2. Ковалів М.В. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. Вісник Національного університету «Львів-ська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2016. № 837. С. 65–70 (дата звернення: 15.04.2025).
3. Бабич К.С., Бодирев Д.А. Вогнева підготовка як складова підготовки майбутніх поліцейських. URL : https://er.dduvs.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10470/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_30.06.2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=88
4. Дуняшенко О.О., Жбанчик А.В. Вогнева підготовка поліцейських як складова безпекової ситуації в Україні в умовах війни. II Всеукраїнська науково-практична конференція. URL : <https://kingu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/12/%D0%97%D0%B1%D1%>

Богдан Бондаренко

курсант 3 курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача кафедри
вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК СКЛADOVA
БЕЗПЕКОВОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ**

У контексті повномасштабної війни, що розв’язана росією проти України, питання забезпечення належного рівня національної безпеки набуло першочергового значення. Одним із ключових елементів у структурі силових органів держави є Національна поліція України, що виконує не лише

традиційні функції охорони громадського порядку, а й бере участь у бойових діях, ліквідації наслідків обстрілів, евакуації населення, забезпеченні правопорядку на деокупованих територіях. Відтак, вогнева підготовка поліцейських трансформується із суто прикладного елементу професійної підготовки у стратегічно важливу складову забезпечення загальної безпеки.

Вогнева підготовка становить систему спеціалізованих навчань, що охоплюють не лише техніку володіння вогнепальною зброєю, а й навички прийняття оперативних рішень в умовах небезпеки, розвиток рефлексорних реакцій, стійкості до стресу, а також вміння діяти у складі групи. Сучасна війна є асиметричною, тому поліцейські повинні бути здатними адаптуватися до динамічно змінюваних обставин, зокрема до загроз у міському середовищі, терористичних актів, диверсій, контактного бою тощо. У сучасних умовах, коли поліцейські несуть службу поблизу лінії фронту, в прифронтових населених пунктах, а також у зонах гуманітарної допомоги та евакуації, саме рівень їхньої вогневої підготовки безпосередньо впливає на збереження життя – як їх власного, так і цивільного населення [1, с. 7].

У контексті реформування системи МВС, а також відповідно до викликів сучасної війни, традиційні підходи до вогневої підготовки потребують переосмислення. Ефективне навчання має базуватися на таких ключових принципах:

Моделювання реальних бойових ситуацій. Це передбачає створення полігонів, максимально наближених до умов реальних боїв: зачистка будівель, робота в умовах обмеженої видимості, присутність «цивільних», динамічна зміна обстановки. Такі умови сприяють розвитку навичок швидкого реагування, коректного прийняття рішень під тиском, а також дотримання міжнародного гуманітарного права у бойових ситуаціях [2, с. 39].

Використання віртуальної реальності дозволяє моделювати широкий спектр критичних сценаріїв: засідки, терористичні напади, евакуацію поранених тощо. Поліцейські можуть тренувати точність стрільби, швидкість реагування, координацію в безпечному середовищі, наближеному до бойового. Дослідження засвідчують, що VR-тренування знижують рівень тривожності та підвищують ефективність дій у реальних умовах [3, с. 20].

Врахування психологічного стану, фізичної підготовки, віку, досвіду володіння зброєю та психоемоційної стійкості кожного правоохоронця дозволяє формувати гнучкі навчальні програми, що підвищують рівень загальної ефективності. Такий підхід також зменшує ризики посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Скоординовані дії у складі мобільних груп або загонів відіграють критичну роль під час оперативних завдань. Тренування на відпрацювання комунікації, прикриття, тактичної взаємодії під вогнем або під час евакуації забезпечують максимальну злагодженість та знижують втрати в реальних ситуаціях.

Формування психологічної стійкості є не менш важливим за фізичні навички. Успішна вогнева підготовка вимагає навчання управлінню страхом,

контролю емоцій, дій у стресових умовах. Для цього залучаються елементи психопідготовки, зокрема кризові симуляції, групові обговорення досвіду, індивідуальна підтримка.

В умовах довготривалої воєнної загрози ефективна вогнева підготовка правоохоронців має стати системною частиною національної безпекової політики. Зокрема, необхідно:

- Інституціоналізувати постійне оновлення програм підготовки відповідно до воєнних ризиків;
- Залучати міжнародний досвід у галузі тактичної та вогневої підготовки, зокрема програм НАТО та держав-членів ЄС;
- Розробити стандартизовані сертифікаційні модулі для оцінки рівня підготовки та прийняття поліцейських до виконання завдань у гарячих точках [4, с. 11].

Вогнева підготовка поліцейських у воєнний період постає як один із ключових інструментів забезпечення громадської та національної безпеки. Її стратегічне значення виходить за межі суто професійної підготовки – вона формує психологічну стійкість, здатність до тактичної взаємодії, швидкого реагування, а також сприяє зниженню рівня втрат серед особового складу та цивільного населення. Удосконалення методик, технологічна модернізація та інституційне закріплення сучасного підходу до вогневої підготовки є невід’ємною частиною національної безпекової доктрини України в умовах війни. Вогнева підготовка поліцейських у воєнний час є не лише професійною необхідністю, а й інструментом стратегічного значення для захисту державного суверенітету, збереження життя громадян та зміцнення внутрішньої безпеки України.

Список використаних джерел

1. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 липня 2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. 398 с.
2. Наточій А.Д., Болгаренко В.М. Вогнева підготовка та формування професійних якостей у майбутніх офіцерів: взаємозв’язок та взаємозалежність. URL : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/66.pdf>
3. Тимофєєв В., Дусяк О., Крисько В. Вогнева підготовка курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. URL : <http://journalapp.uzhnu.edu.ua/article/view/294604/287408>
4. Тимофєєв В.П., Гунько К.О. Актуальні питання застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції в умовах воєнного стану. URL : <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article /view/284800/278864>

Руслан Борсук

курсант 3 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Під час поводження зі зброєю, незалежно від ситуації її використання, найважливішим завданням залишається гарантування особистої безпеки користувача та захист життя і здоров'я осіб навколо. Це є основною умовою для належного виконання службових функцій, зокрема охорони держави, підтримання громадського порядку та безпеки. Користувач зброї повинен володіти необхідними знаннями та навичками для її безпечного і результативного застосування. Невміння чи недбалість при використанні зброї можуть спричинити серйозні наслідки, включаючи випадкові поранення, загибель людей або тварин, а також завдання матеріальних збитків. Тому дотримання правил безпеки є обов'язковим і безкомпромісним елементом професійної відповідальності.

Вогнева підготовка є ключовим елементом загальної та професійної підготовки поліцейського, що охоплює систему навчальних заходів, спрямованих на оволодіння необхідними теоретичними знаннями та практичними навичками для підтримання високого рівня бойової готовності поліцейських підрозділів. Вона посідає важливе місце серед основних дисциплін у підготовці майбутніх працівників поліції. Без ґрунтовного засвоєння цього напрямку неможливо сформувати компетентного та професійного поліцейського. Саме вогнева підготовка забезпечує основу для ефективного та безпечного виконання службових завдань. Її роль є визначальною у формуванні готовності до дій у ситуаціях, пов'язаних із загрозою життю та безпеці [1, с. 261]

У процесі підвищення рівня тактико-спеціальної підготовки поліцейські виконують спеціальні завдання зі зброєю в руках, що відповідає сучасним вимогам до забезпечення особистої безпеки та безпеки громадян. Такі завдання часто супроводжуються підвищеним ризиком, тому особливо прикро, коли травмування відбувається через нехтування елементарними

правилами безпеки. Поліцейським слід приділяти особливу увагу безумовному дотриманню вимог Інструкції з заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю. Засвоєння знань, умінь і навичок з тактико-спеціальної підготовки тісно пов'язане з подальшим можливим використанням зброї у службовій діяльності. Це, своєю чергою, потребує від працівників поліції чіткого розмежування між навчальними вправами та реальною готовністю до оперативних дій [2, с. 165-167].

Основою формування професійних навичок з вогневої підготовки у курсантів під час навчання є застосування мультимедійного стрілецького комплексу, що ґрунтується на трьох ключових етапах. Перший етап передбачає засвоєння теоретичних знань: вивчення матеріальної частини зброї, правил безпеки та курсу стрільб під час занять з теорії та самопідготовки без використання бойової зброї. Другий етап полягає у початковому ознайомленні зі зброєю через виконання нормативів і вправ з навчальною зброєю, а також проведення стрільб у віртуальному тирі. Третій етап спрямований на закріплення професійних навичок шляхом практичного відпрацювання стрільб з бойовою зброєю на вогневому рубежі. Такий поетапний підхід забезпечує ефективне та безпечне опанування навичок володіння зброєю [3, с. 16-17.].

Вогнева підготовка є важливою складовою професійної підготовки поліцейських, що забезпечує їхню здатність ефективно діяти у ситуаціях підвищеного ризику. Вона формує навички безпечного, точного та обґрунтованого застосування вогнепальної зброї відповідно до чинного законодавства. Регулярні тренування сприяють підвищенню впевненості поліцейських у власних силах та зменшенню ймовірності помилок під час виконання службових обов'язків. Також вогнева підготовка тісно пов'язана з розвитком тактичного мислення та стресостійкості працівників поліції. Таким чином, належний рівень вогневої підготовки є запорукою ефективного й безпечного виконання поліцейських функцій у реальних умовах.

Список використаних джерел:

1. Толкачов С., Путовий Ю., Хара С. Вогнева підготовка – складова професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції. Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану. ХНУВС. Харків, 2022. С. 261- 262 (дата звернення: 12.04.2025).
2. Цурка О.П., Голик В.А. Особливості та роль вогневої підготовки під час опанування тактико-спеціальної підготовки підрозділів Національної поліції України. URL : https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/05/zbirnyk_aktualni_pytannya_protydyi_zlochynnosti.pdf#page=165 (дата звернення: 12.04.2025).
3. Баборчук О. А., Сиротенко Є.О. Застосування мультимедійних технологій при розробці та впровадженні лазерного тиру для відпрацювання навчальних вправ зі зброї. Науково-практична конференція Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності. Київ : НАУ, 2015. 120 с. (дата звернення: 12.04.2025).

Ярослав Брага

здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач

кафедри вогневої підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

СЛУЖБОВО-БОЙОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Сучасні виклики національній безпеці України мають складний і багатовимірний характер, що обумовлює необхідність трансформації підходів до організації та ведення службово-бойової діяльності. Особливої актуальності ця проблема набула в умовах гібридної війни, що поєднує традиційні воєнні дії з інформаційно-психологічним впливом, кібератаками, диверсійною діяльністю та економічним тиском. У таких обставинах сили безпеки і оборони України відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності, захисті суверенітету та територіальної цілісності держави. Проте ефективність їхньої діяльності часто ускладнюється низкою проблем – від недостатнього матеріально-технічного забезпечення до нормативно-правових прогалин і недосконалої координації між структурами сектору безпеки.

У цьому контексті виникає нагальна потреба в комплексному аналізі наявних викликів, визначенні пріоритетів удосконалення та розробці ефективних шляхів вирішення виявлених проблем. Удосконалення тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим завданням, що потребує постійного розвитку та вдосконалення [1, с. 30]. У сучасному світі військові конфлікти все частіше відбуваються у міських районах, де успіх збройних формувань залежить від вміння бійців вести бойові дії в умовах міської місцевості. Тому особлива увага має бути приділена тактичній підготовці фахівців сектору безпеки та оборони, щоб забезпечити їх уміння вести бойові дії ефективно у міському середовищі [2, с. 41]. У контексті реформування системи МВС України велике значення приділяється різним аспектам підготовки майбутніх поліцейських. Таким, як організаційно-правові, соціально-економічні та нормативно-правові основи регулювання системи підготовки поліції[3]. Умови воєнного стану вимагають постійного підвищення рівня вогневої і тактико-спеціальної підготовки правоохоронців, адже на сьогодні працівники поліції можуть

зіткнутися з небезпечними та непередбачуваними ситуаціями. Тактико-спеціальна підготовка працівників правоохоронної сфери забезпечує комплексне навчання доцільного та злагодженого алгоритму дій при виконанні оперативно-службових завдань в умовах, що будуть максимально наближені до реальних, де набуваються висока професійна майстерність, морально-психологічна стійкість, фізичне загартування і витривалість, а також розвивається кмітливість, аби правоохоронець був готовим до будь якого розвитку подій [4, с. 102].

Разом із цим, ефективність вогневої підготовки залежить і від системного підходу до організації навчального процесу: планування, контролю за результатами, своєчасного коригування навчальних програм та застосування адаптивних методів тренування. Важливим чинником є також підготовка інструкторського складу, здатного не лише передавати знання й навички, а й мотивувати особовий склад до самовдосконалення та відповідального ставлення до бойової підготовки загалом. Ключова роль у можливості забезпечення захисту та оборони держави у мирний та військовий час, збройних конфліктів, іншого характеру надзвичайних ситуацій залежить від професійної компетентності та готовності до професійної діяльності кадрів сил сектору безпеки та оборони України [5]. У цьому контексті актуальним постає питання інтеграції сучасних технологій, зокрема систем відеоспостереження, дронів, штучного інтелекту та засобів зв'язку нового покоління в процес службово-бойової діяльності. Застосування таких інновацій сприяє не лише підвищенню рівня бойової ефективності, а й зменшенню ризику для особового складу під час виконання бойових завдань. Також надзвичайно важливим є розвиток системи психологічної підтримки військовослужбовців та співробітників правоохоронних органів, які перебувають у зоні бойових дій або зазнають тривалого стресового навантаження. Саме морально-психологічна стійкість персоналу значною мірою визначає здатність ефективно діяти в умовах гібридної війни, де межі між фронтом і тилом часто стираються, а вплив інформаційних атак посилюється.

Отже, умови гібридної війни, у яких перебуває Україна, вимагають від сил безпеки та оборони не лише високого рівня готовності до ведення бойових дій, а й здатності оперативно адаптуватися до нових типів загроз. Проведене дослідження засвідчило, що ефективність службово-бойової діяльності значною мірою залежить від рівня професійної підготовки особового складу, злагодженості міжвідомчої взаємодії, сучасного матеріально-технічного забезпечення та морально-психологічної стійкості персоналу. Серед основних проблем, що потребують вирішення, можна виокремити недосконалу нормативно-правову базу, застарілі підходи до підготовки фахівців, недостатню інтеграцію новітніх технологій до бойової діяльності, а також обмежені можливості системи психологічної підтримки. Водночас визначено й ключові напрями удосконалення: впровадження

сучасних стандартів підготовки, підвищення якості тактико-спеціального та вогневого навчання, розвиток інституційної взаємодії, а також активне використання інноваційних рішень і технологій.

Список використаних джерел:

1. Пашаєв, А. З., and К. О. Трішин. Проблемні питання рівня фізичної підготовки працівників патрульної поліції. 2022 р.
2. Шлянчак, А. В. Роль тактико-спеціальної підготовки співробітників органів внутрішніх справ у формуванні їх професійної спрямованості.» Актуальні проблеми сучасної науки та освіти (частина II): матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 20-21 січня 2022 року. Львів : Львівський науковий форум, 2022. 76 с.: 74.
3. Наточій А. Д., Тимошенко В. О. Сучасні питання удосконалення тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 жовтня 2023 р.). Київ : КІНГУ, 2023. С. 144-146.
4. Тінін Д. Шляхи удосконалення рівня підготовки кадрів сил безпеки і оборони України в умовах воєнного стану. *Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique: III International Scientific and Practical Conference* (Paris, France, July 8, 2022). Paris, France, 2022. Pp. 101-103.
5. Лещенко М. М. Розвиток професійних компетенцій для якісної підготовки кадрів сил сектору безпеки і оборони. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VIII Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : ДДУВС, 2024. Ч. II. С. 676-677.

Тимур Бугаєнко

курсант 3 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ,
ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ, МЕДИКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
КАДРІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

В умовах тривалої військової агресії проти України питання вдосконалення підготовки кадрів сектору безпеки і оборони набуває критичного значення. Ефективна система професійної підготовки є

запорукою підвищення боєздатності Збройних Сил України, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Служби безпеки України, Національної поліції та інших формувань, на які покладаються завдання із забезпечення національної безпеки. Сучасна воєнна ситуація вимагає системного підходу до удосконалення тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та медико-тактичної підготовки.

Удосконалення тактико-спеціальної підготовки кадрів сил безпеки і оборони повинно орієнтуватися на впровадження адаптивних програм, які враховують нові форми і способи ведення бойових дій, зокрема в умовах гібридної війни, використання БПЛА, засобів РЕБ, кіберзагроз. Доцільно активізувати співпрацю з країнами-партнерами НАТО щодо обміну досвідом та інструкторської підготовки, а також впровадження елементів бойового моделювання (combat simulation) у навчальний процес. Надзвичайно важливим є наближення навчальних сценаріїв до реальних бойових умов, створення тренінгових центрів за типом бойових містечок (combat training villages) [1, с. 35].

Система вогневої підготовки потребує переорієнтації з нормативного підходу на ситуаційно-орієнтований, тобто акцент має бути зроблений не лише на точності стрільби, але й на ефективності дій у стресових умовах, при обмеженій видимості, у русі, під час ведення бою в урбанізованому середовищі. Потрібно розширити застосування практики «force-on-force» із використанням травматичної зброї (наприклад, FX-маркерів), симуляторів пострілів та лазерних систем імітації [2, с. 38]. Також необхідне забезпечення належної матеріально-технічної бази – сучасних полігонів, інтерактивних тирів та програмного забезпечення для цифрового аналізу результатів стрільб.

Фізична підготовка має будуватися за принципом функціональної підготовки, що враховує не лише загальну витривалість, але й специфічні навички, необхідні в бою: швидкість реакції, гнучкість, сила, координація. Оптимальним підходом є впровадження системи «кресфіт» з урахуванням військових специфікацій (military functional fitness). Доцільним також є розроблення індивідуальних планів тренувань із залученням військових фітнес-тренерів, дієтологів, реабілітологів, оскільки відновлення фізичного стану є не менш важливим, ніж його розвиток. Важливим напрямом є підготовка до тривалого фізичного навантаження в умовах холоду, спеки, нестачі сну чи їжі [3, с. 41].

Із урахуванням сучасних викликів бойової медицини важливим є розширення практичного навчання за стандартами TCCC (Tactical Combat Casualty Care). Медико-тактична підготовка має бути обов'язковою для всіх категорій особового складу, включаючи офіцерів і сержантський склад. Доцільно впроваджувати багатоетапну систему навчання: від базової допомоги (Stop the Bleed) до симуляцій евакуації з поля бою (CASEVAC). Важливим є регулярне відпрацювання алгоритмів надання допомоги під вогнем, у тилу, в

умовах масових поранень, а також забезпечення особового складу сучасними аптечками та навичками їх ефективного використання [4, с. 5].

Комплексне удосконалення підготовки сил безпеки і оборони України має базуватися на інтеграції сучасних технологій навчання, бойового досвіду, кращих міжнародних практик та наукових підходів. Підвищення рівня бойової ефективності особового складу є одним із головних факторів успішного опору агресору, збереження суверенітету держави та зменшення бойових втрат. Зміни повинні мати системний, а не фрагментарний характер, супроводжуватися належним фінансуванням, державною підтримкою, а також постійною науковою та методичною підтримкою процесу підготовки.

У перспективі подальші наукові дослідження мають бути зосереджені на: розробці єдиної національної концепції підготовки кадрів сил безпеки та оборони, що матиме у своєму складі міжвідомчу координацію, уніфіковані програми навчання, стандартизовані критерії оцінювання та безперервну систему професійного розвитку. Оцінці ефективності впроваджених програм підготовки через аналіз результатів бойових дій, рівня стресостійкості, тактичної гнучкості та бойової живучості особового складу.

Таким чином, удосконалення системи бойової підготовки кадрів не лише сприятиме ефективному виконанню завдань у сфері безпеки та оборони, але й забезпечить стратегічну перевагу України в умовах тривалого конфлікту та сучасної війни нового покоління.

Список використаних джерел

1. Височіна Н., Білошицький В., Малахова О. Фізична підготовка і спорт у збройних силах України: проблеми та перспективи. Військова освіта. 2021. С. 43-55.
2. Зюбан М., Муленко О., Бондаренко С. Підготовка військовослужбовців з вогневої підготовки в сучасних умовах. Молодий вчений. 2022. № 1 (101). С. 124-127.
3. Медвідь М., Бабков Ю., Шаповал О. Методика створення умов присвоєння професійної кваліфікації «офіцер тактичного рівня» здобувачеві за скороченими строками підготовки. Честь і закон. 2021. Т. 3. №. 78. С. 101-108.
4. Рожеченко В.М. Шляхи удосконалення рівня тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та медико-тактичної підготовки кадрів сил безпеки і оборони України в умовах воєнного стану. В.М. Рожеченко, М.С. Осняч. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 черв. 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 69-71

Валерія Бунчужна

курсант 1-го курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Національної поліції України

Науковий керівник:

Дмитро Казначесв

доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початку повномасштабної війни в Україні, критичним стало питання готовності майбутніх поліцейських до виконання своїх обов'язків у період воєнного стану. Зокрема, акцентується необхідність правильної та чіткої освіти у сфері правил і технік тактико-спеціальної підготовки.

Тактико-спеціальна підготовка є необхідним елементом системи професійної підготовки працівників Національної поліції. Цей комплекс включає різноманітні навчальні дисципліни, метою яких є навчання особового складу НПУ ефективним заходам у надзвичайних ситуаціях. Також, він спрямований на готовність керівного персоналу до виконання службово-бойових завдань в умовах надзвичайного стану чи складної оперативної обстановки як у мирний, так і у воєнний час. Особливо акцентується тактика виконання патрульних обов'язків [1].

Особливості розвитку тактико-спеціальної підготовки у вищих навчальних закладах перш за все обумовлені необхідністю збереження життя майбутніх працівників поліції [2]. У той же час, високий рівень виконання поліцейськими своїх професійних обов'язків, пов'язаних із охороною громадського порядку та безпекою, а також боротьбою зі злочинністю, визначається належною загальнотеоретичною і спеціально-професійною підготовкою. Ураховуючи це, фахова підготовка поліцейських розглядається як систематичний та цілеспрямований процес, спрямований на засвоєння знань, спеціальних вмінь і навичок, необхідних для успішного виконання оперативно-службових завдань. Цей процес не лише не втрачає своєї значущості, а навпаки, набуває ще більшої ваги [4].

Загалом вважається, що для ефективної підготовки майбутнього поліцейського відповіднішим є вивчення та отримання практичних навичок у різних аспектах професійної та практичної підготовки, оскільки ці

дисципліни мають конкретний та конкретизований об'єкт вивчення. Вважається, що під час навчання у вищих навчальних закладах МВС України, освоєння курсантами матеріалів щодо тактичної підготовки, вогневої підготовки та тактичної медицини повинно бути спрямоване на формування основних навичок для кожної з цих навчальних дисциплін [3].

Тобто, під час введення воєнного стану, у розвитку тактико-спеціальної підготовки приділяється менше уваги дотриманню законів, проте одночасно наголошується на важливості якості та готовності поліцейських до виконання своїх службових обов'язків та збереженні людських життів.

Розглянемо один із аспектів тактичної спеціальної підготовки, а саме - тактична медицина.

Тактична медицина представляє собою спеціальний сегмент екстреної медичної допомоги з відмінним концептуальним підходом до надання першої медичної допомоги пораненим чи постраждалим на полі бою [5]. У контексті повномасштабної війни надзвичайно важливо, щоб майбутні поліцейські володіли навичками забезпечення медичної допомоги під час бойових дій як для своїх колег, які можуть постраждати під час виконання службових обов'язків, так і для цивільних осіб, які мають підвищене ризиковане становище через непередбачені обставини, такі як хронічні захворювання [6].

Для того, щоб мати достатні знання з тактичної медицини, незважаючи на її вагомість, необхідно не лише у випадку потрапляння на поле бою пам'ятати про психічний стан людини, але й урахувати її поведінку у екстремальних ситуаціях. Для досягнення цього потрібно оволодіти певними навичками, які можна розділити на дві категорії:

I категорія – це психофізичні тренування та вправи, які тренують психіку і водночас розвивають фізичні здібності людини. Це включає комплекс прийомів та дій на різних рівнях небезпеки, таких як смуга ризику (ділянка, що проходиться під впливом вогню зі зброї), рукопашний бій з декількома супротивниками, оцінка ситуації за виникнення ризику небезпечної ситуації, правильне тримання ліхтаря та зброї в умовах недостатньої освітленості, виконання вправ ходьби під стіною, обходу кута і т.д.

II категорія – це технічні засоби, що сприяють у другій категорії, такі як тактичні ліхтарі (ручні, підствольні, нашоломні, штативні), скритоносимі радіостанції, хімічні джерела світла для маркування за типом свій/чужий та багатьох інших цілей, інфрачервоні технічні засоби, тактичні стрілкові окуляри, совіти та прожектори, освітлення від службових автомобілів [7].

Також, для повного усвідомлення теми, важливо розглянути, що означає екстремальна ситуація. Під екстремальними розуміють ситуації, що ставлять перед людиною значні виклики, вимагають максимального напруження сил і можливостей для їх подолання та виконання службових завдань [8].

Аналізуючи цю тему, доходимо висновку, що тактико-спеціальна підготовка є гнучкою дисципліною, повсякчас модифікованою та

оновлюваною відповідно до актуальних суспільних потреб. Високий рівень підготовки майбутніх поліцейських сприятиме не лише збереженню їх власного життя, але й допоможе в рятуванні життів осіб, потребуючих допомоги.

Список використаних джерел:

1. Алієв Е. К., Смола Р. М. Щодо підвищення рівня знань та підготовки з тактико-спеціальної підготовки / Е. К. Алієв, Р. М. Смола // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Харків, 27 листоп. 2020 р.). Харків, 2020. С. 22 - 23.
2. Зінченко, Д. Питання щодо освітнього процесу в Україні під час воєнної агресії / Данііл Зінченко // Виклики толерантності в умовах російської воєнної агресії : матеріали Всеукр. наук.-дискус. платформи, яка приуроч. до Міжнар. дня толерантності (м. Кропивницький, 16 листоп. 2022 р.) / МВС України, Донец. держ. ун-т внутр. справ, Ф-т № 1, Каф. соц.-гуманіт. дисц. Кропивницький, 2022. С. 113-116.
3. Конєв О.Ю., Дьорова О.М. Окремі аспекти вдосконалення тактико-спеціальної підготовки майбутніх поліцейських / О.Ю. Конєв, О.М. Дьорова // Південноукраїнський правничий часопис. 2017. № 4. С. 77 - 79.
4. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навчальний посібник / С. В. Албул, О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
5. Тактична медицина. Алгоритм домедичної допомоги під час бойових дій / І.С. Овчарук, М.В. Тверезовський, Р.В. Мінасов, С.Ю. Гордієнко // Актуальні проблеми транспортної медицини. 2015. № 3, т. 2 (41-II). С. 50-52. Бібліогр.: 3 назв. – укр.
6. Топчій А. О. Тактична медицина в системі підготовки курсантів ЗВО МВС України в умовах воєнного стану / А. О. Топчій, В. О. Найда // Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. (м. Харків, 26 трав. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец. фізич. підготовки ф-ту № 3, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 153-154.
7. Циркуленко, А. М. Виконання службово-бойових завдань в умовах недостатньої освітленості / А. М. Циркуленко, С. С. Циркуленко, А. В. Зубач // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 31 трав. 2019 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2019. С. 216-220.
8. Швець, Д. В. Психічна стійкість працівника поліції як основа готовності до службової діяльності в екстремальних ситуаціях / Дмитро Володимирович Швець // Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті проф. С. П. Бочарової (м. Харків, 30 берез. 2017 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т. Консультаційна місія Європейського Союзу в Україні. Харків: ХНУВС, 2017. С. 226-229

Владислав Бурка

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман Романович

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ СПІВРОБІТНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах повномасштабної війни, що країна-агресор рф веде проти України, роль Національної поліції значно трансформувалась. Окрім виконання традиційних правоохоронних функцій, поліцейські змушені брати участь у заходах оборонного характеру, взаємодіяти з військовими підрозділами, вести бойові дії у межах своїх повноважень. Особливого значення набуває питання правомірного та ефективного застосування вогнепальної зброї у відповідь на загрози, пов'язані з диверсійно-розвідувальними групами, масовими заворушеннями, терористичними актами та іншими формами агресії.

Аналізовану тематику у своїх роботах розглядали такі науковці: Ю.М. Волков, В.Д. Поливанюк, А.В. Губанов, О.С. Федченко, В.Д. Шиян, О.І. Ульянов, Д.А. Савчук, А.В. Корінець, Є.С. Зеленський та багато інших, які внесли вагомий внесок у розвиток даної теми.

На нашу думку, воєнний стан зумовлює зростання рівня загроз як для державних установ, так і для всього населення України. У таких обставинах правоохоронні органи переходять на посилений режим роботи, забезпечуючи безперервний збір та аналіз оперативної інформації. Поліцейські підрозділи проводять патрулювання вулиць, перевіряють документи у осіб, що викликають підозру, та, за необхідності, мають право здійснювати огляд особистих речей, транспортних засобів, багажу, вантажів, службових приміщень та житла громадян. Усі ці дії спрямовані на підтримання громадської безпеки та захист українських громадян в умовах збройної агресії з боку рф.

На думку Є.С. Зеленського у зв'язку з повномасштабним вторгненням поліцейським доводиться бути завжди готовими до професійної реакції на будь-яку ситуацію, що може виникнути як під час їхньої службової

діяльності, так і поза нею. Зрозуміло, що не всі порушення можуть бути припинені без застосування відповідних поліцейських заходів. Тому, виконуючи свої обов'язки з захисту прав і свобод людини, поліцейські змушені вживати запобіжні та примусові заходи в рамках своїх повноважень, щоб запобігти загрозам громадській безпеці та порядку [1, с. 443]

Застосування поліцейськими вогнепальної зброї регулюється Законом України «Про Національну поліцію», а саме статтею 46, в якій зазначено, що застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу. Поліцейський має право носити, зберігати, застосовувати та використовувати вогнепальну зброю лише у випадках, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку, а також існують підстави для застосування вогнепальної зброї. Підстави для застосування вогнепальної зброї також закріплені в статті 46, а саме в частинах 4 та 6 [2]. Слід додати, що застосування вогнепальної зброї можливе лише за умови дотримання основних принципів: законності, необхідності, ефективності та пропорційності.

У мирний період поліцейські діють відповідно до чинного законодавства, використовуючи передбачені законом засоби примусу, зокрема фізичну силу, спеціальні засоби (наприклад, кийки, кайданки, а також сльозогінні та подразнювальні речовини) і вогнепальну зброю. Водночас під час воєнного стану, у випадках необхідності відбиття нападу чи затримання особи, яка вчиняє правопорушення або чинить активний опір, поліцейські можуть застосовувати як стандартні, так і підручні засоби впливу. Закон також розширює їхні повноваження щодо застосування примусових заходів до осіб, причетних до збройної агресії проти України, знімаючи деякі процесуальні обмеження. Це передбачає можливість використання засобів примусу без попередження, нанесення ударів спеціальними засобами без обмежень щодо місця застосування, а також право на застосування вогнепальної зброї у відповідних ситуаціях [3, с. 245].

В умовах воєнного стану надзвичайно важливо враховувати обставини конкретного військового конфлікту, а також дотримуватись міжнародних стандартів і правових норм щодо застосування сили поліцейськими підрозділами під час війни. Це передбачає необхідність розробки можливих варіантів розвитку подій, активну взаємодію з міжнародними організаціями з прав людини, а також вивчення практичного досвіду інших держав у подібних ситуаціях.

Виконання службово-бойових завдань Національною поліцією в умовах воєнного стану супроводжується низкою складних і суперечливих проблем, що мають як правовий, так і практичний вимір. Однією з головних проблем є нечіткість меж між поліцейськими та військовими функціями, адже в умовах війни поліцейські змушені діяти в ситуаціях, які виходять за межі звичайної правоохоронної діяльності.

Іншою важливою проблемою є правова невизначеність у питаннях

застосування вогнепальної зброї – в деяких випадках законодавство не дає чітких алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях, особливо коли йдеться про нейтралізацію диверсантів або збройного супротиву. Це створює ризики як для самих правоохоронців (з юридичної точки зору), так і для цивільного населення, що може постраждати від непропорційного застосування сили [4].

Також актуальною є проблема недостатньої підготовки частини особового складу до бойових умов, оскільки не всі поліцейські мають відповідну військову або тактичну підготовку. Відсутність досвіду може призводити до помилок при застосуванні зброї або до надмірного ризику для життя і здоров'я самих поліцейських. Тому, на нашу думку, слід запровадити курси підвищення кваліфікації з поглибленим вивченням вогневої підготовки, тактико-спеціальної підготовки, тактичної медицини та спеціальної-фізичної підготовки для усіх поліцейських [5].

Не менш важливим аспектом є етичний і гуманітарний компонент: у ситуаціях, коли необхідно балансувати між забезпеченням безпеки і дотриманням прав людини, правоохоронці стикаються з моральними дилемами, які не завжди мають однозначне вирішення. Також існує інформаційна проблема – суспільство не завжди має чітке уявлення про межі повноважень поліції у воєнний період, що іноді спричиняє непорозуміння, недовіру до органів правопорядку або конфлікти.

Отже, доходимо висновку, що умови воєнного стану поставили перед Національною поліцією України нові виклики. Виконання службово-бойових завдань із застосуванням вогнепальної зброї вимагає від співробітників високого професіоналізму, готовності до ризику та відповідальності. Законодавче регулювання, спеціальна підготовка, психологічна стійкість та етичні орієнтири – ключові компоненти, що визначають ефективність і правомірність їх дій.

Список використаних джерел

1. Глян Т. Д., Є.С. Зеленський. Виконання службово-бойових завдань, пов'язаних з застосуванням вогнепальної зброї співробітниками національної поліції в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право. Ужгород. 2023. Т. 1. Вип. 80. С. 441-445. URL : <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/297147/290070>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII, поточна редакція від 16.08.2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 11.04.2025 р.)
3. Антипова А.К. Проблемні питання застосування вогнепальної зброї. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації*. 2022. 247.
4. Тимофєєв В., Гунько К. Актуальні питання застосування вогнепальної зброї працівниками національної поліції в умовах воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2023. URL : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.63>
5. Шелест Ю. Д. Вогнева підготовка працівників поліції під час воєнного стану. Проблеми сучасної поліцейстики. Харків. 2022. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ebd94d8c-f558-4590-9afa7ec25ede25e8/content>.

Ілона Буякова

курсант 2-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Вадим Фурса

завідувач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БПЛА В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України у 2022 році, використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) стало одним із ключових елементів у забезпеченні національної безпеки та ефективної роботи як і ЗСУ, так і правоохоронних органів. Необхідність швидкого реагування на різні обставини, що виникли під час війни, зумовила активне впровадження новітніх технологій, зокрема БПЛА, у різні сфери діяльності, включаючи роботу Національної поліції України, а саме: оперативно розшукова діяльність, виявлення та документування правопорушень, моніторингу громадського порядку під час масових заходів, пошуку зниклих осіб, контроль за дорожнім рухом.

Аналізуючи Закон України «Про Національну поліцію», можемо побачити, що в липні 2023 року було внесено зміни до статті 23 «Основні повноваження поліції» пунктами 47-48 [1], у яких зазначено, що новими повноваженнями поліції є використання повітряних суден, безпілотних повітряних суден, транспортних засобів, що рухаються поверхнею води або під нею, у тому числі дистанційно керовані, а також вживання заходів для запобігання, виявлення та припинення порушень порядку та правил використання повітряного простору України експлуатантами безпілотних повітряних суден над визначеною територією чи об'єктом із спеціальним режимом або над місцем здійснення спеціального поліцейського контролю, проведення операцій із припинення правопорушення [2].

Також Національна поліція повинна дотримуватись вимог Повітряного кодексу, під час використання повітряних суден, що закріплює основні правила використання повітряного простору. Відповідно до його положень, будь-яке повітряне судно, включаючи БПЛА, має експлуатуватися з дотриманням визначених норм. Стаття 4 передбачає державний контроль за

використанням повітряного простору, а стаття 30 та 31 регламентує можливість встановлення обмежень на польоти в окремих районах (перелік зазначено Постановою КМУ № 954 від 6 грудня 2017 року «Про затвердження Положення про використання повітряного простору України» [3]). Це безпосередньо стосується Національної поліції, що має повноваження контролювати використання безпілотників у зонах спеціального режиму, над охоронюваними об'єктами або під час проведення оперативно-розшукових дій. Також під час застосування безпілотників особливе значення мають заходи безпеки, яких повинні суворо дотримуватися під час польотів, так і під час виконання завдань на землі, що також вказано в цій постанові[4].

Ще одним із ключових документів, який визначає порядок застосування повітряних суден у правоохоронній сфері, є наказ МВС № 1026 від 18 грудня 2018 року «Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису». Цей нормативний акт встановлює правила використання БпЛА для фіксації правопорушень, проведення оперативних заходів, документування подій та забезпечення громадського порядку [5]. Поліція має право застосовувати дрони для відеофіксації адміністративних і кримінальних правопорушень, що здійснюються в публічних місцях або в зоні проведення спеціальних операцій. Це дозволяє отримувати аудіовізуальні докази, що можуть бути використані під час подальшого розслідування кримінальних правопорушень.

Також актуальною на даний час є Постанова КМУ № 1129 від 1 жовтня 2024 року «Про реалізацію експериментального проекту щодо сертифікації шкіл зовнішніх пілотів (операторів) безпілотних літальних апаратів, безпілотних авіаційних комплексів та підготовки зовнішніх пілотів (операторів), зовнішніх пілотів (операторів) – інструкторів, а також членів зовнішніх екіпажів безпілотних літальних апаратів, безпілотних авіаційних комплексів», де Національна поліція, згідно п.4 є учасником цього експериментального проекту, що сприяє підвищенню ефективності використання БпЛА у правоохоронній діяльності [6]. Завдяки цьому проекту поліцейські отримують професійну підготовку, що дає змогу якісніше керувати повітряними суднами під час виконання оперативних завдань, таких як спостереження, пошук зниклих осіб, моніторинг правопорушень та документування подій. Стандартизація навчання дозволяє забезпечити єдині вимоги до експлуатації БпЛА, що підвищує безпеку польотів і знижує ризики використання дронів у складних умовах. Крім того, сертифіковані інструктори в межах поліції зможуть передавати знання та навички іншим співробітникам, що сприятиме формуванню професійної спільноти операторів БпЛА всередині правоохоронних органів. Це також сприяє розвитку нормативної бази та вдосконаленню регламентів застосування

«безпілотників» у поліцейській практиці, що дозволяє ефективніше інтегрувати сучасні технології до сфери забезпечення громадської безпеки.

Нормативно-правова база, що регулює порядок та правила використання безпілотних літальних апаратів (БпЛА) Національною поліцією України, є неповною та обмеженою, що вимагає її суттєвого вдосконалення. Існуючі правові акти охоплюють лише окремі аспекти застосування БпЛА, залишаючи без уваги багато важливих питань, зокрема щодо їх використання під час виконання службових завдань та повноважень поліцейськими. Залишається неврегульованим питання чіткого визначення умов використання БпЛА під час оперативних дій, що стосується правомірності застосування дронів для збору доказів, спостереження та оперативно-розшукових дій. Відсутні детальні процедури отримання дозволів на польоти в обмежених зонах, особливо поблизу стратегічних об'єктів чи в місцях з особливим режимом охорони. Також залишається невизначеним правовий статус фото- та відеоматеріалів, отриманих за допомогою БпЛА, зокрема їх прийнятність як доказів у судових процесах та правила їх зберігання. До того ж, актуальним є питання захисту прав громадян від безпідставного стеження з боку поліції за допомогою дронів, особливо у приватних місцях. Важливо встановити чіткі межі допустимості використання БпЛА для спостереження, щоб не порушувати права на приватність. Питання безпеки польотів також залишаються відкритими, оскільки відсутні детальні норми, що регулюють використання дронів під час масових заходів або в зонах підвищеної небезпеки. Відтак, потрібно врегулювати питання технічної сертифікації БпЛА, що використовуються поліцією, зокрема контроль за технічним станом, регулярну перевірку та облік цих літальних апаратів. Це свідчить про необхідність розробки нових нормативних актів, що детально визначали б порядок використання БпЛА, їх інтеграцію в діяльність Національної поліції України, а також гарантували б належний захист прав громадян. Важливо, щоб така законодавча база враховувала специфіку застосування дронів в умовах підвищеної небезпеки, зокрема під час воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування правоохоронними органами безпілотних повітряних суден та протидії їх незаконному використанню : Закон України від 13.07.2023 № 3232-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3232-20#Text> (дата звернення: 31.01.2025).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII : станом на 16 серп. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 31.01.2025).
3. Про затвердження Положення про використання повітряного простору України : Постанова Каб. Міністрів України від 06.12.2017 № 954 : станом на 5 січ. 2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-п#Text> (дата звернення: 31.01.2025).
4. Повітряний кодекс України : Кодекс України від 19.05.2011 № 3393-VI : станом на 15 листоп. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (дата

звернення: 31.01.2025).

5. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису : Наказ М-ва внутр. справ України від 18.12.2018 № 1026. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19#Text> (дата звернення: 31.01.2025).

6. Про реалізацію експериментального проекту щодо сертифікації шкіл зовнішніх пілотів (операторів) безпілотних літальних апаратів, безпілотних авіаційних комплексів та підготовки зовнішніх пілотів (операторів), зовнішніх пілотів (операторів) - інструкторів, а також членів зовнішніх екіпажів безпілотних літальних апаратів, безпілотних авіаційних комплексів : Постанова Каб. Міністрів України від 01.10.2024 № 1129. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-2024-п#Text> (дата звернення: 31.01.2025).

Дарина Вельможна

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ БЕЗПЕКИ

У сучасних умовах забезпечення безпеки держави вимагає від поліції високого рівня адаптивності, професіоналізму та здатності постійно оновлювати стратегії та методи реагування на новітні виклики та загрози. Усвідомлення цих викликів і пошук шляхів їх подолання є ключовим елементом ефективної діяльності правоохоронних органів у нинішніх реаліях. На сьогодні питання вдосконалення вогневої підготовки поліцейських у контексті воєнного стану вже частково розглядалося в працях українських науковців. Зокрема, увага приділялася аналізу особливостей первинної підготовки працівників поліції та впровадженню новітніх підходів до методики викладання дисципліни.

Сучасні умови служби поліцейських акцентують увагу на необхідності якісної психологічної підготовки для ефективного функціонування в умовах стресу та критичних ситуацій. Від правоохоронців очікують оперативного та

результативного реагування на прояви насильства та інші загрози, з якими вони можуть зіткнутися у професійній діяльності. У цьому контексті важливу роль відіграють психологічні тренінги та підтримка фахівців, що сприяють підвищенню стресостійкості поліцейських. Водночас психологічна стійкість формується не лише завдяки спеціалізованим заняттям, а й шляхом забезпечення умов для повноцінного відпочинку та відновлення емоційної рівноваги [1, с. 316-318].

У сучасних умовах бойових дій діяльність поліцейських ускладнюється через особливості тактики, яка зазвичай орієнтована на дії в міському середовищі та забудові. Відмінності між тактичними підходами поліції та збройних сил вимагають спеціалізованої підготовки для роботи в польових умовах. Для забезпечення належного рівня готовності поліцейських до таких умов необхідно проводити тренування з використанням автоматичної зброї на відповідно облаштованих полігонах [2, с. 210-212].

Утім, реалізація цієї задачі ускладнюється браком часу та недостатньою кількістю боєприпасів для проведення повноцінних тренувань на полігонах. Сучасна стратегія розвитку Національної поліції України ґрунтується на принципах партнерства, взаємної довіри, відкритого спілкування та діалогу між поліцією і громадськістю. Високий рівень професіоналізму поліцейських відіграє вирішальну роль у формуванні довіри населення до системи правопорядку. Зокрема, рівень довіри громадян до Національної поліції прямо залежить від ефективності захисту населення та якості співпраці поліції з іншими правоохоронними структурами [3].

Онлайн-курси з вогневої підготовки забезпечують доступ до спеціалізованих і актуальних знань щодо стрільби, тактики та правил безпеки. У межах таких курсів можуть пропонуватися відеоуроки, інтерактивні симуляції, тестові завдання, а також можливість обміну досвідом і спілкування з інструкторами та колегами. Цей формат навчання дозволяє поліцейським опановувати матеріал у зручному для себе темпі, повторювати його за потреби та вдосконалювати навички, не залишаючи робочого місця або перебуваючи вдома [4, с. 179].

Використання дронів під час занять з вогневої підготовки є перспективним напрямом, який сприяє підвищенню ефективності навчального процесу та забезпеченню безпеки учасників. Застосування безпілотників дозволяє покращити якість підготовки та мінімізувати ризики виникнення непередбачених ситуацій. Паралельно з цим, дослідження та впровадження інноваційних технологій у цій сфері відкривають нові можливості для удосконалення методик навчання та підвищення професійного рівня особового складу. На сьогодні дрони активно впроваджуються не лише до військової сфери для виконання бойових завдань, але й у процесі моніторингу та безпечного проведення практичних стрільб, навчальних тренувань і змагань [5].

Отже, підвищення ефективності вогневої підготовки поліцейських є

ключовим чинником забезпечення їх готовності до дій в умовах збройних конфліктів та інших сучасних загроз. Актуалізація навчальних програм, впровадження онлайн-курсів і використання дронів сприяють вдосконаленню навичок без ризику для життя та здоров'я. Забезпечення належної матеріально-технічної бази та доступу до полігонів залишається важливим елементом якісної підготовки. Комплексний підхід до навчання дозволяє сформувати професіонала, здатного ефективно діяти в умовах підвищеного ризику та нестабільності.

Список використаних джерел:

1. Воробець Х.О. Використання новітніх методик під час викладання дисципліни «вогнева підготовка» у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Збірник наукових праць (м. Харків, 31 травня 2019 року). С. 316–318. URL : univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/86.pdf. (дата звернення: 10.04.2025).
2. Мислива О., Лопасва О. Оптимізація вогневої підготовки поліцейських. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 210–212. (дата звернення: 10.04.2025).
3. Омельченко Анастасія Андріївна. Зміни у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. The 7 th International scientific and practical conference Modern research in world science (October 2–4, 2022) SPC “Sci-conf. com. ua”, Lviv, Ukraine. 2022. 1320 p.. 2022. С. 44. (дата звернення: 10.04.2025).
4. Долгополова М. М. Окремі питання професійної підготовки поліцейських. Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ : ДДУВС, 2016. С. 178–180. (дата звернення: 10.04.2025).
5. Атаманюк Р., Бодирєв Р. Інноваційні підходи та технології вогневої підготовки для ефективної підготовки поліцейських. Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів. URL : <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/14072/1/71%D0%90.pdf> (дата звернення: 10.04.2025).

Михайло Говтва

курсант факультету підготовки
фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Дмитро Казначєєв

доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

РОЗВИТОК ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ БПЛА В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У ХХІ столітті безпілотні літальні апарати (БПЛА) стали не лише символом технічного прогресу, а й ключовим інструментом ведення сучасної війни, розвідки, моніторингу та знищення противника. Особливо стрімкий розвиток і широке використання БПЛА виявили себе в контексті повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. Саме український досвід 2022–2025 років став прикладом нової епохи у військовій тактиці, де дрони – від дешевих цивільних моделей до складних ударних систем – стали однією з основ перемоги на тактичному та оперативному рівнях.

На початку бойових дій Україна мала обмежену кількість військових безпілотників, зокрема на озброєнні перебували розвідувальні комплекси типу «Spectator», «Фурія», «Лелека-100» та поодинокі одиниці турецьких ударних БПЛА Bayraktar TB2. Проте реалії війни змусили оперативно нарощувати власне виробництво, створювати нові проєкти і, найголовніше, використовувати цивільні дрони, зокрема квадрокоптери DJI, для виконання бойових задач. Таким чином виник феномен «народного дрона», коли звичайні волонтери, інженери та ентузіасти об'єдналися навколо технологій, що раніше асоціювалися лише з аерозйомкою або рекреацією.

Застосування БПЛА в службово-бойовій діяльності охоплює декілька ключових напрямів. Перший – розвідка і коригування вогню. Завдяки безпілотникам українські військові отримують оперативні дані про розташування ворога, характер його укріплень, техніку, пересування та логістику. Надійна аеророзвідка дозволяє точно коригувати артилерійський вогонь, що істотно підвищує ефективність ураження та зменшує витрати боєприпасів [2].

Другий напрям – ударне застосування БпЛА. Україна стала однією з перших країн, що масово застосовує дрони-камікадзе та дрони-бомбардувальники, адаптовані з цивільних моделей. Такі апарати несуть мінометні міни, ручні гранати або саморобні боеприпаси, уражаючи живу силу й техніку противника з високою точністю. Цей підхід став особливо результативним у боротьбі з ворожою піхотою, бронетехнікою та спостережними постами.

Третім напрямом використання БпЛА є участь у радіоелектронній боротьбі та контррозвідці. Безпілотники застосовуються як носії апаратури радіоперехоплення або створення перешкод, що ускладнює функціонування ворожих систем зв'язку й навігації. Наразі дрони все активніше використовуються для доставки боеприпасів, медикаментів і спорядження до зони бойових дій, особливо у важкодоступні або обстрілювані райони.

Паралельно із розвитком практичних можливостей дронів активно вдосконалюється система їх навчання та бойового застосування. Було створено спеціалізовані школи операторів БпЛА, що діють як у межах ЗСУ, так і на волонтерських засадах. Їх випускники отримують знання з навігації, маскування, технічного обслуговування та методів уникнення ворожих засобів РЕБ. Також на фронті постійно розвивається мережа підрозділів, що спеціалізуються винятково на дронах, включно з так званими «рйовими» групами, які застосовують одночасно десятки апаратів для масованої атаки або розвідки [1].

Ще однією важливою особливістю є тісна взаємодія державного сектору й приватних ініціатив у сфері розробки та виробництва БпЛА. З'являються нові українські моделі – як розвідувальні, так і ударні. Наприклад, вітчизняні розробки типу «Shark», «Kazhan», «Stork-100», FPV-дрони з підвищеним радіусом дії поступово витісняють закордонні зразки. Це не лише зміцнює обороноздатність, а й розвиває національний оборонно-промисловий комплекс. З 2023 року Україна оголосила курс на мілітаризацію дронівих технологій та створення «Армії дронів», що передбачає централізовану закупівлю, навчання, логістику та обслуговування БпЛА для всіх структур безпеки та оборони [3].

Однак широке використання безпілотників викликає і певні виклики. Перш за все – це залежність від іноземних комплектуючих, зокрема китайських систем навігації та відеозйомки. Також важливою проблемою залишається боротьба з ворожими засобами РЕБ, що постійно вдосконалюються. Боротьба між «щитами й мечами» у повітрі відбувається щодня: на зміну старим моделям дронів приходять нові, здатні адаптуватися до глушіння, змінювати маршрути, літати на наднизькій висоті або діяти в повній автономії.

Таким чином, використання БпЛА стало не просто допоміжним елементом службово-бойової діяльності сил безпеки й оборони України, а й повноцінним бойовим ресурсом, здатним змінювати хід бойових дій,

знижувати втрати та підвищувати ефективність. Подальший розвиток дронів технологій, інтеграція штучного інтелекту, збільшення автономності й створення вітчизняного виробництва є стратегічним пріоритетом для української держави. Український досвід вже сьогодні формує нову військову доктрину XXI століття, де безпілотники посідають центральне місце в концепції сучасної війни.

Список використаних джерел

1. Феценко А.Л. Застосування БПЛА у воєнних конфліктах кінця XX – початку XXI століття. 20.00.22 – військова історія. Автор. дис. к.і.н. Нац. універ. оборони України. Київ. 2011. 22 с.
2. Книга Застосування БПЛА у військовій справі та аерозніманні. Глов В., Фис М., Колесніченко В., Гуніна А. Львів : Львівська політехніка, 2022. 196 с.
3. Токар Є. В., Корчагін М. В. Використання технологій БПЛА в службово-бойовій діяльності сил сектору безпеки та оборони. 2024 р. URL : <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/14042/1/261.pdf>.

Євгеній Гончар

курсант 1-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Бардін

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАВЧАННЯ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ СПІВРОБІТНИКІВ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України особливої актуальності набуло питання ефективного навчання основам тактичної медицини співробітників сил сектору безпеки та оборони. Високий рівень загроз на передовій та в зоні ведення активних бойових дій вимагає, щоб кожен військовослужбовець, поліцейський, прикордонник чи рятувальник мав достатній обсяг знань і практичних навичок для надання першої домедичної допомоги як собі, так і побратимам. На жаль, система підготовки у цій сфері стикається з низкою суттєвих проблем, що знижують ефективність бойових дій і збільшують втрати

особового складу.

Найперше, проблема полягає у відсутності єдиних стандартів та уніфікованих програм підготовки з тактичної медицини для всіх представників сектору безпеки й оборони. Попри наявність рекомендацій НАТО щодо курсу ТССС (Tactical Combat Casualty Care), в Україні досі існує фрагментарний підхід: різні силові структури мають відмінні підходи до обсягу підготовки, частоти тренувань, наповнення теоретичного і практичного блоку. Це унеможливлює якісну міжвідомчу координацію на полі бою, а також призводить до неузгодженості дій у разі критичних ситуацій. Зустрічаються випадки, коли один борець має достатній рівень знань і володіє алгоритмами зупинки критичних кровотеч, а інший – не орієнтується навіть у базових принципах евакуації поранених.

Другою значущою проблемою є недостатність кваліфікованих інструкторів з тактичної медицини. В умовах постійної ротації особового складу, виснаження людських ресурсів та мобілізаційних викликів виникає дефіцит спеціалістів, які не лише самі добре володіють знаннями, але й здатні ефективно передати їх іншим. Часто заняття проводять добровольці, волонтери, медики з цивільного сектору, які не мають достатнього досвіду бойових умов або не враховують специфіку конкретного підрозділу. Така ситуація поглиблюється через відсутність офіційної сертифікації тренерів на державному рівні або ж недостатню кількість акредитованих навчальних центрів [2].

Вагомим викликом залишається й нестача матеріально-технічного забезпечення підготовки. Попри те, що зусиллями волонтерів, благодійних організацій та міжнародних партнерів вдалося забезпечити підрозділи турнікетами, гемостатичними засобами, бандажами і медичними рюкзаками, ресурси для навчального процесу часто залишаються мізерними. Імітаційні засоби, муляжі, тренувальні платформи, манекени або спеціалізовані комплекти для моделювання бойових поранень є вкрай обмеженими, особливо у підрозділах, дислокованих на віддалених територіях.

Окрему увагу потрібно звернути на психологічний аспект підготовки. Тактична медицина – це не лише набір навичок, але й вміння діяти в умовах стресу, збереження концентрації та спокою під обстрілом, прийняття рішень за лічені секунди. Проте на практиці психологічна підготовка до дій у надзвичайних обставинах або взагалі відсутня, або представлена у вигляді формального блоку без належної глибини опрацювання. Це значно знижує ефективність навіть добре навчених бійців у реальній бойовій ситуації [1].

Не менш важливим є питання оновлення знань. В умовах стрімкої еволюції тактики війни та медичних засобів необхідно регулярно проводити повторні курси, адаптовані до нових реалій. Проте підвищення кваліфікації медичних навичок часто ігнорується або відкладається через кадровий дефіцит, завантаження особового складу та постійне переміщення підрозділів. Це призводить до втрати актуальності набутих навичок та

зменшення їх ефективності.

Ще однією суттєвою проблемою є брак законодавчої бази, що регулювала б стандарти навчання тактичній медицині. Законодавчо не визначено мінімальний обсяг знань, обов'язковість проходження навчання, періодичність повторення курсів і наслідки за ігнорування цих вимог. У такій ситуації мотивація командування щодо залучення особового складу до системної підготовки значною мірою залежить від власної ініціативи або зовнішнього тиску, а не від закріпленої норми.

Висновком до цієї проблематики є усвідомлення необхідності системного і централізованого підходу до формування системи навчання тактичної медицини в Україні в умовах воєнного стану. Зокрема, доцільним є розроблення єдиної міжвідомчої програми, що охоплювала б представників усіх силових структур сектору безпеки й оборони, з урахуванням їх специфіки та бойових завдань. Важливо також забезпечити достатню кількість сертифікованих інструкторів, створити інфраструктуру тренувальних центрів і мобільних груп, налагодити регулярне оновлення знань та здійснювати психологічну підготовку. Також існує потреба на законодавчому рівні затвердити обов'язковість проходження навчання та унормувати вимоги до його якості.

Список використаних джерел

1. Пасинчук К., Черненко О. Підготовка фахівців для сектору безпеки і оборони : дис. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2024.
2. Бондаренко А. В. Тактична медицина: основи організації навчання в умовах бойових дій. *Науковий вісник МВС України*, 2023, № 2.

Назарій Губа

курсант 1-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Гіденко

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПАТРУЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
ПІД ЧАС ЗУПИНКИ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ
З ПІДВИЩЕНИМ РІВНЕМ РИЗИКУ**

Поліцейські у процесі професійної діяльності стикаються з низкою завдань, що вимагають високого рівня спеціальної підготовки. Одним із ключових аспектів є забезпечення дотримання прав і свобод людини, а також протидія жорстокому та принизливому поводженню. Важливу роль відіграє дотримання антикорупційних норм, принципів толерантності та недискримінації в роботі правоохоронних органів. Значущою складовою є налагодження взаємодії з населенням на засадах партнерства, ефективної комунікації та правильних дій поліцейських безпосередньо на місці подій.

Серед пріоритетних напрямів діяльності патрульної служби особливе місце займає тактична підготовка, що спрямована на забезпечення безпеки під час виконання службових обов'язків. Важливим завданням є підтримання дорожньої безпеки, а також проведення профілактичних заходів, включаючи перевірку документів. Протягом служби патрульні регулярно здійснюють зупинку транспортних засобів з метою перевірки, тому їх професійна підготовка, зокрема володіння тактико-спеціальними навичками та засобами самозахисту, є критично важливою для забезпечення безпеки як самих поліцейських, так і громадян.

Така підготовка дозволяє мінімізувати ризики для життя і здоров'я поліцейських та сприяє підвищенню ефективності виконання правоохоронних функцій.

Для зупинки транспортного засобу в поліцейського мають бути підстави, наприклад: водій своїми діями порушив правила дорожнього руху, або якщо транспортний засіб перебуває в розшуку або є інформація що може свідчити про причетність водія до вчинення дорожньо-транспортної пригоди тощо. Саме такі дії водія дають достатньо підстав для того щоб поліцейський законно зупинив транспортний засіб та за необхідності оглянув його. Але не

варто забувати, що зупинка транспортного засобу не може проводитися на підйомах, мостах, крутих поворотах або на дорозі з недостатньою видимістю, що спричиняє погода. Це є не виправдано ризикованим. Для безпеки поліцейського під час зупинення транспортного засобу він повинен визначити та врахувати такі фактори, можливість наявності у водія зброї, місце зупинки такого водія, оглянути салон і визначити кількість пасажирів та врахувати поведінку водія та пасажирів [1, с. 1728].

Під час здійснення зупинки транспортного засобу поліцейський зобов'язаний активувати спеціальні світлові (проблискові маячки) та звукові (сирена) сигнальні пристрої з метою забезпечення належної видимості та попередження інших учасників дорожнього руху про здійснення процесуальної дії. Паралельно з цим необхідно ініціювати процедуру інформування оперативного чергового відповідного підрозділу про факт зупинки, чітко артикулюючи географічні координати місця події та обґрунтування прийняття рішення щодо зупинки транспортного засобу.[2]

Щоб успішно виконати свої обов'язки, патрульний повинен постійно оцінювати ситуацію до, під час і після зупинки транспортного засобу. Зупинка автомобіля з високим рівнем ризику потребує ретельних заходів безпеки, зокрема забезпечення прикриття і підтвердження інформації черговому.

Комунікація з підозрілими особами має проходити у визначеній послідовності. Патрульний зобов'язаний віддати команди водієві зупинити двигун, вийняти ключі, опустити вікна і висунути руки з автомобіля. Аналогічні вимоги стосуються і пасажирів. У разі неможливості опустити вікна, пасажири повинні покласти руки на підголів'я переднього сидіння. Основний патрульний наказує водієві вийти з автомобіля спиною вперед, підняти руки або покласти їх на дах автомобіля. Важливо контролювати поведінку водія і пасажирів, подавати чіткі команди та бути готовими до зміни обстановки. Поліцейські займають позиції, використовуючи автомобілі як прикриття, та контролюють ситуацію, оперативно реагуючи на будь-які загрози. Поліцейський підрозділу прикриття підтримує радіозв'язок, інформуючи про дії та зміни обстановки, а також викликає підкріплення у разі необхідності. Один із поліцейських відповідає за фізичний контроль підозрюваного, у той час як інші контролюють автомобіль. Підозрюваного обмежують за допомогою кайданків, проводять поверхневу перевірку та залишають під наглядом [1].

Основний патрульний поліцейський інструктує пасажирів, що сидять спереду, опустити скло на дверях автомобіля, висунути обидві руки назовні долонями догори та вийти зі свого місця спиною вперед. Він надає команду підняти руки вгору і рухатися спиною до патрульного автомобіля. Поліцейський зупиняє його, коли той переходить лінію заднього бампера патрульного автомобіля. Для обмеження рухливості підозрюваного, якого підозрюють у скоєнні злочину, використовуються кайданки, проводиться

поверхнева перевірка, після чого він залишається під наглядом біля патрульного автомобіля [3, с. 125].

Вихід пасажирів, що перебувають на задньому сидінні підозрюваного автомобіля, організовується через ліві двері (які найбільш видимі і контрольовані поліцейськими) по одному, у визначеній послідовності. Затримання кожного з них здійснюється за аналогічною процедурою, як і для водія. Усі затримані концентруються в одному місці і перебувають під постійним наглядом поліцейських. Після отримання інформації про кількість пасажирів, поліцейський перевіряє цю інформацію, віддаючи команду про вихід можливого другого підозрюваного, застосовуючи принцип «1+1» (якщо є один, має бути й другий).

Під час зупинки транспортного засобу з високим ризиком у темний час доби, поліцейські активно використовують освітлення патрульних автомобілів та додаткових підрозділів для підвищення безпеки під час затримання підозрюваних. Двоє поліцейських, під контролем колег, здійснюють поверхневу перевірку автомобіля підозрюваних з метою виявлення заборонених предметів та знарядь скоєння правопорушень [4, с. 101].

Завершення перевірки транспортного засобу в умовах високого ризику завершується поверхневою перевіркою багажника автомобіля підозрюваних, з метою виявлення можливих заручників, заборонених предметів, знарядь злочину, а також майна, здобутого злочинним шляхом.

Важливим аспектом що збільшує рівень безпеки поліцейського під час зупинки транспортного засобу з високим рівнем небезпеки є тактична підготовка.

До того ж, тактична підготовка передбачає регулярне оновлення та вдосконалення навичок у процесі службової діяльності з урахуванням викликів, що виникають у зв'язку зі зміною обстановки, включаючи воєнний стан. Тільки шляхом систематичного підвищення кваліфікації та адаптації до нових умов можна забезпечити ефективну реакцію поліцейських на сучасні виклики та загрози[5].

На основі викладеного матеріалу можна зробити висновок, що ефективне виконання службових обов'язків патрульними поліцейськими значною мірою залежить від їхньої професійної підготовки, зокрема у тактико-спеціальних діях. Тактична підготовка та постійний контроль за ситуацією на місці події є ключовими факторами для забезпечення безпеки як поліцейських, так і громадян. Зупинка транспортних засобів, особливо у випадках з високим рівнем ризику, вимагає ретельного планування і виконання, а також чіткої та послідовної комунікації з підозрюваними. Важливою є також взаємодія патрульних між собою і оперативна передача інформації для координації дій. Використання сучасних засобів контролю та забезпечення безпеки дозволяє знизити рівень загроз і збільшити ефективність профілактичної та правоохоронної діяльності, що, в кінцевому результаті, сприяє підтриманню громадського порядку та безпеки.

Список використаних джерел:

1. Гіденко Є.С. Невідомий ризик зупинки транспортного засобу для перевірки. The 3 rd International scientific and practical conference – Modern research in world sciencell(June 12-14, 2022) SPC – Sci-conf. com. ual, Lviv, Ukraine. 2022. 1867 p.
2. Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності: I-66 збірник наукових праць з матеріалами II Міжнародної наукової конференції, м. Житомир, липня, 2024 р. / Міжнародний цент наукових досліджень. – Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп. С. 202-226.
3. Бортник С.М., Моргунов О.А. Тактика самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України: метод. рек. / за заг. ред. В.В. Сокурєнка // МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Київ: ФОП Кандиба Т.П., 2017. 136 с.
4. Тактико-спеціальна підготовка: посібник / упорядник М.М. Почтовий, рецензент М.В. Верповський / МВС України, Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, Криворізький фак-т. Кривий Ріг, 2011. 129 с.
5. Журавльова Т. І. Удосконалення рівня підготовки кадрів сил безпеки і оборони України в умовах воєнного стану / Т.І Журавльова, В.В. Біліченко // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.) ; у 2-х ч. Дніпро: ДДУВС, 2024. Ч. II. С.670-672.

Назарій Губа

курсант 1-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Валерій Біліченко

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**АКТУАЛЬНІСТЬ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

В умовах складних соціально-політичних та економічних трансформацій, що відбуваються в Україні, зростає роль Національної поліції як ключового інституту забезпечення правопорядку, громадської безпеки та захисту прав і свобод громадян. Діяльність поліцейських пов'язана з високим рівнем психологічного напруження, необхідністю прийняття швидких рішень в екстремальних ситуаціях, контактами з різними категоріями населення, в тому числі тими, що перебувають у стані стресу або агресії. Ефективне

виконання службових обов'язків вимагає від правоохоронців не лише високого рівня професійної майстерності, знання законодавства та фізичної підготовки, але й розвинених психологічних компетенцій.

Сьогодні, коли суспільство висуває все більш високі вимоги до діяльності правоохоронних органів, питання професійної психологічної підготовки поліцейських набуває особливої актуальності. Недостатній рівень психологічної готовності може призводити до помилок у службовій діяльності, неефективної комунікації з громадянами, емоційного вигорання, розвитку посттравматичних стресових розладів та інших негативних наслідків як для самих поліцейських, так і для суспільства в цілому.

Збройна агресія російської федерації проти України та введення воєнного стану спричинили масштабний психологічний стрес для населення країни незалежно від професійної діяльності. Систематичні сигнали повітряної тривоги, постійна загроза ракетних обстрілів, тривога за близьких, а також соціально-побутові труднощі, зумовлені вимушеним переміщенням, виступають значущими чинниками дестабілізації психологічного благополуччя та зростання ризиків порушень психічного здоров'я серед різних соціальних груп [1].

З огляду на це, дослідження актуальних проблем професійної психологічної підготовки поліцейських, виявлення ефективних методів та підходів до її вдосконалення є важливим науково-практичним завданням, спрямованим на підвищення якості роботи Національної поліції України та зміцнення довіри суспільства до правоохоронних органів.

Професійна психологічна підготовка фахівців правоохоронних органів, зокрема поліцейських, реалізується в межах інституційної системи закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання та Центрів первинної професійної підготовки Міністерства внутрішніх справ України. Ключову роль у цьому процесі відіграє інтегрована діяльність кваліфікованих психологів-викладачів, які забезпечують теоретичну підготовку в галузі психологічної науки, та викладачів спеціальних дисциплін, що спрямовують навчальний процес на формування практично орієнтованих психологічних компетентностей, необхідних для ефективного виконання службових обов'язків у поліцейській діяльності [2].

Професійна психологічна підготовка співробітників поліції являє собою багатоетапний та безперервний процес, що бере свій початок на стадії первинного фахового навчання та супроводжує поліцейського протягом усього періоду його професійної діяльності. Розробка змістовного наповнення програм психологічної підготовки, зазвичай, здійснюється кваліфікованими науково-педагогічними працівниками у відповідній галузі знань. Безпосереднє практичне впровадження цих програм покладається на практичних психологів, які працюють у складі підрозділів поліції, а також на керівний склад у межах здійснення систематичного психологічного супроводу як навчального процесу, так і подальшої професійної діяльності поліцейських. Такий

комплексний підхід забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для формування високого рівня психологічної готовності правоохоронців до виконання службових завдань [3].

Забезпечення належного рівня професійної психологічної підготовки поліцейських регламентується низкою нормативно-правових актів. Зокрема, Закон України «Про Національну поліцію» [4], визначає основні засади діяльності поліції та вимоги до професійної підготовки поліцейських. Зазначає важливість формування високої психологічної стійкості працівників поліції, розвиток у них спостережливості, пильності, пам'яті, мислення та інших професійно-психологічних якостей і навичок.

Важливе практичне значення має Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13.04.2016 № 310 «Про затвердження Порядку організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації поліцейських» [5]. Цей деталізований нормативний акт визначає процедури організації та проведення різних видів професійного навчання поліцейських на різних етапах їхньої кар'єри, включаючи первинну підготовку, перепідготовку та періодичне підвищення кваліфікації. Розділ IV цього Порядку безпосередньо присвячений організації психологічної підготовки як невід'ємної складової професійної компетентності поліцейських, окреслюючи її мету, ключові завдання, основні форми та ефективні методи проведення, а також встановлюючи чіткі вимоги до змісту навчальних програм, спрямованих на комплексне формування психологічної готовності до виконання службових обов'язків.

Також слід звернути увагу на ще один нормативно-правий акт: «Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію». Цим урядовим рішенням чітко передбачено, що Національна поліція, відповідно до спектру покладених на неї функціональних обов'язків, організовує та забезпечує ефективне функціонування комплексної системи психологічного забезпечення як для діючих поліцейських, так і для інших працівників Національної поліції. Це положення підкреслює стратегічну важливість психологічної підтримки особового складу для успішного виконання ними службових завдань та збереження їхнього психологічного здоров'я в умовах складної та відповідальної професійної діяльності[6].

До того ж, питання психологічного забезпечення діяльності поліцейських та їх психологічної підготовки відображені у відомчих наказах та інструкціях, спрямованих на забезпечення психологічного супроводу службової діяльності та збереження психологічного здоров'я особового складу.

Отже, на основі викладеного матеріалу доходимо висновку, що питання професійної психологічної підготовки поліцейських є надзвичайно актуальним та має стратегічне значення для забезпечення ефективної діяльності Національної поліції, підтримки психологічного здоров'я її

співробітників та зміцнення довіри суспільства до правоохоронних органів в умовах сучасних складних викликів. Забезпечення належного рівня психологічної підготовки вимагає створення належної нормативно-правової бази, створення системного підходу та постійної уваги за боку керівництва правоохоронних органів і наукової спільноти. За таких умов можливо сформулювати високопрофесійних та психологічно стійких поліцейських, здатних ефективно виконувати свої службові обов'язки у складних умовах сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Біліченко, В. (2023). Психологічна допомога з метою подолання наслідків воєнного стану. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ, 1(28), С. 167-172.
2. Психологічна та фізична готовність особистості до дій в екстремальних ситуаціях : практичний посібник / В. П. Остапович, В. Г. Бабенко, Л. А. Кирієнко / за ред. В. О. Криволапчука. Київ : ДНДІ МВС України, 2016. 84 с.
3. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. 790 с.
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
5. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2015 № 590.
6. Особливості надання психологічної допомоги учасникам АТО: посібник / Остапович В.П., Кирієнко Л.А., Котляр Ю.В., Барко В.В.; за ред. В. О. Криволапчука. Київ : ДНДІ МВС України, 2017. 163с

Даніїл Доценко

курсант 3-го курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Дмитро Тінін

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ БПЛА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Життя в прифронтових регіонах щоденно супроводжується викликами, пов'язаними з забезпеченням безпеки, стабільності та спокою. Постійна загроза нових ризиків, що можуть виникнути раптово, вимагає оперативних рішень і впровадження сучасних засобів, здатних гарантувати швидке, точне та ефективне реагування.

Одним із таких інструментів є безпілотні літальні апарати (БпЛА), що дедалі активніше впроваджуються до системи забезпечення публічної безпеки. Їхнє застосування відкриває нові можливості для моніторингу територій, оперативного реагування на загрози, документування правопорушень і координації дій правоохоронних органів. У складних умовах прифронтових населених пунктів дрони здатні стати очима й вухами поліції, зменшуючи ризики для особового складу та підвищуючи загальний рівень безпеки громадян.

Безпілотний літальний апарат (БпЛА) – це повітряне судно, здатне здійснювати політ без присутності пілота на борту. Управління таким апаратом та контроль за його рухом здійснюються дистанційно за допомогою спеціалізованої станції керування або відповідного програмного забезпечення, розташованих поза межами самого літального апарата.[1]

Сучасне (з 2010-х років) визначення терміна «безпілотник» охоплює лише ті апарати, які перебувають під постійним дистанційним контролем оператора (пілота) і призначені для повернення на базу з подальшою можливістю повторного використання. Відповідно, крилаті ракети до цієї категорії не належать (JDN 2/11 2011, р. 2-1) (англ.).

У попередніх підходах усі радіокеровані або повністю автоматизовані літальні апарати визначалися загальним терміном безпілотна авіація – це літаки, управління якими здійснюється без участі пілота на борту, а за допомогою різноманітних технічних засобів. Команди на автопілот

передаються через радіозв'язок, радіолокаційні або телевізійні системи. Складові системи управління при цьому можуть бути розміщені на землі, воді чи в повітрі – як у точці старту, так і вздовж маршруту або в районі цілі.

Для передачі інформації, що надходить із бортових сенсорів БпЛА, використовується радіопередавач, який забезпечує зв'язок із наземними системами. Швидкість передачі даних через цифрові радіоканали, залежно від формату зображення та методів його стиснення (наприклад, за стандартом STANAG 4609), може варіюватися від кількох мегабіт до сотень мегабіт за секунду. Зображення високої роздільної здатності перед їх передаванням із борту БпЛА зазвичай проходять попередню сегментацію.

Наразі БпЛА використовуються у військовій справі та цивільному житті.

Військові БпЛА широко використовуються у сфері військових операцій, зокрема для здійснення повітряної розвідки як тактичного, так і стратегічного рівня. БпЛА класів «міні» та «мікро» набули значного поширення у бойових діях на рівні взводу або відділення, де застосовуються для оперативного збору інформації, наприклад, про ситуацію за перешкодами місцевості – умовно кажучи, «що за тим пагорбом». Один із перспективних напрямів використання таких апаратів – дія у складі рою, що відкриває нові можливості для координації та ефективності бойових завдань. Окрім розвідки, дрони також застосовуються для коригування артилерійського вогню, як ударні платформи та в ролі дронів-камікадзе.

У цивільній сфері БпЛА виконують завдання, які з технічних чи економічних причин недоцільно реалізовувати за допомогою пілотованої авіації. Основні напрями використання включають:

- моніторинг інфраструктури, транспортних артерій, аграрних угідь, водних об'єктів і природних явищ;
- екологічний контроль і метеоспостереження;
- забезпечення зв'язку (ретрансляція сигналів, встановлення обладнання);
- контроль повітряного та морського простору;
- вантажні перевезення в складних або віддалених умовах;
- фото- і відеозйомка;
- вплив на поведінку тварин (контроль стад, відлякування птахів).

Ці функції забезпечують розширення можливостей моніторингу, оперативного реагування та зменшення ризиків для людини.

Виходячи з вищезазначених напрямів застосування безпілотних літальних апаратів у військовій та цивільній сферах, їх упровадження в поліцейську діяльність є логічним і перспективним кроком. БпЛА здатні суттєво підвищити ефективність правоохоронних органів, особливо в умовах зростання загроз публічній безпеці, нестабільної оперативної обстановки, а також під час роботи у важкодоступних або небезпечних районах, зокрема прифронтових.

Безпілотники можуть відігравати ключову роль у таких напрямках поліцейської діяльності:

- Моніторинг публічного порядку та масових заходів – забезпечення нагляду за великою кількістю людей із повітря в режимі реального часу дозволяє швидко реагувати на інциденти або правопорушення.

- Оперативне відеоспостереження та патрулювання – БпЛА можуть здійснювати повітряне патрулювання у місцях із підвищеним рівнем криміногенної активності або там, де використання традиційних методів обмежене.

- Пошуково-рятувальні операції – дрони ефективні при пошуку зниклих осіб, особливо у складних природних умовах або у випадках обмеженої видимості.

- Документування злочинів і правопорушень – відеозйомка з повітря забезпечує фіксацію подій, що може бути використано як доказ у кримінальних провадженнях.

- Забезпечення безпеки під час спецоперацій – БпЛА можуть виконувати функції розвідки, спостереження за пересуванням підозрюваних, виявлення загроз тощо, мінімізуючи ризики для особового складу.

- Контроль за дорожнім рухом і фіксація правопорушень – дрони можуть виявляти порушення ПДР, фіксувати затори або аварійні ситуації з повітря.

Впровадження БпЛА в правоохоронних органах України нещодавно вперше розпочалося з використання патрульною поліцією м. Запоріжжя. Основною метою аеропатруля є забезпечення правопорядку, своєчасне виявлення підозрілих осіб та предметів, а також оперативне реагування на інциденти. Безпілотники, оснащені висококласними камерами, надають можливість стежити за ситуацією в місті з висоти, що дозволяє поліції здійснювати ефективний моніторинг у реальному часі.

За допомогою БпЛА поліцейські не лише спостерігають, але й активно аналізують ситуацію, виявляючи підозрілу поведінку та швидко реагуючи на потенційні загрози. Це дозволяє підвищити рівень безпеки на вулицях міста, забезпечуючи своєчасну реакцію на різноманітні правопорушення.[2]

Упровадження таких технологій є важливим кроком до створення більш безпечного та контрольованого середовища, навіть у складних умовах, таких як війна чи інші надзвичайні ситуації. Дрони представляють собою сучасне, точне та інтелектуальне рішення, що дає змогу поліції працювати з максимальною ефективністю, знижуючи ризики для людей та правоохоронців.

Це новація не лише покращує оперативність роботи поліції, а й виступає своєрідною технологічною «бронєю» для забезпечення громадського порядку. Вона втілює новий етап у забезпеченні безпеки, де цифрові технології стають невід'ємною частиною щоденної роботи

правоохоронців. Поліцейський аеропатруль у Запоріжжі – це реальність, що вже сьогодні змінює обличчя місцевої правоохоронної діяльності і задає курс на майбутнє, де технології допомагають забезпечити мир і порядок у місті.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції із застосування військовослужбовцями Національної гвардії України технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису : Наказ М-ва внутр. справ України від 13.01.2021 № 12. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0294-21#Text> (дата звернення: 19.04.2025).

2. Головне управління Національної поліції України в Запорізькій області. Правопорядок з неба: у Запоріжжі розпочинає роботу поліцейський аеропатруль. URL : <https://zp.npu.gov.ua/news/pravororiadok-z-neba-u-zaporizhzhhi-rozpochynaie-robotu-politseiskyi-aeropatrul-video>

3. Захарко, А. В., Пиріг, І. В., Поливанюк, В. Д., & Санакоєв, Д. Б. Використання безпілотних літальних апаратів під час огляду місця події. Дніпро: ДДУВС, 2024. 32 с.

Дар'я Жуган

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

Науковий керівник:

Дмитро Петрушин

доцент кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО ДІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

Психологічна готовність особового складу до дій у бойових умовах є критично важливим чинником ефективності виконання завдань, збереження життя, підтримання морального духу та оперативної стабільності військових формувань. В умовах повномасштабної війни в Україні ця проблема набуває особливої актуальності, адже психоемоційне навантаження на військовослужбовців в рази перевищує звичні показники. Психологічна готовність – це інтегральна характеристика особистості, яка включає в себе мотиви, ціннісні орієнтації, здатність до мобілізації внутрішніх ресурсів, стресостійкість, емоційну стабільність та навички саморегуляції. Як вказує І.О. Сенін, вона є "станом психіки, що забезпечує оптимальні передумови для виконання діяльності в екстремальних умовах"[1].

Серед основних проблем формування психологічної готовності

особового складу варто виокремити наступні. Хронічний стрес та ПТСР (посттравматичний стресовий розлад), це обумовлюється постійною дією стресових чинників та незалікованими психотравмами. Вони знижують здатність особи адекватно реагувати на загрозливі ситуації, порушують концентрацію, емоційну стабільність та загальну бойову ефективність. Наступним чинником який впливає на підготовку є недостатній рівень психологічної підготовки в системі базового навчання. Важливо зазначити, що без належної підготовки військовослужбовці не мають знань і навичок саморегуляції, не вміють справлятися з емоціями, що ускладнює їх адаптацію до екстремальних умов бойових дій. Наступною так званою стадією є виснаження мотивації та внутрішніх ресурсів в умовах затяжної війни, бо тривала участь у бойових діях без належної підтримки призводить до емоційного вигорання, апатії, втрати цілей і сенсів, що послаблює психологічну стійкість. Остання важлива частина є саме в соціальній стигматизації психічних розладів серед військових, це означає пряму боязнь осуду або втрати авторитету. Такий стан змушує військових приховувати свої проблеми[2].

Розглянемо декілька важливих шляхів вирішення проблематики питання та систему їх впровадження. Один із найефективніших підходів до вирішення проблеми недостатньої психологічної готовності особового складу є інтеграція психологічної підготовки на всіх етапах бойового навчання. Такий системний підхід передбачає не епізодичне застосування психотренінгів чи консультацій психолога, а постійну, планомірну роботу над формуванням стресостійкості, адаптивності та здатності діяти в умовах високої психоемоційної напруги. На початковому етапі підготовки доцільно впроваджувати базові знання про природу стресу, реакції організму на небезпеку, принципи психогігієни. Молоді військовослужбовці повинні розуміти, що тривога, страх чи внутрішнє напруження — це нормальні реакції організму, які можна контролювати за допомогою спеціальних технік. Наступним кроком є освоєння технік саморегуляції — таких як дихальні вправи, техніки м'язового розслаблення (наприклад, прогресивна релаксація Джекобсона), візуалізація, короткі медитації тощо. Таким чином, інтеграція психологічної підготовки в бойове навчання — це не додаткове навантаження, а необхідна складова бойового потенціалу, яка формує не лише сильного воїна, але й стійку особистість, здатну адаптуватися до умов війни, зберігати моральний дух і підтримувати побратимів[3]. Наступним ключовим напрямком є підвищення психологічної готовності особового складу, а саме підвищення обізнаності командирів щодо психологічного стану підлеглих. Командири повинні розуміти основи військової психології, вміти розпізнавати перші ознаки стресу, ПТСР чи емоційного виснаження, щоб вчасно надати підтримку або залучити фахівця. Також важливо формувати атмосферу довіри, де звернення по допомогу не сприймається як слабкість. Командир має бути відкритим до діалогу, підтримувати підлеглих

морально, уважно спостерігати за їхньою поведінкою, мотивацією та настроєм. Допоможе й запровадження конфіденційних механізмів спілкування з психологами, регулярних індивідуальних розмов та зворотного зв'язку. Такий підхід знижує ризик психологічних зривів і підвищує стійкість підрозділу в бойових умовах. Надалі поговоримо про запровадження психодіагностики та індивідуальної психологічної підтримки є важливим кроком для виявлення ризикових станів та попередження емоційного вигорання серед військових. Регулярні тести та індивідуальні бесіди з психологами дозволяють своєчасно виявляти ознаки стресу, депресії. Особливо важливо проводити психодіагностику після інтенсивних операцій або бойових чергувань, коли психіка особливо вразлива. Завдяки своєчасному виявленню проблем можна надавати цільову підтримку та допомогу військовослужбовцям [3, 4, 5].

Психологічна готовність особового складу до дій в умовах війни є критично важливою для забезпечення боєздатності та збереження життя військових. Високий рівень стресу, небезпеки і невизначеності під час бойових дій може призвести до психологічних травм, тому необхідна систематична психологічна підготовка, що включає методи стресостійкості, саморегуляції та командної взаємодії. Важливою складовою є своєчасна психодіагностика та індивідуальна підтримка для попередження негативних наслідків. Психологічна готовність є основою для ефективного виконання бойових завдань і збереження психічного здоров'я військових.

Список використаних джерел:

1. Сенін І.Г. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах – <https://psychology-naes-ua.institute.org.ua/journal/2020/article/view/10>
2. Петрук Н. В., Корнієнко О. Психологічна підготовка військовослужбовців у сучасних умовах – <https://ipi.org.ua/wp-content/uploads/2022/05/psychological-preparation-ukrainian-soldiers.pdf>
3. Міністерство оборони України. Програма підготовки особового складу щодо психологічної стійкості – <https://www.mil.gov.ua/news/2023/10/15/psykholohichna-pidtrymka-ta-reabilitacziya-vijskovyh/>
4. Combat Stress and Resilience Research – <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10727354/>
5. ЮНІСЕФ: Психічне здоров'я військовослужбовців – <https://www.unicef.org/ukraine/reports/mental-health-armed-forces>

Марія Зеленська

курсант 1-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Бардін

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ПІД ЧАС ТАБІРНОГО ЗБОРУ
ЯК ЕЛЕМЕНТ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ**

Табірний збір, відповідно до вимог Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України, є початковим етапом професійної адаптації колишніх абітурієнтів до навчання у вищих навчальних закладах системи МВС [1].

Головними завданнями цього етапу є:

- 1) ознайомлення новоприбулих курсантів з умовами проживання та навчання, а також надання базових знань із загальновійськової підготовки (включаючи статuti, стройову підготовку тощо);
- 2) зміцнення фізичної витривалості, формування психологічної стійкості та готовності до служби в органах і підрозділах Національної поліції України (НПУ);
- 3) виховання дисципліни, організованості та усвідомленої потреби дотримання розпорядку дня й інших вимог вищого навчального закладу зі специфічними умовами навчання;
- 4) набуття практичних навичок несення служби у складі добового наряду;
- 5) ознайомлення з обраною професією та нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність НПУ [1–2].

Для досягнення визначеної мети та виконання відповідних завдань курсанти під час теоретичних, а переважно практичних занять, ретельно опановували основи стройової підготовки, удосконалювали фізичну форму та вивчали правила безпеки. Зокрема, змагання, організовані кафедрою спеціальної фізичної підготовки, сприяли розвитку витривалості, сили, спритності, формуванню навичок виконання нормативів у складних фізичних та психологічних умовах, а також вмінню надавати домедичну допомогу у разі травм.

У межах табірної збори під час практичних занять викладачі акцентували увагу на професійно-моральному становленні курсантів,

навчаючи їх дотримуватись службової етики, знати та виконувати вимоги Присяги поліцейського, положення відомчих статутів і накази керівництва, поводити себе з честю та гідністю як під час несення служби, так і в позаслужбовий час. Протягом цього періоду курсанти ознайомилися з розпорядком дня, засвоїли навички самостійного побутового обслуговування, навчилися долати труднощі служби, зокрема, під час несення внутрішнього добового наряду.

Під час табірної збори також було організовано проведення спортивних змагань. Курсанти, які здобули перемоги в особистій та командній першості, отримали грамоти та дипломи, що позитивно вплинуло на підвищення їх мотивації до подальшої активної участі в спортивно-масових заходах підрозділу відомчого закладу МВС України [3].

Одним із ключових педагогічних методів у системі спортивних заходів є принцип змагальності. Це дозволило першокурсникам проявити свої можливості в умовах інтенсивної спортивної боротьби, краще зрозуміти особистісні якості товаришів по навчанню та на основі цього будувати взаємини як у межах навчального взводу, так і між усіма курсантами.

Спортивно-масові заходи відбувались у дусі здорової конкуренції, емоційного піднесення, взаємної підтримки й переживання, що сприяло згуртованості колективу. Завдяки комплексному підходу до організації освітнього процесу спортивні активності під час табірної збори були тісно інтегровані з виховною роботою та професійною адаптацією курсантів.

Також в межах табірної збори проводилися заняття з психологами, що сприяло швидшій адаптації курсантів до нових умов життя, а також зміцненню командного духу та довіри в межах взводів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Типового положення про проведення табірної збори з курсантами вищих навчальних закладів МВС України : наказ МВС України від 15.05.2000 № 310.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 22.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19>
3. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 року №3808-XII (із змінами та доповненнями станом на 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>.

Єлізавета Ігнатченко

курсант 2-го курсу ННІ
підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності
Національної поліції України

Науковий керівник:

Вадим Фурса

завідувач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ БПЛА В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На території України від 24 лютого 2022 року Указом Президента України № 64/2022 у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації було введено воєнний стан [1]. Актуальність даної теми полягає в тому, що безпілотні літальні апарати стали невід'ємною частиною діяльності Національної поліції України, відкриваючи нові можливості для виконання службово-бойових завдань. Використання безпілотних літальних апаратів (далі – БПЛА) стало визначальною ознакою сучасної збройної боротьби [2].

У нашій державі БПЛА кардинально вплинули на всі сфери життя українців. На сьогодні немає джерел, які б містили найбільш повну та систематизовану інформацію про безпілотні літальні апарати правові основи їх використання поліцією та основні напрями їх застосування в цій сфері. Використання безпілотних літальних апаратів у правоохоронній діяльності дозволяє співробітникам правоохоронних органів ефективно виконувати свої завдання з відносно невеликими фінансовими витратами. Раніше для цього було потрібно залучати значну кількість особового складу та використовувати пілотовану авіацію. Крім того, застосування БПЛА знижує ризики нещасних випадків для правоохоронців і учасників операцій, пов'язаних із пожежною або вибуховою небезпекою, а також ризики поранень, травм або загибелі. У цьому полягає основна перспектива практичного використання БПЛА правоохоронними органами під час виконання різноманітних завдань, що полягають у:

- охороні громадського порядку, публічної безпеки та безпеки дорожнього руху;
- виявленні, припиненні та протидії адміністративним та кримінальним правопорушенням;
- припиненні терористичної чи розвідувальної діяльності, діяльності

незаконних воєнізованих або збройних формувань, колабораціонізму терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;

- здійсненні прикордонного контролю та захисту територіальної цілісності та суверенітету держави;

- запобіганні нещасним випадкам, гасінні пожеж, рятуванні людей та надаванні допомоги з ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійних лих;

- попередженні та протидії злочинам проти довкілля;

- охороні, захисті та забезпеченні прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства та держави від протиправних посягань [3].

Перш за все варто зазначити, що БПЛА надають Національній поліції України та іншим підрозділам можливість швидко реагувати на події завдяки оперативному збору інформації з повітря. Дрони можуть працювати в умовах, недоступних для інших засобів, наприклад, в тісних міських округах. Крім того, ключовим компонентом стало застосування FPV-дронів в зоні бойових дій для знищення ворожої техніки та ліквідації живої сили противника з повітря. Це дає змогу значно зберегти життя наших військових, уникнути безпосередніх зіткнень з супротивником. FPV-дрони можуть бути оснащені зброєю та застосовуватися для виконання точних ударів по ворожих об'єктах. Оператор здатен управляти дроном з високою точністю, що забезпечує можливість наносити удари з позицій, недосяжних для звичайних літаків.

Тож відколи в Україні було запроваджено воєнний стан, БПЛА стали надзвичайно важливим засобом для Національної поліції України. Використання БПЛА значно посилило ефективність виконання службово-бойових завдань, надаючи можливість швидко реагувати на загрози, знижуючи небезпеку, та надавати можливість зберегти життя. У правоохоронній діяльності дрони виявилися незамінними у забезпеченні правопорядку, боротьбі з тероризмом, проведенні рятувальних операцій тощо. Особливо великий внесок у збройне протистояння внесли FPV- дрони – їхня точність та здатність працювати у складних умовах дають змогу нищити ворожу техніку та живу силу ворога, тим самим зберігаючи життя військовослужбовців. Україна потребує систематизованої нормативно-правової бази щодо використання БПЛА, що є актуальним напрямом для майбутніх досліджень.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. Про введення воєнного стану в Україні. м. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

2. Фещенко А.Л. Застосування БпЛА у воєнних конфліктах кінця ХХ – початку ХХІ століття / 20.00.22 – військова історія / Автор. дис. к.і.н. Нац. універ. оборони України. Київ. 2011. 22 с.

3. Саковський А. А., Науменко С. М., Кравченко С. І., Єфіменко І. М. та ін. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції: метод. рек. / Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.

Данило Карпачов

курсант 3-го курсу

факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач

кафедри вогневої підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ТАКТИЧНА ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОЇ ВИДИМОСТІ

Тактична вогнева підготовка є невід’ємною складовою бойового вишколу особового складу сил оборони, адже вона формує здатність діяти ефективно та злагоджено в умовах бойового зіткнення. Одним із найскладніших аспектів цієї підготовки є тренування в умовах обмеженої видимості, які можуть виникати як унаслідок природних факторів – туман, нічний час, опади, так і внаслідок бойових дій, коли застосовуються димові завіси, пил чи уламки. У таких умовах значно ускладнюється орієнтування на місцевості, взаємодія між підрозділами, оцінка обстановки та влучність стрільби, що вимагає розробки та впровадження адаптованих методологій тренування.

Тактична вогнева підготовка в умовах обмеженої видимості набуває особливого значення у сучасній війні, де домінуючими є маневрені дії в урбанізованому середовищі, нічні операції та засоби радіоелектронної боротьби, що можуть впливати на системи виявлення противника. Тому навички ведення прицільного вогню, збереження орієнтації та дій у складі бойової групи повинні відпрацьовуватись у наближених до реальності ситуаціях. Основна мета такого тренування – забезпечити здатність бійця ухвалювати правильні рішення, зберігати боєздатність та діяти ефективно навіть у повній темряві чи за відсутності візуального контакту з цілями [3].

З методологічної точки зору тренування у зазначених умовах передбачає застосування низки спеціалізованих підходів, що базуються як на традиційних, так і інноваційних засобах. По-перше, використовуються світлочутливі мішені або мішені з імітаційними цілями, що дозволяє відпрацьовувати влучність при слабкому освітленні. По-друге, впроваджується використання приладів нічного бачення, тепловізійних прицілів та інших технічних засобів, що допомагають компенсувати обмежену здатність зору. Водночас слід зазначити, що надмірна залежність від технічних засобів у разі їхнього виходу з ладу може стати фатальною, тому підготовка повинна охоплювати й розвиток так званого «нічного

бачення» – здатності орієнтуватися у просторі без опори на зорові образи, за рахунок слуху, тактильного сприйняття та пам'яті місцевості.

До основних викликів, які виникають у процесі тактичної вогневої підготовки в умовах обмеженої видимості, належить психологічне навантаження на бійця. Ніч, туман чи задимленість значно підвищують рівень тривожності, втоми та дезорієнтації, що впливає на швидкість реакції, точність стрільби та здатність до командної взаємодії. Тому ефективні методології тренування повинні включати елементи стрес-тестування, імітацію реальної бойової обстановки та поступове ускладнення сценаріїв. Підготовка в умовах, максимально наближених до реальних, дозволяє сформувати стійкість до стресових чинників і розвинути м'язову пам'ять, яка забезпечує автоматизм дій навіть у критичних ситуаціях [1].

Особливу увагу слід приділяти взаємодії в малих групах. В умовах обмеженої видимості саме чітка координація між бійцями, використання заздалегідь узгоджених сигналів та команд, а також злагоджені дії у зв'язці набувають вирішального значення. Під час тренувань застосовуються вправи, що змушують учасників орієнтуватися на слух, виконувати завдання в умовах часткової або повної ізоляції від командира, що стимулює розвиток ініціативності, здатності до самостійного прийняття рішень та розуміння загального задуму операції [2].

Крім того, необхідно враховувати, що тактична вогнева підготовка в умовах обмеженої видимості не обмежується лише стрільбою. Вона передбачає повний комплекс дій: приховане пересування, встановлення позицій, укриття, виявлення противника, подання сигналів, евакуація поранених. Успішне виконання цих завдань вимагає системного підходу, що передбачає інтеграцію вогневої, інженерної, тактичної, психологічної та медичної підготовки.

Отже можна стверджувати, що тактична вогнева підготовка в умовах обмеженої видимості є критично важливим елементом бойової готовності сучасного військовослужбовця. Вона вимагає комплексного підходу до методологій тренування, що поєднує фізичні, психологічні та технічні складові. Лише завдяки систематичним, послідовним і багаторівневим навчальним програмам можливо досягти високого рівня бойової ефективності в складних умовах, коли кожна секунда, кожен постріл та кожне рішення можуть мати вирішальне значення для успіху всієї операції.

Список використаних джерел:

1. Павелко І. І. Підготовка військовослужбовців до дій в екстремальних (бойових) умовах. (2022).
2. Ковальова І. Ю., Карина С. С., Тимофєєв В. П. Використання інновацій в процесі вогневої підготовки: виклики воєнного стану та зарубіжний досвід для України. *Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану* (2022): 136.
3. Поливанюк В. Д. та ін. Застосування та використання вогнепальної зброї працівниками поліції в умовах відсутності або обмеженого освітлення. (2021).

Анастасія Ковальова

здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача

кафедри вогневої підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ОПТИМІЗАЦІЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВОЄННИХ ЗАГРОЗ

У нинішніх умовах широкомасштабної збройної агресії проти України питання вдосконалення системи підготовки особового складу сил безпеки і оборони набуває основного значення. Однією з найважливіших складових бойової готовності є вогнева підготовка, яка безпосередньо впливає на здатність військовослужбовців ефективно діяти в умовах бою, зберігати власне життя та виконувати поставлені завдання. Стандарти, що формувалися в мирний час, не завжди відповідають викликам сучасної війни, котра характеризується високою мобільністю, використанням безпілотних систем, стрімкими змінами тактики противника та необхідністю швидкого прийняття рішень у стресових ситуаціях.

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання оптимізації вогневої підготовки з урахуванням тактичного досвіду, сучасних методичних підходів, індивідуалізації навчального процесу та впровадження новітніх технологій. Ефективна вогнева підготовка має бути не тільки технічно точною, а й адаптованою до реальних умов сучасного бою.

На сьогодні вогнева підготовка в силах безпеки і оборони України проводиться за методиками, затвердженими відповідними нормативно-правовими актами: настановами, керівництвами з бойової підготовки, програмами індивідуальної та колективної підготовки. Основні елементи методик включають стрільби з особистої та колективної зброї, вправи на влучність, швидкість, точність і безпечне поводження зі зброєю. Перевагами нинішніх методик є їх системність, послідовність, а також нормативно-визначені критерії оцінювання. Вони дають змогу уніфікувати процес навчання в усіх підрозділах, що важливо з огляду на масову мобілізацію та ротацію особового складу.

Але сучасна практика бойових дій виявила низку істотних недоліків, таких як: формалізм виконання, застаріле матеріально-технічне забезпечення, обмежена тактична адаптація. З цього приводу постає питання: як поліпшити рівень вогневої підготовки кадрів сил безпеки та оборони України? Один зі

шляхів – це розробка та впровадження найновіших технологій і тактик у навчальну програму. Наприклад, використання сучасних симуляторів бою, що дозволяють вишколювати воїнів у реалістичних умовах, дослідження досвіду ведення бойових дій в інших країнах та взаємодія з їхніми військовими. Також необхідно активно залучати до освітнього процесу досвідчених військових, які мають практичний досвід у веденні боїв. Вони можуть передати свої знання та досвід молодим колегам, а також посприяти вдосконаленню навичок в бойових умовах. Залучення досвідчених військових до навчального процесу також допоможе виявити недоліки та проблеми в системі навчання й підготовки кадрів, які можуть бути вирішені у майбутньому [1, с. 302].

Окрім того, надзвичайно важливо гарантувати кадри сил безпеки та оборони потрібними засобами та устаткуванням. Наприклад, сучасні боєприпаси, зброя, техніка й інше устаткування здатні помітно поліпшити ефективність ведення бойових дій. Кадри сил безпеки та оборони повинні бути споряджені сучасною зброєю, амуніцією та іншими важливими засобами бойового застосування. Більше того, необхідно забезпечити належний рівень комфорту в умовах навчальних тренувань, таких як забезпечення достатньої кількості палива для опалення житлових та навчальних приміщень, належні умови харчування й медичного обслуговування [2].

Одним з важливих факторів виступає внутрішній контроль підготовки особи та справедливість оцінки. Для цього й існує та має розвиватися нормативна база, яка закріплює ці критерії. Вкрай важливим є проведення регулярних перевірок та атестації кадрів сил безпеки та оборони для визначення їхнього рівня підготовки та виявлення уразливих місць, над якими слід працювати.

Також потрібно розвивати та збільшувати кількість спеціальних курсів та програм задля підвищення рівня вогневої підготовки. Важливо розробляти та впроваджувати спеціальні курси та програми для підвищення рівня вогневої підготовки кадрів сил безпеки та оборони, які обіймають певні посади або мають військові (спеціальні) звання. Наприклад, такі програми можуть бути спрямовані на підвищення рівня навичок ведення снайперської та гранатометної підготовки та інше.

Підсумовуюче усе вищевказане, можемо дійти висновків, що удосконалення вогневої підготовки кадрів сил безпеки та оборони України є одним з ключових завдань в теперішніх умовах збройної агресії. Незважаючи на наявну нормативну базу та усталені методики підготовки, практика ведення бойових дій потребує глибокого переосмислення підходів до вогневого навчання. Оптимізація цієї системи має спиратися на досвід справжніх бойових дій, залучення до навчального процесу ветеранів та інструкторів з бойовим досвідом, застосування сучасних технологій, індивідуалізацію програм навчання, а також посилення контролю та

об'єктивної оцінки результатів підготовки. Важливу роль у підвищенні ефективності відіграє і забезпечення відповідними матеріально-технічними ресурсами, боєприпасами та сучасною зброєю.

Лише комплексний підхід, що включає тактичні, методичні й організаційні заходи, дозволить створити ефективну систему вогневої підготовки, яка відповідатиме викликам сучасної війни та забезпечить належний рівень бойової готовності особового складу.

Список використаних джерел:

1. Бодирєв Дмитро Анатолійович. Шляхи удосконалення рівня вогневої підготовки кадрів сил безпеки і оборони України: тези доповіді. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації. С. 302-304.
2. Бодирєв Д.А Удосконалення вогневої підготовки в ЗВО системи МВС України. Матеріали Всеукраїнського круглого столу. ДДУВС, 2022.
3. Плахотний А.П. Вогнева підготовка як основа службово-бойової діяльності поліцейських в сучасних умовах воєнного стану. Матеріали регіональної науково-практичної конференції. ДДУВС, 2022.

Ярослав Лисюк

курсант 2-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Вадим Фурса

завідувач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОГАЛИНИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Починаючи з 24 лютого 2022 року, Україна існує в умовах відкритої збройної агресії з боку рф. У зв'язку з цим значно зросла роль сектору безпеки й оборони, зокрема сил охорони правопорядку, які взяли на себе частину завдань, що традиційно виконуються військовими формуваннями. Водночас постала нагальна потреба перегляду та оновлення нормативного підґрунтя діяльності таких сил, особливо в частині службово-бойової підготовки, яка є критично важливою для ефективного реагування в умовах війни.

Варто зауважити, що в українському законодавстві досі відсутнє чітке визначення поняття «службово-бойова підготовка». Це створює значні ускладнення як у правозастосовній практиці, так і в міжвідомчій координації. У наукових джерелах термін трактується як сукупність заходів, спрямованих на досягнення належного рівня бойової готовності особового складу поліції, Національної гвардії, СБУ та інших підрозділів до виконання службово-бойових завдань у надзвичайних умовах, у тому числі – в умовах воєнного стану. Однак без законодавчого закріплення цього поняття, його тлумачення залишається суперечливим, що ускладнює правову кваліфікацію дій працівників під час виконання завдань у бойовій зоні [1, с. 56].

Нормативно-правове регулювання службово-бойової підготовки залишається фрагментарним. Основи цієї діяльності закріплені в низці законів, таких як: Закон України «Про Національну поліцію» [2], Закон «Про Національну гвардію України» [3], Закон «Про національну безпеку України» [4], Закон «Про правовий режим воєнного стану» [5], Кодекс цивільного захисту України [6]. Проте вони здебільшого містять загальні норми, які не розкривають специфіку підготовки до бойових дій, не визначають єдині стандарти дій під час спільних операцій різних силових відомств.

Особливої уваги заслуговує проблема міжвідомчої взаємодії. Законодавство України практично не містить ефективних механізмів координації дій між Національною поліцією, збройними силами, СБУ, Держприкордонслужбою та іншими структурами в умовах воєнного стану. Наприклад, участь підрозділів поліції в спільних із військовими операціях не завжди має чітке нормативне обґрунтування. Відсутні комплексні документи, що регламентували б алгоритми спільних дій, обмін інформацією, підготовку до операцій тощо. У зв'язку з цим службово-бойова підготовка втрачає цілісність і системність, а її ефективність залежить від ініціативи окремих керівників [7, с. 219].

В умовах війни службово-бойова підготовка набуває нових рис. Вона включає не тільки фізичну і вогневу підготовку, а й вміння працювати в умовах мінної небезпеки, протидіяти диверсійним групам, забезпечувати кібербезпеку, діяти в умовах обмежених ресурсів і складної психологічної ситуації. Все це вимагає принципово нового рівня професіоналізму й адаптації навчальних програм та методичних рекомендацій до реалій війни. Проте законодавча база залишається в значній мірі незмінною і не відповідає сучасним викликам [8, с. 14].

У зв'язку з цим варто виокремити кілька ключових напрямів удосконалення правового регулювання службово-бойової підготовки в умовах воєнного стану.

По-перше, необхідним є нормативне закріплення поняття «службово-бойова підготовка» в Законі України «Про Національну поліцію» та інших профільних актах. Це поняття повинно включати діяльність, спрямовану на

забезпечення готовності правоохоронців до виконання завдань у кризових, бойових умовах, а також спільно з військовими підрозділами.

По-друге, варто створити Єдине положення про службово-бойову підготовку сил охорони правопорядку, затверджене Кабінетом Міністрів України. У цьому документі мають бути визначені: рівні підготовки, тематика занять, стандарти оцінювання, строки проведення підготовки, склад учасників, організаційні й матеріально-технічні вимоги.

По-третє, актуальною є необхідність законодавчого закріплення механізмів міжвідомчої взаємодії. Зокрема, доцільно внести зміни до Законів України «Про Службу безпеки України», «Про Національну гвардію України», «Про боротьбу з тероризмом» та інших актів з метою чіткого врегулювання взаємодії під час проведення спільних заходів. Питання розмежування компетенцій, відповідальності та обміну інформацією повинні бути врегульовані на рівні закону, а не лише у формі наказів чи тимчасових інструкцій.

По-четверте, слід розробити і впровадити єдині стандарти службово-бойової підготовки для особового складу сектору безпеки. Важливою умовою є запозичення кращих міжнародних практик, включення бойового досвіду 2014–2024 років, адаптація тренінгів до реалій збройного конфлікту. Особливу увагу слід приділяти розвитку тактичного мислення, роботі в умовах високого ризику, командній взаємодії та психологічній витривалості.

По-п'яте, актуальним є запровадження системи психологічного супроводу службовців, які проходять службово-бойову підготовку або безпосередньо беруть участь у бойових діях. Психологічна підготовка, профілактика ПТСР, психологічна реабілітація – усе це має бути частиною службово-бойового циклу. Законодавче закріплення таких програм дозволить зберігати кадровий потенціал, підвищити стресостійкість і знизити ризики професійного вигорання.

Загалом можна констатувати: ефективність діяльності сил охорони правопорядку під час воєнного стану прямо залежить від якості їхньої службово-бойової підготовки. Без належного правового регулювання ця підготовка є фрагментарною, залежною від суб'єктивних чинників і не здатна повністю відповідати сучасним викликам. Тому удосконалення законодавства у цій сфері є не просто доцільним, а критично необхідним для забезпечення обороноздатності та правопорядку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Голенко Н.М. Службово-бойова підготовка у змісті професійної освіти працівників підрозділу поліції спеціального призначення. *Revista Științifică Internațională "Supremația Dreptului"*. № 5. 2017. С.53-59.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII : станом на 16 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 11.04.2025).
3. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII :

станом на 27 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 11.04.2025).

4. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII : станом на 9 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 11.04.2025).

5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII : станом на 8 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 11.04.2025).

6. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 02.10.2012 № 5403-VI : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 11.04.2025).

Ярослав Лисюк

курсант 2-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Олена Лопасєва

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Після початку повномасштабної збройної агресії Росії проти України виникла гостра потреба у модернізації підходів до навчання та підвищення рівня вогневої підготовки кадрів сил безпеки та оборони. Сучасні військові конфлікти відзначаються динамічністю бойових дій, маскуванню противника, його високою мобільністю та швидкою зміною умов бою. Це вимагає від військовослужбовців та правоохоронців не лише вміння ефективно застосовувати вогнепальну зброю, а й комплексного розвитку психофізичних якостей та швидкості прийняття рішень у бойових умовах.

Однією з основних проблем є те, що практична стрільба без ґрунтовних теоретичних знань про балістику, принципи роботи зброї та техніку стрільби перетворюється на стихійний процес, що веде до надмірного використання боєприпасів без досягнення очікуваної ефективності. Як зазначають Д. Г. Казначеев та О. М. Лопасєва, успішне виконання бойових завдань значною мірою залежить від рівня психологічної стійкості та готовності працівників поліції, що формується саме під час занять із вогневої підготовки [1, с. 83].

Світовий досвід показує, що удосконалення рівня підготовки військових і правоохоронців базується на активному впровадженні інноваційних навчально-тренувальних комплексів, інтерактивних симуляторів та сучасних методик тактичної стрільби. Важливе значення має використання VR-технологій, які дозволяють імітувати реальні бойові умови без ризику для життя та здоров'я курсантів. Інтерактивні методи навчання сприяють кращому засвоєнню конструкції зброї, правил стрільби та тактичних прийомів ведення бою.

На сьогодні вогнева підготовка сил безпеки та оборони України стикається з низкою критичних проблем, серед яких є застарілі методики та настанови зі стрільби, недостатня кількість боєприпасів для практичних занять, незадовільний стан полігонів і стрільбищ, недостатній рівень фізичної підготовки особового складу, психологічні бар'єри у курсантів, пов'язані зі страхом перед зброєю та нездатністю діяти в екстремальних умовах [2, с. 314].

Сучасний підхід до навчання вогневій підготовці має ґрунтуватися на використанні реалістичних стрілецьких вправ із моделюванням бойових ситуацій. Як зазначає О. М. Лопасєва, для підвищення рівня підготовки важливо не лише оволодіти технічними навичками стрільби, а й виробити психологічну готовність до застосування зброї у стресових умовах [1, с. 84].

Впровадження новітніх методик навчання дозволить значно підвищити рівень вогневої підготовки та сформувати стійкі навички володіння зброєю у працівників силових структур. Основні напрями удосконалення включають:

- використання інтерактивних симуляторів – віртуальні стрілецькі тренажери дозволяють моделювати різні бойові ситуації, включаючи міський бій, стрільбу в русі та використання укриттів;
- розширення практичних занять – необхідно збільшити кількість навчальних стрільб з різних положень (стоячи, з коліна, лежачи, з автомобіля, з укриття);
- психологічна підготовка – тренінги з подолання стресу під час стрільби та симуляції бойових ситуацій є критично важливими для ефективного застосування зброї;
- створення єдиної методичної бази – розробка єдиних стандартів вогневої підготовки для всіх силових структур на основі найкращих міжнародних практик;
- впровадження електронного тестування – для оцінки рівня знань та навичок стрільби необхідно використовувати незалежне комп'ютерне тестування, що дозволить об'єктивно вимірювати рівень підготовки.

Своєю чергою Д. Г. Казначєєв та Ю. М. Волков підкреслюють, що важливим аспектом ефективної підготовки є формування у курсантів навичок швидкої оцінки бойової обстановки та прийняття рішень у реальному часі [2, с. 315].

Також важливо враховувати необхідність формування психологічної

стійкості у працівників правоохоронних органів, особливо в умовах екстремальних ситуацій. Це включає в себе тренування здатності до швидкої мобілізації психологічних ресурсів та оптимального вирішення завдань у стресових умовах [3, с. 230].

Окрім цього, важливим є розвиток навичок тактичної медицини, що дозволяє надати першу медичну допомогу в умовах бою, що підвищує шанси на виживання як самого бійця, так і його побратимів [4, с. 148-149].

Тож вдосконалення рівня вогневої підготовки сил безпеки та оборони України є важливим завданням у контексті сучасних викликів у сфері національної безпеки. Інтеграція сучасних тренувальних методик, використання інтерактивних технологій та впровадження єдиних стандартів навчання сприятиме формуванню висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно виконувати бойові та службові завдання.

Як свідчить практика, використання покрокових методик навчання, симуляторів та психологічних тренінгів дає змогу значно покращити результати стрільби та скоротити час, необхідний для підготовки курсантів. Тому подальше дослідження цієї проблематики є вкрай необхідним для розробки ефективних програм вогневої підготовки, які відповідатимуть сучасним викликам і стандартам бойової підготовки.

Список використаних джерел:

1. Казначеев Д. Г., Лопасева О. М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2018, № 4. С. 82-85.
2. Казначеев Д. Г., Волков Ю. М. Основні проблеми засвоєння теоретичних знань та оволодіння практичними навичками зі стрільби здобувачами вищої освіти під час занять з вогневої підготовки: педагогічний погляд. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2022, № 3. С. 313-318.
3. Біліченко В.В. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2018, № 4. С. 230.
4. Андрущенко В.А. Тактична медицина як складова професійної підготовки працівників поліції. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, 2023, № 1. С. 148-149.

Максим Литвиненко

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВОГНЕВІЙ ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ СИСТЕМ

У сучасних умовах реформування правоохоронних органів України та посилення вимог до професійної підготовки поліцейських особливу увагу приділяють вогневій підготовці. Цей компонент є дуже важливим, оскільки від навичок володіння вогнепальною зброєю залежить не лише особиста безпека працівника поліції, а й безпека громадян. У зв'язку з цим виникає потреба у впровадженні інноваційних технологій, зокрема мультимедійних систем, які дозволяють значно підвищити ефективність підготовки, її безпечність, адаптивність і контрольованість.

Впровадження мультимедійних систем у процес службової підготовки поліцейських розпочалося ще з початком реформаций внутрішньої системи органів правопорядку. Такий формат навчання виявився надзвичайно ефективним на етапі базової підготовки, особливо при опануванні навичок поводження зі зброєю. Саме тому з початком воєнного стану на території України цей підхід набув ще більшої актуальності та широкого застосування. Однією з головних переваг використання мультимедійних технологій є можливість створення змодельованих сценаріїв практичних ситуацій під час занять, що дозволяє відпрацювати дії в умовах, наближених до реальних, не наражаючи себе на небезпеку під час виконання службових обов'язків. Такий підхід до навчання є надзвичайно цінним, оскільки після багаторазового опрацювання різних сценаріїв, включно із застосуванням вогнепальної зброї, у курсантів формується чіткий алгоритм поведінки у відповідних ситуаціях. Важливим елементом цього процесу є також обов'язкове обговорення допущених помилок після кожного тренування, що сприяє глибшому усвідомленню дій та їх корекції в майбутньому [1, с. 982].

В Україні було запроваджено віртуальні тири (VR-симулятори), що дозволяють відпрацьовувати стрільбу в умовах, максимально наближених до

реальних бойових ситуацій, без витрати боєприпасів. Найпоширенішою є імерсивна мультимедійна платформа бойової підготовки – Strata22. Це навчальна база із піротехнічними та світловими спецефектами для максимального занурення. І портативна – переносний мінімальний набір обладнання, що вміщується у багажник легкової автівки [2, с. 225].

Професійна діяльність працівників правоохоронної системи вимагає не лише юридичних знань, а й особистісних якостей, що впливають на ефективність виконання службових завдань. Поліцейському необхідно вміти аналізувати поведінку людей, знімати психоемоційне напруження, налагоджувати контакт з громадянами, долати психологічні бар'єри в комунікації, працювати в умовах стресу, дефіциту часу та інформації, а також нести відповідальність за свої слова і рішення.

Розглядаючи питання переваг впровадження інноваційних технологій у вогневу підготовку поліцейських, можемо виокремити кілька з них. По-перше, це безпечність, тобто навчання без ризику для життя та здоров'я. По-друге, економічність, що включає зменшення витрат на набої, амуніцію та експлуатацію полігонів. По-третє, реалістичність, що включає моделювання ситуацій, які важко або неможливо відтворити в реальному тирі [3, с. 277].

В Україні перші мультимедійні системи вогневої підготовки були впроваджені в Національній академії внутрішніх справ, а також у підрозділах патрульної поліції. Зокрема, використовуються комплекси «СКАТ», VR-тренажери в Центрах первинної професійної підготовки.

У країнах ЄС та США такі технології є обов'язковими в поліцейських академіях. Наприклад, у США поширені системи «MILO Range» і «VirTra», які забезпечують повне занурення в тактичні сценарії з високим рівнем стресу. Навчальна система MILO Range включає в себе відеосценарії та обширну бібліотеку вправ із використанням вогнепальної зброї на основі інтерактивної графіки, а також вправи зі стрільби. Програмне забезпечення дозволяє інструкторам редагувати та створювати нові, повністю інтерактивні відеосценарії та графічні вправи зі зброї. MILO Range дозволяє легко створювати безпечні, надійні та ефективні програми навчання на довгі роки. Система включає навчання продукту та повну гарантію, надаючи безкоштовні нові сценарії та оновлення програмного забезпечення. Під час початкової підготовки американські правоохоронці вивчають правильне положення для стрільби, утримання зброї та основи влучної стрільби за допомогою тренажерів, таких як EST 2000 і LMTS. EST 2000 використовує цифрову відеосистему, екран високої роздільної здатності, комп'ютерну графіку і точне моделювання балістики для реалістичної віртуальної стрільби [2, с. 227].

Тому можемо зазначити, що мультимедійні технології є важливою складовою модернізації вогневої підготовки поліцейських. Їхнє впровадження дозволяє значно підвищити якість навчання, знизити ризики, економити ресурси та адаптувати підготовку до викликів реального життя. У

майбутньому ці технології повинні стати невід’ємною частиною навчального процесу в усіх правоохоронних структурах України.

Список використаних джерел:

1. Войнов Д.С., Карпенко О.М. Інноваційні технології у вогневій підготовці поліцейських: застосування мультимедійних систем. In: *The 12 th International scientific and practical conference “Modern research in world science” (February 26-28, 2023) SPC “Sci-conf. com. ua”, Lviv, Ukraine. 2023. 1161 p. 2023 p. 983.*
2. Наточій А.Д., Тінін Д.Г. Застосування інтерактивних та мультимедійних технологій при вогневій підготовці працівників правоохоронних органів: зарубіжний та вітчизняний досвід. Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та 224. In: *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики: матер. II Міжнар. наук. конф. (м. Кривий Ріг, 19 січня 2024 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп. 2024 р. 224-229.*
3. Волков Ю. Інноваційні технології в системі вогневої підготовки: сучасні аспекти та можливості поліцейських. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 3 (124). С. 276-283.*

Анастасія Лісняк

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ СИЛ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Вогнева підготовка є одним із основних аспектів підготовки сил правопорядку під час воєнного стану, оскільки вона забезпечує ефективне реагування на загрози, що виникають в умовах бойових дій. Особливо важливою є роль вогневої підготовки в діяльності правоохоронних органів, оскільки їх завдання полягають не тільки у забезпеченні правопорядку, але й у підтримці національної безпеки під час війни чи надзвичайних ситуацій. Вогнева підготовка дозволяє співробітникам правоохоронних органів швидко і точно реагувати на загрози, здійснювати правозастосування та захистити мирне населення.

Правові підстави застосування вогнепальної зброї поліцейськими

досліджували такі науковці в сфері права, як Ю.М. Волков, В.Д. Поливанюк, В.О. Заросило, А.В. Губанов, О.С. Федченко, В.Д. Шиян, О.І. Ульянов, Д.А. Савчук, А.В. Корінець та інші.

На думку В. П. Тимофєєва, вогнева підготовка поліції включає в себе навчання практичним навичкам використання вогнепальної зброї, вдосконалення тактики дій під час збройних сутичок, тренування в умовах, наближених до реальних бойових ситуацій, а також психологічну підготовку до застосування зброї. В умовах війни роль цього аспекту підготовки значно зростає, оскільки працівники поліції займають одну з перших ліній оборони країни, виконуючи завдання як у тилу, так і в зоні бойових дій [1].

На нашу думку, вогнева підготовка включає не тільки вміння користуватися вогнепальною зброєю, але й розвиток навичок швидкого реагування в умовах стресу, що є ключовим для ефективних дій у бойових умовах. Під час воєнного стану правоохоронці можуть стикатися з ситуаціями, коли необхідно приймати термінові рішення в умовах обмеженого часу і високої небезпеки. Тому фізичне та психологічне тренування є важливою складовою підготовки.

Слід додати, що сили правопорядку під час воєнного стану часто виконують завдання з охорони стратегічно важливих об'єктів, таких як адміністративні будівлі, інфраструктура та інші. Вміння правильно застосовувати вогнепальну зброю допомагає оперативно зупиняти загрози та захищати ці об'єкти. Крім того, правоохоронці повинні бути готові до участі в антитерористичних операціях, де вогнева підготовка є важливим аспектом забезпечення безпеки цивільного населення.

В умовах воєнного стану важливою є координація між різними силовими структурами – поліцією, Національною гвардією, військовими частинами та іншими. Службовці сил правопорядку мають не лише навички вогневої підготовки, але й здатність діяти в команді, правильно передавати інформацію і взаємодіяти з іншими підрозділами для виконання спільних завдань. Вогнева підготовка також включає розуміння основних принципів тактики взаємодії між підрозділами в умовах бойових дій [2].

Вважаємо, що однією з важливих складових вогневої підготовки є також формування психологічної стійкості у правоохоронців, яка дозволяє їм діяти в умовах стресу та високої небезпеки. Вогнева підготовка включає навчання правильним технікам збереження спокою в екстремальних умовах, що є необхідним для успішного виконання завдань у складних бойових ситуаціях.

Під час воєнного стану викладачі у процесі викладання дисципліни вогневої підготовки повинні враховувати специфічні умови. Тому, на нашу думку, слід запровадити навчання застосування різних видів зброї, тому що правоохоронці повинні бути готові до застосування як стандартної вогнепальної зброї, так і спеціальної (гранатометів, автоматичної зброї тощо), що може бути необхідним під час виконання завдань в умовах війни.

Підготовка поліцейських також повинна включати тренування на швидке оцінювання ситуації, ухвалення рішень за критичних умов, зокрема під час застосування вогневої сили [3, с. 329].

Отже вогнева підготовка є основною складовою ефективної діяльності сил правопорядку під час воєнного стану. Вона дозволяє правоохоронцям бути готовими до різноманітних викликів, що виникають у складних бойових умовах, і допомагає забезпечити ефективний захист населення та державних інтересів. Важливою є не тільки технічна підготовка, але й психологічна стійкість, що дозволяє зберігати контроль у критичних ситуаціях. Систематичне вдосконалення вогневої підготовки є необхідною умовою для гарантування безпеки та ефективності сил правопорядку в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Тимофєєв В.П., Гунько К.О. Актуальні питання застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції в умовах воєнного стану. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284800/278864> (дата звернення: 14.04.2025).
2. Тимофєєв В., Дусяк О., Крисько В. Вогнева підготовка курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. URL: <http://journalapp.uzhnu.edu.ua/article/view/294604/287408> (дата звернення: 14.04.2025).
3. Заросило А. В. Вогнева підготовка поліцейських як складова безпекової ситуації в Україні в умовах війни. *Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки*, 2024, 331.

Максим Лещенко

курсант факультету підготовки
фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Олена Лопасєва

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ТА ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ЗОНАХ З ПІДВИЩЕНИМ РІВНЕМ НЕБЕЗПЕКИ

Працівник поліції – одна з найвідповідальніших і найскладніших професій, що вимагає високої професійної майстерності, морально-етичних якостей і суворого дотримання правових норм, які не суперечать принципам правової держави. Професійна майстерність є результатом знань і умінь, здобутих співробітником під час первинного професійного навчання, а також

досвіду, який він набуває в процесі практичної роботи. Це також включає фізичну і психологічну готовність працівника до виконання поставлених завдань, що вкрай важливо для забезпечення ефективності виконання службових обов'язків. Професійна підготовка працівника поліції не обмежується лише теоретичними знаннями, а й включає вдосконалення практичних навичок у реальних умовах. Важливу роль у цьому процесі відіграє безперервне професійне навчання, що дозволяє співробітникам не тільки мати, а й покращувати свої професійні здібності. Водночас служба в поліції передбачає постійне вдосконалення та адаптацію до нових реалій, включаючи високий рівень стресових ситуацій, психічних та фізичних навантажень.

Однією з найбільших проблем, з якою стикаються співробітники поліції, є низький морально-психологічний стан через тривалу кризу в країні, нестабільність у соціально-матеріальному забезпеченні та високі вимоги до роботи. Працівники поліції, зокрема ті, хто брав участь в антитерористичних операціях, часто мають посттравматичні стани, що можуть значно знижувати їх професійну ефективність. Це вимагає специфічної уваги до психологічної підготовки, зокрема в умовах виконання службових завдань в екстремальних ситуаціях [1, с. 15]. Значення психологічної готовності є особливо важливим під час використання бойової зброї. Бойова підготовка працівників поліції вимагає високого рівня координації дій, що пов'язано з великими психічними навантаженнями. Ефективне володіння зброєю потребує не тільки технічних знань, але й глибокої психологічної підготовки, що дає можливість діяти чітко та злагоджено, навіть у стресових ситуаціях. Психологічна стійкість працівника поліції є основою його здатності швидко приймати рішення і діяти відповідно до ситуації, особливо в умовах обмеженого часу та високого ризику [2, с. 49].

Через це важливим аспектом підготовки є проведення тренувань з вогневої підготовки, які не лише дозволяють поліцейським оволодіти навичками стрільби, але й покращують їх здатність швидко реагувати на загрози. Підготовка включає різноманітні елементи, такі як стрільба на випередження, стрільба на коротких дистанціях, а також стрільба в русі та через укриття. Кожен з цих елементів має свої специфічні особливості, що потребують особливої уваги та тренування. Однією з головних проблем, з якою стикаються під час навчання, є недостатнє використання навчальної зброї. Якщо в спортивній стрільбі основну увагу приділяють практичним тренуванням, то в поліційній підготовці цей аспект часто ігнорується, що знижує ефективність тренувань. Важливо, щоб навчання користуватися зброєю стало невід'ємною частиною професійної підготовки працівників поліції, що дозволить їм не лише підвищити рівень володіння зброєю, а й розвивати морально-психологічну стійкість, необхідну для роботи в екстремальних умовах [3, с. 48].

У процесі вогневої підготовки необхідно формувати в співробітників

поліції впевненість у своїх силах і здатність ефективно застосовувати зброю у реальних ситуаціях. Це дозволить їм не лише успішно виконувати свої службові обов'язки, а й забезпечити громадський порядок і безпеку, що є їхнім основним завданням. Внаслідок правильно збалансованого комплексу вправ працівники поліції зможуть досягти високого рівня підготовки, що дозволить ефективно реагувати на будь-які загрози, зберігаючи при цьому спокій і рішучість у діях.

Поліцейські, які працюють в умовах підвищеного рівня небезпеки, часто стикаються з ситуаціями, що вимагають швидкої і точної реакції. Це можуть бути захоплення заручників, збройні напади, терористичні акти чи інші ситуації, де ризик для життя громадян і співробітників поліції є високим. В таких умовах вогнева підготовка стає не просто навчанням стрільби, а й інструментом забезпечення правопорядку та безпеки в критичних ситуаціях. Особливість підготовки до таких операцій полягає в тому, що поліцейським доводиться працювати в умовах високих стресових навантажень, з обмеженими можливостями для маневру та нестабільною тактичною ситуацією. Це вимагає не тільки високої майстерності у володінні зброєю, але й уміння швидко оцінювати ситуацію, адаптувати свої дії відповідно до умов, що змінюються, і приймати рішення, що базуються на законності та необхідності [3, с. 55].

Оптимізація вогневої підготовки та тактики дій поліцейських у зонах з підвищеним рівнем небезпеки є важливою умовою для підвищення ефективності правоохоронних органів та забезпечення безпеки громадян. Для цього необхідно постійно удосконалювати навчальні процеси, інтегруючи реалістичні сценарії, психологічну підготовку, сучасні технології та тактичні навички. Це дозволить поліцейським діяти швидко, чітко та ефективно в умовах найвищого ризику, забезпечуючи правопорядок і мінімізуючи негативні наслідки для мирних громадян [4, с. 19].

Таким чином, професійна підготовка працівників поліції має бути комплексною і всебічною, охоплюючи не тільки фізичний і технічний аспекти, а й важливу складову – психологічну готовність до стресових ситуацій. Це дозволить поліцейським бути максимально ефективними в умовах виконання своїх обов'язків і сприятиме безпеці громадян.

Список використаних джерел:

1. Наточій А. Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 4. С. 329-333.
2. Плахотний А.П. Вогнева підготовка як основа службово-бойової діяльності поліцейських в сучасних умовах воєнного стану. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 черв. 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 62-63.
3. Тимофеев В. Важливість підготовки поліцейських до несення служби в критичних ситуаціях в умовах воєнного стану. Collection of scientific papers «SCIENTIA» June 16, 2023; Athens, Greece. 2023. С. 75-77.

4. Казначеев Д.Г. Роль та місце службово-бойової діяльності в забезпеченні національної безпеки. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (ДДУВС, 13.03.2020).* 2020. С. 221-222.

Вадим Пивоваров

курсант 3-го курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача кафедри
вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ МВС ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У сучасних умовах, коли Україна стикається з численними внутрішніми та зовнішніми викликами, питання національної безпеки набуває особливої актуальності. Одним із ключових аспектів забезпечення безпеки є ефективна підготовка правоохоронних органів, зокрема курсантів Міністерства внутрішніх справ (МВС). Вогнева підготовка є невід'ємною складовою професійного становлення майбутніх офіцерів поліції, забезпечуючи їх необхідними знаннями та навичками для виконання службових обов'язків у складних умовах.

Присвячували публікації цій тематиці Гончаренко В.С., Баскаков В.М., Наточій А.Д., Толкачов С.М., Пустовий Ю.Ю та багато інших, але, на нашу думку, ця тематика потребує більш широкого розгляду.

Вогнева підготовка курсантів МВС включає вивчення матеріальної частини стрілецької зброї, правил її застосування, заходів безпеки при поводженні зі зброєю, а також практичні заняття зі стрільби. Згідно з навчальними програмами курсанти опановують теоретичні основи стрільби, вивчають внутрішню та зовнішню балістику, проходять курс стрільб, що включає вправи з пістолета та штурмової гвинтівки. Особлива увага приділяється відпрацюванню нормативів та дотриманню заходів безпеки під час навчально-тренувальних стрільб.

Вогнева підготовка відіграє ключову роль у формуванні професійних навичок майбутніх офіцерів, оскільки сприяє розвитку службової дисципліни

та підвищенню рівня бойової готовності курсантів у закладах вищої освіти. Згідно з чинними нормативно-правовими актами, зокрема наказом Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 року, визначено основні засади організації службової підготовки співробітників Національної поліції України. Відповідно до цього наказу до програми вогневої підготовки включено: ознайомлення з матеріальною частиною вогнепальної зброї; вивчення правил безпеки при роботі з табельною зброєю; оволодіння базовими прийомами, технікою та правилами стрільби; а також засвоєння правових норм щодо застосування і використання зброї відповідно до статей 43 і 46 Закону України «Про Національну поліцію». Тому успішне опанування цих знань і навичок дозволяє майбутнім офіцерам діяти впевнено й професійно навіть у надзвичайних та екстремальних ситуаціях [1, с. 332].

Окрім цього, вогнева підготовка займає надзвичайно важливе місце в професійному становленні майбутніх офіцерів, оскільки формує ключові навички та риси, необхідні для ефективного виконання службових обов'язків. Зокрема [2, с. 63]:

1. Завдяки вогневій підготовці курсанти опановують техніку поводження з вогнепальною зброєю, вчаться прицільно стріляти, контролювати зброю, а також виконувати стрільбу з різних положень та за різних умов. Це дозволяє їм бути впевненими у своїх діях і професійно застосовувати зброю під час служби [3, с. 232].

2. Тренування з вогневої підготовки потребує від курсантів безумовного дотримання правил безпеки, уважності до деталей, точності та самоконтролю. Усе це сприяє зміцненню службової дисципліни, відповідального підходу до виконання завдань і дотримання встановлених стандартів.

3. Завдяки заняттям, наближеним до реальних обставин, курсанти вчаться працювати зі зброєю в напружених ситуаціях, швидко приймати рішення та зберігати контроль. Це є важливою передумовою їхньої готовності до складних викликів у майбутній професійній діяльності.

Слід додати, що вогнева підготовка тісно пов'язана з фізичною та тактичною підготовкою курсантів. Оволодіння навичками стрільби вимагає не лише технічних знань, але й високого рівня фізичної підготовленості та стресостійкості. Тактична підготовка включає відпрацювання дій у різних ситуаціях, що можуть виникнути під час несення служби, зокрема в умовах підвищеної небезпеки або бойових дій.

Але ж дана тематика охоплює низку системних і практичних аспектів, які безпосередньо впливають на ефективність майбутніх офіцерів у забезпеченні правопорядку та захисті громадян в умовах як мирного часу, так і надзвичайних ситуацій, зокрема під час воєнного стану. По-перше, це недостатнє фінансування та матеріально-технічне забезпечення, тому що багато навчальних закладів МВС не мають належної кількості сучасного стрілецького озброєння, боєприпасів і спеціалізованих тренажерів, полігони

або стрільбища часто потребують модернізації, що ускладнює якісну практичну підготовку курсантів. По-друге, застарілі методики підготовки. На нашу думку, у ряді випадків навчальні програми не враховують новітні тактичні підходи, особливо пов'язані з бойовими умовами в урбанізованому середовищі. По-третє, курсанти недостатньо готуються до прийняття рішень у стресових ситуаціях, що часто виникають при застосуванні вогнепальної зброї [4, с. 373].

Вважаємо, що ефективна вогнева підготовка курсантів МВС є запорукою їх готовності до виконання службових обов'язків у складних умовах, що, у свою чергу, сприяє зміцненню національної безпеки. Здатність правоохоронців оперативно та професійно реагувати на загрози, забезпечувати громадський порядок і захищати громадян є ключовим фактором стабільності та безпеки в державі.

Отже можемо дійти висновку, що вогнева підготовка курсантів МВС є важливою складовою їх професійного становлення та відіграє значну роль у забезпеченні національної безпеки України. Комплексний підхід до навчання, що включає теоретичні знання, практичні навички, правову обізнаність та фізичну підготовку, дозволяє формувати висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно виконувати службові обов'язки в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Наточій А.Д., Смаль П.В. «Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції» (321–333 с.). Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал. 2021. № 4 (114). 368.
2. Гончаренко В.С. Підготовка особового складу Національної поліції України до служби з вогнепальною зброєю. Інформаційний вісник Національної поліції України, (2), 61–66.
3. Бодирєв Д.А. Удосконалення методики проведення практичних занять з дисципліни «вогнева підготовка». In: *Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності: матеріали Міжнар. наук. конф., м. Одеса*. 2023. р. 234.
4. Тимофєєв В. Вогнева підготовка курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. Аналітичне-порівняльне правознавство. Ужгород, 2023. №6. С. 372-376. URL <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/294604/287408>

Карина Прокопець

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ
КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ
З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ**

Вогнева підготовка є однією з ключових складових професійного становлення курсантів закладів вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України. Вона забезпечує формування у здобувачів освіти необхідних знань, навичок та вмінь, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї в межах чинного законодавства, а також розвитку психологічної готовності до дій у складних та екстремальних умовах. Однак процес підготовки має низку проблем, які потребують системного аналізу та вдосконалення.

Однією з головних проблем є обмежена кількість годин, відведених на вогневу підготовку в рамках навчального плану. У зв'язку з цим курсанти не отримують належного обсягу практичного досвіду, що негативно впливає на формування навичок стрільби з різних положень, в умовах стресу, обмеженого часу та простору. Крім того, часто відсутня можливість тренувань у нічний час або в умовах, наближених до реальних бойових дій.

У ряді випадків навчальні заклади МВС не забезпечені сучасними засобами навчання – тренажерами, імітаторами, мультимедійними симуляторами та інтерактивними тирами, які дають змогу моделювати ситуації реального застосування зброї. Через це практичне відпрацювання навичок відбувається лише на полігонах або у класичних умовах, що не відповідає потребам сучасного оперативного середовища [1, с. 36].

Інтенсивність навчання не завжди враховує рівень початкової підготовленості курсантів, їх психофізіологічні особливості (зір, швидкість реакції, стресостійкість тощо) та темп засвоєння матеріалу. Недостатня диференціація у навчанні призводить до нерівномірного рівня вогневої підготовленості серед випускників. Незважаючи на наявність нових педагогічних технологій та сучасних методів навчання (VR-моделі,

комп'ютерні симулятори, тактико-стрілецькі ігри), більшість навчальних курсів залишається орієнтованими на традиційні підходи. Це обмежує розвиток адаптивного та критичного мислення, яке є необхідним під час прийняття рішень у реальних умовах збройного конфлікту або небезпечної ситуації [2, с. 37].

Вогнева підготовка має включати не лише технічну частину (володіння зброєю), а й психологічну складову, яка формує внутрішню готовність до використання сили, моральну відповідальність та навички самоконтролю. Однак часто відсутність відповідного психологічного супроводу та навчання унеможливорює адекватну підготовку до реальних ситуацій, пов'язаних із загрозою життю або здоров'ю.

Існують прогалини у правовому регулюванні методів і засобів вогневої підготовки, особливо щодо використання новітніх засобів навчання. Крім того, відсутність єдиних національних стандартів ускладнює адаптацію програм навчання до міжнародного досвіду та потреб сучасної правоохоронної діяльності.

Проблемні питання, що супроводжують формування вогневої підготовленості курсантів, потребують комплексного вирішення, що включає оновлення матеріально-технічної бази, розширення практичної складової навчання, впровадження сучасних методик та психологічних тренінгів. Також необхідне удосконалення нормативно-правової бази та створення гнучких, адаптивних програм з урахуванням індивідуальних особливостей курсантів. Ефективне вирішення цих проблем дозволить підвищити якість підготовки майбутніх правоохоронців і забезпечити належний рівень їх професійної готовності до виконання службових обов'язків у складних умовах [3, с. 10].

Необхідно дослідити міжнародний досвід підготовки поліцейських у країнах ЄС, США та Ізраїлю з метою адаптації кращих практик до національних умов. Це дозволить уніфікувати вітчизняну систему підготовки відповідно до вимог міжнародних місій, операцій з підтримки миру та транскордонної співпраці. Перспективним напрямом є аналіз чинного нормативно-правового забезпечення вогневої підготовки та розробка пропозицій щодо його удосконалення з урахуванням новітніх підходів до освіти, безпеки та прав людини [4, с. 11].

Тож подальші дослідження у цій галузі повинні бути спрямовані на формування науково обґрунтованих моделей підготовки, які б відповідали сучасним реаліям та викликам, з якими стикається система МВС України.

Список використаних джерел:

1. Бодирев Д. А. Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. Д. А. Бодирев, О. Д. Завістовський // Аналітично-порівняльне правознавство. редкол.: Ю. М. Бисага (голов. ред.), В. В. Заборовський, Д. М. Белов, С. Б. Булеца та ін.; ДВНЗ «УжНУ» Ужгород, 2023. №3. С. 246-249.
2. Волков Ю.М., Казначеев Д.Г. Актуальні проблеми застосування вогнепальної

зброї поліцейськими в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. Електронне наукове фахове видання. www.isej.org.ua/ № 4. 2020. С. 142–145.

3. Казначєєв Д.Г., Лопаєва О.М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал. 2018. № 4 (97). С. 82–85.

4. Ульянов О.І., Конєв О.Ю. Теоретико-методологічні засади удосконалення викладання вогневої підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Південноукраїнський правничий часопис № 3 2019 ОДУВС. с. 191–194.

Дмитро Руднєв

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЗМІНИ ВИМОГ ДО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

У період воєнного стану майже всі державні установи зазнали змін у своїх повноваженнях, компетенціях, правах, обов'язках, а також у процедурах і порядках роботи. Національна поліція не стала винятком – до нормативно-правових актів, що регламентують її діяльність, були внесені суттєві корективи, які адаптують роботу поліції до умов війни. Одні з найвагоміших змін стосуються правил застосування та використання вогнепальної зброї. У цих обставинах особливої актуальності набувають питання щодо вимог до озброєння та засобів захисту поліцейських. Вогнепальна зброя завжди відігравала важливу роль у боротьбі зі злочинністю, але в умовах необхідності протидії озброєним мародерам, проросійським бойовикам і навіть військам противника, стандартний арсенал поліції може виявитися недостатнім.

У зв'язку з цим підрозділи Національної поліції під час воєнного стану отримали посилене озброєння. Хоча ці зразки зброї і входять до офіційного переліку, раніше вони не застосовувалися настільки активно або постійно. Наприклад, замість укорочених автоматів АКС-74У поліція почала

використовувати повнорозмірні автомати АК-74 та навіть модифікації АК калібру 7,62×39 мм. Також активно застосовуються підствольні гранатомети ГП-25 (або їх аналоги – М209 для зброї стандарту НАТО), які раніше майже виключно використовувалися лише підрозділами спецпризначення. Крім того, поліцейських забезпечують ручними гранатами й одноразовими протитанковими гранатометами, такими як РПГ-18, РПГ-22, а також західними аналогами типу M72, переданими в межах військової допомоги [1].

Разом із модернізацією озброєння постала необхідність оновлення засобів індивідуального захисту поліцейських. Нові засоби мають не тільки ефективно захищати від фізичних загроз, а й бути зручними та придатними для тривалого носіння в різних умовах. Це потребує застосування інноваційних матеріалів і технологій, які поєднують високий рівень безпеки з мобільністю, необхідною для виконання оперативних завдань [2, с. 186].

Окрім особистого захисту, суттєві зміни торкнулися й транспортного забезпечення. Замість стандартного поліцейського автотранспорту тепер широко використовуються позашляховики та броньовані машини – як спеціалізовані, так і перероблені з цивільних або вантажних. Такі транспортні засоби посилюються броньованими елементами й протикумулятивними решітками.

Положення щодо застосування поліцейськими засобів примусу, зокрема застосування вогнепальної зброї як найсуворішого заходу примусу, також зазнали змін. У мирний час закон чітко визначає підстави, за яких правоохоронці можуть використовувати фізичну силу, спеціальні засоби, а також вогнепальну зброю. При цьому суворо забороняється вдаватися до заходів, які не передбачені чинним законодавством. Однак під час воєнного стану у разі нападу або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення чи чинить опір, працівник поліції має право застосовувати як передбачені засоби примусу, так і будь-які доступні підручні засоби.

Законодавче підґрунтя для таких дій було закладено ухваленням Верховною Радою законом, розробленим на основі законопроєкту №7147. Цей закон вніс зміни до Законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою підвищення ефективності дій правоохоронців у надзвичайних умовах [3]. Таким чином, співробітники поліції отримали повноваження застосовувати примусові заходи до осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, навіть без дотримання звичайних обмежень і процедур, що регламентують застосування вогнепальної зброї в мирний час.

Таким чином, у випадках, коли виникає загроза життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також у ситуаціях крайньої необхідності або під час затримання правопорушника, який чинить опір, співробітник поліції має право застосовувати не лише визначені спеціальні засоби, передбачені статтею 45 Закону, а й будь-які доступні підручні засоби (ч. 5 ст. 42). У період дії воєнного стану поліцейські наділені розширеними

повноваженнями щодо застосування заходів примусу. Вони можуть використовувати такі заходи стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, незалежно від норм, що регулюють порядок використання сили, спеціальних засобів чи вогнепальної зброї (ч. 9 ст. 42) [4].

Під час воєнного стану поліцейські мають право застосовувати вогнепальну зброю для захисту військових і цивільних об'єктів, запобігання та припинення агресивних дій з боку ворога, звільнення захоплених об'єктів, знищення ворожої техніки, захисту мирного населення, затримання чи знешкодження агресорів, а також для припинення правопорушень і забезпечення виконання законних вимог у рамках режиму воєнного стану [5].

Умови воєнного стану висувають особливі вимоги до озброєння та захисного спорядження поліцейських, адже вони змушені протистояти озброєним агресорам. Це фактично прирівнює функції поліції до обов'язків Збройних Сил, що й зумовило запровадження поняття Об'єднаних Сил Оборони. У межах таких дій правоохоронці отримали право самостійно ухвалювати рішення щодо застосування вогнепальної зброї та інших засобів летальної дії.

Узагальнюючи, можна зазначити: високі стандарти щодо озброєння та захисту працівників поліції є ключовим елементом системи забезпечення громадського порядку в умовах війни. Реалії сучасної агресії вимагають рішучих дій, які в мирний час могли б сприйматися як надзвичайні. Тому надання поліцейським широких повноважень і необхідних ресурсів – як захисних, так і бойових – має залишатися пріоритетом задля збереження життя громадян і територіальної цілісності України.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України» від 11.10.2018 № 828. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18#Text>
2. Якимчук В.О., Казначеев Д.Г. Основні проблеми забезпечення особистої безпеки поліцейських при виконанні ними своїх службових завдань. *Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану*, 2022, 187.
3. Закон України «Про внесення змін до законів України "Про Національну поліцію" та "Про Дисциплінарний статут Національної поліції України" з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» від 15.02.2022 р. № 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text>
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII, поточна редакція від 16.08.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 11.04.2025 р.).
5. А. П. Плахотний, Є. В. Швець. Додаткові повноваження поліцейського в умовах воєнного стану при застосуванні вогнепальної зброї - https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5020/3/Tezy_21-10-22_1-12-22%20Av.pdf#page=273.

Вікторія Станкевич

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Дмитро Бодирєв

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

МОДЕЛЮВАННЯ БОЙОВИХ УМОВ У ВОГНЕВІЙ ПІДГОТОВЦІ

Сучасні реалії ведення бойових дій вимагають від поліцейських високого рівня підготовки, зокрема вмінь швидко та точно діяти у складних тактичних умовах. У цьому контексті моделювання бойових умов стає важливим інструментом для підвищення рівня підготовки поліцейського.

Бойові умови — це ситуації, які виникають під час виконання службово-бойових завдань і характеризуються підвищеним ризиком для життя і здоров'я поліцейських. У таких умовах знижується рівень психологічної безпеки через вплив стрес-факторів. До них належать безпосередня загроза життю, отримання поранень, застосування зброї для ураження цілей, перебування поряд із загиблими. У результаті таких впливів у людей зростає тривожність, емоційна напруженість і формується сильний психотравмуючий ефект, який може негативно позначитися на психічному стані [1].

Вогнева підготовка є важливою частиною професійного навчання майбутніх правоохоронців в навчальних закладах МВС України. Заняття з цієї дисципліни та тренувальні стрільби проводяться на спеціально обладнаних полігонах і стрільбищах, що максимально наближають умови до реальних бойових ситуацій. Для того щоб курсанти та слухачі були повністю готові до виконання своїх службових обов'язків, тренування проходять у різних погодних умовах та у будь-який час доби, з високим рівнем фізичної та психологічної напруги [4].

Військовий полігон — це спеціально визначена територія на суші або акваторія моря разом із повітряним простором над ними, яка використовується для проведення випробувань зброї та військової техніки, підготовки військових та поліцейських підрозділів і вивчення тактичних дій. Полігони також можуть бути науково-дослідними установами, де

перевіряється дослідне та серійне озброєння. Залежно від завдань, полігони поділяються на три типи: науково-дослідні (випробувальні), навчальні (сухопутні чи морські) і заводські [2]. Військові полігони мають ряд переваг, які роблять їх незамінним інструментом у підготовці особового складу. Насамперед вони дозволяють створювати умови, максимально наближені до реальних бойових дій. Це дає змогу здобувачам вищої освіти не лише тренуватися зі справжньою зброєю та бойовими боєприпасами, а й відчувати реалістичність обстановки, що сприяє адаптації до стресових ситуацій. Крім того, полігони є чудовою платформою для відпрацювання тактичних дій. Тут можна ефективно навчати взаємодії між підрозділами, проводити спільні тренування і моделювати складні бойові ситуації. Ще однією важливою перевагою є масштабність тренувань: полігони дозволяють одночасно навчати великі групи правоохоронців, залучати різні види техніки та зброї, а також випробовувати нові методи ведення бою. Втім, полігони мають і свої недоліки. Головним із них є значні витрати, пов'язані з організацією навчань. Використання боєприпасів, техніки, обслуговування території та створення інфраструктури потребують великих ресурсів. Також навчання на полігонах має обмеження у відтворенні певних умов, таких як міські бої чи дії в специфічному середовищі (наприклад, під водою). Альтернативою або доповненням до полігонів є симулятори.

Симулятор – це програма або пристрій, який відтворює функціонування реальних систем чи процесів. Його використовують у різних сферах, щоб імітувати роботу складних механізмів чи ситуацій. У навчанні симулятори допомагають опановувати практичні навички спеціалістам, які працюють із технічно складними або небезпечними системами. У дослідженнях вони застосовуються для аналізу процесів, які важко чи ризиковано вивчати безпосередньо. Військові, рятувальники та інші спеціалісти використовують симулятори для підготовки до роботи в умовах підвищеної небезпеки. Симулятори мають багато переваг. Вони забезпечують безпеку, оскільки дозволяють тренуватися без ризику для життя чи здоров'я. Вони підвищують ефективність навчання, даючи змогу швидше опанувати складні навички. Крім того, симулятори економлять ресурси, бо навчання на них обходиться дешевше, ніж робота з реальними системами, і дозволяють працювати з обладнанням чи ситуаціями, які недоступні в реальності. Однак симулятори мають і свої недоліки. Вартість створення складних симуляторів може бути дуже високою. Реалістичність залишається обмеженою – навіть найсучасніші моделі не здатні повністю передати всі особливості реальних умов. До того ж для ефективного використання симуляторів користувачам потрібні базові технічні знання та вміння. Таким чином, симулятори є корисним інструментом для навчання та досліджень, але їх застосування потребує врахування як переваг, так і обмежень [3].

На сьогодні два основні підходи до моделювання бойових умов у

вогневій підготовці – це використання полігонів та симуляторів. Полігони забезпечують реалістичність завдяки природному середовищу, використанню бойових боєприпасів і відпрацюванню командних дій у реальних умовах. Водночас симулятори відкривають нові можливості завдяки сучасним технологіям, таким, як віртуальна реальність (VR), дозволяючи економити ресурси та створювати різноманітні навчальні сценарії

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України : Наказ М-ва внутр. справ України від 08.12.2016 № 1285 : станом на 13 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0080-17#Text> (дата звернення: 17.02.2025).
2. Учасники проєктів Вікімедіа. Військовий полігон – Вікіпедія. *Vikimedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Військовий_полігон (дата звернення: 17.02.2025).
3. Що таке симулятор - Optimize: Illustrator. *Optimize: Illustrator - Енциклопедія мира цифровых технологий*. URL: <https://optimize-il.com/shho-take-simulyator/> (дата звернення: 17.02.2025).
4. Наточій А.Д., Воробець Х. О. Використання новітніх методик під час викладання дисципліни «Вогнева підготовка» у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Харків, 2019. URL: https://www.univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/86.pdf.

Ілля Семенов

курсант 1-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Дмитро Казначєєв

доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СКЛАДОВИМИ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ
ПРИ СПІЛЬНОМУ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ**

Здійснюючи заходи із захисту цивільного населення під час збройних конфліктів (ЗЦН), Україна керується вимогами міжнародно-правових актів, а також іншими міжнародно-політичними орієнтирами, зокрема положеннями IV Гаазької конвенції 1907 року про закони і звичаї війни на суходолі, її

додатками, Женевськими конвенціями та їх додатковими протоколами, а також іншими багатосторонніми угодами та договорами в галузі міжнародного гуманітарного права, учасником яких є Україна. Однак попри значний період збройного конфлікту на сході України, державна політика у сфері захисту цивільного населення так і не була чітко визначена. Вона не отримала належного відображення у стратегічних документах органів законодавчої та виконавчої влади і не стала невід'ємною частиною національної політики в сфері безпеки та оборони.

Основні принципи національної безпеки та оборони визначені в Законі України "Про національну безпеку України" 2018 року, де зазначено, що діяльність держави спрямована на захист прав та свобод громадян, їхнього життя і гідності, а також забезпечення безпечних умов для їхнього існування. Водночас до основних національних інтересів України належать: 1) державний суверенітет, територіальна цілісність, демократичний конституційний лад та недопущення втручання у внутрішні справи країни; 2) сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства та держави для підвищення рівня життя населення; 3) інтеграція України в європейські політичні, економічні, безпекові та правові структури. Проте питання захисту цивільного населення не було включено до переліку фундаментальних національних інтересів країни в офіційних документах [1].

Однією з основних проблем є те, що сили безпеки та оборони, які взаємодіють для забезпечення національної безпеки та оборони України, захисту її незалежності та суверенітету, а також відновлення територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонів, не мають закріпленої на законодавчому рівні функції щодо здійснення захисту цивільного населення. Відсутність стратегічних документів, відповідних нормативно-правових актів, чітко визначених функцій та розподілу повноважень між органами безпеки, оборони та іншими державними структурами щодо ЗЦН є серйозною перешкодою для ефективного захисту осіб, які опинилися в умовах збройного конфлікту. Це також ускладнює вжиття необхідних заходів для мінімізації шкоди цивільному населенню в зонах бойових дій, а також забезпечення фіксації та оцінки завданої шкоди і її компенсації в межах відповідних бюджетних асигнувань.

Попри це, Україна стала ініціатором нової для міжнародної спільноти "концепції захисту держави", яка полягає у взаємодії між складовими сектору безпеки і оборони, а також між сектором безпеки і громадянським суспільством. Згідно з міжнародним правом чотири Женевські конвенції про захист жертв війни та два додаткові протоколи до них, а також принципи і цінності Міжнародного Комітету Червоного Хреста стали основою доктрини ЗЦН. Пізніше ця доктрина була доповнена концепцією "Відповідальності за захист" (Responsibility to Protect), яка була підтримана міжнародною спільнотою на Всесвітньому саміті ООН у 2005 році та закріплена в резолюції Генеральної Асамблеї ООН. На основі підсумкового документа

Всесвітнього саміту 2005 року доповідь Генерального секретаря ООН 2009 року виклала три основні компоненти цієї відповідальності: 1) відповідальність держав за захист; 2) міжнародна допомога та створення потенціалу; 3) своєчасне та рішуче реагування [2].

Менш ніж за десятиліття концепція «Відповідальності за захист» переросла з теоретичної ідеї у важливий елемент міжнародної політики, хоча поки що вона не стала стандартом міжнародного права. Для реалізації цієї концепції на практиці неодноразово піднімалося питання в рамках ООН щодо необхідності прийняття державами загальних документів, які б визначали сучасні політики та практики захисту цивільного населення. Так, ряд країн вже ухвалили рамкові документи щодо цього питання. Зокрема, Північноатлантичний альянс у 2016 році прийняв Політику щодо захисту цивільного населення, США визначили політику щодо мінімізації жертв серед цивільних внаслідок військових операцій (2016), Великобританія затвердила Урядову стратегію захисту цивільного населення в збройних конфліктах, Швейцарія прийняла Стратегію захисту цивільного населення в збройних конфліктах, Австралія випустила Керівництво з цього питання, а Норвегія оприлюднила Офіційну заяву Уряду щодо захисту цивільного населення. Нещодавно також було прийнято документ за підтримки міжнародної неурядової організації Центр з питань цивільних осіб у Нігерії.

Аналіз міжнародних практик захисту цивільного населення в умовах збройних конфліктів дозволив науковцям визначити чотири основні концепції цього захисту. Розподіл цих концепцій здійснюється в залежності від суб'єктів (акторів), які організовують, координують, реалізують та забезпечують захист некомбатантів, а також ураховують перспективи та засоби їх діяльності.

Серед основних підходів до захисту цивільного населення в умовах збройного конфлікту виокремлюють:

1. Концепцію захисту, що здійснюється миротворчими силами, які мають відповідні мандати для захисту цивільного населення.

2. Концепцію захисту, яка реалізується Радою Безпеки ООН та Секретаріатом ООН. Вона передбачає, що «де це можливо, основні права повинні бути захищені від широкомасштабних порушень». Це дуже широка концепція, яка вимагає активної реакції через попередження, реагування та нарощування потенціалу для боротьби з системними стражданнями, спричиненими людьми.

3. Гуманітарну концепцію захисту цивільного населення, яку реалізують гуманітарні організації (такі як Oxfam, Міжнародний рух Червоного Хреста, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців), що орієнтована на зменшення шкоди для цивільного населення під час виконання місій.

4. Концепцію захисту цивільного населення, яка здійснюється комбатантами (військовими) під час військових операцій.

Україні вдалося успішно інтегрувати всі чотири основні компоненти захисту цивільного населення.

Важливим елементом є прийняття наказу Міністерства оборони України від 23.03.2017 №164 «Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України», а також розробка Національної стратегії із захисту цивільного населення на період до 2030 року.

Першочерговим моментом є визначення уповноважених органів, відповідальних за захист цивільного населення під час збройних конфліктів. До них належать органи сектору безпеки і оборони, а також інші державні органи, зокрема місцеві органи виконавчої влади, військово-цивільні адміністрації та органи місцевого самоврядування [3].

Захист цивільного населення в умовах збройних конфліктів є важливим елементом міжнародної політики та внутрішньої державної безпеки України. Незважаючи на відсутність чітко визначеної державної політики в цій сфері, Україна активно орієнтується на виконання норм міжнародного гуманітарного права, що визначають принципи захисту цивільних осіб під час війни. Розвиток концепції «Відповідальності за захист» на міжнародному рівні дозволив Україні не лише брати участь у глобальних ініціативах, але й розробляти власні стратегії та практики, які враховують особливості національної безпеки та оборони.

Успіхи України в інтеграції міжнародних стандартів захисту цивільного населення, включаючи прийняття важливих нормативно-правових актів, таких як Наказ Міністерства оборони України та розробка Національної стратегії до 2030 року, є важливим кроком до забезпечення ефективного захисту громадян, які стали жертвами збройного конфлікту. Водночас, незважаючи на значні досягнення, залишається важливим питанням подальша гармонізація законодавчих і практичних заходів із міжнародними стандартами, що потребує більш чіткої координації між різними органами державної влади та міжнародними партнерами.

Надалі Україна повинна продовжувати розвиток і вдосконалення механізмів захисту цивільних осіб у зонах конфліктів, зокрема, шляхом уточнення функцій і розподілу повноважень між державними органами та секторами безпеки, а також посилення співпраці з міжнародними гуманітарними організаціями для зменшення шкоди цивільному населенню в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про національну безпеку України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/conv#Text>.

2. Назаренко О. А. Від відповідальності за захист до відповідальності до відповідального захисту: вдосконалення концепції. 2013. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/5772/Nazarenko_vid_vidpovidalnosti_za%20zahyst.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

3. Hugh Breakey. The protection of civilians in armed conflict: Four concepts. 2012, p. 40-61. URL: https://www.researchgate.net/publication/300408890_The_protection_of_civilians_in_armed_conflict_Four_concepts.

Віталіна Степаненко

курсант 3 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Максим Каліман

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ: ПРОБЛЕМИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Вогнева підготовка є основою бойової готовності будь-якої армії, і Збройні Сили України (ЗСУ) не є винятком. Уміння влучно стріляти, швидко реагувати на загрози та ефективно використовувати наявне озброєння – це не просто технічні навички, а життєво важливі компетенції, які визначають успіх на полі бою. З 2014 року, коли Росія розпочала агресію проти України, ЗСУ зіткнулися з необхідністю адаптації до нових викликів: від гібридної війни до використання противником сучасних технологій, таких як дрони та системи радіоелектронної боротьби. У цих умовах традиційні методи вогневої підготовки, хоча й перевірені часом, виявили свої обмеження. Загострилась дана проблема з початком повномасштабної війни [1].

Світові тенденції демонструють, що технології стрімко змінюють підходи до військової підготовки. Симулятори, віртуальна реальність (VR), доповнена реальність (AR), штучний інтелект (ШІ) і безпілотні системи вже стали невід'ємною частиною тренувальних програм провідних армій світу, зокрема у США, Великій Британії, Ізраїлі. Наприклад, ШІ може використовуватись для визначення координат і характеру цілей по супутникових знімках за допомогою просторової засічки, досягаючи значної економії часу порівняно з роботою оператора [2, с. 53]. Для України, яка перебуває в стані війни та одночасно проводить модернізацію армії, інтеграція таких технологій у вогневу підготовку є не лише можливістю, а й необхідністю. Проте цей процес супроводжується численними проблемами:

від фінансових обмежень до браку кваліфікованих кадрів.

Тож ми розглянемо сучасний стан вогневої підготовки в ЗСУ, проаналізуємо можливості, які надають новітні технології, визначимо ключові проблеми їх впровадження та окреслимо перспективи розвитку цього напрямку. Метою є не лише висвітлення теоретичних аспектів, а й надання практичних рекомендацій для підвищення бойової ефективності української армії.

Розглянемо сучасний стан вогневої підготовки в ЗСУ. Вогнева підготовка включає ознайомлення з будовою зброї, основними принципами й техніками стрільби, зокрема метання гранат, вивчення способів виявлення цілей, визначення відстані до них і управління вогневими діями, а також практичне відпрацювання сучасних тактичних прийомів підрозділу під час стрільби [3, с. 11]. Традиційно вогнева підготовка в ЗСУ базується на практичних заняттях із реальним озброєнням. Бійці вчаться стріляти з автоматів, кулеметів, гранатометів і артилерійських систем на спеціально обладнаних полігонах. Цей підхід має низку переваг: солдати отримують практичний досвід поводження зі зброєю, вчаться враховувати фізичні фактори (вітер, відстань, температура) і розвивають психологічну стійкість до стресу, пов'язаного з бойовими діями. Проте війна в Україні виявила суттєві недоліки цього методу.

По-перше, інтенсивність бойових дій призвела до швидкого зносу інфраструктури. Багато полігонів, які використовувалися для підготовки, були або знищені, або потребують капітального ремонту. По-друге, витрати на боєприпаси стали значним тягарем для бюджету ЗСУ. Кожен постріл – це не лише прямі фінансові витрати, а й логістичні зусилля для доставки снарядів до навчальних центрів чи передової. По-третє, традиційна підготовка часто не відповідає сучасним реаліям війни. Наприклад, бійці можуть бути добре підготовлені до стрільби в статичних умовах полігону, але не завжди готові до динамічних сценаріїв, таких як протидія дронам-камікадзе чи швидка зміна позицій під обстрілом. Крім того, брак інструкторів із досвідом сучасних бойових дій ускладнює передачу актуальних знань новобранцям.

Усе це свідчить про те, що ЗСУ потребують переходу до більш гнучких і технологічно поглиблених методів вогневої підготовки. Традиційні підходи можуть залишатися основою, але їх необхідно доповнити інноваційними рішеннями, які враховують реалії війни XXI століття.

Світові армії вже активно використовують сучасні технології для підвищення ефективності вогневої підготовки. Для ЗСУ ці рішення можуть стати справжнім проривом, якщо їх адаптувати до місцевих умов. Розглянемо основні напрями.

Симулятори стрільби та VR-системи дозволяють відтворювати бойові сценарії з високим ступенем реалістичності. Наприклад, американська армія використовує систему Synthetic Training Environment (STE), яка імітує бойові

дії в різних умовах: від міських кварталів до відкритої місцевості. Для ЗСУ це означало б можливість тренувати бійців без витрат боєприпасів і ризиків для життя. Симулятори можуть відтворювати звук пострілів, рух цілей і навіть психологічний тиск бою, що готує солдатів до реальних умов.

Технології AR дозволяють накладати віртуальні об'єкти на реальний світ. Наприклад, спеціальні окуляри чи шоломи можуть проєктувати цілі, союзників чи ворогів у реальному просторі полігону. Це особливо корисно для тактичної підготовки, коли бійці вчаться працювати в команді, координувати дії та швидко приймати рішення. У поєднанні з дронами AR може допомогти відпрацьовувати коригування вогню чи виявлення цілей у реальному часі.

Сучасні тренажери, оснащені ШІ, здатні аналізувати дії бійця в реальному часі. Наприклад, система може визначити, чому постріл був невлучним (неправильна постава, затримка дихання) і надати рекомендації для виправлення. ШІ також може створювати індивідуальні програми підготовки, враховуючи слабкі сторони кожного солдата. У перспективі такі системи могли б інтегруватися з базами даних ЗСУ для аналізу бойового досвіду та автоматичного оновлення тренувальних сценаріїв.

Безпілотні літальні апарати (БПЛА) вже змінили хід війни в Україні, і їх інтеграція у підготовку є логічним кроком. Дрони можуть виступати як тренажери (імітувати ворожі цілі), так і інструменти для навчання (коригувати вогонь артилерії чи виявляти позиції противника). Наприклад, бійці могли б відпрацьовувати знищення дронів-камікадзе, що стало актуальним завданням на фронті.

Також, як ми вже вказували, для належної підготовки потрібні регулярні заняття з бойовою технікою та зброєю, але їх інтенсивне використання під час навчання прискорює знос обладнання, знижуючи боєздатність підрозділів і призводячи до значних витрат. До того ж тренування безпосередньо на техніці не завжди забезпечують якісне навчання. Тому доцільніше застосовувати, як вказує К.С. Байрак та В.І. Козир, тренажерні комплекси, зокрема лазерні, які сприяють освоєнню зброї в реалістичних умовах, розвиваючи точні навички поводження з озброєнням. Нововведення у вогневій підготовці проявляються у використанні інформаційних технологій і тренажерно-імітаційних засобів, що обумовлено економією, безпекою, можливістю коригування процесу, зворотним зв'язком з інструктором і різноманітністю методів навчання [4, с. 209]. Лазерні тренажери, такі як американська система MILES (Multiple Integrated Laser Engagement System), дозволяють імітувати стрільбу без використання боєприпасів. Солдати оснащуються датчиками, які фіксують "влучання", що дає змогу проводити масштабні тактичні навчання з мінімальними витратами.

Ці технології вже довели свою ефективність у світі, але їх впровадження в ЗСУ потребує подолання низки перешкод.

Перша перешкода – фінансові обмеження. Війна виснажила економіку України, і значна частина бюджету спрямовується на закупівлю озброєння та підтримку фронту. Симулятори, VR-системи та ШІ потребують значних початкових інвестицій, які ЗСУ можуть не потягнути без зовнішньої допомоги. На це вказується і у літературних джерелах: «сучасні технології вимагають підготовки викладачів та технічного обслуговування, що також може бути витратним» [5, с. 146].

Наступна проблема – недостатня кваліфікація особового складу. Більшість солдатів і офіцерів ЗСУ не має досвіду роботи з високотехнологічними системами. Впровадження VR чи ШІ потребує не лише закупівлі обладнання, а й підготовки інструкторів, які навчатимуть бійців. Наразі в Україні бракує спеціалістів із такими компетенціями, а навчання за кордоном є дорогим і тривалим процесом.

Також багато навчальних центрів ЗСУ не мають навіть базового обладнання, такого як стабільне електропостачання чи доступ до інтернету, що необхідно для роботи цифрових систем. Транспортування симуляторів до віддалених полігонів чи прифронтових зон також ускладнене через пошкоджену інфраструктуру.

Крім того, цифрові системи вразливі до кібератак. У контексті війни з Росією, яка має потужні можливості в сфері кібервійни, використання технологій у підготовці може стати слабким місцем. Наприклад, злам симуляторів чи витік даних про бойові сценарії може дати противнику перевагу.

Ці проблеми є серйозними, але не непереборними. Їх вирішення потребує стратегічного підходу та підтримки як у нашій країні, так і від міжнародних партнерів.

Загалом інтеграція технологій у вогневу підготовку відкриває перед ЗСУ і низку можливостей.

Симулятори та ШІ дозволяють відпрацьовувати стрільбу до автоматизму без витрат боєприпасів. Технології дають змогу адаптувати навчання до рівня кожного бійця. Віртуальні системи дозволяють імітувати небезпечні ситуації (обстріли, засідки), не наражаючи бійців на ризик. Це особливо важливо для підготовки до асиметричної війни, яку веде Росія.

Насамкінець розглянемо перспективи розвитку вогневої підготовки в ЗСУ. Співпраця з НАТО та країнами-партнерами (США, Велика Британія, Польща) може прискорити інтеграцію технологій. Наприклад, Україна вже отримує тренажери від США в рамках військової допомоги. Розширення таких програм могло б включати передачу VR-систем і підготовку інструкторів. Українські IT-компанії та оборонні підприємства, такі як "Укроборонпром", мають потенціал для створення власних симуляторів і систем ШІ. Наприклад, розробка недорогих лазерних тренажерів могла б стати першим кроком до технологічної незалежності.

За умови стабільного фінансування та підтримки ЗСУ можуть перейти

до гібридної моделі підготовки, де традиційні методи поєднуються з цифровими. Це зробить українську армію однією з найбільш технологічно розвинутих у регіоні.

Загалом інтеграція сучасних технологій у вогневу підготовку ЗСУ – це складний, але необхідний процес. Проблеми, такі як брак коштів і кадрів, є суттєвими, але їх можна подолати завдяки стратегічному плануванню та міжнародній підтримці. Можливості, які відкривають симулятори, VR, ШІ і дрони, здатні вивести підготовку бійців на новий рівень, зробивши ЗСУ більш ефективними та адаптивними. У перспективі технології не лише посилять армію, а й стануть символом її модернізації в умовах війни та після перемоги.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. Редакція від 06.02.2025. ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 10.04.2025).
2. Поляков А.Ю. Використання штучного інтелекту в збройних конфліктах сучасності. *Застосування Сухопутних військ Збройних Сил України у конфліктах сучасності (за досвідом забезпечення національної безпеки складовими сектору безпеки і оборони у ході російсько-української війни)*. Львів: НАСВ, 2023. С. 53.
3. Удянський М. М. Основи вогневої підготовки: навч. посіб. М. М. Удянський, І. О. Толкунов, О. О. Бондаренко, В. В. Матухно, В. М. Олекса. Х.: НУЦЗУ, 2020. 147 с.
4. Байрак К.С., Козирь В.І., Поливанюк В.Д. Сучасні технології, які застосовують у вогневій підготовці. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації*. М. Київ, Україна, МЦНД, 2023р., С. 209-210.
5. Зеленський Є.С., Задорожня Р.В., Фісун Н.О. Використання інтерактивних методів навчання під час проведення практичних занять з вогневої підготовки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2023р., С. 144-148.

Кіра Уманець

здобувач 1-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Бардін Євген Вікторович

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У контексті воєнного стану та збройної агресії проти України питання психологічного забезпечення службово-бойової діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони набуває особливої ваги. Йдеться не лише про елемент професійної підготовки, а й про інструмент національної безпеки, що безпосередньо впливає на ефективність виконання функцій, визначених Конституцією України та профільними законами.

Сили безпеки і оборони, зокрема Збройні Сили України, Національна гвардія, Національна поліція, Державна прикордонна служба та інші формування, під час здійснення службових обов'язків в умовах підвищеного ризику зазнають значного психоемоційного навантаження. У таких умовах виникає потреба в системному і цілеспрямованому психологічному супроводі, який має на меті забезпечити збереження психічної стійкості, зниження рівня деструктивних психофізичних станів, профілактику професійного вигорання та суїцидальних проявів.

Психологічне забезпечення – це регламентована діяльність органів військового управління, командувачів, командирів (начальників), а також посадових осіб структур Міністерства внутрішніх справ, спрямована на реалізацію комплексу організаційно-правових і практичних заходів щодо здійснення психологічного відбору, формування, підтримання та відновлення у військовослужбовців належного рівня психологічної готовності до виконання службово-бойових завдань, забезпечення емоційно-вольової стійкості до впливу несприятливих психогенних чинників в умовах різного ступеня складності оперативної обстановки, мінімізації психогенних втрат та охорони психічного здоров'я особового складу [1, с. 12].

Психологічна служба в системі сил безпеки та оборони України представляє собою інтегровану мережу структурних елементів і посад, що функціонують в межах органів військового управління, військових частин,

установ, а також навчальних закладів оборонного профілю. Вона є складовою частиною єдиної вертикально організованої системи, головне призначення якої – здійснення комплексу заходів із психологічного забезпечення службово-бойової діяльності.

Ключову роль у роботі цієї служби відіграють кваліфіковані фахівці з практичної психології, які не лише виконують консультативно-діагностичні функції, а й беруть участь у плануванні, реалізації та оцінюванні ефективності психологічного супроводу на всіх етапах підготовки й виконання завдань. Їхня діяльність охоплює широке коло завдань – від відбору кандидатів на службу, оцінки рівня психологічної готовності, формування стресостійкості та підтримки морального духу до проведення реабілітаційних заходів після виконання бойових завдань. Особливо важливою є проведення психопрофілактичної діяльності [3, с. 2].

Згідно з навчально-методичними матеріалами Міністерства оборони України психопрофілактична робота визначається як спеціалізований напрям професійної діяльності, що має на меті збереження, підтримку та відновлення соціально-психологічної стабільності, психофізичного стану військовослужбовців, а також недопущення розвитку у них форм дезадаптації – як соціально-психологічної, так і особистісної [2, с. 7].

Ця діяльність передбачає проведення систематичних заходів, спрямованих на виявлення ранніх ознак психоемоційного виснаження, зниження стресостійкості, порушень адаптації до умов служби, а також формування навичок саморегуляції. Особлива увага приділяється роботі з особовим складом, який перебуває у зоні підвищеного ризику, або має досвід участі в бойових діях, з метою мінімізації негативних наслідків психотравмуючих подій і профілактики розвитку посттравматичних стресових розладів [4].

Таким чином, психологічне забезпечення службово-бойової діяльності сил безпеки та оборони України в умовах воєнного стану є критично важливим чинником збереження боєздатності та ефективності виконання службових завдань. Воно виступає не лише інструментом підтримки психічного здоров'я військовослужбовців, а й елементом національної безпеки. Системна робота кваліфікованих фахівців з практичної психології, інтеграція психологічної служби в структуру сектору безпеки та оборони, а також реалізація комплексних заходів психопрофілактики дозволяють мінімізувати психоемоційні втрати, попереджати професійне вигорання та зберігати морально-психологічну стійкість особового складу.

Список використаних джерел:

1. Стасюк В. В. Психологічне забезпечення Збройних Сил України. Навчально-методичний посібник. Головне управління морально- психологічного забезпечення Збройних Сил України. Видавництво «Центр учбової літератури». Київ. 2024. С. 12-15. URL: https://jurkniga.ua/contents/psikhologichne-zabezpechennya-zbroynikh-sil-ukraini.pdf?srsId=AfmBOooXM22Br96gpzKGP85B585bel65NJOuBndd0xenxZbEB4zac14_

(дата звернення: 09.04.2025).

2. Кокун О.М., Мороз В.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О. Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України. Методичний посібник. Головне управління морально- психологічного забезпечення Збройних Сил України. 2021. С. 7-10. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723954/1/ПОСІБ_Профіль_психотравматизації_з%20ISBN.pdf (дата звернення: 10.04.2025).

3. Організація діяльності психологічної служби в системі Збройних Сил України. Державний університет «Житомирська політехніка». URL: <https://learn.ztu.edu.ua> > mod > resource > view (дата звернення: 11.04.2025).

4. Профілактична робота практичних психологів та соціальних педагогів. Психологічна служба. 2023. URL: <https://vinps.vn.ua/?p=3380#:~:text=p.,-Posted%20on%2027.09&text=Профілактична%20робота%20працівників%20психологічної%20служби,умов,%20сприятливих%20для%20розвитку%20особистості.> (дата звернення: 11.04.2025).

Данііл Халітов

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На тлі трансформації безпекового середовища України, спричиненої ескалацією збройних конфліктів, зростанням рівня організованої злочинності та терористичних загроз, вогнева підготовка особового складу Національної поліції України набуває стратегічного значення. Застосування вогнепальної зброї в екстремальних ситуаціях вимагає від поліцейських високого рівня професійних навичок, психологічної стійкості та здатності до швидкого прийняття рішень. Актуальність дослідження інноваційних підходів до вогневої підготовки зумовлена необхідністю адаптації навчальних програм до сучасних викликів, інтеграції новітніх технологій, таких як симуляційні системи та віртуальна реальність, а також удосконалення нормативно-правового регулювання для забезпечення безпеки та правомірності дій

правоохоронців.

Вогнева підготовка є ключовою складовою професійної підготовки працівників Національної поліції, спрямованою на формування стійких навичок безпечного поводження з вогнепальною зброєю та її правомірного застосування в умовах оперативно-службової діяльності. На етапі розвитку правоохоронної системи інноваційні підходи до організації вогневої підготовки передбачають використання передових технологій, оптимізацію методології навчання та врахування психофізіологічних аспектів.

Нормативно-правова база, що регулює вогневу підготовку, охоплює низку документів. Конституція України у статті 3 визначає захист життя і здоров'я людини як обов'язок держави, що реалізується через належну підготовку правоохоронців до виконання службових завдань [1]. Закон України «Про Національну поліцію» у статті 18 регламентує умови застосування вогнепальної зброї, а стаття 19 підкреслює необхідність професійної підготовки для зниження ризиків під час оперативних дій [3]. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.05.2016 № 418 встановлює порядок організації службової підготовки, зокрема вимоги до вогневої підготовки та використання сучасних технічних засобів [4]. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» акцентує увагу на посиленні підготовки правоохоронців до дій у складних умовах, що підкреслює потребу в інноваційних методах навчання [2].

На сучасному етапі в Україні для вогневої підготовки поліцейських активно використовуються традиційні стрільбища, де відпрацьовуються базові навички стрільби з різних положень та дистанцій [5]. Окремі підрозділи Національної поліції, зокрема спеціалізовані, такі як КОРД (Корпус оперативно-раптової дії), застосовують тактичні тренувальні комплекси, що включають імітовані міські середовища, коридори та приміщення для відпрацювання стрільби в умовах, наближених до реальних оперативних ситуацій. Навчання на таких кортах передбачає моделювання сценаріїв із заручниками, низькою видимістю чи необхідністю швидкого реагування на загрози. Використовуються також лазерні тренажери, які дозволяють відпрацьовувати точність стрільби без застосування бойових набоїв, що підвищує безпеку та економить ресурси. Проте ці технології доступні переважно для елітних підрозділів, тоді як рядові поліцейські частіше тренуються за застарілими методиками.

Ключовим напрямом підвищення ефективності вогневої підготовки є впровадження інноваційних технологій. Системи віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR) забезпечують моделювання складних оперативних сценаріїв, таких як стрільба в умовах обмеженої видимості, масових заворушень або терористичних атак. Ці технології сприяють розвитку тактичного мислення, координації дій та точності стрільби. Наприклад, VR-симулятори дозволяють відтворювати динамічні ситуації, де поліцейський має ідентифікувати ціль, оцінити загрозу та прийняти рішення

про застосування зброї за лічені секунди. Використання біометричних датчиків під час тренувань дає змогу аналізувати психофізіологічні реакції поліцейських, такі як частота серцевих скорочень чи рівень стресу, що сприяє адаптації навчального процесу до індивідуальних особливостей.

Основними проблемами сучасної вогневої підготовки є недостатня інтеграція інноваційних технологій у навчальний процес та обмежений доступ до сучасних тренажерів через брак фінансування. Застарілі методики, орієнтовані на традиційні стрільбища, не повною мірою відповідають реальним умовам оперативної діяльності. Стандартні стрільбища рідко відтворюють динамічні сценарії, такі як переміщення в обмеженому просторі чи реагування на раптові загрози. Також недостатня увага приділяється психофізіологічній підготовці, що є критичною в умовах високого стресу, який супроводжує ситуації застосування зброї. Навчання на кортах, хоча й ефективне, доступне обмеженій кількості підрозділів, а більшість поліцейських не має регулярної практики в таких умовах.

Для вирішення зазначених проблем пропонується впровадження комплексного підходу. Закупівля та використання VR/AR-тренажерів дозволить моделювати реальні сценарії та підвищувати якість підготовки для всіх підрозділів, а не лише спеціалізованих. Розробка навчальних програм, що включають стрес-менеджмент та використання біометричних даних, сприятиме формуванню психологічної стійкості. Удосконалення нормативної бази, зокрема розробка стандартів для використання інноваційних технологій та сертифікації тренажерів, забезпечить системність підходу. Розширення доступу до тактичних кортів та їх модернізація, наприклад, шляхом додавання модульних конструкцій для імітації різних середовищ, підвищить практичну спрямованість підготовки. Міжнародна співпраця з країнами, які мають досвід застосування передових методів підготовки, таких як США чи Ізраїль, дозволить адаптувати кращі практики до українських реалій.

Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню рівня вогневої підготовки, зниженню ризиків під час виконання службових завдань та зміцненню громадської безпеки. Інноваційні підходи оптимізують навчальний процес і відкривають перспективи для професійного розвитку особового складу Національної поліції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
3. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.05.2016 № 418 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0838-16>.
5. Бодирев Д.А. Особливості вогневої підготовки поліцейських на початкових

етапах навчання. Д.А. Бодирєв, О.М. Лопаєва. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 черв. 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 14-15 URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10467>.

Марія Хлівна

курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ У ВИКОРИСТАННІ СПЕЦІАЛЬНОГО
СПОРЯДЖЕННЯ ДЛЯ ПЕРЕНЕСЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ
В ЦИВІЛЬНОМУ ОДЯЗІ ПРАЦІВНИКАМИ СТРУКТУРИ МВС
УКРАЇНИ**

Питання забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів, особливо в умовах виконання службових обов'язків у цивільному одязі, є надзвичайно важливим. Одним із ключових аспектів є використання спеціального спорядження для прихованого носіння вогнепальної зброї.

Застосування такого спорядження має як значні переваги, так і певні недоліки, які необхідно ретельно проаналізувати для визначення оптимальних підходів та забезпечення ефективності й безпеки діяльності працівників Міністерства внутрішніх справ України.

Відповідно до Наказу МВС України «Про затвердження Правил носіння, зберігання та перевезення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії російської федерації або інших держав» від 18.11.2024 спеціальне спорядження – кейси, чохли, кобури, спеціальні сумки для прихованого носіння вогнепальної зброї і боєприпасів [1].

Однією з головних переваг є значне підвищення рівня особистої безпеки працівника. У ситуаціях, коли правоохоронець не ідентифікований як такий, він стає менш вразливим до потенційних загроз. Зловмисники не зможуть заздалегідь спланувати напад з метою заволодіння зброєю або заподіяння шкоди, оскільки не знатимуть про її наявність. Це особливо

актуально під час виконання оперативних завдань, патрулювання в цивільному одязі або перебування поза службою.

Приховане носіння зброї сприяє збереженню оперативної ситуації. У багатьох випадках для успішного виконання завдання працівнику необхідно залишатися непоміченим. Використання спеціального спорядження дозволяє інтегрувати зброю в цивільний одяг таким чином, щоб не привертати зайвої уваги оточуючих. Це є досить важливим під час проведення оперативно-розшукових заходів, спостереження за підозрюваними або документування злочинної діяльності.

Елемент раптовості дій є ще однією вагомою перевагою. У критичній ситуації, коли виникає безпосередня загроза життю або здоров'ю працівника чи присутніх, можливість швидко та непомітно вихопити зброю може мати вирішальне значення. Несподівана реакція правоохоронця з використанням вогнепальної зброї може зупинити агресора та запобігти тяжким наслідкам.

Сучасні розробки спеціального спорядження враховують вимоги комфорту та зручності при тривалому носінні. Використання якісних матеріалів, ергономічний дизайн та продумані системи фіксації дозволяють працівнику носити зброю непомітно та без значних обмежень рухів. Це особливо важливо для тих, хто проводить на службі тривалий час.

Зрештою приховане носіння зброї може сприяти зниженню психологічного тиску на присутніх. Видима вогнепальна зброя може викликати тривогу або страх у деяких громадян. У ситуаціях, коли присутність правоохоронця є необхідною, але демонстрація зброї не є обов'язковою, приховане носіння може допомогти підтримувати більш спокійну та доброзичливу атмосферу.

Незважаючи на численні переваги використання спеціального спорядження для прихованого носіння зброї, воно має і свої недоліки. Одним із ключових є ускладнення швидкого доступу до зброї в екстреній ситуації. Процес вилучення прихованої зброї може зайняти більше часу, ніж у випадку відкритого носіння, що може бути критичним у ситуації, яка розвивається швидко.

Існує також ризик випадкового спрацювання зброї, особливо при неправильному використанні або зберіганні спеціального спорядження. Недостатня фіксація зброї, недбале поводження або спроби некваліфікованої адаптації спорядження можуть призвести до небезпечних ситуацій.

Ефективне та безпечне використання спеціального спорядження вимагає від працівників проходження спеціальної підготовки. Необхідно навчити їх правильно обирати, носити, обслуговувати та швидко вилучати зброю з використанням конкретних видів спорядження. Регулярні тренування є обов'язковими для підтримки необхідних навичок та запобігання помилкам у критичних ситуаціях.

При тривалому носінні прихованого спорядження можуть виникати певні незручності. Залежно від типу спорядження, одягу та погодних умов

працівник може відчувати дискомфорт, натирання або обмеження рухів. Особливо це може бути актуально в спекотну погоду.

Нарешті у певних ситуаціях складність ідентифікації працівника може стати недоліком. Якщо виникає необхідність швидко продемонструвати свій статус правоохоронця, приховане носіння зброї може ускладнити цей процес для оточення. Це може призвести до непорозумінь або затримок у взаємодії з громадянами.

Суттєві корективи до проблеми, яка розглядається, безперечно вносить і війна, у стані якої сьогодні знаходиться Україна внаслідок збройної агресії Росії. Адже вогнепальна зброя – це засіб (інструмент) війни, за допомогою якого реалізуються цілі тих чи інших воєнних дій (оборона, наступ, охорона тощо) [6, с. 5].

Використання спеціального спорядження для прихованого носіння вогнепальної зброї працівниками структури МВС України є важливим інструментом для забезпечення їхньої особистої безпеки та ефективного виконання службових обов'язків у цивільному одязі. Переваги, такі як підвищення рівня безпеки, збереження оперативної ситуації та раптовість дій, є безперечно значущими.

Однак необхідно враховувати і потенційні недоліки, серед яких ускладнення швидкого доступу до зброї, ризик випадкового спрацювання та потреба у спеціальній підготовці. Для мінімізації цих ризиків та максимізації переваг необхідно:

- 1) ретельно підходити до вибору спеціального спорядження, враховуючи ергономічність, надійність та зручність використання;
- 2) забезпечити обов'язкове проходження спеціалізованих курсів підготовки для всіх працівників, які використовують приховане носіння зброї;
- 3) регулярно проводити тренування з метою відпрацювання навичок швидкого та безпечного вилучення зброї;
- 4) розробити чіткі інструкції та протоколи щодо використання та зберігання спеціального спорядження;
- 5) враховувати специфіку завдань та умов виконання службових обов'язків при прийнятті рішення щодо використання прихованого носіння зброї.

Зважений підхід до використання спеціального спорядження для прихованого носіння вогнепальної зброї, з урахуванням усіх переваг та недоліків, сприятиме підвищенню ефективності роботи працівників МВС України та забезпеченню їхньої безпеки при виконанні службових обов'язків у цивільному одязі.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Правил носіння, зберігання та перевезення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії російської федерації або інших держав. Офіційний вебпортал парламенту

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1737-24#Text> (дата звернення: 16.03.2025).

2. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text> (дата звернення: 16.03.2025).

3. Про Національну поліцію. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 12.03.2025).

4. Про затвердження Правил носіння, зберігання та перевезення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії російської федерації або інших держав. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1737-24#Text> (дата звернення: 17.03.2025).

5. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text> (дата звернення: 17.03.2025).

6. Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї: навч.-практ. посібник / Фоменко А. Є., Бахчев К. В., Дудоров О. О., Камишанський О. Ю., Бочковий О. В. та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 112 с.

Ярослав Чайка

ад'юнкта кафедри

поліцейської діяльності

Національної академії внутрішніх справ

ПРАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ З МЕТОЮ ПІДВИЩИТИ ЯКІСТЬ ВМІНЬ ТА ЗНАНЬ, ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ЗА ДОПОМОГОЮ РЕГУЛЮВАЛЬНИКА

Забезпечити безпеку дорожнього руху, особливо в темну пору доби, можливо тільки завдяки взаємодії учасників дорожнього руху з регулювальником. Тому необхідно всім бути максимально сконцентрованими та дотримуватись Правил дорожнього руху. В умовах воєнного стану, ймовірних відключень світла через війну на дорозі важливо покладатись на засоби регулювання, які не завжди можливо виявити вчасно. Тому для цього потрібен регулювальник, який завдяки диску зі світловідбивачем та одягнутому у світловідбиваючому одязі буде виділятися і забезпечувати безпеку учасників дорожнього руху, зберігаючи життя та здоров'я громадян.

Учасники дорожнього руху, працівники підрозділів Національної поліції України та інші служби та підрозділи повинні негайно відреагувати на подібні дестабілізаційні виклики сьогодення, і своїми діями, вміннями та

знаннями забезпечувати безпеку дорожнього руху.

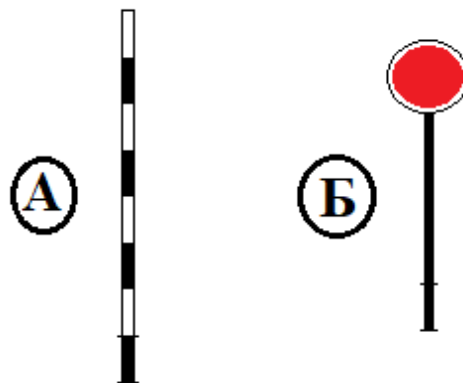
Нагадаю вам, що в правій руці у регулювальника знаходиться "диск зі світлоповертачем" або жезл «в чорно-білу смужку», а ліва рука допоміжна.

Свисток служить для привернення додаткової уваги учасників дорожнього руху разом зі зміною положення корпусу і сигналу регулювальника.

При регулюванні дорожнього руху буде достатньо «5-7» обертів «диском або жезлом» в напрямку руху ТЗ «правою рукою», і допоміжними жестами лівою рукою (відповідні рухи виконуються по черзі – спочатку правою «основною» рукою, а потім лівою «допоміжною»). Одночасно регулювати правою і лівою рукою можна у випадку, коли жести руками не будуть дублювати один одного). Після цього регулювальник може опустити руки або тримати їх в положенні, яке буде дублювати сталу можливість проїзду ТЗ без зміни положення корпусу регулювальника. Тобто без виконання рухів правою або лівою рукою, до моменту підняття правої руки вгору «сигнал увага». Потім всі учасники дорожнього руху завершують розпочатий рух через визначену ділянку дороги, а всі інші «хто не встиг розпочати рух», повинні зупинитися та очікувати на зміну сигналу і положення корпусу регулювальника.

Сигнали регулювальника мають пріоритет перед іншими засобами регулювання (світлофор, дорожні знаки, дорожня розмітка та дорожнє обладнання) та спеціальними, оперативними ТЗ з увімкненими проблісковими маячками (синього, червоного, зеленого чи помаранчевого кольору), і є обов'язковими для виконання.

Для регулювання дорожнього руху поліцейському потрібен «диск зі світлоповертачем» чи «жезл з рівномірними по ширині відрізками чорно-білого кольору». Для додаткового привернення уваги учасників дорожнього руху, в темну пору доби або в умовах недостатньої видимості, є функція «діодної підсвітки» за допомогою встановлення елементів живлення (батарейки чи акумулятор):

А) Жезл (рис. «А») – довжиною від 35 до 45 сантиметрів, поділений на рівномірні по ширині відрізки кольорового забарвлення чорно-білого кольору, має продовгувату круглу форму. Регулювальнику досить комфортно тримати жезл в правій руці, не задумуючись про можливе його неправильне повернення вліво або вправо, при будь-якій подачі сигналу (положенні корпусу та жестами руками).

Б) Диск зі світлоповертачем (рис. «Б») – довжиною від 28 до 35 сантиметрів, поділений на рукоятку чорного кольору та круглої форми кінцева частина предмета червоного-білого кольору, що має овальне розширення відносно рукоятки (коло). Регулювальнику досить комфортно тримати диск зі світлоповертачем в правій руці, але потрібно стежити за правильністю його повернення вліво або вправо, при подачі сигналу (положенні корпусу та жестами руками). Оскільки потрібно тримати диск зі світлоповертачем в правій руці так, щоб напрямку руху ТЗ, для яких рух заборонений, бачили його круглу форму, а не плоску (у разі, коли диск неправильно повернутий вправо або вліво, і для ТЗ він завширшки зливається з рукояткою), щоб не нівелювати перевагу диску зі світлоповертачем (розширена кругла форма накінецьника) відносно жезла (рівномірна продовгувата форма).

Сигнал «увага» виконується перед початком регулювання. Тобто поліцейський піднімає праву руку з диском або жезлом за межами (на краю) проїзної частини «узбіччя, тротуар тощо» і сигналізує про зупинку всіх учасників дорожнього руху та запроваджує зміну режиму руху. Після того, як всі учасники дорожнього руху зупинились або завершили розпочатий рух, а проїзна частина буде вільна, тоді поліцейський має право вийти на неї і регулювати дорожній рух.

Першочергове право проїзду, коли виконується регулювання, надається потоку (напрямку руху), який більш завантажений кількістю ТЗ (на розсуд регулювальника).

Відомі основні чотири положення корпусу регулювальника і його сигнали, коли **"рух заборонено"**:

1. Регулювальник стоїть до вас грудьми (три різних положення рук), не важливо, які рухи руками він виконує, для вас рух заборонено.

2. Регулювальник стоїть до вас спиною (три різних положення рук), не важливо, які рухи руками він виконує, для вас рух заборонено.

3. Регулювальник стоїть до вас правим плечем, рука витягнута вперед – «Шлагбаум», для вас рух заборонено.

4. Рука піднята вверх, означає всім «Увага». При необхідності регулювальник може повернутись та подивитись по боках, тримаючи диск зі світлоповертачем над головою, для визначення напрямку руху, де найбільша завантаженість на дорозі. Всі учасники дорожнього руху, які в цей момент перебувають в межах перехрестя, повинні завершити свій маневр, а ті, хто знаходився за межами перехрестя, повинні припинити свій рух, дочекатися

сигналу регулювальника, який дозволить здійснити подальший рух у відповідному напрямку.

Три положення корпусу регулювальника і його сигнали, коли **"рух дозволено"**:

1. Регулювальник стоїть до вас грудьми, рука витягнута вперед, для водіїв рух дозволено тільки праворуч. Пішоходам дозволений рух за спиною регулювальника.

2. Регулювальник стоїть до вас вільним лівим чи правим плечем (три різних положення рук), для водіїв рух дозволено прямо і праворуч. Пішоходам дозволено перейти проїзну частину за спиною і перед грудьми регулювальника.

3. Регулювальник стоїть до вас вільним лівим плечем, права рука витягнута вперед, для водіїв рух дозволено у всіх напрямках "прямо, праворуч, ліворуч і розворот".

Вправи для відпрацювання вмінь, знань та навичок регулювальника:

Потрібно вишикувати групу осіб в декілька рядів та колон, після чого надати команди трішки розійтись на відстань витягнутих рук праворуч, ліворуч та вперед (створити вільний простір для кожного з метою недопущення травматизму та можливості виконання зміни сигналу регулювальника та положення його корпусу)

1. Керівник (досвідчений поліцейський, що проводить заняття, є орієнтиром) повинен називати команди по черзі, положення корпусу та сигналу регулювальника, коли рух заборонено та дозволено, а група осіб синхронно повторювати. Після хвилин 10-20 активного вивчення чи повторення ручного регулювання групою, команди потрібно комбінувати корисним ускладненням першого рівня (не почергово). Через хвилин 10-15 назначити одну особу з групи керівником замість себе, яка буде говорити будь-яку команду положення корпусу та сигналу регулювальника, і виконувати з рештою групи синхронно, а в подальшому по черзі кожен повинен спробувати себе в ролі такого керівника;

*Важливо зробити правильно, а не на швидкість, тому важливо почути команду положення корпусу і сигналу регулювальника, подумати над її реалізацією, зрозуміти як правильно діяти та виконати або подивитись на інших осіб та продублювати їх дії.

2. Ускладнення другого рівня для групи осіб щодо вдосконалення їх знань, вмінь та навичок виконувати ручне регулювання. Після названої команди керівника необхідно не рухатись 3-5 секунд (відлік проводить керівник або хтось з осіб групи) і подумати про неї (сигнал регулювальника і положення його корпусу), а потім група повинна відносно синхронно виконати правильні дії. Після чого проводити заняття 20-30 хвилин для закріплення результату.

3. Ускладнення третього рівня для групи осіб щодо вдосконалення їх знань, вмінь та навичок виконувати ручне регулювання. Керівник надає

команду особам групи почати крутитись в будь-яку сторону навколо своєї осі, для розбалансування. Після 3-5 секунд називає команду (сигнал регулювальника і положення його корпусу), а група повинна відносно синхронно виконати правильні дії. Після чого проводити заняття ще 10-20 хвилин для закріплення результату.

Пропозиції: Розглянути питання щодо проведення занять для здобуття чи поновлення знань ручного регулювання дорожнього руху – учасникам дорожнього руху, працівникам підрозділів Національної поліції України та іншим державним службам та підрозділам. Із зазначенням актуальності знань «під час дії воєнного чи воєнного стану на території України чи окремо визначеної території».

Висновки: Дотримання прав і свобод людини на території України під час дії воєнного стану є важливим та невід’ємним напрямом в процесі реалізації побудови демократичного суспільства і правової свідомості громадян. Всі повинні неухильно дотримуватись законодавства України. Своєю чергою держава Україна повинна завжди бути готова до викликів сьогодення і в інтересах держави та її громадян змінювати підходи до заходів щодо забезпечення безпечного середовища на території України. Тому важливо вчасно виявляти та реагувати на обставини, які вимагають негайних дій, і популяризувати ще чіткіше правила дорожнього руху і окремо – правила ручного регулювання, щоб громадяни були в безпеці та завжди могли розраховувати на державну підтримку в різних умовах сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306 «Про правила дорожнього руху» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п#Text>.
2. Закон України «Про національну поліцію» від 01 листопада 2015 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Конституція України від 24 серпня 1996 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
4. Закон України «Про Дорожній Рух» від 30 червня 1993 рік. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>.

Сергій Шаповал

курсан 1-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Дмитро Казначеев

доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ПОТРЕБ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Для ефективного функціонування сектору безпеки і оборони в Україні важливо створити умови для розвитку безпекових спроможностей та формування безпекового середовища, здатного оперативно реагувати на кризові ситуації, такі як гібридна війна, інформаційний вплив, дестабілізація політичної та економічної ситуації, кіберзагрози та міжнародний тероризм.

Необхідно розробити цілісну систему реагування на загрози національній безпеці, що включає виявлення, нейтралізацію та запобігання загрозам. Оновлення підходів до підготовки кадрів у секторі безпеки та оборони є ключовим, з акцентом на інтегровану систему освіти, спеціалізацію та індивідуалізацію підготовки, підвищення фахового рівня персоналу відповідно до стандартів ЄС та НАТО [1].

Це також передбачає оптимізацію освітньої діяльності, професіоналізацію особового складу та забезпечення рівних прав для всіх. Важливо впроваджувати сучасні процедури управління персоналом, трансформувати професійну культуру та створити ефективну систему реагування на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці.

Системі підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України бракує комплексної оцінки якості, функціонують лише окремі елементи, які не охоплюють всі проблеми. Відсутній механізм для комплексного аналізу загроз та дієвих дій щодо їх протидії. Зростання гібридних загроз вимагає оновлення освітніх підходів, але розробка навчальних програм не завжди відбувається оперативно [2].

Проблеми підготовки кадрів для сил сектору безпеки і оборони України є ключовими і потребують термінового вирішення. Підготовка відбувається у закладах вищої освіти (ЗВО) зі специфічними умовами навчання, які підпорядковані як Міністерству освіти, так і відповідним

органам виконавчої влади, що створює ситуацію подвійного підпорядкування та ускладнює виконання вимог Національного агентства з питань забезпечення якості вищої освіти.

Поєднання вимог Міністерства освіти і науки та Національного агентства з питань забезпечення якості вищої освіти з умовами навчання в закладах, які готують кадри для сектору безпеки і оборони, викликає труднощі, зокрема:

1) не всі ЗВО можуть забезпечити відкритість освітнього процесу через навчання з інформацією, що має гриф "таємно";

2) ЗВО не можуть повною мірою реалізувати автономію через специфіку організаційної структури сектору;

3) вимоги відкритості під час атестації не завжди виконуються через наявність навчальних дисциплін з конфіденційною інформацією;

4) спеціалізація є складною через загальні стандарти вищої освіти, що впливають на специфіку підготовки в конкретних ЗВО [3].

Важливо налагодити конструктивну взаємодію між закладами вищої освіти (ЗВО), що підпорядковані органам сектору безпеки і оборони, Міністерством освіти і науки України та Національним агентством з питань забезпечення якості вищої освіти. Одним із результатів може бути розробка Концепції підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони, яка має включати:

- уніфіковані професійні стандарти освітньої підготовки, що враховують гендерну рівність;

- вимоги до освітніх програм, узгоджені з Міністерством освіти та позицією роботодавця;

- окреслення особливостей підготовки офіцерського, сержантського та старшинського складу, з акцентом на стандарти НАТО;

- розробка стандартів вищої освіти з урахуванням специфіки навчання в окремих ЗВО;

- критерії оцінювання якості підготовки кадрів;

- межі автономії ЗВО у підготовці кадрів;

- процедура управління ЗВО з боку центральних органів влади;

- гендерно орієнтований підхід під час відбору та підготовки кандидатів;

- графіки освітнього процесу, що поєднують спеціалізацію та індивідуалізацію;

- принципи гласності та конфіденційності в освітньому процесі;

- реалізація принципів доброчесності, прозорості та підзвітності;

- кваліфікаційні вимоги для посадових осіб сектору безпеки;

- процедура кадрового аудиту для визначення потреби в спеціальностях та перегляду державного замовлення.

Важливим аспектом підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони є формування якісної системи рекрутингу, заснованої на прозорих і

справедливих критеріях. Це дозволить здійснити ефективний набір професійних кадрів, здатних виконувати оперативні завдання.

Нагальним питанням є посилення морально-психологічної та національно-патріотичної підготовки, що має досягатися через впровадження системи соціально-психологічної роботи та морального виховання. Потрібно оновити підходи до відбору кандидатів, оцінюючи їх професійні, психологічні та моральні якості.

Комплексна взаємодія всіх складових сектору безпеки та оборони є невід'ємною умовою якісної підготовки. Це можна досягти шляхом спільної підготовки сил оборони для стратегічних дій та участі в міжнародних операціях з підтримання миру [4].

Для забезпечення підготовки кадрів, здатних оперативно реагувати на загрози національній безпеці, необхідно внести зміни до освітніх програм ЗВО, передбачивши спільні навчальні заняття та тренування.

Отже питання вдосконалення підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони залишається актуальним, адже саме на цю категорію працівників покладається обов'язок забезпечувати законність і правопорядок у державі, захищати права і свободи громадян, а також інтереси держави від незаконних посягань та забезпечувати національну безпеку. Виходячи з цього, всі складові сектору безпеки та оборони, включаючи навчальні заклади, повинні активно працювати над підготовкою висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно виконувати свої правоохоронні та оборонні завдання.

Список використаних джерел:

1. Андреев А. Особливості підготовки поліцейських кадрів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 6. С. 100–103.
2. Букур-Марку Г., Флурі Ф., Тагарев Т. Оборонний менеджмент: Ознайомлення. Київ; Женева, 2011. 214 с.
3. Долинська М. С. Проблеми юридичної освіти в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Право і суспільство. 2020. № 2. С. 32–37.
4. Рибидайло А., Прокопенко О., Терещенко С. Концептуальна модель управління кар'єрою військовослужбовців Збройних Сил України. Збірник наукових праць Центру Воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2020. № 2 (69). С. 102–109.

Шевченко А.

здобувач вищої освіти 103 н. в.
факультету №3 Донецького державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Оксана Кабіцька

старший викладач кафедри спеціальної
фізичної та домедичної підготовки
Донецького державного університету
внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ І КУРСАНТІВ ДО ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Підготовка молоді до дій в умовах воєнного часу набуває особливого значення в контексті сучасних геополітичних викликів. Військова освіта повинна відповідати реаліям сучасних збройних конфліктів, які характеризуються високою інтенсивністю, застосуванням високотехнологічної зброї та гібридних методів ведення війни [1]. Досвід останніх воєнних конфліктів демонструє необхідність розвитку у майбутніх військових фахівців не лише традиційних військових навичок, але й здатності швидко адаптуватися до мінливих умов, приймати нестандартні рішення та ефективно використовувати новітні технології. Комплексний підхід до підготовки студентів та курсантів передбачає інтеграцію теоретичних знань з практичними навичками, розвиток лідерських якостей та психологічної стійкості, а також формування здатності діяти автономно в умовах обмеженого зв'язку та ресурсів. Сучасні методики підготовки військових фахівців базуються на принципах активного навчання, моделювання реальних бойових ситуацій та використання передових симуляційних технологій. Важливим компонентом ефективної підготовки є розвиток навичок надання першої медичної допомоги в польових умовах, орієнтування на місцевості, комунікації в умовах бойових дій та кібербезпеки.

У контексті гібридних загроз особлива увага приділяється формуванню у студентів та курсантів навичок інформаційної безпеки, критичного мислення та протидії дезінформації [2]. Здатність виявляти та протидіяти інформаційним операціям противника стає невід'ємною складовою підготовки сучасного військового фахівця. Використання технологій віртуальної та доповненої реальності дозволяє моделювати різноманітні сценарії бойових дій та навчати приймати рішення в умовах, максимально наближених до реальних. Такі технології забезпечують безпечне середовище для відпрацювання тактичних навичок та дозволяють аналізувати помилки

без ризику для життя та здоров'я курсантів. Міжнародна співпраця у сфері військової освіти сприяє обміну досвідом та найкращими практиками підготовки військових фахівців. Участь студентів та курсантів у міжнародних навчаннях, таких як навчання НАТО, дозволяє підвищити рівень взаємодії з військовими підрозділами інших країн та адаптувати національні програми підготовки до міжнародних стандартів [3].

Психологічна підготовка до дій в умовах воєнного часу є невід'ємною складовою сучасних програм навчання. Формування психологічної стійкості, здатності контролювати стрес та адаптуватися до екстремальних умов бойового середовища є ключовими факторами успішного виконання бойових завдань [4]. Методики психологічної підготовки включають моделювання стресових ситуацій, тренінги з управління емоціями та розвиток навичок психологічної саморегуляції. Важливим компонентом є також формування командної згуртованості та довіри між військовослужбовцями, що безпосередньо впливає на ефективність бойових підрозділів. Інтеграція цивільної та військової освіти створює синергетичний ефект, дозволяючи використовувати найкращі методики та підходи обох сфер. Студенти цивільних закладів вищої освіти отримують базову військову підготовку на кафедрах військової підготовки, що забезпечує формування резерву кваліфікованих кадрів для Збройних Сил.

Підготовка до дій в умовах воєнного часу передбачає також розвиток навичок виживання та автономного існування в польових умовах. Курсанти та студенти навчаються облаштовувати тимчасові укриття, забезпечувати себе водою та їжею, орієнтуватися на місцевості без використання електронних засобів, а також маскувати свою присутність. Ці навички є критично важливими для виконання завдань у відриві від основних сил та в умовах автономної діяльності. Технологічна підготовка сучасних військових фахівців включає навчання роботі з безпілотними літальними апаратами, системами зв'язку, навігаційним обладнанням та іншими високотехнологічними засобами ведення бойових дій. Особлива увага приділяється захисту від засобів радіоелектронної боротьби противника та забезпеченню стійкості систем управління та зв'язку в умовах активної протидії з боку противника.

Важливим елементом сучасної підготовки є навчання основам кібербезпеки та захисту інформації. В умовах гібридної війни кіберпростір стає одним із ключових полів бою, що вимагає від військових фахівців відповідних компетенцій. Курсанти та студенти навчаються захищати інформаційні системи від кібератак, виявляти шкідливе програмне забезпечення та протидіяти спробам несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації. Юридична підготовка майбутніх військових фахівців передбачає вивчення міжнародного гуманітарного права, правил ведення війни та норм поведінки з військовополоненими. Розуміння правових аспектів збройних конфліктів дозволяє уникнути військових

злочинів та забезпечити дотримання міжнародних стандартів під час бойових дій.

Мовна підготовка є важливою складовою навчання сучасних військових фахівців, особливо в контексті міжнародної співпраці та участі в багатонаціональних операціях. Знання іноземних мов, зокрема англійської як офіційної мови НАТО, забезпечує ефективну комунікацію з іноземними партнерами та доступ до міжнародних навчальних ресурсів. Програми обміну та стажування у військових закладах освіти країн-партнерів дозволяють набути міжнародний досвід та розширити професійний світогляд. Оновлення навчальних програм та методик підготовки відбувається на основі аналізу досвіду реальних бойових дій та врахування тенденцій розвитку військової справи [5]. Систематичний зворотний зв'язок від випускників, які мають досвід участі у воєнних конфліктах, дозволяє адаптувати навчальний процес до актуальних викликів та загроз.

Впровадження системи безперервної освіти та підвищення кваліфікації забезпечує постійне оновлення знань та навичок військових фахівців протягом усієї кар'єри [6]. Така система дозволяє оперативно впроваджувати в навчальний процес нові технології та методики, відповідаючи на виклики сучасного бойового середовища. Симуляційні центри та полігони, обладнані сучасними технічними засобами, дозволяють проводити навчання в умовах, максимально наближених до реальних бойових дій. Використання лазерних імітаторів стрільби, інтерактивних тренажерів та систем відеофіксації дозволяє об'єктивно оцінювати дії курсантів та аналізувати їх помилки з метою подальшого вдосконалення. Таким чином, сучасні підходи до підготовки студентів і курсантів до дій в умовах воєнного часу характеризуються комплексністю, міждисциплінарністю та орієнтацією на практичне застосування набутих знань та навичок.

Список використаних джерел:

1. Попко С.М. Сучасні тенденції розвитку військової освіти в Україні в контексті євроатлантичної інтеграції
URL:chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17822/1/Chernenko.pdf
2. Лисенко С.О. Протидія інформаційним загрозам у системі підготовки військових фахівців // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави.
URL:https://csecurity.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/65/79
3. NATO Education and Training Programme: Implementation in National Military Education Systems. Brussels: NATO Headquarters, 2023
URL:https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_49206.htm?selectedLocale=en
4. Кокун О.М. Психологічна підготовка військовослужбовців до дій в екстремальних умовах // Вісник Національного університету оборони України
URL:chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1715/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BD_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_2011_1.pdf

5. Богунов С.О., Вітер Д.В. Модернізація військової освіти з урахуванням досвіду АТО/ООС // Наука і оборона.

URL:chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/3694/1/12366-5951-PB.pdf

6. Сідаш В.В. Система безперервної військової освіти: реалії та перспективи // Військова освіта. URL: https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/3736/1/12366-5951-PB.pdf.

Ксенія Шмаюн

курсант 3 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

Євген Зеленський

т.в.о. завідувача
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТРІЛЬБИ В УМОВАХ РЕАЛЬНОГО БОЮ

Умови сучасності характеризуються високою динамікою, непередбачуваністю та екстремальним рівнем стресових факторів, які мають безпосередній вплив на фізичний та психічний стан поліцейського. В таких умовах стрільба як один із ключових елементів бойових дій вимагає не лише технічної підготовки, але й значної психофізіологічної витривалості. Стресові реакції організму, зниження концентрації уваги та інші фізіологічні зміни можуть суттєво вплинути на точність стрільби та ефективність дій у цілому. Саме тому вивчення психофізіологічних особливостей стрільби в бойових умовах набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє підвищити якість підготовки поліцейського, забезпечити належний рівень адаптації до екстремального середовища. Питання вдосконалення психофізичної готовності поліцейського до застосування вогнепальної зброї розглядали Є. Ф. Зеєр, Е. Г. Слободнюк, О. М. Дьорова, М. Г. Логачев, О. М. Лопаєва, Є.С. Зеленський, Д.Г. Казначеев.

На нашу думку, психофізіологічні аспекти стрільби в умовах реального бою охоплюють комплекс реакцій організму та психіки поліцейського на екстремальні умови, що безпосередньо впливають на ефективність застосування вогнепальної зброї.

Застосування вогнепальної зброї є кульмінаційним етапом у службовій діяльності поліцейського, оскільки цей процес складається з низки зовнішніх і внутрішніх взаємопов'язаних факторів, серед яких правові, соціальні-побутові, та психофізіологічні.

У бойовій ситуації організм реагує активацією симпатичної нервової системи, що призводить до підвищення частоти серцевих скорочень, артеріального тиску та рівня адреналіну. Ці зміни можуть спричинити тремор, порушення координації рухів і зниження точності стрільби. Зокрема, звуження зорового поля (тунельний зір) обмежує периферичне сприйняття, що може бути небезпечним у бойових умовах [1, с. 47]

Тунельний зір – це фізіологічне явище, яке виникає під впливом стресу або під час максимальної концентрації на певному завданні, зокрема при стрільбі. У такому стані поле зору людини значно звужується, внаслідок чого вона втрачає здатність помічати об'єкти чи рухи по периферії. Це створює додаткову небезпеку, адже після стрільби необхідно оперативно оцінити обстановку, виявити інші потенційні загрози або визначити, чи потрібна допомога стороннім особам [2, с. 523]. Щоб подолати тунельний зір після бойового контакту або стресової ситуації, рекомендується:

1. Свідомо змінити фокус уваги. Після завершення стрільби навмисно відводьте увагу від мішені на навколишнє середовище. Намагайтеся охопити поглядом не лише центр, а й бічні ділянки простору.

2. Огляд периферії. Повільно оберніть голову ліворуч і праворуч, оглядаючи місцевість на наявність інших загроз чи можливих цілей. Намагайтеся використовувати периферійний зір для фіксації змін та рухів у навколишньому середовищі.

3. Тактичне сканування. Виконайте повний тактичний огляд на 360 градусів, повертаючи тулуб, щоб оглянути всі потенційні напрями загроз. Не забувайте оцінювати не лише горизонтальну площину, але й вертикальну – звертайте увагу на балкони, вікна, схили тощо.

Стрес під час стрільби – це природна реакція організму на підвищений рівень напруження, який виникає під час виконання вогневих завдань. Причинами такого стресу можуть бути різноманітні чинники: страх перед бойовим зіткненням, раптовий звук пострілу, а також сам процес стрільби чи момент натискання на спусковий гачок [3, с. 85].

Такий стан впливає як на фізіологічні реакції організму, так і на психологічний стан поліцейського, що може призвести до зниження точності стрільби та загального зменшення ефективності виконання бойових завдань.

Страх здійснити постріл — це психологічне явище, яке виникає через побоювання завдати шкоди, не впоратися з поставленим завданням або навіть через усвідомлення можливих юридичних наслідків. Його причиною можуть бути моральні сумніви, відсутність впевненості, недостатній рівень підготовки чи обмежений бойовий досвід. Для подолання цих труднощів поліцейських готують за допомогою спеціалізованих тренувань, що

включають моделювання реалістичних бойових ситуацій, розвиток навичок контролю дихання та психологічну підготовку. Важливу роль у цьому процесі відіграє підтримка з боку інструктора та колективу, поступове освоєння стрілецьких навичок і врахування індивідуальних особливостей кожного поліцейського [4, с. 84].

Слід додати, що підготовка поліцейського повинна включати тренування, спрямовані на формування навичок адаптації до стресових ситуацій. Це може бути досягнуто через моделювання бойових умов, використання спеціальних тренажерів та проведення психологічних тренінгів, що допомагають розвивати необхідні психофізіологічні якості.

Тож можемо дійти висновку, що психофізіологічні аспекти стрільби в умовах реального бою відіграють вирішальну роль у забезпеченні ефективності дій поліцейського. Бойовий стрес, як невід’ємна складова реальної стрілецької ситуації, впливає як на фізіологічні функції організму, так і на психологічну стабільність. Звуження поля зору, тремор, підвищене серцебиття, а також страх здійснити постріл — усе це може критично позначитися на здатності адекватно оцінювати ситуацію, швидко приймати рішення та точно вести вогонь. Водночас належна підготовка, яка включає моделювання бойових ситуацій, розвиток стресостійкості, дихальні техніки та психологічну підтримку, дозволяє значно знизити негативний вплив стресу. Формування навичок розширення зорового поля після пострілу, тактичного огляду та свідомого контролю за реакціями організму — важлива складова сучасного навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Навчання поліцейських на початковому етапі вогневої підготовки: методичні рекомендації / кол. авт.; за заг. ред. Поливанюка В.Д. - Дніпро: ДДУВС, 2019. - 52 с.
2. Зеленський Є. С., Немонова Л.Х. Конфліктне питання застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право*. Ужгород. 2023. Т. 1. Вип. 80. С. 522-525. URL <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/297174/290091>
3. Лопаєва О.М. Основні психологічні аспекти підготовки співробітників поліції до застосування та використання вогнепальної зброї. *Актуальні питання протидії злочинності: вітчизняний та зарубіжний досвід: Міжнар. наук.-практ. конф.* Дніпро: ДДУВ, 2017. С. 84–87.
4. Казначеев Д.Г., Лопаєва О.М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4 (97). С. 82–85.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ
І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 25 квітня 2025 р.)*

Редактор, оригінал-макет – *А.В. Самотуга*

Редактори:
О. М. Врублевська, Н. В. Леонова, О. Ю. Чижевська

Коректор *М. С. Касян*

Підп. до друку 19.05.2025. Формат 60х84/16. Друк – цифровий. Папір офісний.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 16,51. Обл.-вид. арк. 17,75. Зам. № 05/25-зб

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, sed@dduvs.edu.ua
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 8112 від 13.06.2024